शिवाजी विद्यापीठ ऐतिहासिक ग्रंथमाला



ताराबाईकालीन कागदपत्रे

खंड दुसरा

संपादक

डॉ. आप्पासाहेब पवार

ताराबाईकालीन कागदपत्रे

खंड दुसरा

शिवाजी विद्यापीठ ऐतिहासिक ग्रंथमाला : पुष्प दुसरे

ताराबाईकालीन कागदपत्रे

खंड दुसरा

संपादक
डॉ. आप्पासाहेब पवार

• ताराबाईकालीन कागदपत्रे : खंड दुसरा
• प्रथमावृत्ती : १९७०
• पुनर्मुद्रण : २०१२

• प्रकाशक :
कुलसचिव,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
फोन : ०२३१-२६०९०६३

• मूल्य : रु.२३५/-

• मुद्रक :
अधीक्षक,
शिवाजी विद्यापीठ मुद्रणालय, कोल्हापूर
फोन : ०२३१-२६०९२८६

अनुक्रमणिका

प्रस्तावना

शिवाजी विद्यापीठाच्या ऐतिहासिक ग्रंथमालेतून प्रकाशित होणाऱ्या ताराबाई कालीन कागदपत्रे या साधनग्रंथाचा हा द्वितीय खंड आहे. या मालेतून प्रसिद्ध केले जात असलेले कागद कोणत्या प्रकारचे आहेत आणि ते कुठेकुठे उपलब्ध झाले त्याची हकीकत प्रथम खंडाच्या प्रस्तावनेत दिलेली आहे. तिची द्विरुक्ती करण्याची आवश्यकता नाही. आता प्रसिद्ध होत असलेल्या काही महत्वाच्या कागदाबाबत येथे थोडे लिहिले तर चुकणार नाही.

या खंडातील सर्वात महत्वाचा कागद म्हणजे रामचंद्रपंत अमात्य याच्या मिळकतीचे विभागणी पत्र हा होय (क्र. १९). रामचंद्रपंताच्या मृत्युनंतर त्याच्या एकंदर मिळकतीची विभागणी त्याचे पुत्र भगवंतराव, आप्पाजीराव आणि शिवराम या तिघामध्ये झाली. आतापर्यंत उपलब्ध झालेल्या ऐतिहासिक कागदपत्रांतून ही माहिती मिळालेली नव्हती. हे विभागणीपत्र प्रथमच प्रसिद्ध होत आहे. आणि त्याने एका महत्वाच्या प्रश्नाची सोडवणूक करण्याला मदत होत आहे. तो म्हणजे रामचंद्रपंत अमात्याची मृत्युतिथि हा होय. सरदेसाई म्हणतात की, सन १७३० व १७३३ च्या दरम्यान रामचंद्रपंत मृत्यु पावला (मराठी रियासत, ४ स्थिरबुद्धि राजाराम पृ. १५७, तळटीप). हे विधान त्यानी राजवाडे खंड ८ ले. १५२ मधील भगवंतराव अमात्य याने संभाजी आंगरे याना कळविलेल्या हकीकतीवरून केले आहे. भगवंतराव म्हणतो, 'तीर्थरुप (म्ह. रामचंद्रपंत) श्री कुणकेश्वरी बहुत काल राहिले होते. त्यांचा प्रतिपाल राजश्री कैलासवासी सरखेल (म्ह. कान्होजी आंगरे) यानी करून नियत करून दिल्हा होता. त्याप्रमाणे किंबहुना तदाधिक्य तुम्ही अंतर केले नाही. प्रस्तुत तीर्थरुपास वैकुंठवास जाहला.' या हकीकतीचा अर्थ कान्होजी नंतरहि रामचंद्रपंत हयात होते आणि त्यांचा 'प्रतिपाल' आंगरे घराण्यानी केला हे गृहित धरून सरदेसाई लिहितात, 'कान्होजी आंगरे ता. २०–६–१७२९ रोजी वारला. पश्चात् सेखोजीस सरखेली मिळाली. सेखोजी ता. २८–८–१७३३ रोजी मरण पावला आणि संभाजी सरखेल झाला. तो ता. १२–१–१७४२ रोजी मरण पावला.' यावरून म्हणता येते की, कान्होजीच्या पश्चात् व सेखोजीच्या मृत्युपूर्वी संभाजी आरमाराच्या सरसुभेदारीवर असता म्हणजे सन १७३० व १७३३ च्या दरम्यान रामचंद्रपंत मृत्यु पावला. सदर पत्रांत संभाजीचा जो शिक्का दिला आहे त्यावरून संभाजी त्यावेळी पूर्णाधिकारीच होता असे दिसते. म्हणूनच 'सेखोजीच्या मृत्युपूर्वी' चे हे पत्र का मानले गेले कळत नाही. आणि ते काहीही असले तरी आता प्रसिद्ध होत असलेल्या विभाजन पत्रावरून रामचंद्रपंत इतकी वर्षे जगला नाही हे स्पष्टच होते. पंताच्या मृत्युनंतर झालेल्या या वाटणीपत्रांची

ता. २५ मे १७२३ ही आहे. रामचंद्रपंताच्या मृत्युतिथिचा हा मुद्दा महत्वाचा असल्यामुळे त्याची आणखी थोडी चर्चा केली तर चुकणार नाही. करवीर दरबारच्या दप्तरखान्यात कृष्णाजीराऊ भगवंत याचे ता. १५ मार्च १७५२ चे आज्ञापत्र आहे. त्यात रामचंद्रपंताच्या मृत्युनंतर लक्ष्मण भट ठकार या ब्राह्मणाला सन सबा अशरीन (मया अलफ) म्हणजे इ. स. १७२६–२७ त भूमिदान केल्याचा उल्लेख आहे. यावरून पंताच्या मृत्युनंतर काही वर्षांनी भूमिदान झालेले दिसते. पंत 'श्री कुणकेश्वरी' राहिलेल्याचा जो उल्लेख आहे तोहि मानण्यास हरकत नाही. वृद्धापकाळी पंत कुणकेश्वरी राहिले असावेत. राजवाडे खंड ३ ले. २४० चे पत्र ता. ९ ऑक्टोबर १७१५ चे आहे. त्यात 'रामचंद्रपंत नीळकंठ हुकमतपन्हा' असे म्हटले आहे. अमात्याची राजनीति म्हणून मानलेल्या कागदाची तारीख १९ डिसेंबर १७१५ ही आहे. मावळंकर सरदेसाई घराण्याचा इतिहास भाग १ मधील ले.१२५ वरून दिसते की ता. १ मार्च १७१६ रोजी भगवंतराव 'अमात्य हुकमतपन्हा' होता. विभागणीपत्राची ता. २५ मे १७२३ ही आहे. पंताच्या मृत्युनंतर काही वर्षांनी विभागणी झाली असावी. आज उपलब्ध असलेल्या कागदवरून पंताची मृत्युतिथि निश्चित सांगता येत नाही. इंडियन हिस्ट्री कॉंग्रेसच्या चवथ्या अधिवेशनासाठी **A Note on the date of Ramachandra Pant Amatya's death** हा लेख मी लिहिला होता. त्यात मी म्हटले होते की, पंताचा मृत्यु इ. स. १७१५ च्या अखेर अथवा १७१६ च्या प्रारंभी झाला असावा. याबाबत निश्चित स्वरुपाचे विधान करता येईल असा पुरावा अद्यापि उपलब्ध नाही. हा मृत्यु कोठे झाला हेही कळत नाही. पण श्री कुणकेश्वरी झाला असल्यास पंताचे वृंदावन पराशर पर्वतावर (पन्हाळ्यावर) आहे असे गिरिधरानी समर्थ प्रतापात म्हटले आहे. गिरिधर म्हणतो :

रामचंद्र नीलकंठ शिवराज अमात्य,
अतिशय उत्सव करी नित्यनैमित्य,
ज्याची वृंदावने लोक नित्य
पराशर पर्वती पूजिताती. –११·५–

गिरिधर ता. २५ एप्रिल १७२९ रोजी मृत्यु पावला. म्हणजे १७२९ च्या आधी काही वर्षं पंताचे वृंदावन बांधले गेले होते असे वरील वर्णनावरून वाटते.

विभागणी पत्रात रामचंद्र पंताच्या मिळकतीचे जे वर्णन आलेले आहे ते अतिशय महत्वाचे आहे. रामचंद्रपंतासारख्या उच्च पदस्थ अधिकाऱ्यांची त्याकाळी मिळकत काय असे याचा अंदाज या वर्णनावरून चांगला करता येतो. या मिळकतीचे वर्णन 'श्रीदेवा' पासून सुरू होते. त्यात 'रघुनाथपंचायतन मुर्ती

सोन्याच्या अलंकारसहीत मुर्ती सुमार अकरा' अशी सुरुवात आहे. देवांच्या अलंकारांचे वर्णन आहे. नवग्रहांचे यंत्र, हणमंताचे यंत्र, शनेश्वराचे यंत्र, 'गोप सुवर्ण' इत्यादि नमूद आहेत. देवांच्या या वर्णनात 'मालवणी पंच्यायतन ताईचे व वडिली ठेविले होते ते घेऊन आले' असे म्हटले आहे. तदनंतर 'पुस्तके वडिलांचे वेळेची' सांगितली आहेत. आणि ती सांगत असताना 'खासा वडिलांची व मातुश्रीची पुस्तके' असा उल्लेख आहे. थोर घराण्यातील स्त्रिया वाचू शकणाऱ्या होत्या असे दिसते. सोने, रुपे, जवाहीर, मोती इत्यादि वेगवेगळ्या अलंकारांची नोंद 'याखेरीज वस्तभाव जवाहीर नगद कापड जडित वस्तभाव हत्यारे गंला वाटणीस रुजु न करिता परभारे ठेविले. त्याची तक्षिम येणे' असेहि म्हटले आहे. '२६ बैल व ४५ म्हैसी व गाई अशी ७१ खिलारी गुरे होती.' 'कैलासवासी पंत मृत्यु पावले त्यावेळेस जामदारखानियात शिलक' म्हणून वर्णन दिले आहे त्यात 'नक्द होन नाणे' या सदराखाली नाण्यांची नावे दिली आहेत. 'सितारामी, निशाणी, मूर्तीचे, शिवराई, सणगरी' याशिवाय 'चिटी नाणे' या सदराखाली 'मोहर, पुतळ्या, गबार, सतळ्या, इभराळ्या, फलक' अशी नोंद आहे. 'खासा पोषाख राजश्री पंतांचा व मातुश्रीकडील वासने' जी वर्णिली आहेत, त्यात 'मंदले तिवटे, चादरा, आष्ट गोली, सेले, भिरमे उंच, ताडपत्री, पैठणी पासोडी, इजारा, झगे, धोत्र जोडे, चिलखते, टोप' ही पंताची आणि 'पाटाऊ, पातळे जरी, साड्या, लुगडी, चोळ्या जरी, कळस पाक, शालु व ताडपत्री' ही मातोश्रींची सनगे दिली आहेत. त्यानंतर वेगवेगळ्या तरवारी, पटे, गुदे, कठयार, जमदाडे वगैरे हत्यारांची नोंद आहे. त्यात ३ खंजीर, २ विचवे, 'वाघनकी' आणि 'बंदुख' हि आहे. १८ सुन्या पैकी ५ रुप्याच्या मुठीच्या व ३ काचेच्या मुठीच्या आणि ७ सिंगाच्या मुठीच्या होत्या. ६ 'नाहावियाचे दागिने' होते–४ नाचकर्णा, १ कात्रो, १ चिमटा. तीन ढाली होत्या. त्यांकी एक गेंड्याच्या कातड्याची. फरासखान्यात 'जरी छाभिना मखमाली' होता. पडदे, जाखाने होते. इनामगाव व वतनांचे उल्लेख आहे त्यात 'अजरेचे देश कुलकर्ण' नमूद आहे. भुदरगड आणि गगनगड येथील कोठारात शिल्लक असलेल्या धान्याची नोंद आहे त्यात भात, नागली, सावे, वरी, उडीद, हरभरे, वाटाणे, तीळ, चवाळ्या, तुर, मसूरा, मोहरी, पात्टे, सातु, इत्यादि धान्यांची नावे आहेत. ऐवजाचे वर्णन करून झाल्यावर 'रायगडचा रायगडी, माहाडचे माहाडी, चिपळूणचे चिपळुणी ऐवज आहे' असेहि म्हटले आहे. पुढे खालील प्रमाणे नोंद आहे 'वाटणी समई माहाराज राजश्री छत्रपति स्वामीस नजर केली मोत्याची जोडी थोर जवाहिर सोने रूपे.' ले. ३१ त दिलेला कागद या वाटणी पत्राचाच एक भाग दिसतो. दुर्दैवाने तो अपुऱ्या स्थितीतच सापडला. म्हणून त्यापासून फारसा बोध

होत नाही. अशा रीतीने तात्कालिन, सामाजिक व आर्थिक परिस्थितीवर प्रकाश झोत टाकणारा बहुमोल असा हा ऐतिहासिक कागद आहे. संशोधक याचा अधिक अभ्यास करतीलच.

क्र. ३ च्या कागदात मालवण येथील सिंधुदुर्गाच्या स्थापनेचा इतिहास दिला आहे. '१४ जमादिलावल सन खमस सितैन (व अलफ) मार्गसीर्ष बहुल २ ते दिवसी किला बांधावयास मुहूर्त करून चिरा भूमीमध्ये बैसविला आणि सिंधुदुर्ग यैसे नाव ठेविले' असे म्हटले आहे. जंत्रीप्रमाणे १४ जमादिलावलला २३ नोव्हेंबर १६६४ ही तारीख पडते आणि मार्गशीर्ष बहुल २ ला २५ नोव्हेंबर १६६४ ही तारीख येते. सरदेसाई यानी २५ नोव्हेंबर ही तारीख स्वीकारलेली आहे (शककर्ता शिवाजी पा. ९९) बिदनुरावर स्वारी करण्यासाठी शिवाजी मालवणास आला तेव्हा त्या जागेची निश्चिती त्याने केली. हे सांगताना करीन्यात म्हटले आहे, 'राजश्री स्वामी (शिवाजी) बिदरूप्रांति मोहीम करावया निमित्य आरमारच्या जमावानसी मौजे मजकूर (म्ह. मालवण) येथे आले. या उपर दर्यामध्ये बेट नजिक दृष्टीस पडिले. तेव्हा या बेटीचे नाव काय म्हणून पुसिले. त्यावरी कृष्णा सावंत देसाई व भानजी प्रभू देसाई प्रांत मजकूर याणे सांगितले की या बेटाचे नाव कुरटे यैसे सांगितले. त्यावरी राजश्री स्वामी बेटावरी येऊन जागा पाहिला ते स्थळ उत्तम विस्तीर्ण आटोपसारखे देखिला. त्या उपर राजश्री स्वामीनी आज्ञा केली की या जागा बिलंद किला बांधोन वसवावा म्हणऊन आज्ञा करून किला बांधावयास हुकूम केला आणि आरमारचे जमावानिसि राजश्री स्वामीनी बसनुरावरी मोहीम केली.' या मोहिमेची तारीख श्री. शं. ना. जोशी यानी तयार केलेल्या शिवकालीन शकावलीत दिली आहे ती अशी: 'इ. १६६५ फेब्रु. ८ बसनूरच्या स्वारीसाठी शिवाजी राजे मालवण बंदरातून जहाजातून निघाले' (शिवकालीन पत्र सारसंग्रह खं. ३ पृ. १८६) संभाजीच्या काळात परिस्थिति किती कठीण झाली याचे वर्णन करताना करीन्यात म्हटले आहे. 'शामल तांब्र भारी फौजेनिसी प्रांत मजकूरी आला. त्यामुळे संपूर्ण प्रांत उध्वस जाहला. कुडाळ प्रांती संपूर्ण धामधुमी जाहली. त्या उपरांतिक खेम सावंत सरदेसाई प्रांत मजकूर याणी महाराज राजश्री स्वामीच्या राज्याची निष्ठा सोडून तांब्राचा अवलंब धरिला... मौजे मजकूरचे देव श्री नारायण व रामेश्वर येथे गोवध करून देवस्थान भ्रष्ट केली.' पुढे राजारामाच्या कारकीर्दीची माहिती सांगताना म्हटले आहे की, 'उपरांतिक सुभिक्ष प्रसंग होत चालला. महाराज राजश्री राजाराम चंदी प्रांती असता राजश्री रामचंद्र पंडित अमात्य विशाळगडी राहून संपूर्ण तांब्र कोकणप्रति प्रवेश केला होता त्यास दहशत लाऊन निशेष घालविला.'

या खंडातहि श्री महालक्ष्मीच्या देवस्थानासंबंधी काही कागद छापले आहेत. धामधुमीच्या काळात देवीची मूर्ती पूजाऱ्याच्या घरी ठेविली होती तिची ता. २७ सप्टेंबर १७१५ रोजी पुनर्स्थापना करण्यात आली (ले. २१). ही हकीकत संभाजीने नरहरिभटास दिलेल्या ता. ८ नोव्हेंबर १७२३ च्या सनदेत दिली आहे ती अशी 'तुम्ही स्वामी संनीध किले पनाळाचे मुकामी विदित केले की श्री– वास्तव्य करवीर हे अनादि क्षेत्र. त्यास आवांतराचे योगास्तव बहुत दिवस पूर्वील देवालय सोडून पूजारी याचे घरी होती. त्यास पूर्वी राज्य विजापूर आदील करून स्वस्त होते. थोर थोर नामांकित ग्रहस्त होते. परंतु पूर्वस्थली श्री ची स्थापना कोणी केली नाही. सांप्रतकाली देश उध्वस राज्य स्वस्त नसता श्री ने आपणास साक्षात्कारे प्रेरणा करून आपले स्थली बैसावे हे इच्छा जाली. हे वृत स्वामीस पूर्वी आपण विदित केले. त्यावरून स्वामीनी राजश्री सिदोजी हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार यास श्री चे स्थापने विषयी आज्ञा केली. त्यावरून राव मानिले करविरास येऊन मन्मथ नाम संवछरी आश्वीन शुध विजया दशमी इंदुवासरी (२७ सप्टेंबर १७१५) श्री ची स्थापना पूर्वस्थली देवालयात सुमुहुर्त केली.' देवी संबंधाने सनदेत संभाजीने म्हटले आहे की, 'श्री म्हणजे अनादि स्थल पुराण प्रसिद्ध जागृत. येक काशी क्षेत्र की करवीर. यापेक्षा दुसरे स्थल विशेष आहे यैसे नाही.'

ले. ९५ मध्ये महालक्ष्मीच्या पूजाअर्चेबद्दल पुजाऱ्यात झालेल्या तंट्याचा निवाडा पैठणच्या ब्रम्हसभेने जो केला तो दिला आहे. त्या काळात सुद्धा गोष्टी कशा घडून येत याचा मासला या निर्णयपत्रात पहावयास मिळतो. त्यात म्हटले आहे की, 'शामभटी हवालदारास पैका देऊन खोटा कागद करून घेतला. माणसे लाऊन बळेच ब्राम्हणाच्या साक्षी घेतल्या' (पृ. १२०). निवाडपत्रावरील साक्षी पाहिल्या असता त्या वेळच्या तेथील सर्व प्रतिष्ठित ब्राम्हणांच्या साक्षी या कागदावर आहेत असे वाटते. या साक्षीदारांच्या नावात 'कुमारी अनंत' असेहि एक नाव आहे.

क्र. ११८ त 'पैठणच्या निवाड्याप्रमाणे राजाज्ञा होऊन बाबा भट आणि गोपाळ भट यानी दोन आठवडे व शामभट याने एक आठवडा पूजा करावी असे ठरवून दिल्हे. तदनुरूप तुम्ही श्रीची पूजा करीत असता मध्ये पूजा सांग चालत नव्हती म्हणून विदित जाले. त्यावरून तुमचे दोन आठवडे अमानत केले होते. प्रस्तुत श्री ची पूजा सांग करून उंच वस्त्र भूषण येईल ते श्रीस योग्य करू म्हणून तुम्ही विनंती केली त्यावरून स्वामी तुम्हावरी कृपाळू होऊन तुमचे दोन आठवडे पूजा वृती तुमचे दुमाला केली असे' असे संभाजीने बाबाभट आणि गोपाळ भट याना दिलेल्या ता. २२ आक्टोबर १७३३ च्या सनदेत म्हटले आहे.

क्र. ११३ त एक लक्षणीय माहिती मिळते, ती अशी : 'शास्त्र संपन्न राजश्री सदाशिव भट उपाध्ये उपनाम मिराहुसेन मिरजुमले क. म. (कसबा मजकूर म्हणजे कोल्हापूर) याची जागा घेऊन त्यास दिल्हा. या वरून त्यावेळी तरी हिंदुमुसलमानांची वसती अगदी अलग अलग नसावी असे दिसते.

'या खंडात काही महजर (निवाडपत्रे) दिली आहेत. (क्र. १०७, १५८, १५९ आणि ७८) यातील पहिले तीन कोल्हापूरातील व चौथा कागल येथील आहे. महजरातून उपलब्ध होणारी माहिती एका वेगळ्या प्रकारची असते. बहुदा वतनाबाबतची हकीकत यात येते आणि वतन संपादताना घडलेल्या ऐतिहासीक गोष्टी अनुषंगाने म्हणून सांगण्यात येतात. म्हणून प्रत्यक्ष वतनाची गोष्ट खरी खोटी असली तरी, ऐतिहासिक वर्णनाचा उपयोग होऊ शकतोच. याशिवाय अन्य एक फार मोठा उपयोग या महजरांचा होतो. महजरासाठी जमविलेल्या राज लोकांच्या व गोतगंगेच्या साक्षी या महजरावर असतात त्या साक्षीदारांच्या नावांचा अभ्यास इतिहासाला उपयोगी पडणारा असतो. आपणासमोर असलेल्या कागदांचीच गोष्ट घ्या ना. ताराबाई कालीन कागदपत्र खंड १ आणि आता दुसऱ्या खंडात प्रसिद्ध होत असलेल्या महजरांवर ज्यांच्या साक्षी आहेत त्यातील काही नावे किती महत्वाची आहेत हे स्पष्ट करून सांगितल्याशिवाय लक्षात येणार नाही. 'दिल्ली झाली दीनवाणी, दिल्लीशाचे गेले पाणी, ताराबाई रामराणी, भद्रकाली कोपली' असे जिचे वर्णन खंड १ (क्र. २) मध्ये आले आहे त्या महाशूर महाप्रतापी ताराबाईवर पुढे संकट ओढवले आणि तिला पदच्युत करण्यात आले. यासाठी एक मोठा कट रचला गेला असे दिसते. याबाबत ताराबाईच म्हणते : 'कालपरत्वे आमचा प्रसंग विस्कळित होऊन चिरंजीव राजश्री संभाजी राजे व राजसबाई याणी गिरजोजी यादव व अंताजी त्रिमल व लोक खासकेल गडकरी व तुळाजी सितोळे यासी पुढे करून किले पनाळा येथे चिरंजीव राजश्री संभाजी राजे यांसि राज्यपदास बैसविले, आम्हास संकटी घातले.' (राजवाडे ख. ८ पृ. १६९). या हकीकतीवरून असे दिसते की, ताराबाई आणि धाकटा शिवाजी याना दूर करून राजसबाई आणि संभाजी याना अधिकारारूढ करण्यात गिरजोजी यादव, अंताजी त्रिमल आणि तुळाजी सितोळे हे मानकरी होते. मराठेशाहीच्या इतिहासात रक्तहीन राजकीय क्रांति घडली ती एकच, आणि ती म्हणजे वर वर्णन केलेली, इ. स. १७१४ त घडलेली राजक्रांति होय. तिची अधिक माहिती उपलब्ध झाल्याशिवाय पुरी कल्पना येणार नाही. या क्रांतीचे सूत्रधार गिरजोजी यादव, अंताजी त्रिमल आणि तुळाजी शितोळे यांच्याबद्दलचीहि माहितो मिळवावी लागेल. सुदैवेकरून खंड १ मध्ये आणि आता खंड २ मध्ये गिरजोजी यादवाबद्दल

पुष्कळच कागदपत्र लाभले आहेत. त्यांचा अभ्यास करता येईल. उरलेल्या दोघांचाहि उल्लेख या खंडातील महजरातून येतो तेवढाच येथे स्पष्ट करावयाचा आहे.

खंड १ मधील क्र. ३२२ (ता. ५ आक्टोबर १७१६) चा एक अत्यंत महत्वाचा महजर आहे. तो पन्हाळा मुक्कामी झाला. मजलसीस कोणकोण होते त्यांची नावे दिली आहेत. अनेक ठिकाणचे लोक हजर होत असे दिसते. राजकीय लोकांची म्हणून जी नावे दिली आहेत त्यात तुळाजी सितोळेचे नाव आहे तुळाजीचे वर्णन करताना म्हटले आहे– ' तुळाजी सितोळे, विश्वासराऊ नामजाद किले मजकूर (म्हणजे पनाला) ' त्याचा शिक्का खालील प्रमाणे आहे :–

राजाराम च र
णी तत्पर रामशिं
गसुत तुळाजीसि
तोळे निरंतर

म्हणजे हा तुळाजी राजारामाच्या काळापासून वरच्या हुद्यावर चढलेला होता आणि त्याला ' विश्वास राऊ ' हा किताबहि दिला गेला होता' हे स्पष्ट आहे. तुळाजीचा बाप रामशिंग आणि खुद्द तुळाजी यांच्या कार्याची माहिती मिळाल्याशिवाय तुळाजी येवढ्या पदास कसा पोचला हे सांगता येणार नाही. १७१४ त ताराबाईला 'संकटी' घालणारा तुळाजी सितोळे १७२६ त पन्हाळ्याचा प्रमुख अधिकारी होता. राजक्रांतीनंतर ताराबाई आणि धाकटा शिवाजी याना पन्हाळ्यावर ठेवण्यात आले. यास्तव तेथील देखरेखीसाठी तुळाजीला पन्हाळ्यालाच 'नामजाद' केले असे दिसते.

कटातील तिसरी प्रमुख व्यक्ति अंताजी त्रिमल. याच्या नावाचा उल्लेख आता प्रसिद्ध होत असलेल्या क्र. १०७, १५८ व १५९ मध्ये आढळतो. क्र. १०७ चा कागद इ. स. १७३२ चा आहे. त्यात अंताजीचे वर्णन 'अंताजी त्रिमल सरदेशपांडे क. हवेली प्रा. कोल्हापूर दि. देसकानी क. हवेली प. मजकूर' असे आहे. क्र. १५८ व १५९ हे कागद १७३६ चे आहेत. त्या कागदात त्याचे वर्णन ' सरदेसकुलकर्णी क. हवेली (म्ह. कोल्हापूर) ' असे आहे. म्हणजे सरदेशपांडेपण आणि सरदेसकुलकर्णी हे दोन्ही अधिकार अंताजी त्रिमलकडे होते असे दिसते. स. १७१४ त तो एक बडा अधिकारी असणार यात शंका नाही.

क्र. १०७ च्या महजरमध्ये आलेली इतर नावेहि महत्वाची आहेत. कोट कोल्हापूर येथे १७३२ त जे 'राजकी लोक' होते त्यात कोंडाजी भोसले सुभेदार,

मुरारजी मोहिते सरनोबत. गुंडो वेंकाजी सबनिस, तिमाजी सखो कारखानिस, कृष्णाजी नरसिह फडणीस नि. सबनिसी, कृष्णाजी अनंत फडणीस नि. कारखानिसी, माणकोजी जाधव सरनाईक, गोपाल माणकेश्वर हवालदार, इत्यादि लोक होते. शहराचा सरहवालदार म्हणून खान अजम बहादुरखान होता. त्याच शिक्का खालील प्रमाणे होता :–

श्री शंभुछत्र
पति चरणी सादर
बहादुर खान को
तवाल निरंतर

क्र. १५८ व १५९ या स. १७३६ च्या कागदात काही अन्यहि नावे आली आहेत. त्यात 'येसवंतराऊ वलद खंडेराऊ दाभाडे देसाई हवेली प.मजकूर' (म्ह. कोल्हापूर) असे नाव आहे. याशिवाय वेंकोजी येलगिरी सराफ, खंडो भिकाजी सभासद, कोंडाजीचा मुलगा मल्हारराव भोसले हवालदार, केदारजी यादव सरनोबत, इत्यादि नावे आहेत. या अशा नावांचा अधिक अभ्यास केल्यावर पुष्कळच नवीन माहिती मिळू शकेल.

क्र. ७८ हा ता. २० डिसेंबर १७३० चा कागल येथे भरलेल्या मजालसीचा अपूर्ण असा कागद आहे. त्या मजालसीला हजर असलेल्या तेथील प्रमुख व्यक्तिंची नावे त्यात आली आहेत. त्या नावात 'राजश्री आबाजी सर्जाराऊ घा गे जाहागिरदार व फौजदार', मल्हार कळसो पेसवे, कोनेरी संगम मुजुमदार, गोपाळ मल्हार कोटीनविस, राजश्री पिराजी सर्ज्याराऊ घाटगे, अनंत भिकाजी देसकुलकर्णी, नरहरी यादव हवले नाडगोंडा, इत्यादि नावे आहेत.

काही वरिष्ठ अधिकाऱ्यांची माहिती या खंडात प्रसिद्ध होत असलेल्या कागदपत्रातून नव्याने मिळते. चितो माहादेव न्यायाधिश यांची मजेशीर हकीकत त्याला दिलेल्या संभाजीच्या ता. ९ नोव्हेंबर १७३२ च्या सनदेत आहे. ती अशी (क्र. १२८)– 'तुम्ही स्वामीचे नवाजीस (आश्रित) स्वामीच्या पायाविना आन्य दैवत माहित नाही. तुम्ही स्वामीचा राणीवास चौथा वाडा (म्ह. जिजाबाई) याचे पुत्र म्हणविल. याकरिता हाली स्वामी तुम्हावर कृपाळु होऊन तुमची अष्टप्रधानामध्ये गणना करून तुम्हास न्यायाधिसीचा हुदा सांगितला आस... तुम्हास वेतन सालिना देखील चाकर हान प.. ५००० पाच हजार केले असत... तुमच्या हुद्यास जिल्हा पाहिजे याज करता सुभा प्र. पन्हाळा पे. ता. आळत व रुकडी दोनी माहाल दरोबस्त व कोल्हापूर सुभाचे माहाल बरकड माहालाची चौथाई दिल्ही आहे. तरी जिल्हा कबज करून फौज बाळगुन स्वामीची शवा करीत जाण... तुम्हास जमान राणीवास चौथावाडा घेतल असत–'

श्रीकराचार्य पंडितराऊ याच्या बद्दलचे गौरवोद्गार हारीहराचार्य पंडीतराव याला संभाजीने दिलेल्या सनदेत (क्र. १३८) पहावयास मिळतात ते असे : "तुमचे पिते राजश्री श्रीकराचार्य पंडितराऊ याणी तीर्थरूप राजश्री कैलासवासी स्वामी संनिध राहोन बहुत श्रम केले. वेदशास्त्रसंपन्न कोणेक प्रसंग दरबारी शास्त्राचा पडिला तो याणि विद्यायोगे संपादिला. जे जे पंडित आले त्याची समशा पुरविली... सांप्रत निधन पावले. त्याचे पुत्र तुम्ही विद्यावंत..."

जोशीराव घराण्याची तर नाम्ना मोठीच होती. बाळ जोशी बिन दशरथ जोशी याला दिलेल्या सनदेत (क्र.१८१) प्रत्यक्ष छत्रपति म्हणतात : "तुमचे वडील-वडीलापासून तीर्थरूप राजश्री कैलासवासी माहाराजाजवळी सेवा निष्टेने करीत आले व तुम्हीही स्वामीची सेवा येकरूप निष्टेने करीत आहा.. स्वामीनी तुम्हास जो प्रश्न केला तो तुम्ही सांगितल्याप्रमाणे स्वामीच्या प्रेत्ययास आला व ठाणे सिराले ता. आलते येथील ठाणेसी स्वामीनी परीव घालून मुकाम केला होता ते समई स्वामीनी तुम्हास कुरूंदवाडचे मुकामी ठाणे कितेक दिवसात हस्तगत होईल म्हणून प्रश्न केला. त्यावरून तुम्ही सीधांत करून ज्या दिवसी ठाणे हास्तगत होईल म्हणून सांगीतले व लिहून दिल्हे होते त्याप्रमाणे ते दिवसी ठाणे हस्तगत जाहले"

कांही राजकीय घटनांचा उल्लेख ओझरता येतो तो असा :-

क्र. ९ त रायगोंडा बिन सातगौडा देसाई याला संभाजीने दिलेल्या सनदेत म्हटले आहे : "पूर्वी सामानगडाखाले उतरेकडील फौज असमंतात मागे आल्या होत्या ते समई तुम्ही आपल्या जमावानसी किले मजकूरी येऊन बहुतच केली. या फौजास नतीजा लाविला"

क्र. ३२ त 'पनालियास पादशहाचा परीघ पडिला होता ते समई तुम्ही बरी शर्त करून किलियावरी सामा जवादा चढवून स्वामी सेवा बहुतच केली' असे ग्रामजी रूद्र पानसे याना संभाजीने दिलेल्या सनदेत म्हटले आहे.

क्र. ३६ त मौजे नांदणी प्रा. रायबाग बाबतच्या ता. १४-३-१७२५ च्या उल्लेखात म्हटले आहे : "मौजे मार हे पेशजी रा.चंद्रसेन जाधवराऊ याची फौज गाव मारावयास आली."

क्र. ४७ ता. ४-१२-१७२६ च्या गोव्याच्या पत्रात म्हटले आहे की- "बाजीरावाच्या सैन्यात दहा हजार घोडेस्वार असून त्याला नबाबाचे चार हजार घोडदळ येऊन मिळण्याची शक्यता आहे."

क्र. ५१ त 'उदाजी चव्हाण इगलीवर उतरला आहे. पलीकडील काटक जमा केले आणि मिरजेच्या मुलकास व प्रतिनिधीच्या मुलकास खंडणिया घेत आहे' असे म्हटले आहे.

क्र. ५४ : "१७२७ त नूल भागात पाऊस न पडल्यामुळे पीक वाळून गेले. याखेरिज गनिमाने तफरका वहूत पडून इलाखी जाहाली. रयतेस हरयेक वावे वामवुमी आजार लागोन वहूत नातुवानी येऊन मुलखावरी उठोन गेले" असा उल्लेख आहे.

क्र. १३२ : "१७३५ – मातुश्री गुणावाई व सुवराऊ शिंदे याना सनद – 'नवाव निज्यामन मुलुख' या प्रांतास येऊन वारवला नजिक मोकाम केला असता तुम्ही हुजुर येऊन साहेव कामावर रूजू जाला." असे म्हटले आहे.

क्र. १८९ त उल्लेख आहे की, 'सावाजी क्षीरसागर नामजाद किले सामानगडात असता विदारवक्ष याणी वेढा किल्यास दिल्हा त्या वेळेस याचे (म्हणजे वेंकटाद्री चोंडो, नाडगोंडा याचे) वडील चवंडो वेंकटाद्री जमावनिसी येऊन कस्त मेहनत करून किल्याचे साहित्य केले. चाकरी करून दाखविली.'

क्र.२०४ वरून इचलकरंजी आणि कापशी या दोहोत त्याकाळी (स.१७४६) किती वितुष्ट आले होते ते कळून येते. इचलकरंजीकर त्या पत्रात म्हणतात : 'श्रीमंत राजश्री सेनापतीचा व आमचा दावा जबरदस्त' (पृ. २७७).

क्र. १७८ (ता. १७ जून १७४६) चा कागद अतिशय महत्वाचा आहे. त्यात कागलकर घराण्याची हकीकत येते. ती मुळातच वाचली पाहिजे. तुकोजी घाटगे सर्जाराव एका हल्यात मारला गेला. त्याला माती देण्याच्या गोष्टीवरून भाऊबंदकी कलह वाढला. त्या तंटयाचा निवाडा ताराबाईने केला. त्याचा उल्लेख असा आहे, 'याबद्दल पनाळेवर मातुश्री तारा आऊसाहेब याजपर्यन्त खटला पडला. तेव्हा तेथ इनसाव जाहली. ते समई राजश्री रामचंद्रपंत व हिंदुराव व चंद्रसेन जाधवराव व कुसो मल्हार व शाहाजी नाईक व सावाजी नाईक निंबाळकर व गिरजोजी यादव पेसाजी मोहिते तळबिडकर व लष्करात इत्यादिक म्हराट होत' (पृ. २३३–३४)

'जे सेवक असावेत ते याच रीतीने' अशी शाबासकी द्वारकोजी यादवाने मिळविली. ती कशी मिळविली याचे दिग्दर्शन त्याला संभाजीने दिलेल्या ता. २८ सप्टेंबर १७४२ च्या सनदेत (क्र. १८०) होते. या सनदेत द्वारकोजीच्या सेवेची प्रशंसा करताना म्हटले आहे. 'सांप्रत नवरात्र प्रसंगाची तली स्वामीकडील

चौथावाडा (महाराणी जिजाबाई) याकडे होत आहे. त्याचे साहित्य मनास आणिता जे जे वस्तु पाहिजे ते धणियाचे आज्ञेप्रमाणे मेळऊन आणून स्वामीस आदा करून आश्रित व सोइरे व सरकारकून व सरदार व कारकून अठरा कारखाने यासि मेवे फळफळा आदिवरून वरचे साहित्य करून विध ययासांग संपादिला. कोण्हेविसी न्हुन पडली नाही. स्वामीच्या चित्तात आले जे सेवक असावेत ते याच रीतीने. धणीयाचे मनोदये जाणोन वर्तणूक करून सेवेचा मजूरा करून घेईल ऐसा असावा.' द्वारकोजी भलताच चतुर असणार यात शंकाच नाही!

ता. २४ जून १७३१ रोजी छत्रपति संभाजीने पिराजी घोरपडे याला दिलेल्या सनदेत म्हटले आहे की, 'मामले मिरज येथील सरदेशमुखीचे वतन पूर्वी जैन व ब्राम्हणाचे होते. त्यास थोरले माहाराज कैलासवासी (म्ह. शिवाजी) याच्या पायापासी अनराहट केली यास्तव त्याचे वतन दूर केले होते'.

जिवाजी खंडेराव चिटणीस यास 'संपूर्ण राज्यातील सरकारातून व सरदार व किलेकोट व जंजिरे येथील चिटणीस व कारखानिसी व जमिनिसी हे तीन धंदे वंशपरंपरेने करून दिल्हे' असे क्र. ९९ त म्हटले आहे.

पिराजी बागुल यास ता. ३-८-१७३२ रोजी दिलेल्या सनदेत म्हटले आहे की, 'तुमचे पिते मानाजी बागुल यानी स्वामीच्या राज्यात श्रमसाहास करून सेवा निष्ठेने केली. ते स्वामी कार्याविरी खर्च जाहाले.'

परागंदा होऊन जाणाऱ्या लोकाना दिलासा देणारी पत्रे (क्र. ३७, ३८) आहेत. त्यात असा उल्लेख आढळतो: 'तुम्ही पुरातन पदरोचे सर्व प्रकारे तुमचे ऊर्जित करून चालवावे हे अवश्यक तर तुम्ही कोणेविसो चितात शंका न धरिता दर्शनास येणे आणि इमाने इतबारे राहोन सेवा करणे. कबिलासह येणे. तुमचे चालवावया अंतर होणार नाही. अभय असे.' 'कोणेविसी चितात शंका न धरिता कबिलासह वर्तमान आपल्या स्थलावर वसाहत करणे. तुमचे सर्वप्रकारे चालविले जाईल.'

'इकडील स्वारी सिकारीचे धास्तीमुळे रयेत डावाडोल जाहली आहे ... यावरून तुम्हास अभयेपत्र सादर केले आहे. कोणे गोष्टीचा वसवसा न धरिता बेसक होऊन गावी सुखरूप राहाणे.' (क्र. ६७).

कोल्हापूर नजीकचे उचगावास १७३० च्या सुमारास भलताच उपसर्ग पोचला असे दिसते. 'साल मजकुरी गावास उपसर्ग लागोन खराब जाहले. सिवार लुटून गेला. घरे कोपरे लुटून गेलो.' असे (क्र. ७०)त म्हटले आहे.

सन १७३५ त 'सोनार व पंचाल्याचे धर्माधिकारीपणाचे' वतनाचा तंटा निर्माण झाला त्यावेळी गोत बसवून निवाडा झाला की सोनार व पंचाल हे भाऊबंद. दोन घराण्याना एक एक वर्षाची पूजा, मुंजी, लग्न, गोंधळ, श्राद्ध, पक्ष, नवरात्र... सणवार जे काय पूर्वापार आसेल ते ज्याचे वर्षातील येईल ते त्याणी घ्यावे... प्रायश्चित काय करणे ते करवीर क्षेत्री करावे. आनयत्र स्थली न करावे. क्षेत्रावरी हरदोजणानी केले तर दिवाणाचे गुन्हेगार व गोताचे अन्याई' असा निवाडा यात आहे. (क्र. १३०).

द्वारकोजी यादव, अंतःपूरचा चौकीदार, याला ता. १४–६–१७३५ रोजी दिलेले पत्र (क्र. १३४) विलक्षणच आहे. ते असे– 'बाजारा गोदी बाईको कोकणातून बदअमल करून तारळे प्रांते राहिली होती. तिला हुजूर आणून बाजपूस करिता तिजकडे कर्म लाजीम (सिद्ध) जाले. याकरिता तिला हुजूर कोटीस जमा करून तुम्हास बदल मुशाहिरा दिली असे. तरी तुम्ही बटीक आपले घरो मागऊन तिचे हातून सेवा घेत जाणे. इची किमत सिरस्ताप्र... तुमचे वतनात खर्च पडेल'

क्र. २७ मध्ये शंकराचार्याचा मठ 'मौजे केसापूर संनिध करवीर येथे आहे' असे म्हटले आहे. यावरून केसापूर आणि कोल्हापूर या दोन गावात बरेच अंतर होते असे दिसते. केसापूरची जकात तर वेगळीच होती (क्र. २८, २९).

क्र. ५८ त मुक्तेश्वराचा उल्लेख येतो तो असा: 'मुक्तेश्वर गोसावी हे श्री येकनाथ स्वामीची कन्या गंगाबाईचे पुत्र. याचे वृंदावन मौज तेरवाड प. रायेबाग येथे आहे.'

ता. ३१ मे १७३६ च्या क्र.१५२ च्या कागदात 'मौजे इचलकरंजी तालुका रुकडी' असे वर्णन आले आहे.

व्याजाचे दर पंचोत्राप्रमाणे होते असे दिसते. क्र. ६० (ता. ८ आगष्ट १७२७) चा कागद म्हणजे परतापजी घोरपडे यानी केजबान बाबा गोसावी याला लिहून दिलेला कर्जरोखा होय. त्यात परतापजी म्हणतो:– आम्ही आपले आत्मकार्यालागी तुजपासी घेतले रुपये ६ साहा मुदल घेतले. यासी व्याज दरमाहे दरसदे पंचोत्रा प्रमाणे घेतले. यासी मुदत जोरीच (ज्वारीचा) हंगामी."

क्र.७२ (ता.२१ मे १७३०), क्र.११९ (ता.४ डिसेंबर १७३३), क्र.१४२ (ता.५ डिसेंबर १७३५) हे कर्जरोखेच आहेत. त्यातही व्याजाचा दर पंचोत्रा आहे. क्र. १४७ (ता. २० डिसेंबर १७३५) च्या कागदात मात्र 'तिवोत्रा' व्याज म्हटले आहे.

अन्यहि महत्वाचे कागद या खंडातून प्रसिद्ध होत आहेत. इतिहासाभ्यासात त्या सर्वांचा उपयोग होईल अशी आशा करतो.

आप्पासाहेब पवार

PREFACE

This is the second volume of Tarabai Papers. In these volumes historical material relating to Tarabai's period is being published. The sources from which these papers have been collected are indicated in the Preface to Vol. I. That volume contained papers up to the year 1720. In the present volume the period covered is from 1721 to 1749.

The most important paper published here for the first time is the partition deed of the family of Ramachandrapant Amatya After his death his property came to be divided among his three sons, Bhagawantrao, Appajirao and Shivaram. Ramachandrapant Amatya played a vital role in the war of independence carried on by the Marathas against Aurangzib. The document referred to (No. 19), conclusively proves that Ramachandrapant died before May 1723 and not, as Sardesai surmised, between 1730 and 1731 (Marathi Riyasat New Series, Vol. 4, p. 157 f.n.). The partition deed is even more important as material of social history of that period. It is practically an inventory of the entire property owned by Ramachandrapant Amatya and as such, it indicates what the estate of a dignitary like him was at that time. It is worth adding that in the list, books belonging to Ramachandrapant and his wife are separately mentioned.

Document No. 3 refers to the foundation of Sindhudurg at Malwan by Shivaji on the 25th Nov, 1664 and gives graphic description of the tragic events that followed the Mughal invasion of the place An interesting document (No. 21) describes how the image of the famous deity of Mahalaxmi at Kolhapur came to be reinstalled in Sept, 1715. During the disturbances consequent upon the Muslim invasions, the idol was concealed in the priest's house. The document mentions that the goddess "inspired" the priest to approach the King (Sambhaji of Kolhapur) for the purpose of reinstallation. The King describes the Mahalaxmi temple of Kolhapur as ancient and holy and adds : "There

is Kasi, and there is Karvir (i. e. Kolhapur). There is no other place as great as either of them. " Serial No. 113 shows that a residential quarter belonging to a Muslim was taken from him and given to a Brahmin. This would indicate that there were no exclusive areas reserved for residential purposes for the two communities, in the holy city of Karvir.

Incidental but useful information is available about Girjoji Yadav, Antaji Trimal and Tulaji Shitole the trio who is identified by Tarabai as the ringleaders of the conspiracy which ended in her dethronement (Rajwade 8·169). No doubt the information is scanty; but it is helpful (Nos. 107, 158, 159 see also Tarabai Papers Vol. 1; No. 322).

References to some of the high officials and other dignitaries at the Court of King Sambhaji of Kolhapur are interesting. Thus No. 128 dated 9 Nov., 1734 is the order of appointment of Chinto Mahadev as Nyayadhish. In this order the King describes Chinto Mahadev as a protege of the King's family brought up by his queen Jijabai. The Nyayadhish was given a *watan* for maintaining an army. It appears that as he had to give a surety the queen Jijabai stood surety for him. Shrikaracharya Panditrao was another high official who is eulogized for his profound learning and intellectual ability in dealing with Court problems (No 138). The royal astrologer, Joshirao received high encomium for fortelling the exact date of the fall of a place which was besieged by the king's troops (No. 181).

No outstanding political events figure in these papers. But references to political events are there. The seize of Panhala (No. 32), the siege of Samangad (Nos. 9,189), the march of the Nizam's army (No. 132), the incursions of Chandrasen Jadhav (No. 36) and Udaji Chavan (No. 51) are some of these incidents. No. 47 which is a Marathi translation of the letter dated 4 Dec., 1726 of the Portuguese Viceroy of Goa says that Bajirao who was on his Southern march had with him an army of 10,000 and it was believed that 4000 men of the Nabab would join him.

An interesting account of the historic family of the Ghatages of Kagal is given in Serial No. 178. It also describes how a family feud came to be settled by Tarabai.

We have in this volume an extraordinary document throwing flood light on a matter of customary law (No. 134). It is an order issued in favour of Dwarakoji Yadav, the chief officer in charge of the queens' appartment. The order reads as follows :

" A whore named Godi came from the Konkan and settled in Tarale district. She was brought to the royal court and, on enquiries, she was found to be a loose woman. She was therefore appropriated as royal property and is now given to you. You should take her to your home and get her services. The price fixed for her would be debited to your account. "

The rate of interest current at that time was five per cent per month. (Nos. 60; 72; 119; 142).

There are quite a few papers relating to the different types of *watans* and other economic and social matters. It is, therefore, hoped that the papers published in the volume would be found useful as source material for the history of the period

A. G. Pawar

SUMMARY

25-1-1721

A grant of two bighas of land to the children of Rudraji Naikwadi. who died in action at Ingali.

2 : 27-1-1721

Shriniwas Parashram Pratinidhi grants village Haroli as mokasa to Sidoji Thorat.

3 : 2-5-1721

This is a copy of a document recognizing the right of Dadambhat Pilambhat at Janjira (Sindhu-durg), Malwan, as the priest of the place. The paper describes how Shivaji, on his way to Bednoor, saw the island of Turate (near Malwan) and ordered the construction of the sea-fort of Sindhu-durg. The foundation was laid on 25-12-1664. The paper further refers to the atrocities committed at that place by the Mughals during Sambhaji's reign and also to the spread of the epidemic of cholera at Sindhu-durg during the reign of Rajaram. The paper gives graphic description of some of these events.

4 : 3-5-1721

An order from Shriniwas Parashram Pratinidhi to the officers of village Alas, asking them to hand over the Sardeshmukhi collection of the place to Trimbak Hari, the agent of Piraji Ghorpade.

5 : 15-6-1721

This is a list of 37 papers in which the names of Dwarakabai, Soyarabai, Subhanrao Shinde Sena Khaskel, and Lakham-gauda Desai of Hukeri are mentioned.

6 : 15-6-1721

An order from Chhatrapati Shahu to the officers o village Sirdhon, informing them of the Mokasa grant of the place to Piraji Ghorpade, the son of Santaji Ghorpade.

7 : 9-7-1721

The officers and mirashis of village Kumbhar-wan (in Sangameshwar area) are informed by Sambhaji II, of a grant to Tulajirao Surve who is described as an old loyal servant.

8 : 28-7-1721

While resisting an attack on the village Madilage by Pirajl Ghorpade, Rayaji Ghatage had lost his life. In recognition of his service Sambhji II gave ten bighas of land in inam to the son of the deceased.

9 : 30-8-1721

A grant from Sambhji II to Raygauda Satgauda Desai of Nool (near Gadinglaj, Kolhapur district) for routing the Mughal armies near Samangad.

10 : 24-9-1721

A grant of inam, abolished by Shivaji the great, is reinstated by Sambhaji II on a Brahmin.

The paper clearly states that when Shivaji conquered the territory, he abolished the land grants and made provision for distribution of charity.

11 : 25-10-1721

A grant of thirty bighas of land at Pargaon from Sambhaji II to Shankaraji Gosavi for the maintenance and repairs of a temple, built by Ramdas Swami. It was damaged during recent disturbances.

12 : 28-1-1722

During an encampment of Shiviji Ghorpade's army at Shivapur, payment of dues from Sambhaji Khando Desai of Ajara was received. Shivaji Ghorpade, Amir-ul-umrao assures him of the protection of the place.

13 5-2-1722

Sambhaji II informs the Deshmukhs and Deshpandes of Miraj that the Deshmukhi vatan of the said district, bestowed upon Santaji Ghorpade Senapati by Rajaram is continued to Piraji Ghorpade, the son of Santaji Ghorpade.

14 : 11-2-1722

A receipt for rupees twentyfour is issued by Sawant and Hanagoji Yadav to Pratapji Ghorpade.

15 : 22-3-1722

Krishnaji Parashram Pratinidhi, in response to a request made by Krishnaji Bhaskar Pandit, renews the grant of an inam at village Ile, as the original papers were lost during the disturbances of the Sawants of Kudal.

16 : 5-6-1722

Jaysing Jadhavrao maintains the inam of village Hanur to Ranoji, the son of Piraji Ghatage, who had died some time ago.

17 : 28-11-1722

Timaji Raghunath is made Sabnis of the fort of Kolhapur by Sambhaji II, after removing Rango Yahav, the previous incumbent of the office.

18 : 21-1-1723

A grant of three bighas of land at village Nanganur, from Sambhaji II to Raghunathbhat Balambhat Nulkar.

19 : 25-5-1723

A partition-deed between Bhagwantrao, Appajirao and Shivram, the sons of Ramchandrapant Amatya. The list of partitioned articles includes cash, precious stones, ornaments, weapons, cows, bullocks, etc. Even religious books and inam, as well as the grains and cereals stored at Bhudargad and Gagangad are divided.

This is a very important document, as it throws light on the estate of a nobleman like that of Ramachandra Panta Amatya.

20 : 28-9-1723

The Saradesh Kulkarni watan at Arale is conferred upon Antaji Trimal by Sambhaji II in recognition of services rendered by him to Rajaram, at Jinji and to Sambhaji II himself.

21 : 8-11-1723

Sambhaji II bestows the right of chief priesthood of the goddess Shri Mahalaxmi at Kolhapur, upon Narharibhat Savgaonkar and grants him Kasaba Savagaon and other rights of chouth for the proper worship of the deity. The document mentions that the idol of the deity kept in the house of a priest during the period of political disturbances, was reinstated by Sidhoji Hindurao Ghorpade on 27-9-1715.

22 : 14-11-1723

At the request of Bhanji Ballal, the representative of Shahu in the Court of the ruler of Sondhe, Sambhaji II exempts Rs. 15000/- out of the tribute due to him by the Chief of Sondhe.

23 : 10-12-1723

An order from Sambhaji II to Rayaji Mane, giving him assurance and summoning him to the court.

24 : 10-12-1723

A similar order, as above, to Viroji Mane from Sambhaji II.

25 : After 10-12-1723

A similar order, from Rajasbai, the queen mother, to Hiroji Mane.

26 : 26-12-1723

A grant of Sarnaiki watan from Sambhaji II to Raygauda Desai, at Karyat Nuli for his services during the siege of Samangad (see No. 9). The paper mentions that " armies of the north " had created disturbances in the past, and were creating disturbances again.

27 : 7-1-1724

A grant from Sambhaji II to the math of Shankaracharya at Mouje Kesapur. adjoining Kolhapur.

28 : 7-1-1724

Sambhaji II grants the rights of one fourth of custom collections at village Kesapur to the temple of Mahalaxmi and three fourth of it to the math of Shankaracharya.

29 : 18-1-1724

At the request of Udaji Chavan, Sambhaji II grants

village Pohale for the maintenance of the temple at (Wadi) Ratnagiri, that is, Jotiba Temple, about nine miles from Kolhapur.

30 : 2-3-1724

A grant of the Mahajanki WATAN of Kasaba Kolhapur from Sambhaji II to Virshet Mane. The paper gives details of some rights and perquisites of the WATAN.

31 : 14-5-1724

A partition deed of the places of watan, between Bhagwantrao, Moreshwarrao and Shivarampant, the sons of Ramchandrapant Amatya. The paper is a copy of a copy and incomplete. But it is important.

32 : 26-7-1724

During the siege of Panhala, by Aurangzib, Shamji Panse had carried large quantity of supplies into the fort. In recognition of these services Sambhaji II granted twenty bighas of land to him.

33 : 20-11-1724

In a letter to the acting governor of Goa, the commander of Berdes informs the latter that Udaji Chavan, a Sardar of Sambhaji II had arrived in the vicinity of Shapur with an army composed of cavalry and infantry. He requests him to send ammunition.

34 : 9-12-1724

A letter by the commander of Salsete to the acting Governor of Goa. He informs that according to his spies the forces of Sambhaji II have beseiged the fort of Sambrani, belonging to Sondhe and intend to attack Salsete. He complains that the forces at his disposal are not enough to resist the aggressor.

35 : 29-12-1724

A letter from the acting Governor of Goa to the commander of Salsete, in which he gives some instructions regarding the defence of the area in case the Maratha armies marched that way.

36 : 14-3-1725

A grant of five bighas of land to Nemana, the son of Korana Magdum, who was killed in action, when Chandrasen Jadhav had attacked the village, Nandni.

37 : 19-11-1725

A letter from Bhagwantrao Ramchandra Amatya to Pratapji Rane asking him to call upon him, and serve him faithfully.

38 : -11-1725

Bhagwantrao Amatya gives assurances to the exiles-Devaji Rane, Bapuji Rane, Jetoji Rane and Jivaji Rane and asks them to come and settle in their village without any fear.

39 : 6-12-1725

In response to a letter written by Maloji Ghorpade about a watan, Shriniwas Parashram Pratinidhi writes that he would consider the matter upon his visit to his place and also asks him to meet him.

40 : 1725 (?)

Kanhoji Angre, remits an amount of two thousand rupees to Chhatrapati Shahu and adds that if the King fails to look after the place, it may be lost.

41 : 1725

A warning from Shriniwas Parashram Pratinidhi to Ramrao Patankar not to trouble Abaji Mohite of Talabid. He asks him to get back the confiscated sword of Naikwadi from Mohamad Khan, the mutalik of Abaji Mohite.

42 : 1725-1726

In this truncated letter the addressee is warned of the movements of Udaji Chavan.

43 : February 1726

Sidoji Hindurao Ghorpade says that "Rao" is near Kopal, and that he would call upon him and would come along with him to Karvir.

44 : 29-4-1726

The inhabitants of Bahadurwadi had deserted the place. Jagjivan Govind, in a letter to Joti Shelar and

Shetyaji Shinde at Koregaon, asks them to come and settle there along with such other cultivators as may come.

45 : 15-10-1726

A letter from Sambhaji II to Bhanji Ballal, representative at Sondhe, asking him to pay Umapati Bhat Puranic, an attendant of Queen mother, an amount of rupees sixty out of the tribute due from Sondhe.

46 : 2-12-1726

A letter from the Viceroy of Goa to the Commander of Salsete to be on the alert, as there was a probability of the invasion of Sambhaji II's army on Goa.

47 : 4-12-1726

A letter from the Viceroy of Goa to the Commander of Salsete informing him that Bajirao most probably was marching towards Karnatic with ten thousand of cavalry and a band of Pindaris. The Viceroy asks the Commander to take care of the property of the Church of Salsete. He promises him to send three hundred European soldiers to his help.

48 : 6-12-1726

A letter from the Viceroy of Goa to the Commander of Salsete approving of the safety measures adopted by the Commander and ordering him to defend Madgaon, Cuncolim and Rasai from the impending attacks of the Marathas

49 : 9-12-1726

A letter from the Viceroy of Goa to the Commander of Bardes giving him the latest news of the arrival of the Maratha army near Salsete, and telling him how so protect the area.

50 : 12-12-1726

A letter from the Viceroy of Goa to the Commander of Salsete informing him that 200 White soldiers were despatched. The Viceroy also indicates how the place should be protected.

51 : 1726 (?)

A letter from Sidoji Thorat to the Peshwa informing him that Udaji Chavan had descended on Ingali and was collecting tribute from the territories belonging to Miraj and Pratinidhi.

52 : 30-1-1727

Bhagawantrao Amatya informs the Kamavisdar of village Mat that at the request of Krishnaji Rane, four bighas of land is granted to the wife and children of Sambaji Rane, who was killed in active service.

53 : 1-2-1727

Agricultural lands in village Arule were not cultivated for a long period. At the request of Pratapji Rane, Bapuji Rane, Krishnaji Rane and Devaji Rane, Bhagawantrao Amatya gave certain concessions and asked the above mentioned persons to cultivate the lands.

54 : 12-4-1727

The Subedar of Bijapur informs Sakhagauda Khanagauda Desai of *Paragana* Nul, of the exemption of revenue of five villages, which suffered from drought, and enemy inroads.

55 : 25-5-1727

Krishnaji Vithal writes to Mahamad Khan, the gumasta to the Deshmukh of Talbid, to send certai papers.

56 : 30-5-1727

An order from Ranoji Ghorpade Senapati, to the mokadams of twelve mahals to work under Naro Khanderao who was entrusted with full control of the place.

57 : 18-6-1727

Sankarbhat Burde had performed the last rites of the late Shivaji Chhatrapati II. Rajasbai, the queen mother, grants him four bighas of land for the above services.

58 : 19-7-1727

Sambhaji II grants village Terwad to Mukteswar the great grand son of the famous saint who himself wa the son of Gangabai the daughter of Eknath. The grant was for the upkeep of the saint's *Vrandawan*.

59 : 30-7-1727

The Viceroy of Goa sends some instructions to the Commander of Salsete, regarding the activities of the Inquisition and the prisoners. He enjoins the Commandar not to commit himself in the matter of the release of prisoners and destruction of Hindu temples.

60 : 8-8-1727

This is a promissory note for rupees six at the nterest of five per cent per month.

61 : 22-9-1727

Ranoji Ghorpade grants village Arjunwad to Gopal Vyankaji Deshkulkarni, who had served Santaji Ghorpade faithfully by organizing a military post.

62 : 18-1-1728

At the request of Gulabagiri Gosavi, Sambhaji II granted him lands at village Save to build a math (monastery).

63 : 10-7-1728

A six-point appointment order from Sambhaji II toi Krishnaji Pandit Pratinidhi, in which Sambhaji asks the Pratinidhi to carry on the administration on the line of his father, Parashram Trimbak, Pratinidhi. The other points refer to some specific matters such as the accounts of Panhala and Pavangad etc. The King promises to hand-

over the administration of Bhudargad and Samangad at the end of the year.

64 : 9-1-1729

Sambhaji II informs the officers of the village Parale, that this village was granted to Harji Agalave, *Subakhaskel,* for the expenses of his troops.

65 : 4-4-1729

At the reqest of Udaji Chavan Himatbahaddar Sambhaji II gave half *Chavar* of land to Barmoji Mane Patil from village Bhadole. Bharmoji's brother was killed in action and he had to shoulder the responsibility of the family.

66 : 9-8-1729

Sambhaji II granted village Vaghapur to Sonaji Ghorpade. Hindurao Ghorpade had granted this village to the latter and after Hindurao's death Sidoji had continued the grant. Shivaji II had also issued grant deeds. But all the papers were lost.

67 : 16-11-1729

Yesaji Bhonsale assures the village officers of Uchagaon, that in future the village would not be molested. He proclaims that there would be no disturbances and people should return back to their places.

68 : 10-12-1729

Shekhoji Angre Sarkhel informs Pratapji Naik Kalegude, the Commandant of Vijaydurga that five buffalos and ten bullocks belonging to Nagoji Naik Satham are exempted from octroi duty.

69 : 21-12-1729

Sambhaji II continues an old grant of some uncultivated land and a share of octroi collection to Gunaji Krishnaji and Devaji Vishwasrao Sarnaik, of Rajapur.

70 : 11-2-1730

Due to the forages of the army, the village of Uchagaon was devastated and its inhabitants had fled. Ranoji Ghorpade Senapati, assures them all that in future the army would not molest them in the least.

71 : 21-5-1730

When Chhatrapati Rajaram was in Jinji, Rekho Jadhav had rendered service to him. So also he had served Shivaji II. In recognition of this Sambhaji II gave him an Inam.

72 : 21-5-1730

One Babaji Sanker took a loan of three hundred rupees from Rayaji Mane. The interest of the loan was five rupees per hundred per month. He promises to repay in two months.

73 : 5-6-1730

In an attack on village Hiravade by Govind Naganath, Ranoji Shinde had been killed. Sambhaji II granted three bighas of land to Hiroji Shinde, the son of the deceased.

74 : 18-6-1730

Krishnaji Parashuram Pratinidhi informs the *Mukadams* of village Donoli that the income from the traditional grants given to the posts of the Patil and Kulkarni of th r village was not adequate for the maintenance of thei families. Hence they are given some additional grants.

75 : 20-7-1730

Chhatrapati Shahu granted *Deshmukhi Vatan* of a large area to Ranoji Ghorpade. The places mentioned are from the two revenue divisions of Panhala and Miraj.

76 : 11-11-1730

In a raid on the village Chinchawade the son of Rudraji Patil was killed. Rudraji was, therefore, given three bighas of land by the Queen Mother. Sambhaji II gave two *bighas* more.

77 : 21-11-1730

The village officers of Bahadurwadi had informed the Government that due to the depredations of the army they could not pay the annual revenue. The same, was therefore, reduced.

78 : 20-12-1730

This is an incomplete court document in which the names of some dignitaries are mentioned. Among them is the name of Abaji Sarjyarao Ghatage, who is described as Jagirdar and Foujdar of Kagal.

79 : 23-1-1731

Grant of a village from Sambhaji II to Ramchandra Naik Punde. Shamji Naik, the father of Ramchandra Naik had served Rajaram at Jinji, and he himself was serving Sambhaji II,

80 : 31-1-1731

An order from Sambhaji II to Ramchandr Naik Punde, granting his request for certain rights and perquisites. Ramchandra Naik's status as Mantri is maintained and his son's service accepted.

81 : 7-2-1731

In a letter to Gangabai Ghorpade, the Deshmukh of village Walwe, the village officers of Koregaon say that they stand security for Gangaji Chaugule in a suit between him and his brother.

82 : 23-2-1731

A letter from Shrinivas Parshuram Pratinidhi to Maloji Ghorpade, assuring him of cordial relations.

83 : 13-4-1731

This is a copy of the famous treaty of Warna, between Shahu and Sambhaji II.

84 ; 16-4 1731

An order from Shahu to Bhagwantrao Amatya asking him to hand over the fort of Gagangad to Sambhaji II. According to the treaty of Warna the territory between the rivers of Warna and Tungabhadra was given to Sambhaji II and so also the fort of Gagangad.

85 : 16-4-1731

An order from Shahu to Hindurao Ghorpade, referring to the treaty of Warna and asking him to hand-over to Sambhaji II whetever forts he had with him.

86 : 16-4-1731

An order from Shahu to Govindrao More, referring to the treaty of Warna and asking him to handover the fort of Kopal to Sambhaji II.

87 : 16-4-1731

An order from Shahu to Kusaji and Yesaji Bhonsale, referring to the treaty of Warna and asking them to hand over the posts at Herle, Alte etc. and to pull down the fortifications of Vadgaon and hand it over to Sambhaji II. Furthermore they should not create disturbances in the territory ceded to Sambhaji II in accordances with the terms of the treaty of Warna.

88 : 24-6-1731

Sambhaji II renews the *Sardeshmukhi Watan* to Ranoji Ghorpade. The said *Watan* was bestowed upon Santaji Ghorpade by Rajaram, for his distinguished services. The services of Ranoji and Piraji Ghorpade also are referred to in the document.

89 : 24-6-1731

An order from Sambhaji II to the Divisional Officers of Miraj, informing them of the renewal of Ranoji Ghorpade's *Watan*. The paper says that the said Watan formerly belonged to some Brahmins and Jains, but due to their misbehaviour Shivaji the Great had confiscated it.

90 29-6-1731

A letter from Hindurao Ghorpade to Sagunabai Nimbalkar, asking her to hand over the *Sardeshmukhi* collections of nine villages to Ranoji Ghorpade, as the *Sardeshmukhi* rights of those villages were given to him by Sambhaji II.

91 : 30-6-1731

Sambhaji II renews the grant of village Nagnura to Ranoji Ghorpade. Piraji Ghorpade, the father of Ranoji Ghorpade was killed at Nagnur, while fighting with the Deshmukh of Nagnur.

92 : 9-7-1731

A royal order containing the rights of octroi duties to the Math of Kadeswar (i. e. Kadsidhyeshwar).

93 : 9-7-1731

An order of Sambqaji II to the Deshmukhs and Despandes of Pargana Mulgund that the *Deshmuki vatan* of the said Pargana is continued to Sidoji Hindurao Ghorpade, along with a grant of the village Atikate. Similar orders to 37 revenue officers are also referred to in the foot-note.

94 : 25-7-1731

An order from Sambhaji II to Bhanji Ballal, his agent at the court of Sondhe, asking him to pay an amount of money to Bapurao Shanker Dinkarrao Chitnis, out of the annual tribute from Sondhe.

95 : 26-8-1731

A decision given by the Brahmins of Paithan on the rival claims regarding the rights to Priesthood of Goddess Mahalaxmi of Kolhapur. It contains some insterest-ing details and names of important persons cited as witnesses.

96 : 28-9-1731

A religious grant in favour of newly established deity brought from Venkatgiri.

97 : 10-11-1731

An order from Sambhaji II to the village officers of Mogharde to hand over the *mokasa* collections of the village to Hariharacharya Pandittao to whom the revenues of the place were granted.

98 : 20-11-1731

An order from Sambhaji II to the village officers of Pangire, informing them that the said village which was given to the Senapati was transferred to the second queen of Sambhaji.

99 : 1731

Shahu writes to Sambjaji II about the triple grants given to the Chitnis family for the extraordinary services rendered by the members of the family. Shahu asks Sambhaji to allow the family to enjoy its *Watan* without any hindrance.

100 : 19-2-1732

Sambhaji II orders Bhanji Ballal, his agent at Sondhe to pay one hundred hons to Naro Anant Sabnis, out of the annual tribute from Sondhe. Naro Anant required the money for the expenses of his son's thread ceremony.

101 : 21-3-1732

Sambhaji II orders Bhanji Ballal, his representative at the Court of Sondhe, to pay Hariharacharya Panditrao an amount of fifty hons and get a receipt for the same.

102 : 9-4-1732

A letter from Sambhaji II to Bhanji Ballal, his representative at the court of Sondhe, asking him to pay an amount of fifty hons to Balaji Mahadev, and get a receipt for the same.

103 : 1-6-1732

A letter from Maharaj Tulaji Raja to Sambhaji II expressing his satisfaction and promising friendship. It is clear that the letter is in reply to Sambhaji's own letter and refers in a general way to recent happenings.

104 : 3-8-1732

Grant of village Yelgud from Sambhaji II to Piraji and Shahaji Bagal, whose father, Manaji Bagal, had died in active service. During the disturbances the village was given to Raghunathgiri Gosavi, but that grant was now revoked.

105 : 6-8-1732

According to an existing agreement the Raja of Sondhe was to pay an annual tribute of five thousand hons to Chhatrapati Shahu. By the treaty of Warna, Shahu transferred this right to Sambhaji II. But as the Raja implored Shahu to exempt him from this tribute the request was granted.

By this letter Sambhaji II asks Shrinivasrao Pratinidhi to request Shahu to compel the Raja to continue the payment. He also asks the Pratinidhi to plead with Shahu to force upon Udaji Chavan to evacuate the posts of Akiwat, Shirwal and Manpadle.

106 6 8-1732

Sambhaji II renews the grant of Potadari to Shamji Naik Punde, in recognition of the successive services rendered by his father and by him-self

107 4-9-173

This is a court judgement regarding the Mahajanaki rights of one Virappa Mane in respect of the township of Kolhapur. The document is important as it shows who the leading dignitaries and officials were in Kolhapur in 1732. Among the names mentioned aie Kondaji Bhosale Subhadar, Murarji Mohite Sarnobat, Gundo Venkaji Sabnis, Timaji Sakho Karkhanis, Krishnaji Narasinh Phadnis and Khan Ajam Bahadur Khan Havaldar. It is interesting to note that the Khan has a Marathi seal which says : " Bahadur Khan Kotwal (of Kohapur) is ever loyal to Sambhaji Chhatrapati. "

108 18-9-1732

Sambhaji II grants the Nadgaudki *Watan* of Malkapur to Yashvantrao Maloji Gaikwad. The details of she perquisites relating to the *Watan* are also given.

109 24-9-1732

An order from Sambhaji II to the custom officers of Bet informing them that Sadashiv-bhat Upadhye is exempted from paying duties carried by 12 bullocks accross the *Ghats.*

110 26-10-1732

The document gives interesting details of an hereditary *Watan* given to a Mehatar.

111 4-12-1732

The paper refers to Sambhaji's visit to Satara when Shahu pressed Sambhaji to continue the Watan of

one Viroji Mane, and Nilakantha Trimbak Pradhan writes about the same to Queen Jijabai.

112 4–12–1732 (?)

Nilkanth Tribak Pradhan writes to Kondaji Bhosale, the Subhedar of Kolhapur and Chintopant, asking them to continue the *Watan* of Viroji Mane.

113 : 23-1-1733

Sambhaji II gave land at Kolhapur to Sadashivabhat Upadhye to build a house, in recognition of his priestly services to him. The land formerly belonged to a Muslim family, but it was voluntarily surrendered to the King.

114 : 9-3-1733

Hindurao Ghorapade informs the Deshmukh, Deshkulkarni and Nadgir of *Pargana* Galgale, that the said *Pargana* has heen given to Nagsavat Bhonsale, the Sardesai of Kudal, for the maintenance of his army.

115 : 2-4-1733

Shriniwas Parsharam Pratinidhi orders the village officers of Mhausi not to commit encroachment on other lands with the backing of the Patankars.

116 : 12-6-1733

Three bighas of uncultivated land was given to the sons of the late Rudroji Adim, as he was killed in a battle.

117 : 28-7-1733

Having found that the Mohites of Talbid and the Patankars were intruding upon Government lands of the village Welfale, Shriniwas Parshuram Pratinidhi wrote to Nagojirao Patankar to desist from these unlawful acts.

118 : 22-10-1733

The paper shows that King Sambhaji had suspended the two-week worship of Goddess Mahalaxmi by two priests because they had failed to keep up to the dignity of the worship. Since the priests promised to maintain proper decorum of the worship, they were allowed to continue their priestly duties.

119 : 4-12-1733

Naro Vithal, Trimbakrao Bhanji, Sundar Keshav and Trimbak Balaram take a loan for two thousand one rupee from Rayappa Mane at the interest of five rupees per mensem per hundred.

120 : 1733

Fattesing Bhonsale writes to Jivanrao Shankar, the Subhedar of Indapur not to obstruct his soldiers who were sent there to arrest one Salvi. There was a dispute between Jamale and Salvi in respect of the Patilki rights of village Talbid. Salvi was found to be an imposter and had fled.

121 : 1733

Mahamad Khan, the agent to the Deshmukh of

Talbid is ordered to make payment out of the arrears due from him.

122 : 27-1-1734

Sambhaji II orders the revenue officers of Kurundwad to pay " Chauth " collection of the said village to Ranoji, Ghorpade Senapati. Formerly this " Chauth " had been given to Chinto Mahadev for the maintenance of his army.

123 : 29-1-1734

Queen Jijabai grants thirty bighas of land to Bharmoji Mane.

124 : 11-4-1734

Sambhaji Mohite Deshmukh, Sankraji Mohite Deshmukh and Krishnaji Narshiv Deshpande, had lodged a complaint with Shrinivas Parshuram Pratinidhi stating that they were not paid their collections regularly from the villages of Kaledhon, Vangi and Talbid. Shrinivas Parshuram Pratinidhi orders those villages to make the payments regularly.

125 : 27-5-1734

Hindurao Ghorpade had sent an elephant for Sambhaji II. He writes to Khangonda Bahadur Desai to take care of the elephant in transit, so that it may reach the destination safely.

126 : 27-5-1734

Hindurao Ghorpade writes to the officers of various posts right from his army to Panhala not to create any difficulties on account of payment of octroi etc. for the elephant in transit and see that it reaches the King safely.

127 : 22-9-1734

Taking into consideration the faithful services of Satgauda Sankgauda Desai the village Terni budruk is given to him in *Inam*.

128 : 9-11-1734

This is an interesting document Queen Jijabai (fourth queen of Sambhaji) had looked upon Chinto Mahadeo, who was brought up in royal household, as her son. He was, therefore, included in the Ashtapradhan and made Chief Justice. Appropriate *Inam* was also given to him which is described here in detail.

129 : 1734-35

Ranoji Ghorpade, Commander-in-chief of Sambhaji writes to the king about a number of things concerning the rights and the territory given to him. He says that " the army under the Commander-in-chief is the King's right hand and must be well-cared for. "

130 : 12-2-1735

There was a dispute about religious rights between Appaji Anaji Rokha, Dharmadhikari, gold-smith and

Malhari Metappa and Ramji Shankraji Rokha goldsmiths. The dispute was referred to the community for decision by Sambhaji II. They unanimously decided that the rights belonged to both the parties equally. Royal orders were therefore issued accordingly.

131 : 18-5-1735

The Kulkarni *Vatan* of Shamji Narsi Deshpande of village Utare had been suspended, Sambhaji II restored it to him.

132 : 18-5-1735

When the Nizam had advanced up to Barval Krishnappa Naik had come to help the chief of the place. Hence the chief, Gunabai and Subrao Shinde showed their appreciation by making some grants and bestowing some honour.

133 : 12-6-1735

This paper refers to an agreement under which Narayan Vyankatesh was to take possession of Ajra from Shivaji Ghorpade. There were 96 villages in Ajara area. How the revenue of these places is to be shared is indicated in the paper.

134 : 14-6-1735

A woman from Kokan named Godi had come up Ghats and was living evil life. Enquiries were made and the charges were proved. The woman was, therefore, put on the list of the royal household, and was sold to Dwarkoji Yadav for performing menial services.

135 : 17-6-1735

Subhanji Chavan of Talabid had not paid the dues of Mahamad Khan's fields. He is ordered to pay them as well as Rs. 16 to the man who used to beat drum (*Nagarchi*).

136 : 16-7-1735

Gunabai and Subhrao Shinde restored the patilki income of Kasbe Banur to Krishnapa Timi Naik. (See also No. 132 above).

137 : 9-8-1735

This is a written statement by Ranoji Chavan Awte of Talabid regarding the dispute about a house between him and Gangaji Chavan Awte. The writer solemnly promises that what the Panchayat decide shall be accepted. " What you gods tell us, we shall do ", he adds.

138 : 3-9-1735

Shrikaracharya Panditrao had rendered valuable service to Rajaram. Being learned, he had ably met every occasion in the King's Court. The Pandits that came to the court were satisfied. He died recently. His son Hariharacharya was, therefore, given lands in substitution to those which were lost on account of the treaty of Warna.

139 ; 6-10-1735

Sambhaji II grants village Marli to Ramchandra Naik Punde for his devoted services. Shamji Naik Punde,

the father of Ramchandra Naik had served faithfully Rajaram at Jinji.

140 : 18-10-1735

This is a division of Deshmukhi rights between the brothers Rayaji Viroji Mane and Hegoji Viroji Mane, brought about by Fattesing Bhonsale.

141 : 24-10-1735

Sambhaji II writes to Bhagvantrao Amatya, Hukamatpanha asking him not to create any disturbances in respect of a grant given to Ramchandra Naik Punde.

142 : 5-12-1735

This paper states that Rayaji Mane had given a loan of twelve hundred rupees to Kanhoji Bhonsale Senasaheb at the interest of rupees five per cent per month.

143 : 5-12-1735

Shivaji Bhonsale stands surety for the loan of twelve hundred and one rupees taken by Babasahib (obviously Kanhoji Bhosale mentioned in letter No. 142 above).

144: 6-12-1735

In the dispute between Pant Amatya and Angre, Krishnajirao Rane had done yeoman service. He was therefore rewarded by a grant of a village by Pant Amatya.

145 : 10-12-1735

When Sambhaji II went to Samangad Shetigauda Sidhgauda Desai, waited upon him there, and requested for Royal favour in the way many hereditary officials had got. His request was granted.

146 : 20-12-1735

This letter states that Kanhoji Bhosale Senasaheb Subha bought four horses at the price of three thousand rupees from Rayaji Mane and undertook to make the payment by *Dasara* (i. e. by the end of September.) If the payment was not made in time, the rate of interest to be charged would be rupees three per cent per month.

147 ; 20-12-1735

Santaji Bhonsale stands surety for Kanhoji Bhonsale for the amount of Rs. 3000 mentioned in No. 146.

148 : 2-2-1736

Sambhaji II orders the village officers of the village Ozar to pay the revenue collections to the fort Vishalgad, to which the village was attached.

149 : 4-2-1736

Sambhaji II having found that villages Raipatan, Vatur etc. which were under the administration of Vishalgad were not paying their revenue collections, they were ordered to pay the same. The document mentions that Tarabai had not given the villages to Angre when she had entered into an agreement with him.

150 : 12-3-1736

The letter of assurance to Shivaji Naik Satham, in which the writer of the letter states that his master would soon visit Jayagad and he would do everything.

151 : 25-3-1736

A dispute for the rights of Patilki Watan between Lingoji Jadhav and Lingoji Bogar Patil was decided by the village court. Twenty-seven rights were assigned to one, and twenty-four to the other party.

152 : 31-5-1736

Sambhaji II granted villages Ichalkaranji to Ranoji Ghorpade Senapati. Formerly it belonged to Ranoji Ghorpade, but at the instance of Chhatrapati Shahu he had surrendered it to Sambhaji II. Then Sambhaji II graciously transferred it to Ranoji Ghorpade.

153 : 31-5-1736

Sambhaji II informs Ranoji Ghorpade that the post of Commander-in-Chief is restored to him alongwith the grants given before.

154 : 19-6-1736

The Pant Amatya informs the custom officers of Anascura that Krishnaji Rane Arulekar has been granted the right to collect certain custom duties.

155 : 30-6-1736

Sambhaji Angre Sarkhel orders the Kamavisdar of village Wade, not to charge Habsi tax on the orchard which belonged to Bhagwantrao Amatya.

156 : 21-9-1736

Sambhaji II restores the grant of village Nandgaon to Moreshwar Ramchandra. Formerly it belonged to him but was later given over for the maintenance of palace kitchen. Now it was handed over back to Moreshwar Ramchandra.

157 : 5-10-1736

Krishnaji Vittal refers to royal orders reprimanding the officers responsible for bringing an outsider to work as a priest in the mosque after the death of the incumbant. Since a rightful claimant legally competent to hold the post by way of inheritance exists, he should be appointed as priest.

158 : 26-11-1736

This is a sale-deed of a share of Patilki right. Naroji, Narsoji, Jotaji and Yesaji Pawar had to pay government dues. They urged their kinsmen to buy their share of Patilki rights as they had no money to pay the government dues. Since the kinsmen refused to buy it, the same was sold to Dwarakoji Yadav.

159 : 7-12-1736

The subject matter is the sale-deed mentioned in No. 158. The names of a number of officers and Balutedars

(functionaries) who were present at the time of the execution of the document are mentioned. Malharrao Bhonsale was Havaldar of Kolhapur, Kedarji Yadav, Sarnobat, Gundo Venkoji Sabnis, Timaji Sakho Karkhanis, Krishnaji Narasinh Phadnis, etc. It is interesting to note that Husen Wali is mentioned as " Sadguru ".

160 : 27-12-1736

Sambhaji II renews the Khoti Watan of village Fur to Vishwanathbhat Agnihotri. One Dhondo Gopal Khandekar was claiming the above Watan but the Watandars and Balutedars of the said village upheld the claim of Vishwanathbhat Agnihotri.

161 : 16-1-1737

Sambhaji II grants a new Sanad for the Patilki of village Manpadli to Lingoji Jadhav. Formerly it belonged to one goldsmith and Lingoji Jadhav had bought it from him. When he went away on an expedition with Udaji Chavan the Watan was handed over to the stable (Paga). After his return he requested Sambhaji to renew the grant. The request was granted.

162 : 20-1-1737

Dwarkoji Yadav complained that as his family was large, the income from the Patilki Watan was not adequate for maintenance of the family. Hence some land was given to him.

163 : 28-2-1737

A gift of land from Sambhaji II to Trimbakbhat Dhawalikar, who used to read for him the Puranas, like Hariwamsh, etc.

164 : 31-3-1737

In a raid on Kasabe Kumbhoj by Udaji Chavan, Narayan Patil had lost his life. Queen Jijabai granted thirty bighas of land to the son of the deceased.

165 : 17-4-1737

At the request of Ramchandra Naik Punde, Sambhaji II continued the Watan of village Todoli to him. Formerly during Adilshahi regime the said Watan belonged to one Bapuji Janardan Kshirsagar, who being unable to pay Government dues, had sold it to Suryaji Gharge Deshmukh. Shamji Naik Punde, the father of Ramchandra Naik Punde, bought this Watan from Gharge Deshmukh. But during his absence at Jinji, there was a break in the possession of the Watan.

166 : 13-10-1737

Dwarkoji Yadav is granted three and a half bighas of land by the Shankaracharya of Shringeri, for the service he rendered to the Math of Shringeri.

167 : 13-11-1737

An order from Sambhaji II to the Deshmukhs and Deshpandes of village Asdoli to pay the collections of the said village to Bhagwantrao Amatya.

168 : 29-8-1738

Chhatrapati Shahu informs the village officers of Digraj Budruk, that the village was given to Malji Chavan for the maintenance of his army.

169 : 27-11-1738

The King approves of the sale of a Patilki Watan.

170 ; 1738

Chhatrapati Shahu warns Baloji Salokhe not to interfere with the rights of King Sambhaji in respect of the territory ceded to him according to the terms of the treaty of Warna.

171 : 5-2-1739

A letter from the Viceroy of Goa to Sambhaji II inviting his attention to the incursion of Bajirao's army in Goa. He promises to maintain good relations with Sambhaji II.

172 : 18-9-1739

Chinto Pandit, the Chief Justice, decides the case in favour of Bhavana Chougule.

173 : 29-3-1740

Sambhaji II renews the grant of village Belkewadi to Nageshbhat Dhopeshwarkar. The earlier documents were buried under ground when Venkatrao Narayan had raided the place. The documents were destroyed by white ant. Hence new ones were now granted.

174 : 17-6-1740

Sambhaji II grants rights of collecting certain taxes

to Dwarkoji Yadav. According to this grant, he got the right to collect the Kumarki duty on every bullock passing through the village laden with goods.

175 : 20-12-1740

Narsinhacharya Panditrao's grant to Vedmurti Balambhat Gadgil, who is described as "Sakshar" meaning, obviously learned.

176 : 11-1-1741

Chhatrapati Shahu grants 'Moglaibab' (something like Mogal tax) of thirty-five villages, in Prant Miraj, to Sambhaji II. This is really reiteration of the provision of the Treaty of Warna, in this respect.

177 : 1741—42

The Bijapur officer gives 'Kaulnama' (contract) ensuring that there would be no disturbance of Uchagao, the village given to Mahalaxmi Temple. The people should have no apprehension on that account and should settle down and do their normal work of tillage.

178 : 17-6-1742

In a family dispute Sambhaji Ghatage, Sarjerao of Kagal gives in brief the history of the family. Many interesting incidents are referred to, in this account. It is stated that the family dispute was also submitted to Tarabai in Panhala, for her decision.

179 : 11-8-1742

The village officers of Berdiwadi are informed that the village had been granted to Mauni Bava's Math, at Patgaon. The recent disturbances had prevented the use of the grant.

180 : 28-9-1742

This is a very interesting document. Dwarkoji Yadav had highly pleased Queen Jijabai and King Sambhaji by doing everything which a dutiful servant should do, indeed Sambhaji felt that a servant should be like Dwarkoji. The King and Queen therefore, conferred on Dwarkoji Naiki Watan of Kolhapur comprising sixty-one villages. The names of the villages as well as the exact rights and perquisites pertaining to the Watan are given in detail. Dwarkoji was also given a plot of land in the town of Kolhapur to build a house suitable to his position.

181 : 18-10-1742

Bal Joshi, the royal astrologer had predicted the exact date of the fall of Shirol, which was besieged by the army of Sambhaji II. As the prediction came true Sambhaji II granted him the 'Sarjyotishi' Watan in his State. The grant was of Rs. 2 per hundred of octroi duties, Re. 1 for marriage and half a rupee for thread ceremony in a Brahmin family; and in the case of Sudras, half a rupee for a marriage and one quarter of a rupee for remarriage. The collection was to be made througout the Kingdom.

182 : 18-1-1743

Hindurao Ghorpade warns Ravloji Desai of Uchagaon, not to trouble Lakham Savant Bhosale, the son of Nag Savant who had (recently) died.

183 : 19-1-1743

Chintaman Joshirao used to get foodgrains and other articles for the festivals from government stores. These facilities are continued to him.

184 : 10-5-1743

Sambhaji II grants fifteen bighas of land to Shabas Hasan Khan, the announcer in the service of Gangadhar Pant Pratinidhi.

185 : 11-7-1743

Doulatrao Hindurao Ghorpade asks Apa Savgaonkar to send fifty white and fifty black lotuses and ten roots of the same for plantation.

186 : 1742-43

Certain details of the Nayaki Watan granted to Dwarkoji Yadav are mentioned in the paper. It is interesting to note that one Dharrao Yadav, the Havaldar of the royal palace (Ladies Department) has issued the consequent orders to the village officers concerned.

187 : 10-1-1744

Purushottam Narayan had brought under cultivation some virgin lands in village Khaju and was paying revenue for this land to government. However, Gangaji Babaji, the Deshadhikari and Deshmukh of Prant Prabhavali, gave this land to another person. In Purushottam Narayan's complaint Sambhaji II revoked Gangaji Babaji's order and asked him to give those lands to Purushottam Narayan. Details how barran land was brought under cultivation are mentioned.

188 : 28-1-1744

This is a ten-point agreement between Pant Pratinidhi and Apaji Somvanshi, the Sarlaskar. The agreement relates to division of revenues, contributions from outside territories, defection of servants, inter-state diplomacy etc.

189 : 27-3-1744

Sambhaji II grants village Nilaji to Vyankatadri Chaundo Deshkulkarni, for the meritorious services of his father, Chaundo Kulkarni, during the siege of Samangad by Bidarbax.

190 : 27-3-1744

At the instance of Nimbaji Jadhav, Commander of fort Bhudargad, Sambhaji II renews the Watan of Vyankatadri Chaundo Vibhute. The paper refers to the grants made by Shivaji the Great.

191 : 17-5-1744

Nagoji Sidoji Patil, an old man in debts and having no male issue sold the remaining half of Patilki Watan of village Mudsingi to Dwarkoji Yadav. The King issued orders confirming the sale. Details of the rights and perquisites of the Watan are given in the paper.

192 : 2-6-1744

Ranoji Ghorpade Senapati continued the Watan of Vyankaji Koneri Deshpande at village Jalalpur.

193 : 10-6-1744

Ranoji Ghorpade grants eight bighas of land to Tuloji and his sister-in-law. Tuloji's brother Nagoji had died in action.

194 : 5-11-1744

Sambhajl II informs Krishnarao Panditrao Amatya to order the Kamavisdar of Prant Panhala to give the Sardeshmukhi collections to Ranoji Ghorpade Senapati, as the same was granted to him.

195 : 28-1-1745

Sambhaji II grants 'inam' to Yashwantrao Gaikwad. Mhaloji Gaikwad. the father of Yashwantrao had served the house of Chhatrapatis since Shivaji the Great.

196 : 25-2-1745

Shahu reprimands the Deshmukhs and Deshpandes of Jamkhandi for not being dutiful to King Sambhaji. Sambhaji II warns them to behave properly or face military action.

197 : 25-2-1745

Shahu warns the Deshmukhs and Deshpandes of Pargana Hanegunde for defying Chhatrapati Sambhaji II and asks them to conduct themselves propeily

198 : 26-8-1745

Tulaji Angre asks Umaji Naik Satham to send his man expeditiously to him.

199 : 1745 (?)

In this letter to Shahu, Daryabai Nimbalkar says that Tarabai knows everything. " As far as my information goes " adds Daryabai, " the son born to the late Bhawanibai had died. "

200 : 26-11-1745

Hindurao Ghorpade writes to Abaji Ghatge, asking him to pay the Sardeshmukhi, and other collections of pargana Kagal to Manaji Bagul, who was serving the King with his troops.

201 : 22-12-1745

Shahu orders that out of the revenues to be paid to the State from the Karnatak area, Baburao Sadashiv should pay Rs. 60,000 annually to Sambhaji.

Last two lines in the letter are in Shahu's hand.

202 : 30-12-1745

Hindurao Ghorpade Mamalkatmadar informs Ravloji Ramji Desai that certain revenue collections of the village Uchgaon were now granted to Manabai Savant. Manabai is described as " Chiranjiv " which indicates that she was a near relation.

203 : 7-1-1746

Jayram Savant Bhonsale and Ramchandra Savant Bhonsale Sardesais of Prant Kudal ask Atmaji Satham to come to them without any delay.

204 : 27-2-1746

There was some dispute between Kashiba Kale and Ranoji Ghorpade Senapati, regarding the possession of Shiradwad. The matter was referred to arbitration and the Senapati agreed to pay off the dues etc. and take possession of the village. When Visaji Narayan of Ichalkaranji came to know about these matters, he exhorted Kale not to surrender Shiradwad to Senapati Ranoji Ghorpade. He offered to protect the place till the whole matter was settled satisfactorily with the Senapati. Kale accepted the offer.

205 : 30-4-1746

The village officers of Korale were not paying Abaji Mohite his Deshmukhi dues. Fattesing Bhonsale ordered them to pay the dues regularly, failing which they would be punished severely.

206 0-7-1746

A similar order from the first queen (of Sambhaji II) to the district officers of Talbid, asking them to see to it that payment was made regularly to Abaji Mohite.

207 : 1746 ?

The paper mentions that Abaji Mohite was entitled to one-fourth of the village Welfale, three-fourth being that of Government. If revenue collections were not properly made, it was the Government that suffered most. An incident of the confiscation of a sword is also referred to.

208 : 1746 ?

Abaji and Sankaraji Mohite of Talbid were not getting their dues out of the collections of Talbid. They approached King Sambhaji, and then orders were issued by Pant Pratinidhi, on the basis of which the commandant of the fort of Wasantgad is asked to see that due payments are made to the Mohites.

209 ; 10-11-1746

Sambhaji II orders the merchants of village Arle to pay to Yeshvantrao Gaikwad the levy of six "rukke" per bullock laden with goods crossing the road at the place.

210 : 19-12-1746

Trimbak Bhat Dhavalikar expounded Mahabharat to Sambhaji II, and the concluding ceremony was held at Kurundwad on the banks of river Krishna. The King made a grant to the Brahmin for these services.

211 : 5-3-1747

Shahu's orders to the Deshmukhs and Deshpandes of Kokatnur asking them to pay the specified revenue collections to Udajirao Chavan, Himatbahadur to whom the area was given for the maintenance of his army, after removing the old incumbant.

212 : 20-6-1747

After the death of Rekhoji Jadhav, King Sambhaji continued the grant to his son Subhanrao.

213 : 24-6-1747

Sambhaji II grants five bighas of land to Baloji Jadhav, the santry at the Kesapur gate of Kolhapur. The order mentions that when the King was at Kolhapur, Baloji Jadhav had served bim well.

214 : 5-10-1747

Sambhaji II renews the grant of five bighas of land to Adoji Patil, which was originally given to the family in the Adilshahi period.

215 : 6-11-1747

The paper refers to certain court expenditure at Shahu's court in November 1747. The important dignitaries on whom the expenditure was incurred are mentioncd.

216 : 11-12-1747

Jayram Savant Bhonsale and Ramchandra Savant Bhonsale, write to Atmaji Satham to join them at Kudal with his men.

217 : 1740-47 ?

The letter, probably written to the Peshwa, refers to certain confidential talks with some important persons at the court of King Shahu.

218 : 1747 ?

A letter adhressed to Sadashivrao Bhau in which the writer refers to Shahu's firm attitude. The King had laid down certain rules and Bajirao and Chimaji had

followed them. The same should be done in future and there should be no violation in this respect.

219 :

Reference to titles conferred upon Udaji Chavan and Pritirao Chavan.

220 : 1747 ?

Udajirao Chavan and Moro Chitako inform the Chhatrapati that Atmarambhat Astekar is on fast along with his wife and children in the temple, on account of forcible seizure of his house and building of a wall by Nilkantbhat Astekar.

221 : 21-2-1748

Sambhaji II informs Mokadams of village Sangavade that the village has been given to Murarrao Ghorpade, in return for the valuable services he had rendered.

222 : 21-2-1748

On the eve of Murarrao Ghorpade's departure to the South, Sambhaji II grants him Gajendragad Taluka for the maintenance of his family.

223 : 1-3-1748

Murarrao Ghorpade gives an annual grant of fifteen rupees to Sadashiv Jagjivan, out of his Sardeshmukhi collections.

224 : 1-3-1748

Murarrao Ghorpade confers upon Sadashiv Potadar a Watan for one Khandi of grains and rupees hundred in cash.

225 : 27-5-1748

Conferment of a hereditary *Watan* known as Shetye Watan on one Sidapa Helya.

226 : 24-7-1748

This is a news-report sent to the Peshwa by his agent at Savnur, regarding the political and military activities in the South. It refers to the political currents at Shrirangpattan, Arcot, Tanjore etc. and mentions that Queen Jijabai was at Torgal where she confered with Murarao Ghorpade. He presented her Nazrana of two thousand rupees. Subrao Ghorpade, the brother of Murarrao Ghorpade, who was with Nasarjang, had sent robes of honour on behalf of Nasarjang to Sambhaji II. He adds that Murarrao Ghorpade and Queen Jijabai would proceed to Karveer, where they would discuss political matters with Sambhaji. Interesting news of developments at Shrirang-pattan, Trichinopoly, Tanjavar, and Arcot is also included in the news-letter.

227 : 1748 ?

Trimbak Sadashiv writes to the Peshwa from Satara to inform him that Sagunabai, the junior queen of Shahu, was very ill and the chances of her recovery were rather dim. King Shahu also was terribly pulled down.

228 : 18-9-1748

Sambhaji II grants Santapa and Kalapa Kalantare the 'Shetye' Watan of Wadi Ratnagiri (i. e. Jyotiba, near Kolhapur), for their devoted services rendered to him when he made a pilgrimage to Wadi Ratnagiri. The perquisites of the *Watan* are mentioned in detail.

229 : 2-11-1748

King Sambhaji decides a case relating to 'Shetye' Watan.

230 : 5-1-1749

Yesaji Ghatage, the commandant of fort Prasidhgad appoints Krishnaji Ramaji Dhavan as octrei collector. His monthly salary would be rupees four.

231 : 20-3-1749

Sambhaji II continues a grant to one Madhav Bhat Astekar who had lost his title deeds in the political turmoil.

232 : 28-3-1749

Sambhaji II had made a suggestion to the Viceroy of Goa to send a plenipotentiary to him for talks. The Viceroy in his reply asks Sambjaji II to give some idea of talks to be held. The letter also mentions that Sambhaji had in the preceding year asked the Portuguese to help him against Angria. Sambhaji had also requested for the services of a surgeon.

233 : 29-3-1749

Sambhaji II grants half a bigha of land to Narsapa and Honapa Shetey for their loyal services to him when he had visited the fort of Sindhudurg.

234 : 27-5-1749

Sambhaji II renews the Shetey vatan of Sidapa Helya at the village of Madalge.

235 : 19-6-1749

Krishnarao Bhagawant Amatya grants three bighas of land to one Brahmin by name Bhikambhat Phansarkar. The Brahmin is described as 'Vaidik Sakshar'– meaning learned in Vedas.

236 : 29-8-1749

Sambhaji's grant to Baburao Shankar Dinkarrao Chitnis.

237 : 31-10-1749

Sambhaji II renews the grant to Narayan Bhat and Jivabhat Badkate who are described as "Agantuk" ("unsettled ?")

238 : 1749-50

Nanasaheb Peshwa orders the Kamavisdar and other petty officers not to charge octroi duty for the she-buffaloes and calf belonging to Anaji Satham, which were being taken to village Bhalvadi.

239 : 29-2-1748

Queen Jijabai asks Sadashiv Naik, the Chief of Sondhe to pay the arrears of the tributes to Ahiloji Yadav and Apaji Janardan. The Chief of Sondhe was evading payment inspite of several reminders to him from the Chhatrapati of Kolhapur.

240 : Before 1749

The Chief of Sondhe implores King Sambhaji not to press hard for payment of tributes. He says that owing to the depredations of Portuguege, it was impossible for him to pay. The Chief reminds King Sambhaji that right from the days of Shivaji the great, the principality of Sondhe had received protection and had been loyal.

241 : Before 1749

Sambhaji II informs Savai Imadi Sadashiv Naik, the chief of Sondhe, that he should make the payment to Balaji Pandit Pradhan, the Peshwa, who was put in charge with the affairs of that principality.

242 : After 1749

Sawai Basavling Naik, the chief of Sondhe had requested Sambhaji II to receive the tribute of his principality at the rate of three and half rupees per Savanuri hon. Sambhaji had agreed to that. But as the Savanuri hon had gone down he ordered the chief of Sondhe to pay the tribute at three rupees and ten annas per Savanuri hon. He however assured the chief that if the payment were made without delay and without any trouble then the rate would be fixed at three and half rupee.

243 : After 1749

Sambhaji writes to the Chief of Sondhe that whatever instructions were to be given, to the messanger sent by the chief to the King.

244 : After 1749

In this mutilated letter of Sambhaji II to Savai Basavling Naik, the chief of Sondhe reference is made to the chief's request to reduce the tribute. King Sambhaji is surprised that such a request should be frequently made by the Chief.

245 : 1750 ?

The story of payment of tributes from a southern state to King Sambhaji is given in this letter in some details.

246 : 1750 ?

To give some details of certain customary rites, and the presents or gifts to be given on those occassions.

247 : 1750 ?

A list of purchases made by Girjoji Yadav from the shop of a cloth merchant by name Bhikashet. Prices of the cloth purchased are also given.

248 : 23-3-1750

This is a very important news letter written by the Viceroy of Goa to the Secretary of State at Lisbon. In this letter the illness of Chhatrapati Shahu, Queen

Sakwarbai's attempt to capture the fort of Satara, Shahu's death and the collusion of Nanasaheb Peshwa with Tarabai to enthrone Ram-Raja, pressure exerted by Nanasaheb Peshwa to get Sakawarbai immolated, are vividly described. The letter refers to all these events as "revolutionary".

249 : 15-12-1739

This is a letter of Sambhaji II to the viceroy of Goa. When Baji Rao planned the invasion of Goa, the viceroy sought the help of Sambhaji. Sambhaji agreed to help the viceroy and sent Hindurao Ghorpade.

250 : 13-1-1740

The resolution adopted at the viceroy's advisory council at a meeting held on 13·1·1740 throws lurid light on the affairs at Goa and the conditions of the surrounding areas.

ताराबाईकालीन कागदपत्रे

खंड दुसरा

क्रमांक : १ दि. २५-१-१७२१

रुद्राजी नाईकवाडी हा इंगळीच्या लढाईत स्वामीसेवेत असता ठार झाला होता. त्याच्या मुलांमाणसाचे चालविण्यासाठी दोन बिघे जमीन इनाम दिली आहे. म्हणून रामोजी भावकर, सरसुभेदार व कारकून प्रांत कोल्हापूर यांचे मोकदम कसबा कोल्हापूर यास पत्र.

आज सरसुभा राजश्री रामोजी भावकर सरसुभेदार व कारकून प्रांत कोल्हापूर ताहा मोकदमानी कसबा मजकूर सु॥ इहिदे अशरीन मया अलफ. रुद्राजी आदिम बिन जोतजी ना। आदिम नाईकवाडी हा बहुत स्वामी सेवेचा मर्दाना होता. तो इंगळीचे युद्ध प्रसंगी स्वामी कार्याविरी चीज जाहाला. त्यास त्याची मुले व बायको आहेत. त्याचे अन्नवस्त्र चालले पाहिजे म्हणोन ठाणे मजकूरचे समस्त नाईकवाडी यानी विनंती केली की साहेब मेहरबान होऊन कांही नूतन जमीन इनाम करून दिल्हीया ते जमीन अनुभवून मुले माणसे अन्न भक्षून कोट मजकुरी राहतील म्हणोन. त्यावरून मनास आणिता तो साहेब कामाचा मर्दाना एकनिष्ट सेवक होता या करिता कसबे मजकूर पैकी पडजमीन भात रोपे बिघे दोन वीसा पांडा बिघेने चतु:सीमा करून देणे........छ ७ रबिलाखर.

क्रमांक : २ दि. २७-१-१७२१

मौजे हुरोली हा गांव सिदोजी थोरात यास मोकासा म्हणून देण्यात आला आहे. असे श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधी यांचे मोकदम मौजे हुरोली यास पत्र.

श्री

श्री आई आदि पुरु
ष श्री राजा शाहु छत्रप
ति स्वामि कृपानिधि त
स्य श्री निवास परशु
राम प्रतिनिधि

आज्ञापत्र समस्त राजकार्य धुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधि ता। मोकदमानी मौजे हरोली ता। रुकडी सु।। ईहिदे असरीन मया अलफ मौजे मजकूरच्या मोकासी याजकडून दूर करून हली राजश्री सिदोजी थोरात याजकडे मुकासा दिल्हा आहे. यासी रुजुवात वर्तोन मुकासबाबेचा ऐवज बाव प्रा मा।रनिलेकडे वसूल देणे. उजूर न करणे जाणिजे. छ ९ रबिलाखर पा। हुजुर.

लेखना
वधी

क्रमांक : ३ दि. २-५-१७२१

छत्रपती शिवाजी महाराज बेदनूरच्या स्वारीकरिता मालवण यथे आले असता, तेथे जवळच समुद्रात असलेले बेट त्यांच्या दृष्टोत्पत्तीस आले. ते बेट त्यानी समक्ष जाऊन बघितले व 'जागा बिलंद किला बांधोन वसवावा' अशी आज्ञा केली. शिवाजी महाराजानी कोकण पट्टीत स्वराज्याचा विस्तार कसा केला व मोगल प्रदेश कसा आक्रमिला त्याचा महत्वपूर्ण वृत्तांत या कागदात आला आहे.

श्री

तालीक

वेदशास्त्रसंपन्न राजमान्य राजश्री दादंभट बिन पिलंभट उपनाम भट उपाध्ये स्वामीचे सेवेसी. सेवक चांदोजी घाटगे नामजाद व कारकून जंजिरे सिंधूदुर्ग दंडवत विनंती. सु।। इहिदे आशरीन मया व अलफ. उपध्यापणाचा कथला तुम्हास व कृष्णंभट आभ्यंकर माहजन मौजे मालवण यास कथला पडून जंजिरा आले त्यावरी हाजीर

मज्यालीस छ जमादिलाखरी[1] सदरहू आश्वारूढ व तट सर्नोबत व बारगीर व नाईकवडी लोक मिळोन तुमचा व त्याचा करीना मनास आणिता तुम्ही व जंजिराचे लोकानी उपाध्यापणाचे वर्तमान सांगितले की माहाराज राजश्री----थोरले कैलासवासी स्वामी याणी राज्य आक्रमण करीत करीत कुडाळ प्रांतास जमाव पाठऊन काही मुलुक वे आदस्त करिता लावले. प्रांत मजकूर हस्तवश्य जाहाला नव्हता. आदलशाई याची ठाणी तमाम प्रांतमजकुरी होती. ते समई माहाराज राजश्री----स्वामी बिदरू प्रांते मोहीम करावया निमित्य अरमारच्या जमावानसी मौजे मजकूर येथे आले. त्याउपर दर्यामध्ये बेट नजिक दृष्टीस पडिले. तेव्हा या बेटाचे नाव काय म्हणून पुसिले. त्यावरी कृष्ण सावंत देसाई व भानजी प्रभू देसाई प्रांत मजकूर याणे सांगितले की या बेटाचे नाव तुरटे यैसे सांगितले. त्यावरील राजश्री---- स्वामी बेटावरी येऊन जागा पाहिला ते स्थळ उतम विस्तीर्ण आटोप सारखे देखिला. त्या उपर राजश्री-----स्वामीनी आज्ञा केली की या जागा बिलंद[2] किला बांधोन वसवावा म्हणऊन आज्ञा करून किला बांधावयास हुकूम केला आणि आरमारचे जमावानिसी राजश्री---- स्वामीनी बसनुरावरी[3] मोहीम केली. जंजिरा बांधावयास राजश्री स्वामीनी मुहूर्त करिते समई पंडितराऊ व उपाध्ये जोतिषी होते. तथापि आज्ञा केली की पेस्तर संपूर्ण प्रांत हस्तगत करणे आहे ते कृत्य होतच आहे. यैसियास गावीचा उपाध्या आसावा म्हणून आपणास व आपला मामा जानभट आभ्यंकर उपाध्ये मौजे मजकूर यैसे दोघास धरून आणून छ १४ जमादिलावल सन खमस सितैन मार्गसीर्ष बहूल २ ते दिवसी किला बांधावयास मुहुर्त करून चिरा भूमीमध्ये बैसविला आणि सिधूदुर्ग यैसे नाव ठेविले आणि आपणास व आपला मामा जानभट यास राजश्री--स्वामीनी सांगितले की तुम्ही ब्राम्हण या जागा सुखरूप राहाणे. काही शंका मनामध्ये न धरणे. प्रांतमजकूर हस्तगत जाहालाच आहे. कांही किंचित आदलशाई कुडाळापासून मामले फोंडेपर्यंत ठाणी आहेत ती दहशत खाऊन जातील. माहाराज राजश्री---स्वामीचे राज्य

१ मार्च–एप्रिल १७२१; २ बिलंद = उंच, दुर्गम; ३ बिदनर.

प्रबळ होत आहे चिंता न करणे म्हणून अभय देऊन सांगितले. त्याउपर आम्ही दोघे येथे राहिलो. पळोन जावे तर यत्न नाही. त्यावरी आपला मामा जानभट याणे आपणास सांगितले की तू म्हणजे येका पायाने क्षीण आहेस. तुझे वस्तु हरकोठे जावते येवते यैसा आर्थ नाही. तू येथे राहणे जेंजिराचे उपाध्येपण चालवणे. जो उपय होईल त्यावरी आपला योग क्षेम करणे म्हणून सांगितले. ते गोष्टीस अपण मान्य होऊन यास्थली राहिलो. आपला मामा जानभट मालवणी जाऊन राहिला. माहाराज राजश्री--स्वामीचे राज्य प्रबळ होऊन कुडळापासून फोंडे कडवाड[1] सिवेश्वर पंचमाहालपर्यंत ठाणी बैसविली. आदलशाई ठाणी निशेष निघोन गेली. आपले मनाचे ठाई निर्धार जाहाला जे याउपर आदलशाईचा प्रसंग होत नाही. हेंच राज्य प्रबळ जाहाले यैश्या निछय चिताचे ठाई केला आणि या जागा राहिलो. त्याउपर आपला मामा जानभट याणीही जंजिरा वास्तव्य केले. परंतु उपाध्येपणाची व्यवहारसोध्ध जो कर्तव्य तो आपणच करीत होतो. जानभटामध्ये व आपणामध्यें भिन्नता नव्हती. यैसे आसता माहाराज राजश्री---संभाजीराजे तक्तारूढ जाहाले. त्या-उपर साहा साता वर्षानी शामल तांब्र भारी फौजेनिसी प्रांत मजकुरी आला. त्यामुळे संपूर्ण प्रांत उध्वस जाहाला. कितेक मनुश्ये निघोन गेली. जानभट आपला मामा मालवणमध्ये कुटुंब सहवर्तमान होता तो तांब्राचे धामधूमीकरिता परागंदा होऊन गेले. कुडाळ प्रांती संपूर्ण धाम-धूमी जाहाली. त्या उपरांतिक खेमसावंत सरदेसाई प्रांत मजकूर याणी माहाराज राजश्री-----स्वामीच्या राज्याची निष्ठा सोडून तांब्राचा आवलंब धरिला आणि तांब्राकडील फौजदार माहांमद आबास व आबदुल रजाख यास जमावानिसी कुडाळास आणिले. त्याच्या स्वाऱ्या मुलखा-मध्ये होता येक वेळे मौजे मजकुरी स्वारी येऊन कितेक लुटी नागावा करून मनुश्ये धरून नेली. मौजे मजकूरचे देव श्री नारायेण व रामेश्वर येथे गोवध करून देवस्थाने भ्रष्ट केली. जंजिराचे मनुश्यास बाहेर जावयाकरिता मोंगलाच्या भयास्तव व सावंत च्यारिस्काकरिता जागा

---

१ कडवाड सिवेश्वर पंचमहाल = कारवारपासून गोव्यांतील सांप्रतच्या जांबावली-पर्यंत.

नाही. कोठून दाणा गला येणे तो राहिला. मनुश्यास आन्न नाही. जो कोणी मुटमर्दीने[1] पलीकडे जाऊन भाजीपाला आणून उदर पोषण करि तो वाचला व कितेक मनुश्ये जंजिराचे लोकाची मयत जाहालो. यैसा प्रसंग जाहालियावर चाकर लोकाखेरीज जंजिरे मजकुरी जे कोणी होते ते बिदनूर प्रांते जाऊ लागले. ते समई जंजिराचा मुद्राधिकार राजश्री कृष्णाजी मोहिते (यास) होता. त्याणी व जंजिरेचा तट सरनोबत व नायकवडी याणी आपणास पुसिले की तू ब्राह्मण म्हणजे येखा पायाने क्षीण आहेस. तुझे वस्तु कोठे जावते यैसे नाही. जंजिरा-मध्ये अन्नाचे दुर्भिक्ष जाहाले त्याही मध्ये कर्नाटकाहून वाणी उदमी उकडे तांदूळ आणितात ते काही ब्राह्मणाचे प्रयोजनाचे नव्हेत. आम्ही मराटे लोक भाजोपाला खाऊन धणियाचा जागा जतन करीत आहो. आमचे निष्ठेस फलदाता ईश्वर आहे. आम्हां चाकर लोकास सुटका नाही तू ब्राह्मण कर्नाटकास जाणार तरी सुखरूप जाणे. आम्ही निरोप देत आसो म्हणोन आपणास सांगितले. ह्यावरी आपण उत्तर दिल्हे की आपण येथे यामागे तुम्हामध्ये राहोन उपाध्येपण करून सुख भोगिले आणि तुम्हास काही काल विलग पडल्यावरी टाकून जावे हो गोष्ट ईश्वरास बरी मानणार नाही व माहाराज राजश्री स्वामीनी जे समई सिंधूदुर्गास मुहूर्त केला ते समई आपले मामास विचारिले की येथे ब्राह्मण कोण राहातो ते समई आपला मामा बोलिला की आपला भाचा दादंभट हा येथे राहून उपाध्येपण करील म्हणून बोलोन माहाराज स्वामीचे द्रष्टी पुढा उभे आपणास केले. आपण ते समई माहाराजा सन्मुख बोलिलो की आपण येथे राहून उपाध्येपण करीन म्हणून सांगितले. ते गोष्टी आपले चितामध्ये आहे. ते केवळ माहाराज स्वामीजवळ मी भाष दिल्हीसारखी जाहाली ते गोष्टीस आता माझे वस्तु आंतर करवत नाही. होणारे प्राक्ताना आधीन आहे. कोठेही गेलो तरी सुटणार नाही. यैसे आसता हा जागा आपण टाकून जात नाही. तुम्हा बरोबर जैसे होईल तैसे होऊ म्हणोन बोलला. त्याउपर जंजिराचें

१ मूठमर्दीने = जबरदस्तीने, चटाईने.

नाईकवडी व लोकीं आपले समाधान केले की आम्हा निमित्य तुम्हो म्हणाले इतका निर्धार केला त्यास आम्हीजे आन्न मिळऊ त्यामध्ये तुझ्या प्रयोजनाचे सुरई तांदूळ व नाचणे जे मिळतील ते तुझ्या कुटुंबास देऊ. भाजीपाला आणू त्यातील विभाग तुजला देऊं म्हणोन समाधान करून सांगितले. त्या वरून आपण राहिलो. त्यास जंजिरामध्ये पाच वर्षे पर्यंत मोठे माहारणव काढिले दुःकामध्ये गडगरी याचे घरी लग्न मुहूर्त हव्य कव्य बरे वाईट जो प्रसंग जाहाला तो संपादिला. ज्याणे आपल्या उचिता जे दिल्हेजे तितके लक्षश्या मानिले. न्यूनपूर्ण बोलिलो नाही. काय निमित्य जे सर्व प्रसंग धामधुमोकरिता तुटका जाहला आस त्या पदार्था द्यावयास हे लोक अनमान करणार नाही. पदरी नाही तेव्हा मजच कोठून देणार यैसे चितामध्ये मानून काय प्रसंग संपादिले कोणचेही न्यून पडो दिल्हे नाही व कोणा समागमे खटला न केला. याप्रमाणे पाच वर्षे दुःकाळाची घालविली. उपरांतिक सुभिक्ष प्रसंग होत चालला. माहाराज राजश्री----राजाराम चंदी प्रांती आसता राजश्री रामचंद्र पंडित आमात्य विशाळगडी राहून संपूर्ण तांब्र कोकण प्रांते प्रवेश केला होता त्यास दहशत लाऊन निःशेष घालविला. कुडाळ प्रांतेहो राजश्री नरहरी कृष्ण मुतालिक दि॥ पत प्रतिनिधि व राजश्री सेखोजी नाईक जगथाप यास जमावासह वर्तमान पाठऊन खेम सावंत यास हाती घेऊन कुडाळी मोगल होता तो पराभव ते पावविला. प्रांत मजकूर कहादस्त जाहाला. मनुश्यास जावयास व मुलुखगिरीमध्ये राहावयास जागा जाहाला. सुभिक्ष काल दृष्टीने पाहिला त्या उपरांतिक ईश्वर इच्छेनरूप होणारा सारखे कालचक्र प्रसंग सन आर्बा तिसैनामध्ये माहामारीचा प्रसंग जंजिरा प्राप्त जाहाला. ते समई उपलग[1] मनुश्य जितके होते तितके काहू मेले व गेले. जंजिराचो लोकांची तर घरे बुडाली. ते समई आपण जातो तर कोणी नको न म्हणते. परंतु आजीपर्यंत तेथे राहून कालदुःकाल काढून या लोकास सोबत दिल्ही त्यास आशा प्रसंगास टाळून गेलेवर ईश्वर बरे पाहाणार नाही म्हणून निर्धर करून पाहिला. होणार प्रसंग तो चुकले नाही. परंतु काही बुध्धिवाद सांगावा दैवी मानवी उपाय करून अरिष्ट

१ उपलग = उपयोगी

दूर करावे म्हणोन लोकास व सुभानजी नलवडे मुद्राधिकारी यास सांगितले आणि कितेक शांती केल्या व मौजे मजकूरचे देव तांम्राने भ्रष्ट केले आहेत त्याचीही आर्च्या सुध करावी म्हणोन सांगितले. आण दोन देवस्थाने आर्च्या सुधे शास्त्र संमते बोलिले आहे त्याप्रमाणे करून देवस्थापना केली. त्यावरून मौजे मजकूरचे ग्रामस्त याणी देव संनीध्ध उभे राहून संकल्प केला की देवा तुझी स्थापना या ब्राम्हणाने केली हा मौजे मजकूरचा उपाध्या. परंतु या समई अधीक काही द्यावे. समस्त ग्रामस्त मिळोन दोनी देवालईचा आभिशेक आपणास देऊन वृत्ति भूमिपत्र करून दिल्हे. उपाध्येपण गावचे व किलाचे इस्तकबिल[1] पासून आजपर्यंत करीत असो. यैसे आसता कृष्णभट माहाजन जानभटाचे गोत्र पुरुष मौजे मजकुरी येऊन राहून आपणा समागमे उपाध्येपणाचा खटला करू लागला. त्यास पहिलेपासून सदरहू वर्तमान विदित केले आहे. मनास आणून मनसुबी करावी म्हणोन तुम्ही हाजीर मजालस करीना सांगितला व जंजिराचे मोतदिमत तट सरनोबत नाईकवडी लोक याजवळही हाजीर मजालस मनास आणिता त्याणी सांगितले की माहाराज राजश्री----थोरले कैलासवासी स्वामीनी जंजिरा वसविला त्या दिवसादारभ्य आजीपर्यंत दादंभट उपाध्ये आम्ही जाणत आहो. आमचे घरीचा मुहूर्त सोहाळा हव्यकव्य याणी केले. कोणाची प्रथम पिढी कोणाची दुसरी व कोणाची तिसरी यैशा तीन पिढियापर्यंत हा उपाध्या. आम्ही याचे सिष्य दुसरा पदार्थ नाही. हाली कृष्णभट्ट माहाजन जानभटाचा गोत्रज म्हणून उपाध्येपणास भांडतो. तर ग्राम समंधिक उपाध्येपण बहूत काल दादंभट चालविले आहे. त्यास मौजे मजकूरचा उपाध्या जानभट त्याचा गोत्रज कृष्णभट त्यास ग्राम समंधिक उपाध्येपण जे असेल ते दादंभटानी व कृष्णंभटानी समजोन राहावे. जंजिराचे उपाध्येपण दिवाण समंधिक व जितका चाकर व ठाणी उदमी सावकार व सावकारी तांडेल व बाजेदुम इतके याचे उपाध्येपण दादंभट याचे आणि याणीच आजपर्यंत उपाध्येपण चालविले. कितेक माहार्णवाचे प्रसंग सोसिले. आम्हा लोकाबरोबर कितेक कालदु:काल काढिले. भाजीपाला

---

१. इस्तकबिल = सुरुवातीची मिती.

खाऊन सोबत दिल्ही. आमचा काल तुटका जे समई जाहाला ते समई आम्ही जितके दिल्हे तितके लक्षशा मानून आमचे घरची कार्य प्रस्ते केली. माहामारीचा प्रसंग जाहाला ते समई हा ब्राह्मण जंजिराहून मरीचे भय न धरिता कितेक प्रकारे शांति कर्मे केली. आरिष्ट निर्शन होऊन त्यामुळें आमचे कांहीं जीव वाचिले. मौजे मजकुरची देवस्थाने भ्रष्ट जाहाली होती ती या ब्राह्मणाने आर्च्या शुध्ध करून स्थापना केली. इतकी खस्त खाऊन आजपर्यंत उपाध्येपण केले. जंजिराचे उपाध्येपण म्हणजे आम्हा लोकाचे ते आम्ही तीन पिढियापर्यंत वडिलापासून या ब्राह्मणास दिल्हे आहे व दिवाण समध्धे कार्य प्रस्त प्रसंगोचित होईल तेही या ब्राह्मणाचे म्हणून लोकानी तुमचे वर्तमान सांगितले व तुम्ही सदरहू वर्तमान सांगितले त्यावरून तुमचा भोगवठा मनास आणिला. जंजिरे यास मुहूर्त केल्यापासून साठी वर्षे ताहाक त्या दिवसारभ्य उपाध्येपण करून जंजिराहून कितेक काल दुःकाल काढून भाजीपाला काढून गडकरी यास सोबत दिल्ही. त्यांचे घरीची कार्य प्रस्ते संपादिली. ज्याणे जे आत्मसंतोषे दिल्हे तितके दातृत्व घेतले. न्यूनपूर्ण काही न म्हणितले व माहामारीचा प्रसंग जाहाला ते समई जंजिराराहून भय न धरिता कितेक शांती आरिष्ट दूर केले. मौजे मजकूरचे देव भ्रष्ट जाहाले ते स्थापना केली. यैसी कितेक श्रम साहास या जागा केले. या करिता जंजिराचे लोकानी विनंती केली की दादंभट उपाध्या याचे उपाध्येपणास दुसरे यास समंध नाही व आम्ही लोक काही दुसरे ब्राह्मणास उपाध्या यैसे म्हणणार नाही. आमचे वचन उपाध्येपणाचे या ब्राह्मणास पहिलेच गुंतोन गेले. आता कांही होय नव्हे म्हणावे यैसे नाही. परंतु मागापुढा उपाध्येपणाचे पत्र असावे ते पत्र करून द्यावे. आम्ही त्यास साक्ष आसो. पुढे आमचे वंशी जो कोणी होईल त्याणी दादंभटास व याचे पुत्रपौत्रादि संततीस भजोन आपले घरचे कार्य प्रस्त होईल ते याजपासून करवावे. यविसी अंतर करील तो त्यास कासो विश्वेश्वराची शफत असे असोन चुकेल तो आमचे वंसीचा नव्हे म्हणून शफतपूर्वक बोलिले. आम्ही सर्वांनी विनंती केली त्यावरून व तुमचे श्रम साहास इस्तकबिल पहिले पासून लोक व तुम्ही उपाध्येपण जंजिराचे बहुत काल केले आहां. परंतु पत्र आसावे

हे गोष्टी आम्हास समजोन व लोकानीही तुमचेविसी विनंती केली त्यावरून जंजिराचे उपाध्येपणाचे पत्र करून दिल्हे आसे. तुम्ही व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने जंजिराचे उपाध्येपण दिवाण समंधिक व लोकाचे घरचे करीत जाणे. जंजिराचे उपाध्येपणास दुसरे यास समंध नाही. आपले समाधान आसो देणे. मौजे मालवण येथील ग्राम समंधिक उपाध्येपण आहे त्याचा अनुभव तुम्ही व कृष्णंभट माहाजन घेत जाणे. जाणिजे छ १६ रजबु हे विनंती. मोर्तब आसे.

क्रमांक : ४ दि. ३–५–१७२१

श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधि यांचे मोकदम मौजे अलास यास पत्र की सदहू गावच्या देशमुखीचा ऐवज व साहोत्रा जो येणे आहे, त्यापैकी देशमुखीचा ऐवज रा. त्रिंबक हरि दि॥ रा॥ पिराजी घोरपडे याकडे द्यावा.

श्री

आज्ञापत्र समस्त राजकार्य धुरंधर विस्वासनिधि राजमान्य राजश्री श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधि ताहा मोकादम मौजे अलास त॥ सु॥ ईहिदे अशरीन मया अलफ. मौजे मजकुरचे सरदेशमुखी व साहोत्राचा[1] ऐवज वसूल येणे. त्या सरदेशमुखीचा ऐवज रा॥ त्रिंबक हरि दि॥ रा॥ पिराजी घोरपडे याकडे वसूल देणे. उजूर करावया प्रयोजन नाही. जाणिजे छ १७ रजब प॥ हुजुर.

लेखना
वधी

क्रमांक : ५ दि. १५–६–१७२१

संभाजी दुसरे यानी पाठविलेल्या ताकीद पत्रांची ही यादी आहे. यात लखमगौडा देसाई, मातुश्री द्वारकाबाई, सोयराबाई व सुभानराव शिंदे यांचा उल्लेख आहे.

---

१ साहोत्रा = उत्पन्नाचा सहावा हिस्सा. हा पंत प्रतिनिधीला मिळत असे.

टीप—अशाप्रकारचे आज्ञापत्र सिरहट्टी बद्दलहि आहे.

श्री

फेरिस्त मुकासबाब समंध पत्र येणे प्रमाणे. श्रीमन्माहाराज राजश्री–शाहू माहाराज छत्रपतीची सनद कुरंदवाड यासी पत्र सन ईसनैं अश्रीन छ ३० माहे शाबान सके ४८ प्लव नाम संवछर.

श्री राजा शंभु छत्रपति याचो ....

ताकीद देहाय

१ लखमगौडा देसाई परगणे हुकेरी यासी ताकीद शके ६१
१ का॥ सोलापूर शके ६१
१ हुलगुद सरकार मुदगल शके ६१
१ ता॥ चंदगड शके ६१
१ पा॥ तेरदाळ सेके ६१
१ का॥ कबुर सेके ६१
१ का॥ सावगाव सके ६१
१ का॥ सदलगे सके ६१
१ प्रा॥ मुधोळे सेके ६१
१ प्र॥ जमंगी सेके ६१
१ प्रा॥ आडगाळ सके ३१
१ प्र॥ करूर सलाबत सेके ६१
१ प्र॥ गोकाक सेके ६१
१ का॥ कापसी सेके ६१
१ का॥ माचनुर सकें ६१
१ प्रा॥ आनवाळ सरकार तोरगल सेके ६१
१ प्र॥ जमखंडी सेके ६१
१ प्रा॥ हवेली मुदगल सके ६१

१ क॥ मजती सेके ६१
१ का॥ ढवळेश्वर सेके ६१
१ क॥ मनोळी सेके ६१
१ ता॥ लाट सेके ६१
१ प्र॥ पाछापूर सके ६१
१ प्रा॥ हुकेरी सेके ६१
१ प॥ यलबरग सरकार मुदगल सेके ६१
१ मौजे कुडची ता॥ रायबाग पिरजादे यास सेके ६१
१ प॥ रायबाग सके ६१
१ प॥ गलगल सेके ६१
१ ता॥ एससंबे सके ६१ आनंदनाम संवत्सर
४ फुटगाव इनाम पत्र
१ मौजे होनग ता॥ काकती खासगी खर्चास दिल्हे सेके ६५
१ मौजे कोडोली ता॥ कागती पुण्यसील मातुश्री द्वारकाबाई-कडे सके ६५
१ मौजे मंजावती का॥ जुगुल प्र॥ कोलापूर सोयराबाईकडे सके ४१

१ प्र॥ रायबाग सके ६१	१ का॥ सदलगे प्र॥ कोलापूर
२ ताकीदपत्र	सोयराबाई साडीचोळी बा॥
१ तमाजी परवगौंडा देसाई प्र॥	सके ४१
हुकेरी सेके ६१	४
१ सुभानराव सिंदे सेना खासीकील	१५
यास मौजे होनगे व कोडोली	२१ तेरीज डावे कडील
सके ६५	३६
२	१ तेरीज शाहु माहाराज पत्र
२१	३७

येकूण पत्र सदतीस आहेत.

क्रमांक : ६ 	दि. १५-६-१७२१

पिराजी घोरपडे यांस मौजे सिरढोण हा गाव इनाम दिल्याचें छत्रपती शाहू यांचे मोकदम मौजे सिरढोण यास पत्र.

श्री

तालीक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ४८ प्लवनाम सवछरे आषाढ शुध द्वितीया गुरुवासरे क्षेत्रीये कुलावतंस श्री राजा शाहू छत्रपती स्वामी याणी---

सिका सिका 	मोकदमानी मौजे सिरढोण ता॥ रुकडी प्रांत पनाळा यास---

आज्ञा केली यैसीजे. राजश्री पिराजी बिन संताजी घोरपडे हे स्वामीचे पुरातन सेवक. याचे चालवणे स्वामीस आवशक जाणोन स्वामी याजवर कृपाळु होऊन मौजे मजकूर पेशजीच्या मुकासियाकडून दूर करून हाली वतन करून दिले. (तपशील.)

तेरीख ३०

साबान सुमा इसने आशरीन मया.

टीप-अशीच सनद मौजे कुरदेवडे ता॥ आळते प्रा॥ पन्हाळा या गावची आहे.

क्रमांक : ७ दि. ९-७-१७२१

तुळाजीराव सुर्वे यास छत्रपती संभाजी दुसरे यांजकडून वाडी इनाम.

श्री

तालोक

स्वस्तिश्री राज्याभिषक शके ४८ प्लव नाम संवत्छरे आषाढ बहुल येकादसी रविवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपती स्वामी (यानी) मिरासी व गावकर मौज कुंभार वाणी तर्फ संगमेश्वर यासी आज्ञा केली यैसीजे--- राजश्री तुळाजीराव सुर्वे हे स्वामीचे पुरातन यकनिष्ट सेवक.

(या शिक्यातील अक्षरे लागत नाहीत)

श्रीआई आदि पुरुषश्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी कृपानिधी तस्य कृष्णाजी परशराम प्रतिनिधी

या करिता यावरी कृपाळू होऊन यास पेशजी मौज मारचा टाक्याचा कोड[1] इनाम आजरामऱ्हामत करून दिल्हा आहे. त्याप्रमाणे सुरक्षित चालवावयाची आज्ञा करून तुम्हास हे आज्ञापत्र सादर केले आसे. तरी तुम्ही कोड मार तुळाजीराव सुर्वे यास व याचे पुत्र पौत्रादि वंश परंपरेने इनाम चालवीत जाणे. लेखनालंकार.

मर्यादेयं
विराजते

रुजु सुरु सुद्र बार

क्रमांक : ८ दि. २८-७-१७२१

मौजे मडिलगे या गावावर पिराजी घोरपडे यांनी हल्ला केला तेव्हा त्या हल्ल्यात रायाजी घाटगे ठार झाला होता. संभाजी दुसरे यानी त्याचा मुलगा बाजी घाटगे सरदेसाई यास दहा बिघे जमीन इनाम दिली.

स्वतिश्री राज्याभिषेक शके ४८ प्लव नाम संवछरे श्रावण बहुल

---

१ वाडी

शिका शिका

प्रतिपदा भृगुवासर क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी बाजी बिन रायाजी घाटगे सरदेसाई ता॥ खानापूर यासि दिल्हे इनामपत्र ऐसीजे. तुम्ही स्वामी सनीध विनंती केली कीं आपले बाप रायाजी घाटगे मौजे मडिलगेयास असता पिराजी घोरपडे याची स्वारी येऊन गाव मारिला. ते समई झुंझी पडिले. आपण जनाबे हजर आहों. साहेबी मेहरबान होऊन कांही जमीन इनाम करून दिल्ही पाहिजे म्हणून विदित केले. त्यावरुन तुम्ही वतनदार प्रमाणिक यास्तव वतन करून दिल्हे—

(वतनाचा तपशील आहे.)

मोर्तब असे.

क्रमांक : ९ **दि. ३०–८–१७२१**

रायगौडा बिन सातगौडा देसाई याने समानगडाखाली मोगल फौजा आल्या तेव्हा आपल्या सैन्यानिशी लढून त्याचे पारिपत्य केले होते. या मर्दुमकीबद्दल छत्रपती संभाजी दुसरे यानी त्याला कर्यात्त नुली येथे पावणेदोन चावर जमीन इनाम दिली.

स्वस्तिश्री राज्याभिषेक शके ४८ प्लवनाम संवछरे भाद्रपद बहुल पंचमी सौम्यवासर क्षेत्रीये कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी रायगौडा बिन सातगौडा देसाई कर्यात नूली यास दिल्हे वतनपत्र येसाजे. तुम्ही स्वामी संनीध विनंती केली कीं आपण स्वामीच्या राज्यामध्ये येकनिष्टपणे वर्तणूक करून शेवा केली आहे. पुढेंही निष्टेने वर्तोन स्वामी सेवा करावयाची उमेद धरीत आहो. स्वामीनी मेहेरबान होऊन कर्यात मजकूरचे सरनाईकीचे नूतन वतन मऱ्हामत करून दिल्हे पाहिजे म्हणून विदित केले. त्यावरून मनास आणिता तुम्ही या राज्यांत येकरूप निष्टेने सेवा केली आहे. पूर्वी समानगडाखाले उत्तरेकडील फौजा असमंतात मागे आल्या होत्या ते समई तुम्ही आपल्या जमावानसी किलेमजकुरी येऊन बहुतच केली. या फौजास नतीजा[1] लाविला. पुढेंही शेवा करून दाखवावी येसी

---

१ नतिजा = शिक्षा; पारिपत्य.

उमेद धरीत आहा. तुमचे चालवणे स्वामीस परम आवश्यक. यास्तव स्वामी तुम्हावर कृपाळु होऊन कर्यात मााचे सरनाईकोचे वतन तुम्हास आजरामऱ्हमत करून दिल्हे असे. या वतनास हाक होन पन्नास व जमीन तीन प्रतीची पावणे दोन चावर. इ. इ.

(तपसोल)
तेरीख १७
जिल्काद सु।। इसने

क्रमांक : १० **दि. २४-९-१७२१**

रामभट बिन नरहरी भट आराध्ये या नावाच्या ब्राह्मणास आदिलशाहींत काही जमीन इनाम होती. शिवाजी महाराजानी वतने खालसा केली तेव्हा ही जमीन सरकार जमा झाली. आपला योगक्षेम चालत नाहीं, तरी आपणास काही जमीन इनाम द्यावी अशी विनंती सदर्हू ब्राह्मणाने छत्रपती संभाजी दुसरे यानां केली असता त्यानी त्यास सहा गावी पंधरा बिघे जमीन इनाम दिली.

स्वस्तिश्री राज्याभिषेक शके ४८ प्लवनाम संवत्सरे आश्विन शुद्ध पूर्णिमा भानुवासरे क्षत्रीये कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राजश्री देशाधिकारी व कारकून वर्तमान व भावी सुभा प्रांत कोल्हापूर यास आज्ञा केली ऐसीजे. वेदशास्त्र संपन्न राजश्री रामभट बिन नरहरी भट उपनाम आराधे गोत्र वसिष्ट वास्तव्य क्षेत्र करवीर याणी किले पन्हाळाचे मुक्कामी स्वामी सन्निद्ध विनंती केली कीं आपणास पूर्वी इदलशाही कारकीर्दीस गांवगन्ना इनाम बहुत होता. त्या उपरी राजश्री---थोरले कैलासवासी स्वामीस हा देश हस्तगत जाला ते काली इनाम तकूब ठेऊन धर्मादाय दिल्हे होते. त्या अलीकडे धामधुमेमुळे धर्मादायेही पावतनासे जाहाले. आपला योगक्षेम चालिला पाहिजे. कुटुंब वत्सल आहो. माहाराज धर्मपरायेण आहेत. पूर्व आपणांस इनाम होता त्यापैकी कांहीं भूमी इनाम करून दिल्हे पाहिजे म्हणून विदित केले. (म्हणून इनाम दिले. इत्यादि)

तेरीख १३ जिल्हेज सु।। इसन्ने आश्रीन मया.

क्रमांक : ११ **दि. २५-१०-१७२१**

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी रामदास संप्रदायी शंकराजी गोसावी यांस मौजे पारगांव येथे मठ बांधून राहण्यास तीस बिघे जमीन इनाम दिली. पारगावीं रामदास स्वामीनी देवाच्या मूर्तीची स्थापना करून देवालय बांघले होते. नंतर धामधुमीत देवालय उध्वस्त झाले परंतु मूर्ति सुरक्षित राहिली.

स्वस्तिश्री राज्यभिषेक शके ४८ प्लवनाम संवत्सरे कार्तीक बहुल प्रतिपदा[1] भोमवासरे क्षत्रियकुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राजश्री देशाधिकारी व कारकून वर्तमान भावी सुभा प्रांत पनाळा यास आज्ञा केली ऐसीजे. श्रीमंत रामदास स्वामीचे संप्रदाई राजश्री शंकराजी गोसावी याणी किल्ले पनालेचे मुकामी स्वामी संन्नीध येऊन विदित केले की मौजे पारगाव येथें स्वामीनी पुरवी श्री देवाची मूर्ती करून स्थापना केली होती. देवाचे देवालय बांधिले होते. आलीकडे धामधुम विशेष जाहली. देवालय मोडले. परंतु श्रीची मूर्ति अद्यापी आहे. ऐसीयास आपण तेथें मठ बांधोन राहू. श्री देवाचेही पूजा पुरस्कार यथानुकूल चालवून. माहाराज धर्मपरायण आहेत. कांही भूमि स्वास्थ करून दिल्ही पाहिजे म्हणून याणी विदित केले. त्यावरून शंकराजी गोसावी श्रीमंत स्वामीचे संप्रदाई बहुत भले भगवत भजेन करून काल सार्थक करीत आहेत. याचे मठ बांधण्याची आनकूलता होऊन हे तेथें राहिले म्हणजे श्री देवाचीही पूजा चालेल व हेही तेथे भगवत भजेन करून असतील. येणेकरून श्रेयस्कर आहे. यास्तव शंकराजी गोसावी यासि नूतन इनाम कुलबाब कुलकानू खेरीज हकदार व इनामदार करून गावगन्ने जमीन तीन प्रतीची व भात जमीन (तपशील आहे). एकूण तीस बिघे रास इनाम आजरामऱ्हामत करून दिल्ही असे. तरी तुम्ही सदरहू प्रमाणे जमीन मोजून चतु:सीमा करून याचे स्वाधीन कर्णे आणि इनाम यासि व याचे सिष्य परंपरेने उत्तरोत्तर चालवणे. सालदरसाल ताजा सनदेचा उजुर न करणे. या सनदेची तालीक लेहोन

---

१ जंत्री प्रो वार " बुधवार " पडतो

घेऊन असल सनद भोगवटीयास शंकराजी गोसावी या जवळी परतोन देणे. जाणिजे निदेश समक्ष.

तेरीख १४

मोहोरम सुहुर सन इसनं आर्बैन.

क्रमांक : १२ **दि. २८-१-१७२२**

ता॥ आजरे येथील संभाजी देसाई यास शिवाजी घोरपडे "अमीरुल उमराव" यांचे पत्र. यात सिवापुरावर लष्कराचा मुक्काम झाल्याचा उल्लेख आहे.

श्री

मा॰ अनाम राजश्री संभाजी खंडो देसाई ता॰ अजरे यासि सिवाजी घोरपडे अमीरुल उमराव सु॥ इसनें अशरीन मया अलफ. तुम्हाकडेंस गाव दोन मौजे मुनोवाडी इनाम व अरदाल चालत असे. त्यास लस्कर सिवापुरावर मुकाम जाहला. खर्चाचे वाडी ब॥ तुम्हापासून घेतले रु॥ १०० घेतले. त्यास मौजे माार ऐवजी घेतला. सन सलास दुसाला लस्करचा व माहलचा ऐवजी जमा असे. तुम्हास माहालाकडून व लस्करचा उपद्रव लागणार नाही. लावणी संचणी गावची अबादानी करणें कोण अंदेशा न धरणें. जाणिजे. रा. छ २१ माहे रबिलाकर मोर्तब आहे.

राजशके	शालिवानशके	प्लवनाम संवत्सर
४८	१६४३	

क्रमांक : १३ **दि. ५-२-१७२२**

प्रांत मिरजेचे देशमुखीचे वतन पिराजी घोरपडे सेनापती याना पूर्वापार प्रमाणे देण्यात आले आहे म्हणून संभाजी दुसरे यांचे देशमुख व देशपांडे प्रांत मिरज याना आज्ञापत्र.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ४८ प्लवनाम संवत्सरे फाल्गुन शुध प्रतिपदा इंदुवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति

श्री शंभु छत्र प
ति हर्ष निदान
रघुनाथ सुत
तिमाजी पंडीत
मुख्य प्रधान

श्री आई आ
दि पुरुष श्री राजा
शंभु छत्रपती स्वा
मी कृपानीधी तस्य
कृष्णाजी परशरा
म प्रतीनीधी

स्वामी याणी देशमुख देशपांडे प्रांत मिरज यास आज्ञा केली ऐसीजे. राजश्री पिराजी घोरपडे सेनापति हुजुर स्वामीच्या दर्शनास आले. स्वामीनी दर्शन देऊन समाधान केले. यैशास प्रां मारचे देशमुखीचे वतन कैलासवासी राजश्री स्वामीनी रा संताजी घोरपडे यांस पेशजो दिल्हे आहे त्यांचा भोगवाटा चालत आला आहे. त्या प्रा रा सेनापतिकडे देशमुखीचे वतन चालवावयाची आज्ञा करून आज्ञापत्र सादर केलें असे. तरी पूर्ववत भोगवटा प्रा देशमुखीचा अमल मारनिलेकडे चालवणे निदेश समक्ष.

मर्यादेयं
विराजते

रुजु सुरु निवीस

सुमा सुद्र बार

क्रमांक : १४ दि. ११-२-१७२२

आपणास चोवीस रुपये मिळाल्याचे सावंत आणि हणगोजी यादव दि॥ सुभेदार हे प्रतापजी घोरपडे याना लिहून देतात.

श्री शंकर

राजश्री परतापजी घोरपडे गोसावी यासी कबूल यैसाजे. सावंत व हणगोजी यादव दि॥ रा॥ सुभेदार सु॥ इसने अशरीन अलफ. उपरी तुम्हाकडे गावकरानी रु॥ २४ चवीस देविले. त्या पैकी रसद रु॥ २२ व मसाला रु॥ २ येकून रुो चवीस आम्हास पावले. तुम्हाकडे कांही

राहिले नाहीत. झाडेनिसी चवीस शो पावले. जाणिजे छ ५ माहे जमादिलावल.

क्रमांक : १५ दि. २२-३-१७२२

कृष्णाजी भास्कर पंडीत याना कृष्णाजी परशराम प्रतिनिधि यानी दिलेल्या ह्या इनाम पत्रांत कोकणांत झालेल्या कुडाळकर सावंताच्या धामधुमीचा उल्लेख आहे.

मा॥ अजद हवालदार व कारकून वर्तमान भावी सिका ता॥ साळसी यासी कृष्णाजी परशराम प्रतिनिधि सु॥ इसने आशरीन मया व आलफ. राजश्री कृष्णाजी भास्कर पंडित याणी किले विशाळगडचे मुकामी हुजुर विदित केले की मौजे इळे ता॥ मजकूर येथे आंपले ठिकाण बागाईत इनाम पूर्वापार चालत आहे. त्यास आम्हाकडे कोकण प्रांती कुडाळकर सावंतची धामधुमी जाली ते प्रसंगी इनामपत्रे होती ती गेली. त्यास स्वामीनी कृपाळू होऊन नूतन पत्रे करून दिली पाहिजे म्हणोन. (वतन दिले तपशील).

छ १५ जमादिलाखर निदेश समक्ष.

क्रमांक : १६ दि. ५-६-१७२२

मौजे हानुर हा गाव राणोजी घाटगे सर्जेराव याना दिला आहे, तरी त्यांच्या आज्ञेप्रमाणे वागावे म्हणून जयसिंग जाधवराव (चंद्रसेन) सेनापती यांचे मोकदम मौजे हानुर यांस पत्र.

श्री रामचंद्र

सिका तालीक

आज्ञापत्र समस्त सेनाधुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री जयसिंग जाधवराऊ सेनापति अमलनमुलुक ता॥ मोकदमानी मौजे हानुर

प्रांत कागल सु॥ सलास आसरेन आलफ. मौजे मजकुरी पेसजी राजश्री पिराजी घाटगे सर्जाराऊ देसाई प्रांत मजकूर यासी मौजे मजकुर पेसजी इनाम होते. तो मशारनिले मृत्यु पावले. त्यावरी त्याच पुत्र राजश्री राणोजी घाटगे सर्ज्याराव देसाई हुजूर येऊन रुजू जाहाले. त्यावरुन मानुले यास मौजे मजकूर इनाम पेशजी प्रणाम करार करून याच दुमाला करून दिल्हा आस. तरी तुम्ही सुदामत चालली प्रमाण वर्तणुक करणे. जाणिजे. रा छ १ माहे रमजान. मोर्तब.[1]

क्रमांक : १७ दि. २८-११-१७२२

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी तिमाजी रघुनाथ याना कोट कोल्हापूर येथील सबनिशी दिल्याचे रखमाजी सालोखे, हवालदार व सेनाधर कोट कोल्हापूर यास आज्ञापत्र.

स्वस्तिश्री राज्याभीषेक शक ४९ शुभकृत नाम संवत्सरे मार्गशीर्ष शुध प्रतीपदा सौम्यवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राजश्री रखमाजी सालोखे हवालदार व सेनाधर कोट कोल्हापूर यास आज्ञा केली येसीजे. कोट मजकुरी पेशजी रंगो यादव सबनीस होते. त्यास दूर करून राजश्री तीमाजी रघुनाथ हे राज्यातील पुरातन परंपरागत सेवक महत्कार्यकर्ते याणी पनालीयाचे मुकामी वीनंती केली आपणास उतम क्षेत्री घरठाव करून राहवया योग्य येकस्थली वतनी कार्यभाग सांगीतला पाहिजे म्हणून. त्यावरुन मशारनिले पुरातन. यात्रे स्वामीस परम आवश्यक. यास्तव यावरी स्वामी कृपाळू होऊन कोट मजकूरची सबनीसी वतनी वंशपरंपरेनें दिली असे. सबनीसीचा धंदा चालवायाबद्दल मशारनिले आपला मुतालिक ठेवीतील. ते व तुम्ही येकमते राहोन स्वामीकार्य निष्टेने करीत जाणे. यास वेतन देखील चाकर व भोई सालीना होन पादशाही ७०० सातसे

---

१ याच तारखेची व आशयाची, मौजे दिगरज, मौजे मांजरी व मौजे सावर्डे बुद्रुक राणोजीच्या स्वाधीन केल्याची चंद्रसेन जाधव यांची पत्रे उपलब्ध आहेत

होन रास केले आहेत. इस्तकबील पैवस्तगी पासून वजा व वाड दंडक प्रमाणें करुन उरलें वेतन सिरस्ताप्रमाणे माहे दर माहे पावीत जाणें. चाकर व भोई तैनातीचे मोईन प्रमाणें ठेऊन हाजीर होतील त्या दिवसापासून चाकर व भोई यांचा हक दंडीक प्रमाणे पावीत जाणें. कागद व हा शाही शोरे साक बज मोईन प्रमाणे चालवीत जाणें. जाणीजे. निदेश संमक्ष (इत्यादि).

तेरीज २९ सफर सन सलास आर्बेन[1] मया अलफ.

क्रमांक : १८ **दि. २१-१-१७२३**

रघुनाथभट नूलकर या पुराणिकास छत्रपती संभाजी दुसरे यानी मौजे नागनूर येथे तीन बिघे जमीन इनाम दिली. रघुनाथ बुवा छत्रपतीना पुराण सांगत असत.

श्री

सिका आसे

स्वस्ति श्री राज्यभिषेक शक ४९ शुभकृत नाम संवछरे पौष बहुल येकादसी इंदुवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी वेदशास्त्र संपन्न राजश्री रघुनाथभट विन बाळंभट उपनाम नूलकर गोत्र वसिष्ट सूत्र आश्वलायन वास्तव्य संखेश्वर यास दिल्हे इनाम पत्र ऐसेजे. तुम्ही करवीरचे मुकामी स्वामी संनीध विनंती केली कीं आपण

सिका पेशवेचा लंब घाटो

सिका प्रतिनिधीचा घाट वर्तुळाकार

कुटुंब वत्सल आहों. कांहीं योगक्षेमाची अनकूलता करून दिधलियाने तेथे उत्पन्न होईल ते अंन भक्षून स्नान संध्या करून स्वामीस व स्वामीचे राज्यास कल्याण चिंतून राहोन म्हणून विदित केले. त्यावरून मनास आणिता तुम्ही बहुत थोर विद्यापात्र श्री स्वामी यासि पुराण सांगत

---

१ 'अशरीन' पाहिजे.

आहां. तुमचे योगक्षेमाची अनकूलता करून दिधलियाने स्वामीस बहुत श्रेयस्कर. (म्हणून वतन दिले बिघे ३).

तेरीख २४

रबिलाकर सुमा सलास आश्रैन.

क्रमांक : १९ दि. २५-५-१७२३

रामचंद्रपंत अमात्य यांच्या मृत्युनंतर त्यांचे तीन पुत्र भगवंतराव, आप्पाजीराव व शिवराम या तिघांमध्यें झालेले पंतांच्या मिळकतीचें विभाजन पत्र.

तालकची तालीक असे

श्री

हिशब वाटणी राजश्री भगवंतराऊ रामचंद्र व राजश्री आपाजी-राव रामचंद्र व राजश्री सिवराम रामचंद्र सुमा आर्बा आशरीन मया अलफ. छ १ रमजान जेष्ट शुद्ध प्रतिपदा[1] शोभकृतनाम संवत्सरे

श्रीदेव मोघम उभे रासीस

श्री रघुनाथ पंचायतन मुर्ती सोन्याच्या अलंकारसहीत मूर्ति सुमार अकरा ११. यासी अलंकार

दागिने-

१ कुडक्याची जोडी थोर

१ प्रभावलीस बांधिली पोची जडित

किता देव येंत्र

येंत्र श्री रघुवीराचे गीतेची पेटी

येंत्र बु॥——	सान्याची
१	१
हणमंताचे येंत्र——	नवग्रहाचे येंत्रे——
१	२

---

१ रमजान जेष्ठ शुद्ध द्वितीया पाहिजे.

१ पाचेचे पदक
२ मोत्याच्या माळा
१ प्रभावळी रुप्याची
७
१ छत्र्या आपदागिरे व निशाणे सोनेची
७
१ धुगधुगी
८

उपकर्णे उछहा साहित्याची व किरकोळ तकदमा रुपे
वजन ८८१॥
मूर्ती तांबे पितळी व रुपेच्या व शाळग्राम पंचायतने कास्मिरी लिंगे बाण गणेश सूर्यकांत बरहुकुम जाबता वडिलाकडे आहे. मूर्ती शाळ ग्रामच्या १
मालवणी पंच्यायतन ताईचे वडिली ठेविले होते ते घेऊन आले. श्री रघुवीर मूर्ती तांबे शाळग्राम
५
किरकोळ देव.
१

अलंकार
१ पदक
१ छत्री निशाणे

शनेश्वराचे येंत्र गोप सुवर्ण
श्रीदेव रेणुका टांक सोनेचे छत्री निशाण आपदागिरसहित प्रभावळी सारखा संपुष्ट रुपे
१
तीर्थरुप पंताचे देव शालग्राम ५ पंचाइतन बांधीव साकळी----
१
वस्ता देवाच्या
३ संपुष्ट सोन्याचे
संपुष्ट थोर लाहान
२ १
१ शंख बांधीव दक्षणावर्त
२ रुपे दागिने
१ कमल
१ देव्हारपाट
२
१ जडित फुल मिनेगारी
१ छत्रो निशाणे आपदागिरी सोन्याची
८
तोर्थस्वरुप राजश्री भाऊ बाबास देव----
श्री रघुनाथ पंचायतन शालग्राम पितळी गणेश सूर्यकांत बाण
१ व दोन देव
१
अलंकार
१ पदक हिरकण्याचे----
१ प्रभावळीस दागिने रुपे

आप्तागिरे सोन्याची—— २ निशाणे
१ प्रभावळ थोर पितळी छत्री १ छत्री
निशाणे सहित रुपे—— २ आपदागिरे
३ ५
मूर्ति नि॥ वस्ता नि॥ २ ७
रा॥ आपाजी राऊ राजश्री
भगवंतराऊ

पुस्तके वडिलांचें वेळेची

किता पुस्तके सुमार
२ भारत प्रती
२ भागवत प्रती
२ रामायण सप्तकांडें प्रती
१ कर्म विपाक
१ नारायण भटी
८

आष्टादश पुराणे याची पुस्तके व मास माहात्म वृतकाच्या पोथ्या
१
किरकोळ प्राकृत ग्रंथ व संस्कृत ग्रंथाची पुस्तके
१
राजश्री भाऊ कडील पुस्तके मोघम आहेत
१

खासा वडिलांची व मातुश्रीची पुस्तके

खासा मातुश्री

ऐन तक्षिम तिसेरी बा॥ हिशेब जाबता

सोने वजन तोळेवार
८॥। ८॥। ३॥। १

मोत्ये ऐन बेरीज वजन तोळेवार
८८ १॥ १॥। १८=

रुपे ऐन बेरीज
११८९॥।३॥। १॥।

जवाहीर वस्ता किंमत तकदमा बा॥ जाबिता ऐन बेरीज होन
३०९४॥।

तांबे पितळी कासे वजन शे र (?) कापड किमत होन
४॥। ।।। ४॥। ४६५

हात्यारे उंच खिलारे गुरे
६ २६ बैल
पै॥ वजा ता २ या ४५ म्हसी. गाई लाहान-
४ -थोर
बाकी सिवराम पंडित ७१

१ माहाराजानी दिल्हा पटा कुणबिणी ३९

पटा उंच सर्ज्याखानी चुका वजन

१ निमचा पग्ज सोन्याचा १॥
२ या खेरीज वस्तभाव जवाहीर
घोडी लहान थोर नगद कापड जडित वस्तभाव
२९ हात्यरे गला वाटणीस रुजु न
ऊंट वासरे करिता परभारे ठेविले त्याची
६ १ तक्षिम येणे

फरासखाना

जडित दागिने

पदक निळाचे थोर कडदोरा सोनेचा बा। देवची
किमत तकदमा रुपये चवड किमत अजमासे रुो १६००
नीळ थोर उंच मोती लडकेत थोर पै॥ खुरुस येक वाटणीस आला
१ १ किंमत रुो ९० बाकी रुो

साखळी दुहेरी सोनेची १५१०
१
७

किता वस्ता साध्या व मोत्याच्या

व खडे सहीत

कडदोरे सोनेचे ऐन सिलकेस येक
व॥ निळकंठ भट्ट लेले यकूण वजन
वजन ८८३ ८८१८५॥।≡

कुडक्या जोड बा। देव
चिंचवड बा।। किंमत
रुा। ८०

दागिने सोनेचे नि॥
आमा
१ साकळ्या जोड
१ रुल जोड
१ ताईत साकळी
१ ताईत बु॥
२ ताईत खुर्द
१ साकळी
४

१ साकळी गोवई फुलाची
सौ।। गोदूबाई
१ काप जोड नकसी
२ मदनाईक माणीक
४४ मोत्ये घेर यास २९
२ साखळ्या
४८

१ बिजवरा चंद्राकार
१ माणिक चंद्राकार
१ पाच लाहान
५ लडकती मोत्येची
१ साखळी दुहेरी सोने
८

दागिने बा। काडिव
१ आंबरसा
२ गोट
१ बोर टिकाची
४

सौ।। वेंकूबाईकडील
१ पेंडे मोती लगटियाचे
१ मदनाईक माणिक
६ चुफा
४ मणी लाखभरु
१२९ मोत्य खुर्द
२३ पोवळी

दागिना
१ बाळ्या जोड
१ दुलडीसर
९२ मणी लाखभरू
२ सोमासे
१ ताईत रुपेचा
९५

१ कंडा घोडीचा

राजश्री आपाजीराऊ

१ टाकण बाळचा	१ कंडे सोनेची
२ ऐन घाट	१ वेला जोड
४८ घोस सर ६	---
१२ मोत्ये	२
२ आकडे	
६४	

७

कैलासवासी पंत मृत्यु पावले त्यावेळेस जामदारखानियात शिलक

नकद होन नाणे	किता चिटी नाणे
८० सितारामी	·॥· मोहर ·॥६
३८ निशाणी	२५॥ पुतळ्या १०२
१७ मूर्तीचे	१ गवार ४
११ शिवराई	३ सतळ्या ७॥
२ सणगरी	४ इभराळ्या १६
१४८	१८॥ फलक २८
५९॥ किता चिटी	५२॥
५ सिवराई	१६३॥
२८ प्रत	पै॥ लग्न राजश्री आपाजी
२४॥ प्रतापा ४९	राऊ पुतळ्या २५
२ निशाणी	
५९॥	बाकी २७॥
७५ किता चिठी होन १७६ वजा लग्न राजश्री आपाजी राऊ १०० बाकी	कापड खासा व बाजे. भरजरी पासोड्या चादर

५६३॥ किता चिटी १०८८॥
वजा उतर कार्य ५२५
बाकी
८४६

हत्यारे
११ तरवरा

१ तुल जातमल आबानाल (?)
१ नव टाकीत जानबा
नाल सोने (?)
१ राजश्री सिवराम पंताची
खुर्द
८ किता
११

३ पटे
१ प्रा खोदला मुला(म)गीर
१ प्रा पटा खुर्द मुलामगीर
१ प्रा तनाल रुपे मेण
मखमली
३

६ गुर्दे
१ ह॥ श्रीपतराऊ परज
मुलामात नाल रुपेचे
१ प्रा तनाल रुपेचे
१ प्रा नव्हेली परज
३ प्रा गुर्दे
६

दुपेटे
आष्टगोली सेले
किनखापे उंच
पटके जरी
ताडपत्री पासोड्या
जरी पातळे
कळसपाक सेले जरी
१ २
हतोचा गाशा जरी डगले
बुटेदार
पैठणी पासोड्या
भिरंमेच्या जोड्या
पाटाऊ
खासा पोशाख राजश्री पंतांचा व
मातुश्रीकडील बासने मोघम.

किता	किता
मंदले तिवटे	पाटाऊ
चादरा	पातळे जरी
आष्ट गोली	साड्या
सेले	लुगडी
भिरमे उंच	चोळ्या जरी
ताडपत्री	कळसपाक
पैठणी पासोडी	शालु
इजारा	ताडपत्री
झगे	
धोत्र जोडे	
चिलखते	
टोप	

२ दुकु —
२ गुपत्या —
६ निमचे --
१ प्रा मुलामा रुपे
१ प्रा परज सोन्याचा
तनाल मिनेगारी
४ किता प्रत
—
६

१ सैतीपान
१ गुर्गुज
१ वाघनकी
१ कतारा
१ बाऊ
९ कठारा व जमदाडा
१ प्रा गुलामगिरी
परजा सकट
१ खणवा मुलामा
सोनेरी तनाल
रुपेचे ——————
१ जमदाडा मुलामा
रुपेचा
१ प्रा मुलामा सोनेरी
१ जमदाड रुपेचा
परज
१ जमदाड बराणपुरी
१ जमदाड सिकेची
१ कटार राजश्री
सिवराम पंडित

किता दागिने पितळे व
तांबे
कर्ग पितळी
देवरपाट.

हांडा पागे कडील
दिवटचा बुदल्या
कळस आपदागिरी
कुंड वैस्वदेव
पंचपात्र तपेली
थालिया खुर्द
तपेले बा। कातळी
तामण बा। कातळी
नगारे पंचरसी
पाटफुल्यांचे थोर
किता हात्यारे ——————
बंदुख
गारभाडा
इटे
सैत्या
भाले
जेंजाळा
————
फरासखाना बाटणी
खेरीज रहिला ——————

परजामास मुलामा रुपेचा	जरी छामिना मखमली
१ कि॥ प्रा॥	किता सामिने
	जरी आसमानागिऱ्या
९	किता गजनी व छटे
३ खंजीर	पडदे
२ बिचव्या	जमखाने
१८ सुऱ्या	तिवशा
७ सिगाच्या मुठो	बाजूच्या थोर लाहान्या
२ लाकडी मुठो	हाल्या पराच्या
१ रुपेचे मुठीस कापूर	उशा
	तिवडी जरो
३ काचेच्या मुठो	
५ रुपेच्या मुठी	
१८	
३ कातऱ्या	कापड बा॥ परड्या किमत
३ खुरबान	रुो ३००
३ ढाला	कैलासवासी पंत गमावले तेव्हां
१ गेंडेचो	राजश्री भगवंतरायास
१ सलेट	समजाविले नि॥ मादो
१ बा॥ राजश्री सिवराम पंडित	कबजी

	नगद रुपये	वस्ता
३	४२५ मोहरा	१४ सोने
३ करवत	३४	७ गोट
३ परज	दर १२॥	२ साकळ्या
६ नाहाविग्याचे दागिने	८६४ पुतळ्या	पाईच्या
४ नाचकणी	२१६	१ थाली
१ कात्री	दर ४ प्रा	देवाची

१ चिमटा
‾६‾
‾१४‾
पं॥ तक्षिमेस

४२० होन सिवराई
१४०
‾१७०९‾

१ तबकडी
२ संपुष्ट
१ साकळी
‾१४‾

२ नि॥ राजश्री भगवंत
राऊ
१ तुळजा
१ किता
‾२‾
२ नि॥ राजश्री
आपाजी
राऊ
१ नवटाको
१ किता
‾२‾
२ नि॥ राजश्री
सिताराम पंडित
१ पटा बु॥
१ निमचा परज सोने
‾२‾
‾६‾

किता दागिने
१ काठ्या रुप्याच्या
भालदार
४ चवऱ्या मुठी
रुप्याच्या
२ मोरचले
रुप्याच्या मुठी
‾७‾

१ मोत्याची
माळ
मोत्ये १३०
६ तांबे दागिने
४ हांडे
१ गंगाळ
१ तपेले
‾६‾
‾२१‾

बाक वाटे होणे ८४

ठेवणी परभारे होती

श्री देवीची चवड
५००० मोहरा
४०० दर १२॥
३६३५ होन १२११॥
दर ३ प्रा॥

मोरभट माभळेश्वर पै॥ ठेविले
होते.
रुा
६४७८।

नि॥ नार परभू रुा

३१९ किता होन	३१२॥ मोहरा २५
निशाणी	३०० होन १००
१५९॥	४ पुतळी १
दर २ प्रो	
६२० रुपे ८॥ ४॥। ५॥। २।	६१६॥
७	

	नि॥ खानवलीकर भांडे
९५७४	तांबेचे सुमार २७
पौ॥ राजश्री भगवंतराव याजकडे आले.	रायगडचा रायगडी व माहाडचे माहाडी चिपळुणचे चिपळुणी ऐवज आहे
१६०० कडदोरा	
११३५ घोडे	१
९०० किता	राघो नारायण याजकडील
२३५ किता	रुो
११३५	१
६८१ कापड	याखेरीज लोकाकडील कर्जे उगवलिया विभाग होणे
३०३ किता	
३७८ किता	१००
६८१	
२८ बा॥ मु॥	
२००० नकद	
५४४४	

बाकी येणे देवाकडे
४१३०

तीर्थस्वरुप राजश्री भाऊकडील वस्तभाव सोने रुपे फरासखाना हात्यरे तांबे व पितळी आदमासे, किमत रुो
३०००

मातुश्री दाई मृत्यु पावली भाद्रपद वध प्रतिपदा राक्षसनाम संवछरे ———— रुा

३०० नारो हणमंत
५०० गु॥ रघुराव नि॥ खंडोबा नाईक
———
८००

इनाम गाव व मुकासे वतन ————

नि॥ राजश्री भगवंतराऊ

	नगद	गला कैली
रासिवडे	२१५	५९॥
त्रिंबक	२१६॥	२०
जर्गी	१७॥	१२
आरळे		
असडोली	१३०	०
नाडगोंडी		
बागवडे निमे	१००	०
मुर्गुड ताा आजरे	०	०
खराब		
	६७९	९१॥

नि॥ राजश्री आपाजीराऊ

	नगद	गला कैली
पोंभुरले	२२८।•	६२॥
सेळोली	२९	२१॥।
हातकलंगडे	१२५	९
नाडगोडी ताा	१३०	०
तारळे		
वोझरे ताा आजरे	०	०
खराब		
बागवडे निमे	१२०	०
बाग मालवण	३०	०
	६५१।•	९३।•

नि॥ राजश्री पंडित————

	नगद	गला
चांदर	४३४	५९॥
कोंकिसरे	१२८॥	३८॥
धामणवाडी	२२॥	६॥
नाडगोंडी हवेली	१००	०

या खेरीज साळसीची सरदेशमुखी व खारा पाटणची सरदेशमुखी व अजरेचे देश कुलकर्ण व गाव कुलकर्ण

कोलापूर गोकुळ सिरगाव खराब	०	०	यथा विभागे ऐवज होईल तो त्रिवर्गा नी वाटून घ्यावा
	६८५	१०४॥	१

ब॥ यादी रवाना राजश्री अपाजीराऊ

सदरहू यादीची नकल असल यादी तीर्थरुपाजवळ आहे. त्याची तालिक गावचे वाटणीची—

मुकासे गाव वाटणी होणे गाव कारकीर्द

तीर्थरुप कैलासवासी

तर्फ असडोली
१ सांगरुळ
१ तिसंगी
१ माणबेट
१ बोरबेट
१ सावरवाडी
५

सावगांव खुर्द तर्फ हुकेरी
१

तिथवली तर्फ खारेपाटण
१

मुरादपूर तर्फ देवरुख
१

तर्फ संगमेश्वर
१ तुरधवडे
१ सरप
१ कडवई
१ बुरबाड
१ उतर
५

तर्फ साळसी
१ दिगवले
१ फोंडे
१ असिर्ये
१ कलमट
१ हरकूळ
५

पाल तर्फ कापसी
१

दाभिळ तर्फ अजरे
१

तर्फ हरचरी
१ कसबा
१ सोमेश्वर
२

नि॥ अपाजीराऊ

नंदगाव ता हवेली
१

ता वाटेगांव
१

बागाईत ता साळसी	बागनजिक	– (कोरी)
	१	तेरीज गांव
बाग मिटबाव	वाडा कसवा	५ ता असडोली
बाग दाभोळ	आचरे	१ पा हुकेरी
१	१	१ ता कापसी
	सेत ठिंकाण	१ ता खारेपाटण
	खजिना मौ ॥	१ ता आजरे
	तोडवली	२ ता हरचीरी
	१	१ देवरुख
		५ संगमेश्वर
		५ साळसी
		२२

या खेरीज वतने त्या राज्यातील

कल्याण भिवडीचें वतन

काष्टी तांदळीचे कुलकर्ण व जोतीष

अवांतर वतने याची यादी पत्रे तीर्थरुप राजश्री रायाकडे आहेत ती यथा विभाग प्रा चालवावी.

परभारे संस्थाने——
जंजीरे रत्नागिरी त्या जागा राजश्री रामराव होते नि॥ राजश्री भगवंतराऊ.

संस्थान नरगुंद व रामदुर्ग पागा व किले नि॥ राजश्री आपाजी सुरो व राजश्री रामराऊ याचे स्वाधीन गाव व खेडी मुलुकगिरी पागा.

किता

वाटणीसमई माहाराज राजश्री

किले बावडा संस्थान नि॥ खासा राजश्री —— राऊ

किले बावडा संस्थान नि॥ खास राजश्री———राऊ सवसारिक पनाळा नि॥ राजश्री नारो हणमंत. पागा नि॥ वेंकटराऊ

वतनोपत्रे व पादशाई फरमान व

छत्रपति स्वामीस नजर केली.
मोत्याची जोडी थोर
जवाहीर
सोनं
रुपे
याची यादी तीर्थरुपाजवळ आहेत.

माहाराजाच्या सनदा वडिलाचे वेळेच्या वडिला जवळ आहेत—

कलम
१
तक्षिमा जालियाचे जाबिते धण्याचे सिके सहित त्रिवर्गाची पत्रे तीर्थरुपा जवळ आहेत.

गला सिलक कोटीस खंडी

सिलिक बुधरगड

३३॥४।=	भात
५।१।	नागली
६।॥ ॥=	सावे
४५॥१॥	
५	
४५॥।१॥	
२११।३॥	
६६॥२॥३॥	

सिलिक किले गगनगड

किता		किता	
३०३०३	भात	०२०॥	वाटाणे
४॥३०३	नागली	।॥४।१	दाळ तुरी
।॥१॥१	वरी	।॥।३॥२	चवाळ्या
।॥।४॥।२	उडीद	।१०१	गहू
।१॥२	दाली	।॥१०१	मसूरा
०२।३॥	हरभरे डाळ	०१॥	दाळ चवाळी
०१॥।॥	वाटाणे डाळ	००२॥	तुरी
		०॥।	तुरी
०३०३	हरभरे	०।१।	मोहरी
७॥।२॥	वरी	०॥१।	पावटे
०२०१	तीळ	०१।॥	सातु
१८।१८३		२॥।॥	
		५	
		२१०१।३॥	

क्रमांक : २० **दि. २८–९–१७२३**

संभाजी दुसरे यांचेकडून अंताजी त्रिमल यास ताा आरळे या महालाच्या सरदेश कुलकर्णी वतनाची सनद. यात अंताजीने राजाराम जिजीत असताना त्यांची सेवा केल्याचा उल्लेख आहे.

स्वस्तिश्री राज्याभिशेक शके ५० शोभकृत नाम[1] संवत्सरे आश्विन शुद्ध विजया दशमी मंदवासरे क्षत्रीये कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी यानी राजश्री अंताजी त्रिमल गोत्र वशिष्ट यासि दिल्हे वतनपत्र ऐसेजे. तुम्ही स्वामीच्या राज्यातील पुरातन कार्यकरते सेवक. तीर्थस्वरुप राजश्री कैलासवासी स्वामी चंजी प्रांते असता त्यांची शेवा मनोभावे करून त्यांची कृपा संपादून घेतली होती व राजश्री शिवाजी राजे दाजी यांचीही शेवा बहुत केली व स्वामी राज्यासनारूढ जालिया पासून रात्रीदिवस एकरूप निष्टेने शेवा केली. जे काळी महत कार्ये राज्याभिवृधी विषई तुम्ही केली ते समई तुम्हास स्वामी बकसीस देत असता तुम्ही सरदेश कुलकर्णाचे वतनविषी विनंती केली कीं सरदेश-कुलकर्ण म्हणजे पुरातन खालिसा[2]. त्यास इदलशहा पातशहा याणी राजश्री काशी जानंतरायास मऱ्हामत केले होते. ते भोगवटा करीत होते. आलीकडे हे राज्य थोरले माहाराज राजश्री–––कैलासवासी स्वामीस हस्तगत जाले त्यादारभ्य वतनावरो त्याचे कोणी आले नाहीं. असोयास ताा अरले प्रांत तारले येथील सरदेश कुलकर्णाचे वतन स्वामीनी मऱ्हामत करून दिल्हे पाहिजे म्हणून तुम्ही विदित केले. त्यावरून तुम्ही स्वामीचे एकनिष्ट सेवक स्वामीच्या पायाविना आन्य जाणत नाहीं. निष्टापूर्वक त्रिकर्ण शुधीने शेवा करीत अहा. तुमचे वशपरंपरेनें चालवणे हे स्वामीस परम आवशक यास्तव स्वामी तुम्हावरी कृपाळू होऊन ताा आरळे सुभा प्रांत तारळे या महालीचे सरदेश कुलकर्णाचे वतन तुम्हास आजरामऱ्हामत करून दिल्हे असे. या वतनास हक लवाजिमा इनाम जमीन.

---

१ शोभन संवत्सर पाहिजे; २ हक्क.

हक्क लवा जिमा

हक दिवाण दस्त गावगना देखील पेटा आकार होईल ते बेरिजेस दिवाण दस्ता खरीज दरसदे रुपये २ दोन तेल्याचे घाण्यास तेल दंडक प्रमाणे घेत जावे कलम	जकातोस विस्वा दर बैली रुके भुसास साषीका ८१॥ केण्यास तीन ८३ रुके कापड ८४॥ रुके पानाच्या नगास दर नगी पाने विडियाची सुमार पनास ५०

इनाम गाव देह २१ येकूण इनाम जमोन (तपशील दिला आहे)

येणेप्रमाणे हक दरसदे २ रुपये व जकायेत विस्वा भुसास सापीका व केण्यास ३ रुके व कापड ४॥ साडे चार रुके व पानाच्या नगास पानें सुमार ५० पनास व तेल्याचे घाण्यास तेल पुरातन दंडक प्रमाणे व इनाम देह २१ एकवीस एकूण जमीन चावर एक याप्रमाणे हे वतन तुम्हास मऱ्हामत करून दिल्हे असे. या वतनास हक लवाजिमा पान मान सालाबाद पूर्वापार चालत आले असेल त्या प्रमाणे आन-भवने वतनाची सेवा करणे आणि हे वतन तुम्ही व तुमचे पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरेने अनभऊन सुखरूप राहाणे. निदेश समक्ष.

तरीख ९ मोहरम सु॥ आरबा

आशरेन मया

क्रमांक : २१ **दि. ८-११-१७२३**

श्री करवीर क्षेत्र हे महालक्ष्मीचे अनादि वास्तव्य स्थान. परंतु धामधुमीच्या काळात पूर्वीचे देवालय सोडून देवीची मूर्ति एका पुजाऱ्याच्या घरी ठेवली होती. सांप्रत देवीने स्वस्थली बसण्याचा साक्षात्कार दिला, तेंव्हा मूर्तीची स्थापना देवालयांत करण्याविषयी छत्रपती संभाजी दुसरे यानी सिदोजी हिंदुराव घोरपडे याना आज्ञा केली. आज्ञेप्रमाणे त्यानी दि. २७-३-१७१५ या दिवशी स्थापना केली. देवीच्या 'पारंपत्याचे प्रधानत्वा' चा अधिकार छत्रपती यानी नरहरभट सावगावकर यास दिला. याच दिनांकाचे याच मजकुराचे आज्ञापत्र देशाधिकारी आणि कारकून सुभा प्रांत कोल्हापूर यास दिले आहे.

स्वस्तिश्री राज्याभिषेक शके ५० शोभकृत नाम[1] संवछरे कार्तीक बहुल सप्तमी भृगुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी वेदशास्त्र संपन्न राजश्री शिवराम भट यांचे पुत्र राजश्री नरहरिभट गोत्र काश्यप सूत्र आश्वालायन ऋक् शाखाध्याई उपनाम सांवगावकर वास्तव्य श्री करवीर यास आज्ञा केली येसीजे. तुम्ही स्वामी संनीध किले पनाळाचे मुकामी विदित केले कीं श्री–वास्तव्य करवीर हे आनादि क्षेत्र. त्यास आवांतराचे योगास्तव बहुत दिवस पुर्वील देवालय सोडून पूजारी याचे घरी होती. त्यास पूर्वी राज्य विजापूर आदील करून स्वस्त होते. थोर थोर नामांकित ग्रहस्त होते. परंतु पूर्वस्थली श्री–ची स्थापना कोणी केली नाही. सांप्रतकाली देश उद्वस राज्य स्वस्त नसता श्री–ने आपणास साक्षात्कारे प्रेरणा करून आपले स्थली बैसावे हे इछ जाली. हे वृत स्वामीस पूर्वी आपण विदित केले. त्यावरुन स्वामीनी राजश्री सिदोजी हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार यास श्री—चे स्थापने-विषई आज्ञा केली. त्यावरून राव मारनिले करविरास येऊन मन्मथ नाम संवछरी आश्वीन शुध विजया दशमी इंदूवासरी[2]. श्री—ची स्थापना पूर्वस्थली देवालयात सुमुहूर्ते केली. येसीयास श्री—म्हणजे आनादि स्थल. येथे विषेषात्कारे यथाविध पूजा जालिया राज्याभिवृधि होऊन स्वामीच्या कीर्तीचा विस्तार वाढतो. तरी पूजा उत्साहास पोक्त ऐवज करून देऊन श्री—च्या पारपत्यावरी आधिकारी करून ठेवलिया उत्तम पक्ष आहे म्हणून तुम्ही विदित केले. त्यावरून मनास आणिता यथार्थ. श्री—म्हणजे आनादिस्थल पुराण प्रसिध जागृत. येक काशी क्षेत्र की करवीर या पेक्षा दुसरे स्थल विशेष आहे यैसे नाही. या स्थली विधपुरस्कर पूजा उत्साह जालियाने स्वामीस व स्वामीच्या राज्यास बहुत कल्याणावह. असे जाणून तुम्ही बहुत थोर वेदशास्त्र संपन्न कर्मनिष्ट श्रीच्या पूजेचे विधान शास्त्र मर्यादा जाणत आहां. तुम्हासारख्या सत्पात्राच्या स्वाधीन श्रीचा आधिकार केलिया योग्यते-नसार विधिपुरस्कर श्री—ची पूजा चालवाल. यथाकाले उत्सव करून

१ शोभन संवत्सर पाहिजे.
२ दि. २७–९–१७१५.

राज्याचे कल्याणाभिवृधी चिंताल. हेच स्वामीनी चितात आणून श्री--चे आज्ञेवरून श्री--चे पारपत्याचे प्रधानत्वपणाचा आधिकार तुम्हास वतनी पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालावा येसा निर्वाह करून हे सनद सादर केली असे व श्री--चे पूजा सामग्रीस व काळकाळाचे ठाई उत्साह समयोचित येथाकाली ब्राम्हणास अनउदक पावावे. श्री--ची पूजा उत्साह संम्यक प्रकारे चालावा यास्तव स्वामीनी नूतन इनाम गाव कसबा सावगाव व ता। हवेली येथील कसबा व पेट केसापूर चौथाईचा ऐवज इनाम सर्वमान्य बी तपसील--

इनाम कसबा सावगाव बु।। ता। हुकेरी प्रांत कोल्हापूर येथील पेठ व दुर्गाधिष्टान समणो कुलबाब कुलकानु हाली पटी व पेस्तरु पटी जलतरु पाषाण निधिक्षेपसहीत खेरीज हकदार व इनामदार करुन पूर्वमर्यादेप्रा। इनाम सर्वमान्य कसबा देखील कसबे याची जकात देह १.

ता। हवेली पैकी चौथाई	पेट केसापूर येथील चौथाई
कसबा कोल्हापूरचे आकारास	ऐवज बाग कसबे म।।
जुनेरी[1] मोहतर्फा जकायत	मोहतर्फा व जुनेरी
टाकसाल पानसाल[2] ठोकरा	जकायत खंड पैदास्त
व कर आधि करुन खंड	गुन्हेगारी पान-साळ[3]
पैदास्त गुन्हेगारी पडिले	पडिले पान खेरीज
पान खेरीज हकदार व इनाम	हकदार व इनामदार
-दार वतन खेरीज करुन	आकाराची चौथाई
आकाराची चौथाई बेरीज	बेरीज कलम
कलम	१
१	

१ जुनेरी = जुने हुकेरी, होनाचा एक प्रकार.
२ पानसाल = सम पातळीत असलेली जमीन.
३ पाण-साळ = पाटलाचाच एक हक्क.

येणे प्रमाणे कसबा सावगाव व इनाम व कसबे कोल्हापूर येथील चौथाई ऐवज सर्वमान्य करुन दिल्हा आहे. या खेरीज पूर्वी मौजे कुरड व मौजे उंचगाव ताा हवेली हे दोन गाव इनाम पेशजी श्री----कडे दिल्हे आहेत. तरी तुम्ही सारा ऐवज आणऊन श्री--ची पूजा उत्सव सांग चालऊन स्वामीस व स्वामीच्या राज्यास कल्याण चिंतून श्री-- संनीध प्रधानत्वाचा अधिकार चालऊन सुखरुप राहाणे. यथार्थी धर्मशास्त्र वचन श्लोक.

दानपालनयोर्मध्ये दानाछ्रेयोनुपालनं ।।
दानात्स्वर्गमवाप्नोति पालनादच्युतंपदं ।।१।।
सामान्योयं धर्मसेतुर्नराणां काले काले पालनीयो महद्भिः ।।
एकं सर्वान भाविनः पार्थिवेंद्रान् भूयो भूयो याचते रामचंद्रः ।।श्री।।

याप्रमाणे हे जाणोन श्रीचा इनाम सर्वमान्य स्वामी उत्तरोतर सुरक्षित चालवितिल. जाणिजे निदेश समक्ष[1]

तेरीख २०

सफर सु।। सन अर्बा अशरैन मया व अलफ

क्रमांक : २२ दि. १४-११-१७२३

सोंधे संस्थानाकडून खंडणी सुरळीत मिळत नव्हती. थककेल्या खंडणीपैकी काही खंडणीची सूट मिळावी अशी विनंती सोंधे संस्थानात गेलेला साताऱ्चा हेजीब मानजी बल्लाळ याने छत्रपती संभाजी दुसरे याना केली असता त्यानी त्यास लिहिले की पांच वर्षाच्या थकलेल्या खंडणीत पंधरा हजार रुपयाची सूट दिली आहे.

१ ताराबाईकालीन कागदपत्रे खंड १-क्र. ३५४ चे ता. १०-१२-१७१९ चे पत्र पहा. त्यांत सिदोजीने देवीची स्थापना केल्याचा उल्लेख आहे.

श्री

ता

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५० शोभकृत नाम संवत्सरे कार्तिक बहुल त्रयोदसी गुरुवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी रा। भानजी बलाळ हेजीब मुा। सोंधे यांसी आज्ञा केली ऐसीजे. तुम्ही विनंती पत्र पाठविले ते प्रविष्ट जाले. स्थलिकसी यैवजविषई रदबदल करिता म्हणतात की आपले संस्थानावरी अनेक कसाले पडिलें. पर्ज्यन्यामुळे देशाची खराबी जाली. नियत प्रा। देण्याचा निर्वाह आपल्याच्याने होत नाही. सोडमोकळे केलियानी चालत आले. हिसेबास साल दरसाल यैवज पाववावयासी अंतर न पडे म्हणोन. त्याचा भावार्थ विषद लिहिला व त्याकडील रामाजी सिवराम याणी विनंती केली ते सविस्तर अर्थ विदित जाला. यैसियासी स्वामीकडील उपसर्ग संस्थानास घडी घडी लागो नये ते संस्थान स्वराज्यांतर्गत यैसे चितात अणून प्रतिवार्षीक द्रव्याचा नियत केला. समयपरत्वे उपसर्ग लागलियाजे निवारणही कारणे ते यैसे असोन क्षणक्षणा सोडीचे मुद्दे बोलावे म्हणजे काय. येणे कडून उभयपक्षी सौरस्य कैसे राहू पाहते. प्रस्तुत राजश्री गंगाधर पंडित सुमंत यांचे विनंतीवरून स्थलिकाचे निष्ठेचा अर्थ चितात अणून संस्थानचे प्रतिवार्षिक द्रव्याचा नियत आहे त्यामधे सोडी केली आहे. इ॥ सन आर्बा शोभकृत संवत्सर ता। सन समान प्लवंग संवत्सर यकूण साले पाच ५ बी॥ रुपये

३००० सन आर्बा (इ. स. १७२३)	३००० सन सबा (इ. स. १७२७)
३००० सन खमस (इ. स. १७२५)	३००० सन समान (इ. स. १७२८)
३००० सन सित (इ. स. १७२६)	
९०००	६०००

यकूण पंधरा हजार रुपये पाच सालामधे सोड केली आहे. सदर लिहिले प्रा। संस्थान मा।रा।सही पत्र सादर केले आहे. ते त्यास प्रविष्ट करणे आणि लिहिले प्रा। सन सलासापासून यैवज राहिला आहे त्याचा अशेष निर्गम करून घेऊन हुजूर पाठवणे. सन तिसा कीलक संवत्सरापासून भाषापत्रा प्रमाणे संस्थान मजकुराकडून यैवजाचा निर्वाह अशेष

करून घेत जाणे. जाणिजे. (बहुत काय लिहिणे)[१]

मर्यादेयं विराजते सिका

तेरीख २६ माहे सफर.
सु॥ आर्बा अशरीन मया व अलफ.
बार.

क्रमांक : २३ दि. १०-१२-१७२३

भेटीस यावे. वतन पत्राचा विचार केला जाईल, म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे रायाजी माने यास पत्र.

श्री

तालीक

स्वस्तिश्री राज्याभिषक शके ५० शोभाकृत[२] नाम सवत्छरे मार्गसीर्ष बहुल दशमी भोमवासरे[३] क्षेत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राजमान्य राजश्री रायाजी माने यासी आज्ञा केली यैसीजे. तुम्ही विनंती पत्र पाठविले ते प्रविष्ट जाहाले. आभयपूर्वक आज्ञापत्र सादर जाहालीया शवेसी येतो व वतन प्रसंगे आपला आभिमान स्वामीस आसावा म्हणोन कितेक लिहिला तो विदित जाहाले. यैशास येविसी तो पहिलेच तुम्हास आज्ञापत्र सादर केले आहे. तरी तुम्ही कोणेविसी दुसरा अर्थ चितात न आणता हुजुर येणे. वतन प्रसंगाचा अर्थ तरी येविसो आभयंतर न होईल. येविसी अभय जाणून येणे. जाणिजे. बहुत काय लिहिणे. मोर्तब असे.

सुरु सुद्र बार.

---

१ अक्षर वळण वेगळे.

२ शोभन संवत्सर पाहिजे. ३ वाराप्रमाणे तारीख काढली आहे.

क्रमांक : २४ दि. १०–१२–१७२३

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी विरोजी माने यास, भेटीस यावे म्हणून पाठविलेले अभयपत्र.

श्री

तालिक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५० (शोभन) नाम सवस्तर मार्गसीर्ष बहुल दशेमी भौमवासरे[1] क्षत्रीये कुलावतंस श्री राजा शंभ छत्रपति स्वामी याणी राजमान्य राजेश्री विरोजो माने यासी अज्ञा केली यैसीजे. तुम्ही विनंती पत्र पा ते प्रविष्ट जाहाल. आभयपूर्वक आज्ञापत्र सादर जालिया सेवेसी येतो वतन प्रसंग आपला अभिमान स्वामीस आसावा म्हणोन कितेक लिहिल ते विदित जाहाल. यैशास येविसी तो पहीलेच तुम्हास आज्ञापत्र सादर केल आहे. तरी तुम्ही कोण्हीविसी दुसरा अर्थ चितात न आणिता हुजुर येणे. वतन प्रसंगाचा अर्थ तरी ये विसी अभयांतर न होईल ये विसी आभये जाणून येणे. जाणिजे. बहुत काये लिहिण मोर्तब.[2]

सुरु सुद्र बार

क्रमांक : २५ दि. १०–१२–१७२३ नंतरचे

भेटीस यावे म्हणून राजसबाई साहेब यानी विरोजी माने यास पाठविलेले अभयपत्र

साधारणतः अशाच मजकुराचे अभयपत्र छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे दिनांक १०–१२–१७२३ चे विरोजी माने यांना आहे. त्यावरून हे पत्र त्या सुमारचे असावे.

---

१ वारा प्रमाणे तारीख काढली आहे.

२ याच आशयाचे दि. १९–१–१७२४ चे छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे अभयपत्र उपलब्ध आहे.

श्री

नकल

श्रीमन्मातुश्री राजसबाई साहेब याणी राजश्री हिरोजी माने यासी आज्ञा केली असीजे. तुम्ही विनंती पत्र पाठविले ते प्रप्त होऊन वर्तमान विदित जाहाले. वतनाच्या प्रसंगाकरिता हुजुर येणे याजकरिता आभयेपत्र पाहिजे म्हणोन तुम्ही लिहिले. वतनदार आमचे दर्शनास येण्यास आगाध नाही. याविसी चिरंजिव राजश्रीचे आभयपत्र तुम्हास सादर आहे. तुम्ही सुखरुप दर्शनास येऊन आपले वतन प्रसंगाची विनंती करणे सर्वाप्रो तुमचे चालवणे चिरंजीव राजश्रीस आगत्य आहे. ते चालवितील. या विसी समाधान आसो देणे. जाणीजे. छ – बहुत काय लिहिणे. मार्तंब.

क्रमांक : २६ दि. २६–१२–१७२३

रायगोंडा देसाई याने समानगड लढविण्याचे कामी जमावानिसी मदत केली म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यानी त्याला कर्यात नुलीची सरनाइकी इनाम दिली.

मा। आनाम रायगोंडा बिन खा (?) न गोडा देसाई कर्यात नूली सुभा प्रांत आजीरे यासी कृष्णाजी परशराम प्रतिनिधी सुहुरसन आर्बा अशरीन मया आलफ. तुम्ही हुजूर राजश्री स्वामी संनीध विनंती केली की आपण स्वामीच्या राज्यात येकनिष्टपणे वर्तणूक करून सेवा केलो आहे. पुढेही येकनिष्टेने वर्तोन स्वामीचे सेवेची उमेद धरीत आसो. तरी स्वामीनी मेहेरबान होऊन क॥ मजकूरचे सरनाईकीचे वतन मन्हामत करून दिल्हे पाहिजे. त्यावरून मनास आणिता तुम्ही या राज्यात येकनिष्टपणे वर्तोन स्वामी सेवा केली आहे. प्रस्तुत उत्तरेकडील फौजाचा मुहु आहे व पूर्वी उत्तरेकडील फौजा किल्ले समानगडाखाले आसमंतात मागे आल्या होत्या त्या ते समई आपल्या जमावानिसी किल्ले मजकुरी येऊन बहुतच कस्त केली व पुढेही सेवा करावयाची उमेद धरीत आहा. या करिता तुम्हावरी राजश्री स्वामी

कृपाळू होऊन का। नुली प्रांत मजकूर येथील सरनाइकीचे नूतन वतन मन्हामत करून दिल्हे असे.

छ. ९ रबिलाखर

क्रमांक : २७ दि. ७-१-१७२४

केसापूर येथील श्री शंकराचार्यांच्या मठास छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे इनामपत्र. यात श्री शंकराचार्य विद्या नरसिंह भारती यानी महालक्ष्मीच्या देवालयाचा जीर्णोद्धार केल्याचा व त्यांचे वृंदावन पंचगंगातीरी असल्याचा उल्लेख आहे.

श्री महालक्ष्मी

श्री शंकराचार्यन्वय विद्या
नरसिह भारती

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५० शोभकृत नाम[१] सवत्सरे पौष बहुल आष्टमी भोमवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती याणी श्रीमत् परमहंस परिव्राजकाचार्य श्री स्वामीस दिल्हे दानपत्र ऐसेजे. श्री स्वामीचा मठ मौजे केसापूर संनध करवीर येथें आहे. तेथें पंचगंगातीरी वृंदावन आहे. तेथें पुण्यतिथीचा उत्साह ब्राम्हण संतर्पण बहुत होते व श्री देवीचे देवालयाचा जीर्णोधार थोरले स्वामीनी केला व सांप्रतही देवालयाचे इमारतीचे काम चालत आहे. ऐसीयास या स्थलीची आनकूलता करून दिधलियाने राज्यास बहुत कल्याणावह. (म्हणून वतन करून दिले ब तपशील)

तेरीज २१

रबिलाखर सु॥ आर्बा आश्रैन मया अलफ.

---

१ शोभन संवत्सर पाहिजे.

क्रमांक : २८ दि. ७-१-१७२४

छत्रपति संभाजी दुसरे यानी मौजे केसापूर येथील जकातीच्या तीन तक्षिमा श्रीशंकराचार्यांच्या मठास इनाम दिल्या व एक तक्षिम देवीच्या खर्चाकरिता नेमून दिली.

शंकराचार्य

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५० शोभकृतनाम संवत्सरे पौष्य बहुल आष्टमी भोमवासरे क्षत्रीये कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी कमाविसदारानी जकात मौजे केसापूर ता। हवेली कोल्हापूर यास आज्ञा केली यैसीजे. मौजे मजकूर देखील जकात चौथी तक्षीम श्री--देवीकडे व तीन तक्षिमा हाली श्री--स्वामीचे मटाकडे इनाम सर्वमान्य दिल्हे आहे. तरी मौजे मजकुरी जकाती व बसक याचा हासील होईल त्याची चौथी तकसीम श्री देवीकडे देऊन तोन तक्षिमा श्री--स्वामीचे मटाकडे देत जाणे...... .

क्रमांक : २९ दि. १८-१-१७२४

हिंमत बहादर उदाजी चव्हाण यांच्या विनंतीवरून रत्नागिरी येथील देवस्थानला मौजे पोहळें तर्फ ठाणे हा गाव इनाम दिला आहे, म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे देशाधिकारी व कारकून सुभा प्रांत पन्हाळा यास आज्ञापत्र.

उपरिनिर्दिष्ट देवस्थान जागृत असल्याचा उल्लेख पत्रात आहे.

केदारलिंग

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५० शोभकृत नाम संवत्सरे[1] माघ शुध चतुर्थी मंदवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राजश्री देशाधिकारी व कारकून वर्तमान व भावी सुभा प्रांत पनाला यास आज्ञा केली ऐसीज. श्रीदेव वास्तव्य रत्नागिरी हे बहुत जागृतस्थान पुराण प्रसिध. तेथील पूजा उत्साह जालिल्याने स्वामीस व

---

१ शोभन संवत्सर पाहिजे.

स्वामीच्या राज्यास कल्याणावह. यास्तव मौजे पोहळे ता ठाणे प्रांत मजकूर हा गाव श्री––स नूतन इनाम कुलबाब कुलकानु हालीपटी व पेस्तरपटी जलतरुपाषाण निधिनिक्षेप सहीत खेरीज हकदार व इनामदार करून इनाम सर्वमान्य राजश्री उदाजी चव्हाण हिमतबहादर याणी विनंती केली त्यावरून श्री––च्या पूजा उत्साहास मौजे मजकूर दिला असे. इ. इ.

तेरोख २

जमादिलावल सु॥ आर्बा आश्रैन.

क्रमांक : ३० **दि. २–३–१७२४**

वीर शेट माने माहाजन पेठ कोल्हापूर यास छत्रपती संभाजी राजे यांच्याकडून त्याच्या वतनास मिळालेले इनाम व इतर हक्क.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५० शोभदत[1] नाम संवत्सरे फाल्गुन बहुल त्रितीया रविवासरे क्षत्रीये कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी मोकदमानी व शेटे माहाजन व समस्त माहानाड पेट कसबे कोल्हापूर यासि आज्ञा केली ऐसीजे. वीरशेट माने माहाजन पेट मजकूर याणी हुजुर येऊन विनंती केली कीं पेट मजकूरची माहाजनकी आपलें पुरातन वतंन. या वतनास इनाम व हक लवाजिमा पत्क (?) दिला पेट मजकुरी चालिला आहे बी ता

इनाम जमीन कसबे मजकुरी चावर

शिक्का शिक्का ॥

हक लवाजिमा व बाजेबाब

---

१ 'शोभन' पाहिजे.

मुशाहिंरा सादिलवारपैको होन
पा। सालिना
९
माळवे दर नगास वजन
८८५
माळवे दर दुकानास आठवडेस
रुके दर दुकानास
८१॥
तांबोळी दर नगास पाने
२५
श्रीगणेशाच्या महोत्सवास
भाद्रपद सुध चतुर्थीस समस्त
अठरा खुद माहानाड मिळोन
माहाजनाचे घरी करावा
त्याच्या खर्चास दर घरास
द्यावे रुके ॥
भूस गोणीस कैली
एक मापटे
८८८=
फसकी दुकानास आठवड्यास
भूस पसा
१
हक दर साल आठरा खुद
पेटेस दर असामोस च्यार
रूण्या
॥
माली उकाला आठवडा
दर माळयास पेंढ्या दोन
२

विश्वा जकात रुके
८१ केणे गोणोस व भुसास गोणीस
८२ नगास रुके
८३
तेली यानी दर घाण्यास तेल वजन
८८८९
एक बंदी
कोष्टी व चाटी व मोमीन व समस्तानो एकेक सणग दिपवाळीस सालास सनगे द्यावी सूत
१ समस्त कोष्टे पेट दर ल्याख
१ समस्त चाटे मुंडासे दर ल्याख
१ समस्त मोमोन मिळोन मुंडासे मोहनी
३
केणे जिनस दर गोणीस वजन
बंदी ८८॥
सोड जकात बैल सार
५
अठरा खुमाच्या म्हेतऱ्यानो माहाजनाच्या घरी मिळोन आपण आठरा खुमाचे मेहतरीनी मिळोन पाटेलाचे घरी जाऊन पेटेचा कारभार करावा
१
कल.

येणेप्रो चालिले आहे. मध्ये आपण जागा सोडून बाहेर पडिलो होतो. त्यापासून सदरहू हक व इनाम सुरक्षित चालत नाहीं. या उपर स्वामीनी सुरक्षित चालवावयाची आज्ञा करावी म्हणून विदित केले. त्यावरून मनास आणिता महाजन मजकूर स्वामीच्या पायासी एकनिष्टपणे वर्तत आहे. यास्तव स्वामी यांवरी कृपाळु होऊन सदरहू प्रो हक व इनाम व बाजेबाब पेसजी चालत होती] त्या प्रो चालवावयाची आज्ञा केली असे. तर या प्रो वीरशेट माहाजन यास पुत्र पौत्रादि वंश परंपरेने चालवणे. या पत्राची तालीक घेऊन असल देणे. लेखनालंकार.

शिका

क्रमांक : ३१ दि. १४-५-१७२४

भगवंतराव, मोरेश्वरराव व शिवरामपंत या रामचंद्रपंत अमात्य यांच्या तीन मुलात झालेले वतनाचे विभाजनपत्र.[1]

श्री नकलेची नकल

यादी वाटणी त्रिवर्ग वतने सुमा आरबा अशरीन मया व अलफ. अवल साल छ १ माहे रमजान जेष्ट मास शाभकृत नाम संवत्सरे.

राजश्री पंत अमात्य भगवंतराव

रुपये ७०० गला बारुळे ९३

२१५	५९॥	रासिवडे ६०॥ १॥=
२१६॥	२०	त्रिबक
१७॥	१२	जरगी १२। १॥।
१३०	०	अरळे असंडोली
०	०	मौजे मुरगुड तर्फ अजरे
१००	०	बागवाड
६७९	९१॥	

१ हे अपुऱ्या स्थितीत मिळाले. तसेच नकलून घेतले आहे -संपादक.

राजश्री पंतसचीव व मोरेश्वरराव

रुपये ७००		गला बारुळे ९३
२२८।·	६२॥·	मौजे पोंभुर्ले
२९	२१॥।·	मौजे सेळोली
१२५	९	मौजे हातकलंगडे
१३०	०	तेरळे नाडगौंडी
०	०	वोझरे तर्फ अजरे
३०	०	बाग मालवण
१०९	०	बाग वाडे
६५१।·	९३।	

राजश्री पंत प्रधान व सिवरामपंत

रुपये ७००		गला बारुळे ९३
४३४	५९॥·	मौजे चिदर
१२८॥·	३८॥·	मौजे कोकिसरे
२२॥·	६॥·	मौजे धामणवाडी ६॥· ३।१
१००	०	कौलापूर नाडगौंडी
०	०	गोकुळ सिरगाव.
६८५	१०४॥·	

साळसीचे सरदेशमुखी खारेपाटण सरदेश-
मुखी व अजरचे देशकुलकर्ण व गावकुलकर्ण
त्रिवर्गाची मोघम आहेत.

साळसीचे हक किले भगवंत-गडचे बेगमीस गेले.	खारेपाटणचे हक यथाविभागे त्रिवर्ग याणी घ्यावे.
अर्ज येथील देशकुलकर्ण गैर-कबजी त्रिवर्गाचे.	लग ०

क्रमांक : ३२ दि. २६–७–१७२४

पन्हाळयास औरंगजेबाचा वेढा पडला असता शामजी पानसे याने किल्ल्यावर सामान पोहचविले, या कामगिरीबद्दल संभाजी दुसरे यानी त्यास वीस बिघे जमीन इनाम दिली.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ——क्रोधीनाम संवत्सरे श्रावण बहुल द्वितीया भानुवासरे[1] क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राजश्री शामजी रुद्र गोत्र जामदग्न उपनाम पानसे यास दिल्हे इनामपत्र ऐसेजे. तुम्ही स्वामीच्या राज्यातील पुरातन एकनिष्ट सेवक. पूर्वी पनालियास पादशहाचा परीघ पडिला होता ते समई तुम्ही बरी शर्त करुन किलियावरी सामा[2] जवादा[3] चढवून स्वामी सेवा बहुतच केली. सांप्रतही तुम्ही स्वामीच्या पायासी येकरुप निष्टा धरून स्वामी शेवा करीत आहा. तुमचे सर्व प्रकारे चालवणे हे स्वामीस परम आवश्यक. गावरुन स्वामी तुम्हावरी कृपाळु होऊन तुम्हास नूतन इनाम कुलबाब कुलकानुखेरीज हाकदार व इनामदार करुन वीस पांडाच्या बिघ्याने ता॥ तारळे सुभा तारळे येथे भात जमीन——(तपशील आहे).

तेरीख १५ जिलकाद सु॥ खमस आशरीन.

क्रमांक : ३३ बार्देस, दि. २०–११–१७२४

गोव्याच्या हंगामी गव्हर्नरना बार्देसचा सेनापती लिहितो की, करवीरचे छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे सरदार उदाजी चव्हाण हे सैन्य घेऊन शापूरच्या नजीक आल्याची बातमी आपणास कळली आहे.

---

१ श्रावण बहुल द्वितीया भानुवासरे = २६–७–१७२४. १५ जिलकाद खमस आशरीन = २५–७–१७२४. पैकी हिंदू तारीख अधिक ग्राह्य वाटते, कारण तिथी व वार जुळतो.

२ सामा = सामान.

३ जवाद = जास्त; मोठे.

गव्हर्नर महाशय यांस,

मी नदीपलिकडे जो मनुष्य पाठविला होता, त्याने बातमी आणली आहे की, या शहराच्या तटाच्या पलीकडे बऱ्याच अंतरावर चार दिवस झाले संभाजी राजे यांचा सेवक उदाजी चव्हाण हा दोन हजार घोडदळ व चार हजार पायदळासह शापूर येथे आला आहे. हे सैन्य मोठे नाही हे जरी खरे असले, तरी ह्या सरदाराला सैन्याची आणखी कुमक येणार आहे. पण हा सरदार कुणावर चालून आला आहे ते मात्र प्रकट झालेले नाही. परंतु हे सैन्य फोंडू सावंत भोसले यांच्या राज्यात शिरेल या भीतीने त्याना इशारा देण्यात आला आहे. आपले पत्र मी फोंडू सावंत ह्याना त्वरित पोहोचते केले. ज्या गुप्त-हेराने शत्रू सैन्याच्या आगमनाची बातमी आणली, त्याच्या कानावर वाडी येथे बातमी आली, की ते पत्र फोंडू सावंत यांच्या हाती पडले असून ते होडी तिच्यावरील मालासह परत करणार म्हणून सांगत होते. पत्राचे उत्तर आले, की मी ते आपणाकडे सत्वर रवाना करीन.

किल्ल्याच्या रक्षणार्थ मी साडेचारशे माणसे ठेवली आहेत. हे सैन्य टेहेळणीसाठी बस् आहे. परंतु गोऱ्या सैन्यावांचून हे सैन्य शत्रूशी कितपत लढेल हा प्रश्न आहे. मी आपणाला मागे लिहिलेच आहे की, आवश्यक तेव्हा या किल्ल्याच्या रक्षणासाठी पन्नास किंवा साठ माणसे या प्रांतात ठेवावी.

माझी आपणाला विनंती आहे, की इकडे दहा अथवा बारा दारूची पिपे पाठविण्याची आज्ञा कोठार प्रमुखास करावी. या पिपांची जरुरी लागली नाही, तर ती कोठाराकडे परत पाठविता येतील. ज्या वेळी ह्या दारुगोळ्याची विभागणी करण्यात येईल तेव्हा संबंधित सेनाधिकाऱ्याना मी त्या दारुगोळ्याची पावती देण्याची सूचना करीन.

उद्या चालू माहीच्या २१ तारखेस सकाळी थिवीच्या चर्चजवळ नगरपालिकेची सभा होणार असून काम सुरु करण्याबाबत निर्णय घेतला जाणार आहे. या संबंधीची बातमी मी आपणास मागे

कळविलीच आहे. यापुढेही वरचेवर कळवित जाईन. आपण मला आवश्यक ते करण्याबाबतच्या सूचना आणि आज्ञा करीत जाणे.

देव आपणास दिर्घायुष देवो.

कामुल्ये, दि. २० नवंबर १७२४.

दों ज्युआंव द मेलु

क्रमांक : ३४ दि. ९-१२-१७२४

साष्टीचा सेनापती दों आंतॉनियु कास्कु इ मेलु हा गोव्याच्या हंगामी गव्हर्नरना लिहितो की, करवीरचे छत्रपती संभाजी दुसरे यानी साष्टी प्रांतावर स्वारी करण्याची तयारी केल्याची बातमी गुप्तहेरानी आणली आहे.

महाशय,

काल घाटावरून एक गुप्तहेर आला. त्याने मला बातमी दिली की, संभाजी राजे ह्यानी आपल्या अनेक सरदारांच्या सल्ल्यानुसार चालू महिन्याच्या १२ तारखेस साष्टी प्रांतावर हल्ला करण्याचा निर्णय घेतला होता. परंतु रामराव, पिलाजी आणि आणखी एका सरदाराने ह्या योजनेला विरोध केला. त्यानी संभाजी राजे याना सांगितले की, त्यानी जर ही मोहीम सुरु केली, तर तींत यश येण्याची फारच थोडी आशा आहे. ह्या कारणावरून उपरिनिर्दिष्ट सरदार राजाच्या छावणीपासून एक दिवस मागे राहिला. तसेच या प्रश्नावर सरदारांमध्ये मतभेद निर्माण झाला. परंतु असे जरी असले, तरी हे सगळे एक दिवसाच्या आत एकत्र येऊ शकतील. ही बातमी ऐकून मला काळजी वाटल्या वाचून राहिली नाही. कारण, सरदारामधील मतभेद हा एक डाव आहे व त्यानुसार शत्रू कुठे तरी हल्ला केल्यावाचून राहाणार नाही असे मला वाटले. आणि माझा अंदाज खरा ठरला. कारण, आज पहाटेस गुप्तहेरानी जी बातमी आणली ती माझ्या अंदाजाशी जुळती होती. शत्रूने सोंदेच्या राज्याच्या सांब्राणी ह्या नावाच्या किल्ल्यास वेढा घातला असून

ते त्या राज्याच्या इतर खेडयांतहि शिरले असल्याची ती बातमी आहे. सोंदेच्या राजाकडे करवीरच्या छत्रपतींनी थकलेली खंडणी मागितली असता ती त्याने देण्यास नकार दिला म्हणून त्याच्यावर हा हल्ला करण्यात आला. तत्पूर्वी सोंदेच्या राजाने व्यापाऱ्याना मराठयाना कोणताच माल देऊ नका अशी ताकीद दिली होती.

ह्या ज्या वार्ता आल्या आहेत त्या खऱ्या आहेत. शत्रूची छावणी आमच्यापासून उण्या पुऱ्या तीन दिवसाच्या अंतरावर आहे. त्याच्यापाशी मोठे घोडदळ आणि पायदळ आहे. अशा परिस्थितीत मी शत्रूशी कितपत मुकाबला करू शकेन हा प्रश्न आहे. कारण, माझ्यापाशी सैन्य फारच थोडे आहे. त्याचा निर्देश या पत्रासमवेत पाठवित असलेल्या नकाशात केला आहे. लष्करी अधिकारी व नौ सैनिक यांचीहि संख्या मागे पाठविलेल्या यादीहून अधिक नाही. सक्तीच्या लष्कर भरतीची माणसेहि मागे कळविल्या इतकीच आहेत. उलट त्यांची संख्या कमी होत चालली आहे. त्यामुळे या प्रदेशाचे रक्षण कसे करायचे या काळजीत मी आहे. माझे असे मत आहे की कुकळ्ळी व मडगाव येथील ठाणी मजबूत करून मी काही निवडक अशा फिरत्या सैन्यासह असावे ....अलीकडेच मी सदहू शत्रूच्या उद्दिष्टांचे निरीक्षण करण्यासाठी असे सैन्य पाठविले होते. शत्रूची कुरापत काढून त्याला जेरीस आणायचे हे त्या हालचालीचे उद्दिष्ट आहे. तरी या दोन्ही पर्यायांपैकी कुठल्यातरी एका पर्यायाची निवड करून आपण मला सूचना द्याव्या. आपली कुठलीहि सूचना मी तत्परतेने अमलात आणीन.

ज्या अर्थी शत्रूच्या हालचालीच्या बातम्या येत आहेत त्याअर्थी मी नागरिकाना त्यांच्या मौल्यवान वस्तूंसह किल्ल्याच्या आश्रयास येऊन राहाण्याची आज्ञा करावी की शत्रू जवळ येईपर्यंत आपण थांबणार ते ठरवून मला आपण हुकूम द्यावे. त्याच प्रमाणे आपले हुकुम कडकपणे आमलात आणावे व घोडेस्वार पाठवून लश्कर भरती सक्तीने करावी तेहि आपण मला कळवावे.

या राज्याच्या कल्याणार्थ देव आपणास उदंड आयुष्य देवो.

नावेली येथील छावणी, ९ डिसेंबर १७२४

हे पत्र लिहून झाल्यावर + + हवालदार व अंकोल्याच्या मिशनऱ्याचे पत्र आले.

दों आंतॉनियु कास्कु इ मेलु

क्रमांक : ३५ गोवा, दि. २९-१२-१७२४

गोव्याच्या हंगामी गव्हर्नरनी साष्टीच्या सेनापतीस करवीरच्या सैन्याच्या संभाव्य स्वारीबाबत या पत्रात काही सूचना केल्या आहेत.

साष्टीचे सेनापती दों आंतॉनियु कास्कु इ मेलु यांस—

आपले दि. २८ मे चे पत्र आमच्या पाहाण्यात आले. त्यात आपण बातमी दिली आहे, की मराठ्यांनी आपल्या सैन्याचे दोन भाग केले असून त्यातील एक भाग बिनीला राहाणार आहे. त्याच्याकडे आमच्या प्रदेशावर—फोंड्यावर हल्ला करण्याची कामगिरी सोपविण्यात आली आहे. आपण म्हणता की सक्तीच्या लष्कर भरतीची माणसे दिवसे दिवस अधिकाधिक फरारी होत आहेत. आपण त्या रिक्रुटांना फिरून गोळा करून आणावे व त्यांच्याकडे कुकळ्ळीच्या रक्षणाचे काम सोपवावे. म्हणजे आपल्या हाताखालच्या सैन्यापैकी आपणाला मोठ्या सैन्यासह मडगावला जाऊन शत्रूने त्या प्रदेशावर हल्ला केला तर तेथून लष्करी हालचाली करता येतील.

पानेली, २९ डिसेंबर १७२४.

आर्चबिशप प्रिमाज, दों क्रिस्तोव्हांव द मेलु,

क्रिस्तोव्हांव लुईज द आंद्राद.

क्रमांक : ३६ दि. १४–३–१७२५

मौजे नांदणी हा गाव मारण्यासाठीं चंद्रसेन जाधव आले असता त्यावेळी झालेल्या चकमकीत कोराणा मगदुम ठार झाला होता. त्याच्या नेमाणा या मुलास नारो पंडित सचीव यानी पाच विघे जमीन इनाम दिली.

श्री

शिका

आज्ञापत्र समस्त राजकार्यधुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री नारो पंडित सचीव मदारुलमाब[1] ता मोकदमानी मौजे नांदणी प्रा रायबाग सु॥ खमस असरोन मया आलफ. कोराणा मखदुम मौजे मार हे पेशजी रा॥ चंद्रसेन जाधवराउ याची फौज गाव मारावयास आली ते समई बरी शर्त करुन ठार जाहला. याकरितां त्याच्या पुत्राचे व माणसाचे चालवावें हे अगत्य जाणोन (दिले इनाम बि तपशील).

रा छ १० रजेब मो असे.

क्रमांक : ३७ दि. १९–११–१७२५

प्रतापजी राणे यांस भगवंतराव रामचंद्र अमात्य यांचे अभयपत्र की, दर्शनास येणे आणि इमाने इतबारे राहून सेवा करणे.

श्री

राजश्री प्रतापजीराव राणे गो

स्नो भगवंतराव रामचंद्र आमात्य हुकुमतपन्हा सुरुसन सित असेरेन मया व अलफ. तुमचा अर्थ राजश्री हिर सावंत याणी लेहून व सांगोन पाठविला त्यावरून हे पत्र सादर केले असे. तुम्ही पुरातन पदरीचे. सर्वप्रकारे तुमचे उर्जीत करून चालवावे हे अवश्यक आहे. तर

---

१ मदारुलमहा पाहिजे : मदार–उल–महाम = कामांचा मुख्य; मुख्य प्रधान.

तुम्ही कोणेविसी चित्तांत शंका न धरितां दर्शनास येणें आणि इमानें इतबारें राहोन शेवा करणे. कबिलासह येणें. तुमचे चालवया अंतर होणार नाहीं. अभय असे. छ २४ रबिलावल निदेश समक्ष.

शिक्का

क्रमांक : ३८ दि. १९-११-१७२५

देवजी राणे, बापूजी राणे, जैतोजी राणे व जिवाजी राणे हे परागंदा झाले होते. त्यानी आपल्या गावी येऊन रहावे म्हणून भगवंतराव रामचंद्र अमात्य यांचे त्याना अभयपत्र.

श्री

मा। अनाम देवजी राणे व बापुजी राणे व जेतोजी राणे व जिवाजी राणे यांसी

भगवंतराव रामचंद्र आमात्य हुकमतपन्हा सुरु सित असरेन मया व अलफ. तुम्ही परागंदा होऊन गेलेत. त्यास आलिकडे आपल्या स्थलावर येऊन वसावे म्हणोन तुमचेविसीं राजश्री हिर सावंत याणीं लेहून पाठविले. त्यावरून हें पत्र सादर केलें असे. तर कोणेविसी चित्तांत शंका न धरितां कबिलासह वर्तमान आपल्या स्थलावर वसाहत करणें. तुमचें सर्व प्रकारें चालविले जाईल. तुमचे मध्यस्त बोलीस राजश्री हिर सावंत आहेत. त्याप्रमाणें चालऊ. आपले समाधान असो देणे. छ २४ रबिलावल निदेश समक्ष.

शिक्का

क्रमांक : ३९ दि. ६-१२-१७२५

मालोजी घोरपडे यानी श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधी याना वतनाबाबत लिहिले होते. त्या पत्रास त्यानी प्रत्युत्तर केले की आपण त्या प्रांती येत आहो. तरी भेटीस यावे म्हणजे वतनाचा विचार करू.

श्री नकल

राजश्री मालोजी घोरपडे गोसावी यासी अखंडित लक्षुमी आलंकृत राजमान्य स्ने॥ श्रीनिवास परसेराम प्रतिनिधि आसीरवाद सु॥ सीत आसरीन मया आलफ. तुम्ही पत्र पा॥ ते प्रविष्ट जाहाले. लेखनार्थ आवगत जाहाल. तुम्ही वतना (संबंधी) लि॥. तरी आम्ही त्या प्रांती आवष्य येत आहो. तुम्ही दर्शणास यणे. तदनंतर जो आज्ञा करणे ती केली जाईल. छ ११ रबिलाखर. बहुत काय लिहिणे. मोर्तब आस.

क्रमांक : ४० इ. स. १७२५ (?)

छत्रपती शाहू यानी लिहिल्यावरून कान्होजी आंग्रे यानी त्याना दोन हजार रुपये पाठविले.

श्री पै छ २२ मोहरम

पुरवणी श्रीमत् माहाराज श्री छत्रपती
स्वामीचे सेवेसी

विनंती. उपरी स्वामीनी ऐवजाविशी आज्ञा केली त्यास येथील प्रस्तु (त) वोढी बहुत जाहली आहे. त्याचा तपसील काय ल्याहावा. सारांश स्वामी आपले जागेयावरी दृष्टी देतील तरीच या जागेयाची स्थीत राहावे. नाहीतरी होणे ते होत आहे. हाली स्वामीनी आज्ञा केलीयास्तव बहीरजी नरसिह याजबराबरी रु॥ २००० दोन हजार पाठविले आहेत. प्रवीष्ठ होतील. सेवेसी श्रु (त) व्हावे याकरिता लिहिले असे. हे विज्ञापना.

श्री
श्री शाहू नृपती प्री
त्या तुकोजी तनु जन्म
ना ॥ कोन्होजी सरखे
लस्य मुद्रा जय
ति सर्वदा

क्रमांक : ४१ इ. स. १७२५

आबाजी मोहिते यांच्या मौजे वेलफळे येथील मोकाशाच्या वाटेस जाऊ नये व सरकारी हुजऱ्याने काढून घेतलेली नाईकवाडी याची तलवार महंमद खान मुतालिक आबाजी मोहिते यांच्याकडून मागून घ्यावी, म्हणून श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधी यांचे रामराव पाटणकर यांस पत्र.

श्री

राजश्री रामराव पाटणकर गोसावी यांसी

अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्ने॥

 श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधी आसीर्वाद. सुहुरसन खमस आसरोन मया व अलफ. मौजे वेलफले हा गाव राजश्री आबाजी मोहिते यासी मोकासा आहे. त्यास मौजे मजकूरचे सिवेचा कथला तुम्ही करिता. या करिता राजश्री---स्वामीने सिवेच्या कजियाबदल हुजरे पाठविले होते. त्याणी सिवेचे जमिनीतील गला[1] मालिस्त[2] केला. तो तुमचे लोकाहो गला लुटून नेला.या करिता माहुली-कर पाटील व नायकवडो यासी धरून हुजूर राजश्री---कडे आणिले. नाईकवडी याची तरवार हुजऱ्याही घेतली. त्यावरून आबाजी मोहिते याणी रदबदली करून तरवार मागून घेतली. ते महमद खान मुतालिक देशमुख यासी आदा केली आहे. तरी हे तुम्हाकडे घेऊन येतील ती घेणे. फिरोन गावच्या वाटेस नच जाणे. गाव दिवाणाचा. तुमच्या कजियानिमित्य पडितो. तर तुम्ही तरवार आपली घेऊन कथला वारणे. दुसरेयाणी चिरगुवे च्यार नेली म्हणून दाहा रुपयांचे चिरगुवाचे संभर रुपये गावचे गुरे नेऊन तुम्ही घेतले. बरे जे गोष्ट आजीवर जाली ते जाली. या उपरी तुम्ही कथला एकंदर न

श्री
श्री आई आदि पुरुष
श्री राजा शाहू छत्रप
ती स्वामी कृपा निधी त
स्य श्रीनिवास परश
राम प्रतिनिधि

---

१ गला (गल्ला) = उत्पन्न, शेतसारा.

२ मालिस्त = कुरणे.

करणे. गावचे मागला हुजुर + + + + + + रुपये देणे ते तुमचे कथलियानिमित्य बुडतात. या करिता तुम्हास लिहिले आहे. तुम्ही कथला यकंदर न करणे. जाणिजे. छ १० साबान.

राजते
लेखना
वधी

सुरु सुद्र.

क्रमांक : ४२ इ. स. १७२५–२६

'राजश्री रायाचे' (?) फौजेवर उदाजी चव्हाण याचा शह पडू नये, प्रसंगी त्यास नतिजा पोहचवावा, असे पत्रलेखक लिहितो.

(कागदाचा सुरवातीचा भाग फाटला आहे)

(आ) सिर्वाद विनंती. येथील कुषल जाणून स्वकीये कुषल लेखन केले पाहिजे. विशेष राजश्री नारोपंतास राजश्री स्वामीनी आज्ञा देऊन तुम्हाकडे पाठविले आहेत व कितेक अर्थ सांगणे तो सांगितला आहे. मुख्य गोष्ट जे राजश्री + + + राव स्वारीस गेले आहेत. त्याचा आपला स्नेह कांही नवीन आहे ऐसा नाही. पुरातन आहे. ऐसीयासी उदाजी चवाण याचा शह राजश्री रायाचे फौजेवर न पडे ऐसे करावे. कदाचित त्याणे दुर्बुधी चितामध्ये धरिली असिली तर नख्तीजा द्याव. येणेकरुन राजश्री स्वामीसही संताष होईल. वरकड कितेक अर्थ राजश्री नारोपंत मुखजबानी सांगता कळो येईल. आम्ही आपल्या कार्यास अंतर करणार नाही. लोभ असो दीजे. हे आसीर्वाद.

(हे पत्र यादव वतनपत्रे झाडा राणोजी घोरपडे यांचे पाठीमागचे बाजूस आहे –संपादक).

क्रमांक : ४३ फेब्रुवारी १७२६

शामभट पुजारी यास सिधोजी हिंदुराव यांचे पत्र. "राजश्री राव कोपळा जवळ आहेत" असा उल्लेख यात आहे.

श्री

असल

वेदमुर्ती रामजी शामभट
गोसावी यांसी

स्ने।। सीदोजी हिंदुराव घोरपडे दंडवत विनंती उपरी. तुम्ही पत्र पाठविलें पावले. वर्तमान कलले. श्री[1] ——— देवाचा गाव ईनाम आहे त्याविसी लिहिलें. तरी इनाम पहिले पासून आहे. तेणेप्र ।। करार आसे. वरकड कितेक मजकूर लिहिलात. तरी आम्ही राजश्री रावसाहेबाचे भेटीस स्वार होऊन गेलों. राजश्री राव कोपळाजवळ आहेत. भेटी होऊन राजश्री रावसह वर्तमान करवीरास येतों. भेटी-नंतर तुमचे मनोगतानुरुप होऊन यावयास दुसरा विचार नाही. तुमचे सर्व वीसी अगत्ये आहे. हर घडी पत्र पाठवून सविस्तर लिहोत जाणे. जाणीजे. रा।। छ १२ रमजान. हे वीनंती.

लेखन
सीमा स
उल्लसति.

क्रमांक : ४४ दि. २९-४-१७२६

बाहादूरवाडीकर येथील रयत परागंदा झाली होती. तिकडे जाऊन रयतावा करावा म्हणून जगजीवन गोविंद यांचे जोती शेलार व शेटधाजी शिंदे यास अभयपत्र.

---

१ महालक्ष्मी.

श्री
श्री राजा शा
हू च्यरणी तत्पर
जगजीवन गोवी
द नीरंतर

अभयपत्र राजश्री जगजीवन गोविंद ता॥ रया बाहादुरवाडीकर

जोती सेलार सेटयाजी सिंदा
१ १

हाली वस्ती मौजे कोरेगाऊ सु॥ सित आसरीन मया आलफ. तुया सो मोकदम मौजे कोरेगांव व भोमाणा सूर्यवसी याणी विनंती केली कीं बाहादुरवाडी देसकाचे तु------ करितां परागंदा जाली यास रयत (?) मौ. मजकुरास येऊन रयत------राहले यास अभय---- अभयपत्र सादर केले असे. तुम्हो व तुमचे मारफतीनें अणीक कोणी रयेता येतील त्या घेऊन कोरेगावास येऊन रयेतावा करून सुखरूप असणें कोणे बाबे शंक न धरणें ये बाब अभय असे. शंक न धरितां कोरेगांवी येऊन कीर्दी माहामुरो करून सुखरूप असणें. छ ७ रमजान जाणिजे. हर कोणाचा उपद्रव लागणार नाहीं.

मोर्तब
सुद्र

क्रमांक : ४५ **दि. १५-१०-१७२६**

"वेदमूर्ति उमापति भट पुराणिक दि॥ मातुश्री" यास साठ रुपये वेतन (?) दिल्याचे सोंवे येथील हेजीब भानजी बल्लाळ यास छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे आज्ञापत्र. सोंवे संस्थानच्या खंडणीतून हे पैसे द्यावेत असे पत्रात म्हटले आहे.

श्री ता

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५३ पराभवनाम संवत्सरे कार्तिक

शुध प्रतिपदा मंदवासर क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी राजश्री भानजी बलाळ हेजीब मु।। सोंधे यास आज्ञा केली येसीजे. वधल देणेवेत वेदमूर्ती उमापती भट पुराणिक दि।। मातुश्री साहेब याकडे देविली रुपये ६० साठी रास देविली असेत. तोफी[1] याचे यैवजी अदा करणे. पावलियाचा जाब घेणे. तेणे प्रा॓ गुजरा असे. जाणिजे. उजूर न करणे. बहुत काय लिहिणे.

मर्यादेयं विराजते — सिका

तेरीख २९ माहे सफर.

सु।। सबा अशरीन मया व अलफ.

बार.

क्रमांक : ४६ — दि. २-१२-१७२६

करवीरचे छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्या सैन्याच्या गोव्यावरील संभाव्य स्वारीबाबत गोव्याचा व्हाइसरॉय दों ज्युआव साल्दान्य द गामा हा साष्टीच्या सेनापतीस या पत्रातून काही सूचना करतो.

साष्टीचे सेनापती दों आंतॉनियु काश्कु इ मेलु यांस.

आपणाकडून जो निरोप आला, त्याने माझी काळजी थोडी कमी झाली. इतरांकडून पसरविण्यात आलेल्या बातम्यावरून कळते की, शत्रु आपल्या हद्दीपासून दोन दिवसाच्या अंतरावर आहे. मला आशा आहे की, शत्रूच्या अचानक हल्ल्यास तोंड देण्यास आपणास तयारी करण्यास अवधी मिळाला आहे.

शाबास खान व जांबावलीचा सुभेदार यानी मला ज्या दुसऱ्या एका प्रश्नाबाबत लिहिले होते त्याना मी इशारा दिला आहे की,

---

१. तोफी = नजर (नजराणा).

त्यांच्या प्रदेशातून जर शत्रूने आमच्या प्रदेशावर हल्ला केला तर आम्ही हे कृत्य शत्रूत्वाचे समजून त्यांच्या प्रदेशांत घुसू. मात्र त्यानी जर खिडीचे रक्षण करण्यासाठी आमच्याशी सहकार्य केले, तर आम्ही त्याना मदत करू. तरी आपण त्याना वेळीच इशारा द्यावा.

क्रिस्तॉव्हांव द कुन्य यांच्या तुकडीला त्याच्या तळावर माघारा बोलविण्यास हरकत नाही. कैद्यांवर पहारा ठेवण्यासाठी, टेहेळणीसाठी, व किल्ल्या भोवती गस्त घालण्यासाठी लष्करातील काही सैनिकाना पाठविण्यास हरकत नाही. त्या किल्ल्यातील लष्करी तुकडीला मी कुमक धाडण्याचा प्रयत्न करीत आहे.................. आपण शिफारस करावी.

देव आपले रक्षण करो.

पानेली, २ डिसेंबर १७२६.

ज्युआंव द साल्दान्य गामा.

क्रमांक : ४७ **दि. ४-१२-१७२६**

गोव्याच्या व्हाइसरॉयने साष्टीच्या सेनापतीस लिहिलेल्या या पत्रात बाजीरावाच्या सैन्याच्या हालचालीची माहिती असून करवीरच्या सैन्याच्या संभाव्य स्वारीबाबत काळजी घेण्यासाठी काही सूचना करण्यात आल्या आहेत.

साष्टीचे सेनापती दों आंतॉनियु काश्कु इ मेलु यांस—

शाबासखानाच्या पत्रासमवेत पाठविलेले पत्र मिळाले. काल लिहिलेल्या पत्रातील बातम्या नजरेखालून घातल्या असतीलच. असे कळते की, बाजीरावाच्या सैन्यात दहा हजार घोडेस्वार असून त्याला नबाबाचे चार हजार घोडदळ येऊन मिळण्याची शक्यता आहे. बाजीरावाबरोबर दाभाडे आला होता. परंतु त्याने बाजीरावाच्या हुकुमाप्रमाणे वागण्यास नकार देऊन तो सुरतेच्या बाजूने निघून गेला.

पायदळांत पेंढाऱ्यांचाच भरणा अधिक आहे. आम्ही जर काळजी घेतली नाही, तर ह्या डाकू दरोडेखोरांकडून आम्हाला मोठाच उपसर्ग पोहोचण्याची शक्यता आहे. परंतु हे सैन्य कर्नाटकाच्या रोखाने जात असावे असे वाटते.

चर्चमधील चांदीच्या बहुमोल वस्तु सुरक्षित ठेवाव्या व सैन्यास जय्यत तयार राहाण्यास सांगावे. आणि जर ·······तर आपण माझ्या दुसऱ्या हुकुमाची वाट बघू नये. माझ्यापाशी तीनशे गोरे सैनिक जय्यत तयार आहेत. पहिला इशारा मिळताच मी त्याना रवाना करीन. त्यांना केव्हा पाठवायचे ते आपण कळवावे. असतील नसतील त्या होडयाहि पाठविण्याची ······· सांव लौरेंसु येथे··· ···

त्या प्रांतात तटबंदीसाठी लोखंडी अडसर नसल्यास मला कळवावे. म्हणजे ते मी पाठवून देईन.

पहिला इशारा मिळताच मी तिकडे निघण्याचा प्रयत्न करीन. कारण, मी तुमच्या जवळ असलेला बरा····· परंतु बार्देसवर हल्ला झाला, तर मात्र मला साष्टीकडे जाता येणार नाही. तसे झाल्यास मी दोन्ही प्रांतांच्या मध्ये राहाणे पसंत करीन.

देव आपले रक्षण करो.

पानेली गोवा, ४ डिसेंबर १७२६.

ज्युआंव साल्दान्य द गामा.

क्रमांक : ४८ दि. ६–१२–१७२६

गोव्याचा व्हाइसरॉय मराठ्यांच्या संभाव्य स्वारीबाबत साष्टीच्या सेनापतीस आणखी काही सूचना करतो :

साष्टीचे सेनापती दों आंतॉनियु कारकु इ मेलु यांस.

चर्चमधील चांदी, मौल्यवान वस्तु आणि गुरे सुरक्षित ठिकाणी

ठेवण्याचा जो निर्णय तुम्ही घेतला आहे तो मला मंजूर आहे. बारा तंबू, गोलंदाज व खेचरे, तसेच तुम्ही पाठविलेल्या यादीतील इतर वस्तूहि रवाना केल्या आहेत. त्याचप्रमाणे मजुराना द्यावयाच्या मजुरी-बाबत तिकडच्या महसूल अधिकाऱ्याना खजिनदाराचा हुकूम पाठविला आहे. गोऱ्या लोकाना मोहिमेचा मोठाच वांटा उचलावा लागेल हे ग्रहीत धरून दोनशे माणसे व अठरा घोडे आपणाकडे पाठवित आहे. मला आशा आहे की, आपण मडगावचे व त्याच प्रमाणे कुकळ्ळीचे रक्षण करू शकाल. तसेच अन्य कोणत्याहि खिंडीतून शत्रु सैन्य उतरण्याची शक्यता असल्यास तिकडेहि बंदोबस्त करावा. मडगाव-नजीक तटबंदीसाठी लोखंडी अडसर उभारण्याच्या हुकूम द्यावा. म्हणजे मला तिकडे सैन्य पाठविता येईल. रासईच्या किल्ल्याचे रक्षण करण्याच्या बाबतीत हयगय करू नये. छावणीच्या रक्षणासाठी लोखंडी अडसर तयार ठेवावे··········· ··· हे काम पोर्तुगीज माणसे करू शकतील······ ····· आपणाला जेव्हा ते काम करायचे असेल तेव्हा रंगरुटाना एकत्र होण्यासाठी आवश्यक त्या सूचना केल्या म्हणजे झाले. हल्ला झाला की, आपण रासई येथून आज्ञा घ्याव्या. आपण ज्यावेळी गैरहजर असाल, तेव्हा रोआझ सोआरिश याना आपल्या जागी नेमावे व सर्व अधिकाऱ्याना त्यांचे हुकूम पाळण्याची आज्ञा करावी. कारण रोआझ सोआरिश यांचा हुद्दा घोडदळाच्या कॅप्टनच्या हुद्याहून मोठा आहे. शेवटी सर्व जबाबदारी आपणावर सोपवित आहे. पण माझा आपणाला सल्ला आहे, की निष्कारण धावपळ करून थकू नये. मी रासईला गेलो असतो, परंतु बार्देशच्या बाजूनेहि शत्रूच्या हल्ल्याचा धोका असल्याने मला आवश्यक असेल तेव्हा दोन्ही ठिकाणी जावे लागेल म्हणून गोवा बेटांतच राहाणे भाग पडत आहे. शत्रूच्या हाल-चालीची बातमी कळताच खलाशाना पाचारण करावे व माझ्या हुकुमाची वाट न बघता स्थानिक सैन्याला विश्रांति द्यावी.

देव आपले रक्षण करो.

पानेली, ६ डिसेंबर १७२६.

ज्युआंव साल्दान्य द गामा.

क्रमांक : ४९ दि. ९-१२-१७२६

गोव्याचा व्हाइसरॉय बार्देशच्या सेनापतीस मराठ्यांच्या संभाव्य स्वारीबाबत या पत्रात काही सूचना करतो.

वार्देशचे सेनापती ज्युआंव द मेलु द आताईद यांस.

मराठ्यांच्या सैन्याच्या हालचालीबाबतची माहिती देऊन पाठविलेले आपले चालू माहीच्या दि. ८ चे पत्र मिळाले. त्या पत्रातील बातम्या मला मिळालेल्या बातम्याहून वेगळ्या आहेत. या परिस्थितीत मला आपणास कळवायचे आहे की, गणवेशधारी सैन्याच्या बाबतीत आपण गडबडून जाऊ नये.

तिकडून काढून घेण्यात आलेल्या तुकड्यांच्या जागी नवीन तुकड्या तिकडे जाऊन हजर झाल्याच असतील.

देव आपले रक्षण करो.

पानेली, ९ डिसेंबर १७२६.

ता. क.

आतांच बातमी आली की, शत्रू साष्टीनजीक येऊन पोहोचला आहे. तुमच्या प्रांतालाहि त्याचा धोका पोंहचण्याचा संभव आहे. मी इकडून शंभर सैनिक पाठवित आहे. त्यांचा किल्ल्याच्या रक्षणासाठी उपयोग करावा. तिकडे जी नौका आहे तिचा उपयोग राजवाड्याच्या रक्षणासाठी करता येईल. त्याचप्रमाणे लष्कराला आज्ञा द्यावी की, त्यानी हुकूम होताच रणमैदानावर जाण्यासाठी तयार रहावे.

शत्रूने त्या प्रांतात प्रवेश केला तर तोफांचे दोन आवाज काढावे, म्हणजे मला शत्रू आल्याचे कळेल. त्याने माघार घेतली तर तीन आवाज काढावे.

नौकेकडून राजवाड्याचे रक्षण होईलच. तेव्हां तिकडील सैनिकांना किल्ल्याच्या रक्षणार्थ पाठवावे. त्यांच्या मदतीला मी कुमक

पाठवित आहे. शिवाय लष्करभरतीचे सैन्यहि आहेच. त्याचाहि उपयोग करावा.

ज्युआंव द साल्दान्य द गामा.

क्रमांक : ५० दि. १२–१२–१७२६

साष्टीच्या सेनापतीस गोव्याचा व्हाइसरॉय लिहितो, की जांबावलीच्या सुभेदाराकडून त्याला जे पत्र आले आहे, त्यात मराठ्यांच्या हालचालींची बातमी आहे. साष्टीस गोऱ्या लष्कराची कुमक पाठविण्याचे आश्वासन या पत्रात आहे.

साष्टीचे सेनापती आंतॉनियु काश्कु इ मेलु यांस—

जांबावलीच्या सुभेदाराच्या पत्राच्या भाषांतरावरून शत्रू सैन्याच्या हालचालीची बातमी कळली. हे सैन्य साष्टीवर येत आहे यात शंका नाही. त्या प्रांताचे संरक्षण चांगले व्हावे म्हणून गोऱ्या सैनिकापैकी २०० सैनिक तिकडे पाठविण्याची आज्ञा करीत आहे. शिवाय सहाय्यक लेफ्टनंट आंतॉनियु दुश सांतुश यालाही तिकडे पाठविण्यात येत आहे. रासईच्या किल्ल्याच्या रक्षणार्थ........... शत्रूने त्या प्रांतात आक्रमण केले, तर त्या कुशल अधिकाऱ्याची आवश्यकता आहे. शत्रूने त्या प्रांतात आक्रमण केले की आपण रासईच्या किल्ल्यातून तोफांचे दोन आवाज काढावे. मी 'सां लौरेंसु' व 'सां सांतियागु' येथे माणसे ठेवीत आहे. तोफांचे आवाज त्याना ऐकू आले, की ते मला येऊन कळवितील. शत्रूने माघार घेतली............मला ते कळेल. गोलंदाज तिकडे गेले आहेत हे जोसेफ क्रिझॉस्तोमु याच्याकडून कळले. या शिवाय मला तुम्हास आणखी काही सूचना करायची नाही. मी तिकडच्या प्रांतात दोनशे सैनिक पाठविण्याची सूचना जोसेफ क्रिझॉस्तोमु याला केली आहे. मी त्याला त्याच्या नौकांबरोबर पाठवीत आहे. कारण, त्यांच्यामुळे उत्तरेकडील आरमार अडकून पडले आहे. हा गैरसोय फार मोठी आहे. काम हलके व्हावे म्हणून आपण जे जे काय कराल ते मला मान्य आहे. तटबंदीचे लोखंडी अडसर,

तोफखाना व इतर सामान वाहून नेण्यासाठी जे मजूर कामाला लावण्यात येतील त्यांची मजुरी बादशहाच्या[1] नावावर मांडण्यात यावी. कारण सैन्य त्यांचे आहे.................. होड्या लोखंडी अडसरांबरोबर घेऊन गेल्या आहेत. आपण त्या पैदा करण्याचा हुकूम केला पाहिजे .... अशा रीतीने आपण प्रतिबंध केला पाहिजे. आताच मला खजिनदाराची पावती दाखविण्यात आली. लोखंडी सांखळ्या...... .... कसे सादर करण्यात आले ते कळले.

देव आपले रक्षण करो, वगैरे.

पानेली, ९ डिसेंबर १७२६.

ज्युआंव द साल्दान्य द गामा.

क्रमांक : ५१ १७२६ (?)

उदाजी चव्हाण इंगलीवर असून मिरजेच्या व प्रतिनिधीच्या मुलुखास उपद्रव देत आहे, म्हणून सिदोजी थोरात याचे पेशव्याना पत्र.

श्री

राजश्री पंत प्रधान गोसावी यासी--

श्री सकल गुणअलंकरण अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्ये स्ने।। सिदोजी थोरात कृतानेक दंडवत विनंती. उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीय लेखन करावया आज्ञा करीत गेले पाहिजे. या प्रांतीचे वर्तमान तरी उदाजी चव्हाण इगलीवर उतरला आहे. पलीकडील काटक जमा केले आणि मिरजेच्या मुलकास व प्रतिनिधीच्या मुलकास खंडणिया घेत आहे. त्याची नजर येक प्रकार आहे. आपणाकडेहि त्याकडील बातमी वरचेवर येतच असेल. मिरजेची बंदोबस्ती कैसी आहे हे कलत नाहीं. आम्ही तिकडे जावे तरी इकडील शाहवर

---

१ पोर्तुगालचा राजा.

स्वामीनी ठेविले आहे. यास्तव येथे राहिलो असो. तरी गोष्टीची पैरवी करणार आपण समर्थ आहेत. बहुत काये लिहिणे. हे विनंती—

क्रमांक : ५२　　**दि. ३०-१-१७२७**

संभाजी राणे मोडकर हा 'स्वामीकार्यावर' खर्च झाला होता. त्याच्या पत्नीस व बंधूस चार बिघे जमीन इनाम दिल्याचे भगवंतराव अमात्य यांचे कमाविसदार मौजे मट यास आज्ञापत्र.

श्री रामचंद्र

सिका

आज्ञापत्र समस्त राजकार्य धुरंधर विश्वासनिधी राजमान्य राजश्री भगवंतराव आमात्य ता। कमाविसदार मौजे मट बु॥ ता। खारेपाटण सु॥ सबा असरेन मया व अलफ. संभाजी राणे मोडकर स्वामी कार्यावर खर्च जाला. त्याची बायको व भाऊ कृष्णाजी राणा व बाबाजी राणा आहेत त्यास कांही इनाम जमीन करून देऊन चालवावे म्हणून. येविसी रा। कृष्णाजीराव राणे याणी विनंती केली त्याजवरून संभाजी राणा मोडकर याचे बाइकोचे व भावाचे चालवणे आगत्य. (म्हणून दिले वतन. तपशील). छ १८ जमादिलाखर निदेश समक्ष.

मोर्तब

बार सुद्र

क्रमांक : ५३　　**दि. १-२-१७२७**

मौजे अरुळे हा गाव बरीच वर्षे ओसाड होता. त्याची लावणी-संचणी व्हावी म्हणून भगवंतराव अमात्य यानी प्रतापजी राणे, बापूजी राणे, कृष्णाजी राणे व देवजी राणे याना जमीनसाऱ्यात सूट दिली.

श्रीरामचंद्र

सिका

अभयपत्र समस्त राजकार्यधुरंधर विश्वासनिधी राजमान्य राजश्री भगवंत राऊ रामचंद्र आमात्य हुकुमतपन्हा ताा प्रतापजी राणे बापूजी राणे कृष्णाजी राणे देवजी राणे खोत मौजे अरुळे ताा खारेपाटण सु॥ सबा असरीन मया अलफ. दिल्हे अभयपत्र यैसेजे. तुम्ही किले गगनगडचे मुकामी हुजुर येऊन विनंती केली की मौजे माार बहुत साले खराब पडले आहे. साहेबी कृपाळु होऊन इस्तावा[1] करून दिलियाने लावणी संचणी करून म्हणून विनंती केली. त्यावरून कीर्दीवर नजर देऊन ती साला इस्तावा करून दिल्हा असे. बी तपसील निमे गाऊ----

सन समान गला दशरी बारुले

१८२॥ नागली
८२॥ वरी
१।

सन सलास सलासीन गला

२ रुजु गु॥
·॥· ज्याजती
२॥·

तपसील

१॥। नागलो
॥। · वरी
२॥·

सन तिसा असरेन

१। रुजु गु॥
·॥। · जाजती
२

तपसील

१॥ नागली
·॥· वरी

येणेप्राो सन समान सवा खंडी सन तिसा दोन खंडी सन सलास अडीच खंडी रास इस्तावा करून दिल्हा असे विलायेत शर्त उगवणी

१ इस्तावा : नवीन जमीन लागवडीस देतेवेळी काही वर्षेपर्यंत भर साऱ्यापेक्षा कमी, परंतु दरसाल वाढत्या साऱ्याने देणे.

करून सुखरूप राहणे. नखतबाब पाहाणीमुळे घेहून. जाणिजे. छ २० जमादिलाकर निदेश समक्ष----

शिका
वार सुरु सुद्र वार

क्रमांक : ५४ दि. १२-४-१७२७

अवर्षणामुळे पाच गावचा कर माफ केल्याचे सखगौडा खानगौडा देसाई परगणा नूल यास विजापूरच्या सुभेदाराकडून पत्र.

(मूळ सनदेत पारशी सिका व पाच पारसी ओळी आहेत असे म्हटले आहे)

जुबदे अमासाल सखगौडा खानगौडा देसाई प॥ नूल सरकार आजमनगर सुभे बारूल जफर बिजापूर सू॥ सबा अशरीन मया अलफ. दरीविला प॥ म॥ रावरी पाऊस न होता नापीक होऊन पीक वाळून गेले. याखेरिज गनिमाचे तफरका[1] बहूत पडून इलाखी जाहला. रयतेस हरयेक बाबे धामधुमी आजार लागोन बहूत नातुवानी येऊन मुलखावरी उठोन गेले. प॥ मजकूरचे लावणी न होता बिलकूल मजिरा मडिलायेसियास तुम्हास बलत खाहे की रयत सरकार वाकवरी फयतऱ्यातर खुद आबादानी मुलुख जाणन मद नजर बरकियत सरकार वाकवरी देऊन इनाम गाऊ देहाये बी ता।.

मौजे हलकर्णी १ मौजे इद्रगुची १ मौजे चंदनकाड १
मौजे नंदनवाड १ मौजे हेबाल १.

येणेप्रमाणे पाच गावीचे नजर सरकार माफ केले असे. तरी प॥ म॥ च आबादानी मामुरी करून सरकार कामावरी सरगरम राहात जाणे. साल ब साल नजेरचे तकरार होणार नाही. पिडी दर पिडी अवलाद

---

१ तफरका = दाणादाण; हैराण.

अफलाद नजरे इनाम गाऊचे व इनामाचा माफ केले आहे. वसवस न करिता देहाये परगणा मजकूरचे आबादानी व मामुरी करीत जाणे. देणार कोणी हिंदु व मुसलमान इस्कील करणार नाही. इजकील केले तरी वुरी औगद व आपले म न ठा चे आण असे.
जाणिजे. छ १ माहे रमजान.

क्रमांक : ५५ दि. २५-५-१७२७

महमदखान, गुमास्ते देशमुख तळबीड यास जामीनकीचे कागद पाठवून देण्याबद्दल कृष्णाजी विठ्ठल याचे पत्र.

श्री

म।। आनाम महमद खान गुमास्ते देसमुख क।। तलबीड यास कृष्णाजी विटल सु।। सीत असरीन मया आलफ. तुम्हापासी जमान कतबेस[1] कागद आहेत ते पाटवणे म्हणून काली राणोजी मोहिते या ब।। लिहिले होते. ते कागद अद्याप पाटविले नाहीत. तरी हाली देखत पत्र मुदाम माणसा ब।। पाटवून देणे. उजुर न करणे. छ ४ सवाल.

लेख
नावधी

क्रमांक : ५६ दि. ३०-५-१७२७

नारो खंडेराव याना कुलमुखत्यारी देऊन नामजाद म्हणून पाठविले आहे, तरी त्यांच्या आज्ञेत रहावे म्हणून राणोजी घोरपडे सेनापती याचे बारा महालांच्या मोकदमांना पत्र.

श्री
सिका

अज्ञापत्र समस्त सेनाधुरंधर विश्वासनिधी राजमान्य राजश्री राणोजी घोरपडे सेनापती

---

१ अमान कतबा = एकाद्यास आपण जामीन आहोत असे लिहून दिलेले पत्र.

ताा मोकदमानी महाला निहाय.

का। हवेली १	का। लागली १
का। देसिंग १	का। विसापूर १
का। कविटे माहाकाल १	का। मनेराजुरी १
का। बेडग १	का। तासगाव १
का। अंजिनी १	का। ढालगाव १
का। कवठ यकंद १	का। भिलवडी १

यकूण माहाल बारा प्रांत मार सु॥ समान अशरीन मया व अलफ. का। म॥ पेषजी पासून मोकासा सरकार मजकुराखाली आहे. ये बाबे हुजुरुन सनदाहो आहेत. अशास हाली राजश्री नारो खंडेराऊ यासी कुल-मुखत्यारी देऊन नामजाद पाठविले आहेत. याचे जमावाचे बेगमीस का। म॥रच्या मोकासबावेस दिल्हचा. तरी तुम्ही त्याचे आज्ञेत वर्तोन अकाराप्रो वसूल मोकासबावेचा सुरलीत देत जाणे. जाणिजे. रवाना छ १९ शौवाल मोर्तब सुद्र.

क्रमांक : ५७ दि. १८–६–१७२७

शंकर भट बुरडे यानी छत्रपती शिवाजी दुसरे यांचे उत्तरकार्य विधिप्रयुक्त भूमिदान संकल्पपूर्वक पार पाडले, यास्तव त्याना राणी राजसबाई यानी चार बिघे जमीन इनाम दिली.

श्रीमत् मातोश्री राजसबाई साहेब याणी वेदमूर्ति राजश्री शंकरभट बिन शामभट उपनाम बुरडे गोत्र आणि सूत्र आश्वलायन वास्तव पेठ नेबापूर यासी आज्ञा केली यैसिजे. सू॥ समान आश्रीन मया अलफ. तुम्ही विद्वान कुटुंबवत्सल अनुत्पन[1] पाहोन तुम्हास चिरंजीव राजश्री शिवाजी राजे यांचे उत्तरकार्य विधिप्रयुक्त भूमिदान संकल्पपूर्वक करून दिल्हे. (इनाम तपशील).

छ ९ माहे जिल्काद.

---

१ अनुत्पन्न = गरीब, अकिंचन.

क्रमांक : ५८

दि. १९-७-१७२७

मौजे तेरवाड पा। रायबाग येथील मुक्तेश्वराच्या समाधीस छत्रपती संभाजी दुसरे यांजकडून सदरहू गाव इनाम. मुक्तेश्वराचा विद्यमान पणतू मुक्तेश्वर यांचा निर्देश या पत्रात "बहूत भले भगवतभवत गायन विद्येमध्ये आती निपूण." असा केलेला आहे.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५४ प्लवंगनाम संवत्सरे श्रावण शुध त्रयोदसी सौम्यवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपति स्वामी याणी राजश्री मुक्तेश्वर गोसावी बिन आकणा गोसावी गोत्र आत्री वास्तव्य मौजे कुरुंदवाड यांस दिल्हे इनामपत्र येसेजे. तुम्ही धारूरचे मुकामी स्वामो संनोध येऊन विदित केले की आपण कुटुंब वत्सल आहा. योगक्षेमास कांहीं उपजिविका नाही व आपले पणजे राजश्री थोरले मुक्तेश्वर गोसावी हे श्री येकनाथ स्वामीची कन्या गंगाबाईचे पुत्र. यांचे वृंदावन मौजे तेरवाड प।। रायेबाग येथे आहे. तेथील पूजा उत्साह व ब्राह्मण संतर्पणादिकाची अनकूल होये सारीखे करावयासी माहाराज धर्मपरायण आहेत म्हणून तुम्ही विदीत केले. त्यावरून मनास आणिता तुम्हीं बहूत भले भगवत भक्त. गायन विद्येमध्ये आती निपूण. तुमचे कुटुंबाचा योगक्षेम चाले व थोरले मुक्तेश्वर गोसावी याचे वृंदावनी महोत्सव होये येसे केल्याने स्वामीस परम श्रेयस्कर पाहोन स्वामीनी यांस मौजे तेरवाड प।। रायेबाग सुभा प्रांत कोल्हापूर हा गांव पेशजीच्या मुकासियाकडून दूर करून (इनाम दिला आहे, इत्यादी)

तेरीख ११

जिल्हेज सुहूरसन समान अश्रैन मया अलफ.

क्रमांक : ५९

दि. ३०-७-१७२७

कोल्हापूरचे सैन्य गोव्याच्या साष्टी प्रांताच्या हद्दीवर होते. ते वेरळे नावाच्या खेड्यांत शिरण्याची शक्यता होती म्हणून साष्टीच्या सेनापतीने तिकडे सैन्य धाडण्याचा जो निर्णय घेतला, त्याला व्हाइसरॉय या पत्रानुसार मान्यता देतो.

साष्टीचे सेनापती मानुएल द मेलु द गामा यांस

कॅ. मानुएल रोआझ ह्याना वेरडेच्या प्रवेशद्वाराकडे सैन्य घेऊन जाण्याचा जो हुकम आपण केलात ते चांगले केलेत. आपल्या हुकुमाप्रमाणे त्यानी जांबावलीच्या सुभेदाराच्या भेटीस जाण्यास काही हरकत नाही. ह्या बाबतीत आपण जांबावलीच्या सुभेदारास लिहिलेच आहे. कुकळ्ळीच्या कॅप्टनला त्याने जे पत्र लिहिले त्याचा उपयोग आपण करणार असे आपण जांबावलीच्या सुभेदारास लिहिलेल्या पत्रात म्हटले आहे. कारामुज याच्यामागून जे काय घडले ते आपण मला कळविल्याने मी त्याला कैद करण्याचा हुकूम केला. त्याचप्रमाणे मी काल केलेल्या आज्ञेनुसार त्यानी तुकू नाईक याला कैद केले आहे. मी कुकळ्ळीच्या कॅप्टनला लिहिले आहे की, त्याने साष्टीच्या पश्चिमेकडील प्रश्नाबावत तुमच्याशी सल्लामसलत करावी.

तुम्ही कॅ. मानुएल रोआझ ह्याना कळवा की, धर्म समीक्षण[1] संस्थेच्या जर सूचना नसतील तर ज्या ब्राह्मणाला कैदेत टाकण्यात आले आहे त्याला बेडचा घालू नयेत. मात्र जो पर्यंत धर्मसमीक्षण संस्थेकडून आवश्यक त्या सूचना येणार नाहीत, तोपर्यंत ब्राह्मणाला पहाऱ्यांत ठेवावे.

कॅ. दों फ्रान्सिस्कु द नोरोन्या हे वेरडेच्या प्रवेशद्वाराकडे पोहोचले की, कॅ. मानुएल रोआझ याना माघारा परतण्याचा हुकूम पाठवावा. कॅ. दों फ्रान्सिस्कु शाव्हिएर याना मुक्त करून त्याना त्यांच्या ठाण्यावर पाठवून द्यावे.

कैद्यांची मुक्तता व हिंदु मंदिरांची मोडतोड याबाबत सुभेदारास कोणत्याच प्रकारचे आश्वासन देण्याच्या भानगडीत पडू नये. कारण आपण सुभेदाराला जे काय सांगाल त्याहून धर्मसमीक्षणाचा वेगळा हुकूम निघू शकेल. तुम्ही त्याना एवढेच सांगा की सर्व काही सांगितले आहे व मी ते न्यायालयाकडे सोपविणार आहे.

---

१ इंक्विझिशन.

देव आपले रक्षण करो, वगैरे.

पानेली, ३० जुलै १७२७.

ज्युआंव द साल्दान्य द गामा.

क्रमांक : ६० दि. ८-८-१७२७

हा एक कर्जरोखा आहे. प्रतापजी घोरपडे याने केजवानबावा याजकडून सहा रुपयाचे कर्ज दरमहा शेकडा पांच रुपये व्याजाने ज्वारीच्या हंगामात फेडण्याचे बोलीने घेतले.

राजश्री केजबान बावा गो॥
यांचे सेवेसी

दा बे॥ परतापजी घोरपडे ता वाळवे सु॥ समान आशरीन मया आलफ. कारणे लेहून दिला कर्ज कतबा यैसाजे. आम्ही आपले अत्मकार्यालागी तुजपासी घेतले रुपये ६ साहा मुदल घेतले. यासी व्याज दरमाहे दरसदे पंचोत्रा प्रमाणे घेतले. यासी मुदत जोरीच[१] हंगामी मु॥ व व्याज समेत वारुन देऊ. यासी अंतर पडणार नाहीं.

दा॥ छ १ माहे मोहरम. भाद्रपद सुध पाडवा.

क्रमांक : ६१ दि. २२-९-१७२७

गोपाळ व्यंकाजी देसकुलकर्णी यानी संताजी घोरपडे यांचे काळात निष्ठेने सेवा चाकरी केली म्हणून त्याना राणोजी घोरपडे यानी मौजे अर्जुनवाडा हा गाव इनाम दिला.

ॐ मशरुल आनाम गोपाळ वेकाजी देसकुलकर्णी कर्यात कापसी यासी राणोजी घोरपडे सेनापती. सुहूरसन सम्मान अशरैन

---

१ जोरीच = ज्वारीचे.

मय्या अलफ. तुम्ही निपाणीचे मुक्कामी येऊन विनंती केली जे आपण पूर्वी वडील राजश्री सेनापती त्याचे कारकीर्दीस ठाणे मजकुरी हुडा वाडा बांधोन प्यादे ठेवून एकनिष्ठेने सेवा केली. त्यामुळे कर्ज वाम जाह्ले. आपण कुटुंबवत्सल योगक्षम चालत नाही. पूर्वील ग्राम इनाम आहे त्यास भाउबंद येथा विभोग वाटून घेतो. आपला काल चालत नाही. वडील पूर्वी अभिमान धरून गाव इनाम करून देऊन उर्जित करून चालवावयाचे मान्य केले होते. परंतु सनद पत्र जाहली नाही. ते कैलासवसी जाहले. हल्ली आपले उर्जित करून चालविलिया पूर्वीही एक निष्ठेने सेवा केली आहे. पुढेही करीत आहे म्हणून विदीत केले. त्यावरून मनास आणिता तुम्ही श्रम साहास बहूत केला आहे. वडिलांनी तुमचे अभिमान धरिला होता. तुम्हास इनाम गाव करून द्यावयाचे वचन दिल्हे होते. या करिता तुमचे चालवणे आवश्यक (म्हणून दिले इनाम).

जाणिजे. रवाना छ १७ माहे सफर.

मोर्तब सुद.

क्रमांक : ६२ **दि. १८-१-१७२८**

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी गुलाब गिरी गोसावी यास मौजे सावे येथे मठ बांधण्यास जमीन इनाम दिली.

श्री

शिका

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५४ प्लवंगनाम संवत्सरे माघ बहुल त्रितिया गुरुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी

गुरुभक्तपरायण गुलाबगिरी गोसावी यासी

सिका सिका दिल्हे इनामपत्र यैसीजे. तुम्ही स्वामी संनीध विदित केले की आपला बेत अहे जे मठ बांधोन अतीत आभ्यागतास आन्न उदक देऊन माहाराजास कल्याण

चितून राहावे. यसीयास माहाराज धर्मपरायण आहेत. काही जमीन इनाम करून द्यावी म्हणून. त्यावरून तुम्ही बहूत भलें तपस्वी. तुम्हांस इनाम दिधलीयाने कल्याणावह. यास्वत (इनाम दिले बि तपशील).

तेरीख १५ जमादिलाखर सु॥ समान.

रुजु सु॥नविस

क्रमांक : ६३ दि. १०-७-१७२८

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी कृष्णाजी पंडीत प्रतिनिधी याना दिलेली नेमणूक. यात सहा कलमे आहेत. परशुराम त्र्यंबक प्रतिनिधी ज्या पद्धतीने राज्यकारभार करीत होते, त्याच पद्धतीने कृष्णाजी पंडीत यांनीहि कारभार करावा असे यात म्हटले असून 'स्वामीचे मुख्यच तुम्ही आहा' असा निर्देश केला आहे.

श्री

तालीक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५५ कीलकनाम संवछर आशाढ बहुल प्रतिपदा सौम्यवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती याणी समस्त राजकार्य धुरंधर विस्वासनिधी राजमान्य राजश्री कृष्णाजी पंडित प्रतिनिधि यास आज्ञा केली असीजे. स्वामीनी स्वामी कार्याविसी तुम्हास आज्ञा केली आहे---

हुजुरचा कारभार पूर्वी जे पधतोने राजश्री परशराम पंडित करीत होते त्या प्रा करावा. आल्या गल्यास जाबसाल देणे. त्यास स्वामीचे मुख्यच तुम्ही आहा-
---कलम १

रा। यशवंतराव गापाळ व सिवाजी शंकर व चितो माहादेव व जिवाजी रायाजी याकडील हिशब कितब तुम्ही मनास आणावे. हे स्वामीनी तुमचे स्वाधीन केले आहेत

खासगी पागा व पील-
खाना अटरा कारखाने
व लोकाचा राजमरा
याचा हिशब मनास
आणून मोईन[1] जाब-
तेक[2] करुन द्यावे.
स्वामी त्याप्रमाणे चाल-
वितील———कलम १
सरकारकून व सरदार
जिल्हेचे हिशब व हुजरि-
याची बालीचाली तुम्ही
मनास आणून स्वामीस
विदित करीत नाही——
———कलम १

——कलम १
सोधे बिदनूर यथील
हिशब कितब मनास
आणावे. तथील खर्चा-
ची बंदोबस्ती करुन
यैवज मनास आणावा
——कलम १
पनाळा पावनगड यथील
हिशब मनास आणून
बंदोबस्ती करावी व
सिदुदुर्ग + + +
——कलम १

येणे प्रा स्वामीनी साहा कलमे धंदा तुम्हास सांगितला असे. तुम्ही बरा चवकसीने मनास आणून कारभार करावा. स्वामीनी दिन प्रतिदिनि तुमचे उर्जित करुन चालवावे यास आन्यथा नाहीं. तुमची जिल्हे भुदरगड सामानगडची राजकार्या निमित्य स्वामीनी घेतली आसे. हे येका वर्षाने तुमची तुम्हास करार करुन द्यावी. बहुत लिहिणे तरी तुम्ही सूज्ञ आसा.

क्रमांक : ६४　　**दि. ९-१-१७२९**

मौजे परळे हा गाव हुरजी आगलावे सुभाखासकेल यांच्या जमावाच्या बेगमीस मोकासा म्हणून दिला असल्याचे संभाजी दुसरे यांचे सदहू गावच्या मोकदमास आज्ञापत्र.

---

१ मोईन = नेमणूक.
२ जाबत = ठराव, कायदा.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५५ कीलकनाम संवत्सरे पौष बहुल सप्तमी गुरुवासरे[1] क्षत्रीय कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी मोकदमानी मौजे परळे निनाईचे तालुका मलकापूर यासी आज्ञा केली ऐसीजे. मौजे मजकूर पेशजीच्या मुकासी याजकडून दूर करून हाली रा।। हरजी आगलावे सुभाखासकेल याचे जमावाचे बेगमीस मुकासा दिल्हा असे. तर तुम्ही यासी रुजु राखोन आकाराप्रमाणे मुकासबाबेचा ऐवज पेटेकडे बिलाकुसुर पाववीत जाणे. निदेश समक्ष.

तारीख २० सिका

जमादिलाखर सु।। तिसा. रुजु

क्रमांक : ६५ दि. ४-४-१७२९

उदाजी चव्हाण हिम्मतबहाद्दर यांच्या विनंतीवरून छत्रपती संभाजी दुसरे यांनी बरमाजी माने पाटील यास, मौजे भादोळे येथे अर्धा चावर जमीन इनाम दिली. बरमाजीचा भाऊ स्वामी कार्यावर पडला होता. त्याच्या मुलामाणसाच्या योगक्षेमाकरितां सदरहू इनाम होते.

श्री

सिका आसे

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५५ सौम्यनाम संवछरे चैत्र बहुल द्वितीया भृगुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपति स्वामी याणी

सिका पेशवेचा	सिका प्रतिनिधीचा
पान बाटी	घाट वर्तुळाकार

राजश्री बरमाजी बिन भोजजी माने पाटील मौजे भादोळे ता। वडगाव यास दिल्हे इनामपत्र येसीजे. तुम्ही स्वामीच्या राज्यातील पुरातन सेवक. तुमचेविसी राजश्री उदाजी चवाण हिमत

---

१ बाराप्रमाणे तारीख काढली आहे.

बहादर याणो विनंती केली की हे येकनिष्ठ सेवक आणि वतनदार आहेत यांचे बंधु स्वामीकार्यावर बरी शर्त करून खर्च झाले आहेत. त्यांच्या मुलामाणसाचे व मा।रनिलेचे चालविले पाहिजे या करिता माहाराजानी मेहरबान होऊन यास मौजे भादोळे तर्फ वडगाव येथे इनाम जमीन दिल्ही पाहिजे म्हणून. त्यावरून मनास आणिता तुम्ही यकनिष्ठ सेवक तुमचे बंधू स्वामी कार्यावर पडिले.. तुमचे वडिलांच्या बंधूचे मुलामाणसाचे चालवणे हे स्वामीस परम अवश्यक. यास्तव स्वामी तुम्हावरी कृपाळ होऊन (दिले इनाम).

तेरीख १५

रमजान सुमा तिसा आर्बैन.

क्रमांक : ६६ **दि. ९-८-१७२९**

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी सोनजी घोरपडे यांस मौजे वाघापूर हा गाव इनाम दिला. या इनामाच्या सनदा गहाळ झाल्या होत्या. त्या फिरून नवीन करून देण्यात आल्या.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५६ सौम्यनाम संवत्सरे श्रावण बहुल येकादसी मंदवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी राजश्री सोनजी बिन गिरजोजी घोरपडे यास दिल्हे इनामपत्र यैसिजे. तुम्ही स्वामीचे राज्यातील पुरातन शेवक. तुम्ही किले पनाळेचे मुकामी स्वामी संनिध विनंती केली की मौजे वाघापूर ता। खानापूर हा गाव राजश्री थोरले हिंदुराव घोरपडे यांस सरदेशमुखीस इनाम होता तो त्यानी आपणास इनाम करून दिल्हा असे. त्याप्रा। रा। सिवाजी राजे कैलासवासी याणीही पत्र करून दिल्हें होते. त्याउपरी थोरले हिंदुराव निधन पावलेवर त्यांचे पुत्र रा। सिदोजीराव घोरपडे ममलकतमदार याणी पत्र दिल्हे त्याप्रा। स्वामीनी

पूर्वी इनामपत्रे करून दिल्ही होती. त्यास अवघे कागदपत्र आपणा-जवळून हरवून गेले. भोगवटेस नवोन पत्रे असावी या करता माहाराजानी मेहेरबान होऊन नवीन सनदा सादर करावयास आज्ञा केली पाहिजे म्हणून तुम्हो विदित केले. त्यावरून मनास आणिता तुम्ही स्वामीचे पायासंनीध निष्टा धरून त्रिकर्ण शुध्धने सेवा करीत अहा. तुमचे चालवणे स्वामी(स) परम अवश्यक. (म्हणून दिले वतन).

तेरीख २४ मोहरम. सु॥ सलामीन मया.

रुजु

क्रमांक : ६७ **दि. १६-११-१७२९**

येसाजी भोसले यांचे मोकदम मौजे उचगाव यास अभयपत्र की गावास कोणत्याच प्रकारचा उपसर्ग पोहोचणार नाही, निर्भयपणे राहावे.

श्री

सु॥ ११३०

श्री राजा शा
हु चरणी तत्पर
येसाजी भोस
ले नीरंतर

अभयेपत्र समस्त राजकार्यधुरंधर विस्वासनिधि राजमान्य राजश्री येसाजी भोसले ता। मोकदमानी मौजे उचगाव ता। हवेली कोलापूर सुहुरसन सलासीन मया अलफ. दिल्हे अभयपत्र ऐसेजे. मौजे मजकूर हा गांव श्री----कडे आहे. त्याविसी वेदमूर्ती रा। शामभट मुनेश्वर याणी हुजूर येऊन विदित केले की इकडील स्वारी सिकारीचे धास्तीमुले रयेत डावाडोल[1] जाहाली आहे. ऐसीयासी गावास अभयेपत्र दिल्हे म्हणजे गावी सुखरुप राहातील म्हणोन

---

१ डावाडोल (डामाडोल) = त्रस्त, घाबरी.

तुम्हाविसी सांगितले. त्यावरुन तुम्हास अभयेपत्र सादर केले असे. कोणे गोस्टीचा वसवसा[1] न धरिता बेसक होऊन गावी सुखरुप राहाणे. इकडील उपसर्ग गावास लागणार नाही ऐसे समजोन निर्भयपणे सुखरुप गांवो राहाणे.[2] अभये असे. जाणिजे.

ता. छ ५ जमादिलावल. मोर्तब सुद.

मोर्तब

सुद

क्रमांक : ६८ दि. १०-१२-१७२९

नागोजी नाईक साठम याच्या पाच म्हशीची व दहा बैलाची जकात माफ केली आहे म्हणून सेखोजी आंग्रे सरखेल यांचे प्रतापजी नाईक काळेगुडे, नामजाद विजयदुर्ग यास पत्र.

राजश्री प्रतापजो नाईक काळेगुंडे नामजाद विजयदुर्ग.



अखंडीत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य राजश्रो स्ने॥ सखोज आंगरे सरखेल रामराम सुरु सन सलासीन मया व अलफ. नागोजी नाईक साठम यांच्या पांच म्हैसी पाळक व दहा बैलाची वन जकात माफ केली आहे. त्याप्रमाणे हल्ली करार करून सनद सादर केली आहे. सदरहू चालवीत जाणे. प्रतिवर्षी नूतन सनदेचा उजर[3] न कर्णे. या पत्राची तालिक लिहून घेऊन असल भोगवटीयास परतोन देणे. जाणीजे. छ २९ माहे जमादिलावर.

---

१ वसवसा = संशय, काळजी.

२ असेच अभयपत्र सेनापती त्र्यंबकराव दाभाडे यांचे दि. ३-२-१७३० चे व दावलजी सोमवंशी सरलश्कर यांचे दि. ११-२-१७३० चे आहे.

३ उजर (उज़्र) = उपसर्ग.

क्रमांक : ६९ दि. २१-१२-१७२९

संभाजी दुसरे यानी गुणाजी, कृष्णाजी व देवजी विश्वासराव सरनाईक तर्फ राजापूर, याना दिलेले वतनपत्र.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५६ सौम्य नाम संवत्सरे पौष शु॥ त्रयोदशी भानुवासरे[1] क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी गुणाजी विश्वासराव, कृष्णाजी विश्वासराव व देवजी विश्वासराव सरनाईक तर्फ राजापूर यांस दिल्हे वतनपत्र ऐसिजे. तुम्ही स्वामी सन्नीध विनंती केली कीं आदिलशाई कारकीर्दीस आपणांस रयत निसबत हक लवाजिमा चालत होता तो चालत नाहीं. स्वामीनी मेहरबान होऊन वतन चालवावे म्हणोन. त्यावरुन मनास आणिता तुम्ही पूर्वापार वतनदार प्रामाणिक. स्वामी चरणापासी निष्टेने वर्तत आहां. यास्तव स्वामी तुम्हावरी कृपाळु होऊन पेशजी वतन चालत होते त्या प्रमाणे स्वामीनी वतन करार करुन हे सनद सादर केली आहे. येणे प्रमाणे हक व जमीन इनाम. बी ता।

गावगन्ने देहे ६४ एकून रयत नि॥ करी व (दा) भोली १२० घाट वाकोला ऊर्फ आनस्कुरा येथे जकात दर बैली राजश्री परशरामपंती रुके ०३ दिल्हे आहेत. त्याप्रमाणे करार रुके दर बैली ०३.

जमीन पेशजी राजश्री परशरामपंत प्रतिनिधि याणी दिल्ही आहे त्याप्रमाणे बिघे पड.

०२॥ मौजे धामणंदे.

०२॥ मौजे हरळे.

येकूण करी दाभोली एकवीस व पड जमीन गावगन्ने पांच बिघे व जकात तीन रुके याप्रमाणे वतन तुम्ही व तुमचे पुत्र पौत्रादि वंश-

---

१ वाराप्रमाणे तारीख काढली आहे.

परंपरेने अनभवून स्वामीच्या पायासी निष्टेने वर्तोन रहाणे. निदेश समक्ष. मोर्तव.

तारीख ११.

जमादिलाखर सु॥ सल्लासीन मया. रुजु

क्रमांक : ७० दि. ११–२–१७३०

मौजे उचगाव या गावास लष्कराचा उपसर्ग लागून सिवारे, वरेदारे लुटली गेली. त्यामुळे गावचे मोकदम परागंदा झाले. अथःपर त्याना लष्कराचा उपसर्ग लागणार नाही म्हणून राणोजी घोरपडे सेनापती यांचे अभयपत्र.

श्री

शंभु छत्रपती

राणोजी घो

रपडे

अभयपत्र समस्त सेना धुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री राणोजी घोरपडे सेनापति ता। मोकदमानी मौजे उंचगाऊ का। हवेली कोल्हापूर. सु॥ सलासीन मया अलफ. दादे कौलनामा यैसाजे. मौजे मजकूर राजश्री शामभट पूजारी उपनाम मुनेस्वर श्री करवीर निवासी यास योगक्षमास व निमे व मोहछावास श्रीस दिल्हा आहे. पेसजीचे तुम्हास सनदा सादर आहेत. साल मजकुरी गावास लस्करचा उपसर्ग लागोन खराब जाहले. सिवार लुटून गेला. घरे कोपटे लुटून गेली. तुम्ही परागंदा ज़ाहला म्हणून वेदमूर्तीनी हुजुर येऊन विदित केले. त्यावरून तुम्हास हे अभयेपत्र सादर केले आहे तुम्ही गावावरी येऊन गावीचे कीर्दि माहामुरी करून सुखरुप राहणे. तुम्हास लस्करचा उपसर्ग लागणार नाही. दरीबाब कौल असे [१] र॥ छ ४ माहे शाबान.

मोर्तब सुद सिका

---

१ असेच अभयपत्र दावलजीराव सोमवंशी सरलष्कर यांचे दि. ११–२–१७३० चे आहे. त्यांत म्हटले आहे की " प्रस्तुत दहशतीमुळे तुम्ही परागंदा झाला...... तरी तुम्ही कोणे गोष्टीचा शक न धरिता मौजे मजकूरी घरदार बांधून गावाची कीर्दी मामुरी करून सुखरूप राहाणे ".

क्रमांक : ७१ दि. ५-६-१७३०

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी सुभानजी जाधव याजकडे असलेला कडगाव हा गाव काढून तो रेखोजी जाधव यास इनाम दिला. छत्रपती राजाराम जिंजीमध्ये असता रेखोजी जाधव याने त्यांची सेवा केल्याचा उल्लेख या पत्रात आहे.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५७ साधारणनाम संवत्सरे आषाढ शुध प्रतिपदा भृगुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी राजश्री रेखोजी जाधव बिन नरसोजी जाधव यास दिल्हे इनामपत्र येसेजे. तुम्ही स्वामीच्या राज्यातील पुरातन सेवक. वडील वडिलापासून या राज्यात सेवा करीत आहा. तिर्थस्वरुप राजश्री— कैलासवासी स्वामी चंजी प्रांते असता तुम्ही बहुतच निष्ठेने सेवा करून त्याची कृपा संपादून घेतली. त्या उपरी राजश्री शिवाजी राजे दाजी यांचीही सेवा निष्ठेने केली. स्वामी राज्यासनारूढ झालियापासोन स्वामीच्या पायांसी निष्ठा धरून त्रिकर्ण शुध्दीने सेवा करीत आहा. (म्हणून दिले इनाम).

तेरीख २९

जिल्काद सूमा ईहिदे सलासीन.

क्रमांक : ७२ दि. २१-५-१७३०

बाबाजी शंकर याने रायाजी माने याजकडून तीनशे रुपये कर्जाऊ घेतले. व्याजाचा दर दर माहे दर शेकडा रुपये ५ असा होता.

श्री शंकर

राजश्री रायाजी मानेजी गोसावी यास स्ने।। बाबाजी शंकर आमीन पेट शाहुनगर राम राम विनंती. सुर सन सलासीन आशर व मया आलफ. आम्ही आता कार्यप्रवर्त संमंधे तुम्हापासोन कर्ज घेतले रु।। ३०० तीनशे. यासी व्याज दरसदे दरमाहे पंचोत्रा प्रा दोन महिने

फारीक करून देऊ. यास १४ जिलकाद शके १६५२ वर्षे वर्तमान साधारण नाम संवत्सरे जेष्ट वद प्रतिपदा. मोर्तब.

सुद

बी कलम. माहादाजी पाटील.

१

क्रमांक : ७३ दि. ५-६-१७३०

मौजे हिरवडे या गावावर गोविंद नागनाथ याने स्वारी केली, तेव्हा हिरोजी शिंदे याचा बाप राणोजी मारला गेला. छत्रपती संभाजी दुसरे यानी हिरोजी शिंदे यास खूनकाट म्हणून तीन बिघे जमीन इनाम दिली.

श्री

सिका

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५७ साधारणनाम संवछरे आषाढ शु॥ प्रतिपदा भृगुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी हिरोजी बिन राणोजी प॥ सिंदा मौजे हिरवडे ता॥ तारळे यासी दिल्हे इनामपत्र यसीजे. तुवा स्वामी संनीध अर्थ केला की मौजे

सिका सिका
परशुराम त्र्यंबक याचा

मा।रावर गोविंद नागनाथ याणे स्वारी केली तेव्हा गाव मारिला. ते समई आपला बाप राणोजी पा॥ जिवे मारिला. स्वामीनी खूनकोट[१] इनाम दिला पाहिजे म्हणोन. त्यावरून गावची लावणी जाहली पाहिजे याकरिता तुजवरी स्वामी मेहेरबान होऊन खूनकाटे इनाम (दिले. बितपशील).

ता॥ २९ जिल्काद सुमा ईहिदे.

---

१ खूनकाट = युद्धात मेलेल्या शिपायाच्या कुटुंबास सरकारातून मिळणारी इनाम जमीन.

क्रमांक : ७४ **दि. १८–६–१७३०**

मोकदम मौजे डोणोली यास कृष्णाजी परशराम प्रतिनिधी यांचे पत्र की सद्हू गावच्या पाटील–कुलकर्ण्यास दोन बिघे पड जमीन इनाम दिली आहे.

आज्ञापत्र समस्त राजकार्य धुरंधर विश्वासनिधी राजमान्य राजश्री कृष्णाजी परशराम प्रतिनिधी ताहा मोकदमानी मौजे डोणोली पा। सिराळे सुहुरसन ईहिदे सलासीन मया व अलफ. तुम्ही हुजुर येऊन विनंती केली जे पाटील कुलकर्णी यास शिरस्ताचे इनाम चालते. त्याणे करून संसारिक चालत नाही. गावची चाकरी करावी लागते. याकरिता स्वामीने कृपाळू होऊन शिरस्त्या खेरीज नूतन इनाम आर्जी करून दिलीयाने जमिनीची कीर्द करून कुटुंबाचा योगक्षेम चालवून गावची कीर्द करू म्हणवून. त्यावरून मनास आणून आर्जी नूतन इनाम भारा जमीन ०२ बिघे दिली असे. जमीनीची कीर्द करून गावची लागवड करणे. छ १२ जिल्हेज.

क्रमांक : ७५ **दि.२०–७–१७३०**

छत्रपती शाहू यानी राणोजी घोरपडे यांस सुभा पन्हाळचात दहा व सुभा मिरजेत चौदा कर्यातीच्या देशमुखीचे वतन दिले.

श्री

श्री
वर्धिष्णो विक्रमो
विष्णोः सामूर्तिरिव
वामनी शंभू सूनो
रसौ मुद्रा शिवरा
जस्य राजते

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५७ साधारण नाम संवत्सर श्रावण

श्री राजा शाहू न रपति हर्षनीधा न बाजिराव बल्ला ळ प्रधान	श्री आइ आदि पुरु ष श्रीराजा शाहू छत्रप ति स्वामी कृपानिधी त स्य श्रीनिवास परशु राम प्रतिनिधि

बहुल द्वितीया इंदुवासर क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शाहू छत्रपति स्वामी यानी राजश्री राणोजी बिन पिराजी घोरपडे यासी दिल्हे वतनपत्र यैसेजे. तुम्ही स्वामीच्या राज्यातील पुरातन येकनिष्ट सेवक. तुमचे वंशपरंपरेने चालवणे आवशक जाणोन तुम्हावर स्वामी कृपाळू होऊन सुभा प्रांत पनाळा व सुभा प्रांत मिरज येथील सरदेशमुखीचे वतन तपशील

सुभा प्रांत पनाळा कर्याती	सुभा प्रांत मिरज कर्याती
१ कर्यात ठाणे	१ कर्यात हवेली मिरज
१ कर्यात कळे	१ कर्यात सांगली
१ कर्यात बोरगाव	१ कर्या तासगांव
१ कर्यात रुकडी	१ की।। इसापूर
१ कर्यात आस्टे	१ की।। कविटे येकंद
१ कर्यात वडगाव	१ कर्यात अंजनी
१ कर्यात कोडोली	१ कर्यात मणे राजुरी
१ कर्यात सातवे	१ कर्यात देसिंग
१ कर्यात वाळवे	१ कर्यात कविटे महाकाल
१०	१ कर्यात बेडग
	१ कर्यात ढालगाव
	१ कर्यात म्हैसाळ
	१ कर्यात सावर्डे
	१ कर्यात नांदरे
	१४

येकून सुभा पनाळा कर्याती दाहा व सुभा मिरज कर्याती चौदा येणेप्रमाणे तुम्हास व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने वतन मरामत करून दिल्हे असे. तर तुम्ही सदरहू वतनाचा हक व लाजिमा पानमान

तश्रीफ व इनामती व बाजेकानू कांइदे पूर्वील सिरस्तेप्रमाणें तुम्ही व तुमचे वंशपरंपरेने घेऊन वतन आनभऊन सुखरुप राहाणे. जाणिजे.

लेखनालंकार.

मर्या
देयं रा
जते

रुजु समत् समत् स॥

सुरनिविस सुमंत मंत्री सरकार.

तेरीख पंधरा मोहरम सुमा इहिदे सलासीन मया आलफ.

बार सुद्र.

क्रमांक : ७६ दि. ११-११-१७३०

मौजे चिंचवडे या गावावर पडलेल्या छाप्यात सदरहू गावचा पाटील रुद्राजी हिरोजी पाटील शिंदे याचा मुलगा ठार झाला होता. त्याबद्दल पाटलास मातुश्री साहेबांच्या कडून तीन बिघे खूनकाटे जमीन इनाम मिळाली होती. नंतर त्यास छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे कडून आणखी जमीन इनाम मिळाली. एकूण त्यास पांच बिघे जमीन इनाम मिळाली आहे, म्हणून भगवंतराव अमात्य यांचे मौजे चिंचवडेच्या मोकदमास पत्र.

श्री

शिका वर्तुळाकार
आहे

आज्ञापत्र समस्त राजकार्य धुरंधर विश्वासनिधी (राज)मान्य राजश्री भगवंतराऊ रामचंद्र अमात्य हुकुमतपन्हा. ता॥ मोकादमानी मौजे चिंचवडे ताा किल्हे सुभा प्रांत पनाळा सु॥ ईहिदे सलासीन मया अलफ. बाजिदे + + + ई॥ वा॥ मजकूर बाहीर पडोन जाऊन गावगना भाव तुम्ही अवघे गाव सोडून येणे. त्यास कोणी येईनात म्हणऊन मौजे मजकुरावरी स्वारी रात्री घालून रुद्राजी बिन हिरोजी पाटील

सिंदा मौजे मजकूर याचा पुत्र संदजो पाटील जिवे मारिला. त्या उपरी देसक मजकुरास समाजाविसी करून ता मजकुरास आणिला. (पा)टील मजकूर याचा खून जाहिला हे वर्तमान किले पनाळीयाचे मुकामी श्रीमंदर मातुश्री साहेबास विदित केले. त्यावरून मातुश्रीसाहेबी पाटील मजकुरास खूनकाटे इनाम जमीन तोन बिघे देऊन सनद सादर केली व आम्हाकडील सन(द) दिली. सदरहू तीन बिघे जमीन आनभवीत होता. हाली पाटील मजकुराने माहाराज राजश्री स्वामीस विनंती केली कीं आपला पुत्र देसाई याणी स्वारी घालून मारिला. मातुश्री साहेबी तीन बिघे जमीन इनाम दिली आहे. अशास माहाराजाही कृपाळू होऊन आणखी दोन बिघे जमीन द्यावी म्हणऊन अर्ज केला. त्यावरून पाटील मजकुरावरी माहाराज राजश्री स्वामी कृपाळू होऊन खूनकाटे जमीन इनाम बिघे ८५ पांच मौजे मजकुरी दिल्हे.

पेसजी सनदे प्रमाणे.	'हली नूतन जमीन बी—पड
८२ भात जमीन	नवकीर्दीपैकी भात ८२
८१ वरकस मळा व माळ	जमीन.
८३	

येकून पांच बिघे जमीन इनाम खूनकाट देऊन सनद सादर केली आहे. त्याप्रमाणे हे आज्ञापत्र सादर केले असे. तरी सदरहू जमीन माहालकरी———चे बिघयाने पेसजी तीन बिघे नेमून + + आहे. हली दोन बिघे जमीन पड पैकी याचे बिघयाने नेमून देऊन सदरहू जमीन याचे वंश परंपरेने चालवीत जाणे. जाणिजे.

छ ११ जमादिलाकर पा। हुजुर मोर्तब असे.

क्रमांक : ७७ **दि. २१-११-१७३०**

गावास लष्कराचा उपसर्ग पोहोचला हे लक्षांत घेऊन वसूल साडे एकवीस रुपये आकारण्यात आला आहे. तरी तो भरावा, जुलुम जबरदस्ती होणार नाही, म्हणून येसाजी भोसले यांचे मोकदम मौजे बहादुरवाडी यांस अभयपत्र.

श्री

श्री
श्री राजा शाहू
चरणी तत्पर
येसाजी भोसले
निरंतर

अभयेपत्र समस्त राजकार्येधुरंधर विस्वासनिधी राजमान्य राजश्री येसाजी भोसले ताहा मोकदमानी मौजे बाहादुरवाडी ता॥ वाळवे सुहुरसन इहिदे सलासैन मया अलफ. दिल्हे अभयेपत्र ऐसेजे. सालकी + + + चे खंडणीविसी हुजुरून तुम्हास आज्ञा केली होती त्यावरून तुम्हाविसी रा॥ आणाजी जिवाजी मु॥ देशमुख ता॥ मजकूर याणी हुजूर येऊन अर्ज केला जे साल गु॥ मौजे मजकुरावरी लस्कराचा कसाला पडोन गावाची खराबी जाहाली. ऐसेयासी गावावरी नजर देऊन + + + माफिला. माथा बेरीज ठेविलियाने उगवणी करून पेस्तर सालची लावणी करतील म्हणोन. त्यावरून बाराई अर्ज खातरेस आणून गावावरी नजर देऊन मख्ता खंडणी बि॥ इनाम तिजाई विभाग जिल्हेकडील करार रुपये

२०	येन खंडणी
१॥	कारकुनी कौलावण
२१॥	

येकून साडे येकवीस रु॥ करार केले असेत.

येणे प्र॥ वसूल देऊन कीर्दे मामुरी सुखरूप करणे. जाजती जलल होणार नाही. अभय असे. जाणिजे.

छ २१ माहे जमादिलावल. मोर्तब सुद.

मोर्तब
सुद

———

क्रमांक : ७८ दि. २०-१२-१७३०

का। कागल येथे झालेली एक हुजीरमजालसी. यात भाग घेणाऱ्यांची नावेच फक्त उपलब्ध आहेत.

माहजर ब ता। २० माहे जमादिलाखर दरजागा को कागल पो मार सरकार रायबाग सुभे दारुल जफर विज्यापूर सु॥ इहिदे सलासीन मया अलफ. सन ११४० साधारण नाम सवत्सरे मार्गसीर्ष बहुल सप्तमी रविवार बे॥ सभा नाईक हाजारमज्यालसो यानी----

राजश्री अबाजी सर्ज्याराऊ घाटगे जाह्यागीरदार व फौजदार पो मार------ | सिका पारसी बे॥ राजमुनसो मोर्तब पारसी

मल्हार कळसो पेशवे

कोनेरी संगम मुजुमदार चाकर सरकार | गोविंद विनायक शामजी गोविंद | गोपाळ मल्हार कोटीनविस पो मार

सिपाईयानी

गणोजी नलवडे चाकर सरकार (कठार) | दाजी यादव देसाई ता अरळ चाकर सरकार-----(कठार)

फिरंगोजी यादव देसाई ता अरळ चाकर सरकार-----(कठार) | मालोजी नलवडे चाकर सरकार (कठार)

संताजी मुरुमकर सिलेदार चाकर सरकार-----(कठार) | सेख गवार पठाण चाकर सरकार (कठार)

अबाखान सिलेदार चाकर सरकार-----(कठार) | पिरोजी नलवडे सिलेदार चाकर सरकार-----(कठार)

खंडोजी कोरे सिलेदार (कठार) | मरोजी जाधव हुजरे (कठार)

देसकानी पो मार

राजश्री पिराजी सर्ज्याराऊ घाटगे अनंद भिकाजी देसकुलकर्णी
नि।। यादो नारायण हवाले पो मा।र
देशमुखी पो मा।र
सिका बालबद.

नरहरी यादव हवाले नाडगोंडा
पो मा।र मोर्तब बालबद.

नाईकवाडी यानी पो मा।र

ब।। गोसो बाळाजी	सिदक नाईक	मोकदमानी क।।
सबनीस पै।। मा।र	नाईकवडी	कागल
मर्दा नाईकवाडी	को हवेली	जखगोंडा पटेल बिन
सरगुरु के।। चिखली	पो मा।र कठार	रायगोंडा पटेल
सेख सिराज नाईक	सैद हुसेन नाईक	नांगर
सरनाईक क।। मुरगोड	नाईकवडी को वाळवें	लखमोजी कृष्णाजी
———कठार	बु।। ——कठार	तासिलदार नरसिंह
फकिराभाई भालदार—	कमाल बंडू नाईक	कुलकर्णी
कांटी	नाईकवडी क।। मांजरी	लगमणा चौंगला
सुभानजी नाईक वाकिरी	कठार	
	लगमाणा काटीवाला	
	——तागडी	

(अपूर्ण)

क्रमांक : ७९ दि. २३-१-१७३१

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी रामचंद्र नाईक पुंडे यांस मौजे मांजनाळ हा गाव इनाम दिला. रामचंद्र नाईक यांचे पिते शामजी नाईक यानी छत्रपती राजाराम यांची जिंजी येथे सेवा केल्याचा निर्देश या सनदेत आहे.

श्री

श्री
प्रतिपच्चद्ररेखे
व वर्धिष्णुर्विश्ववं
दिता शंभु छत्रप
ते मुद्रा रामसूनो
विराजते

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५७ साधारणनाम संवत्सरे पौष बहुल येकादसी मंदवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राजश्री रामचंद्र नाईक उपनाम पुंडे गोत्र जामदग्नी सूत्र आश्वलायन यास दिल्हे इनामपत्र ऐसेजे. तुम्ही स्वामीच्या राज्यातील पुरातन येकनिष्ट सेवक. तुमचे पिते रा। शामजी नाईक पुंडे याणी तीर्थरूप माहाराज राजश्री कैलासवासी

सिका: श्री आई आ दि पुरुष श्री राजा शिव छत्रपती स्वामि कृपा निधि।। तस्य प रशुराम त्र्यंबक प्रतिनिधि

स्वामीची सेवा स्वामी चंजीस गेले त्या तागायत केली व मारनिले तुम्हीही स्वामी सेवा निष्ठेने केली व करिता आहा तुमचे चालवणे हे स्वामीस परम आवश्यक. (म्हणून मौजे माजनाळ हा गाव इनाम दिला.)

मर्यादेयं
विराजते

क्रमांक : ८० **दि. ३१-१-१७३१**

रामचंद्र नाईक पुंडे, मंत्री यानी छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्याकडे काही मागण्या केल्या होत्या. त्या त्यानी मान्य केल्या व त्यांचे पुत्र शामजी नाईक पुंडे याना मंत्रिपदाचा हुद्दा देऊन निशाण चालविण्यात येईल असे आश्वासन दिले.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५७ साधारणनाम संवत्सरे माघ शुध पंचमी रविवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी समस्त राजकार्यधुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री रामचंद्र नाईक पुंडे मत्री यास आज्ञा केली यैसीजे. तुम्ही आपले स्वकीय प्रसंगविषईंची याद पाठविली ते हुजुर प्रविष्ट होऊन विदित जाली. यैसियासी तुम्ही स्वामीची सेवा निष्टेने करीत आहा. स्वामी तुमचे न चालवीत की काय. हाली यादी पाठविली त्यापैकी निर्वाह करून दिल्हा आहे. बी तपसील.

गावाचेविशी लिहिले त्यावरून मौंजे माजनाळ तर्फ बोरगाव हा गाव इनाम दिल्हा असे———

कलम
१

तुम्हास वराता चंदावरचे यैवजी रुपये देविले असे ते

३००० हाली यैवजी
 २००० पेस्तर वरात मादर आहे.
 १००० हाली वरात सादर.
 ३०००

४००० पेस्तर यैवजाचा निर्गर जालियावरी घेणे———

७०००
 ———

कलम

तुमचे घरचे बेगमीस गला देसरी सोळुले मापे येणे. भिकसेट याकडेस खंडी १० दाहा देविली असे.

———कलम

तुम्हास मंत्रीपणाचा हुदा आहे त्याचे निशाण चालवावयाची आज्ञा करून तुमचे पुत्र राजश्री शामजी नाईक यांचे हातून स्वामी सेवा घेतली———

कलम
१

पोतदारी विशई तुम्ही सांगून पाठविले. तरी पोतदारीचा धंदा चालतच आहे. दस्तुरी चालवणे. ते तुम्ही हुजुर आलियावरी सुदामत चालिल्याप्रमाणे चालवावयाची आज्ञा होईल. कलम १

येणेप्रमाणे निर्वाह् करून दिल्हा आहे. तुम्ही समाधान असो देणे. जाणिजे. बहुत काय लिहिणे. तरी तुम्हो सूज्ञ असा.

मर्यादेयं
विराजते

क्रमांक : ८१ दि. ७-२-१७३१

गंगाजी चौगला, मौजे गोटखिडी व त्याचा भाऊ या दोघामध्ये देण्या–घेण्याचा तंटा उद्‌भवला असता मातुश्री गंगाबाई घोरपडे (बहादुरवाडीकर) यानी मोकदम मौजे कोरेगाव याच्याकडे गंगाजी चौगला याच्याबाबत जामिनकी मागितली होती. ती त्याने दिली.

श्री

गंगाजलनिर्मल मातुश्री गंगाबाई घोरपडी
देसमुख का। वाळवे साहेबाचे सेवेसी.

दि।। बे।। मोकदमानी मौजे कोरेगाव का।। वडगाव सु।। इहिदे सलासीन मया अलफ. दिल्हा हजीरजमान कतबा यैसाजे. गंगाजी चौगला मौजे गोटखिडी यामधे व यांचा भाऊ यांमधे देणे घेणेचा कजिया आहे. याबदल साहेबी हजीरजमान मागितले. तरी गंगाजी चौगला यासी हजीरजमान[1] असो. उभयेतांचे बोली होय तो पावतो हजीरजमान असो. गंगाजी चौगला वेव्हारस हजीर न होता गेला तरी हजीर करून. हजोर न करु तरी त्याचे ताकितीचा जाब करून देऊ. हजीरजमान कतबा.

सही. छ १० माहे साबान.

नांगर

---

१ हाजीरजामीन = हमीदार.

क्रमांक : ८२ दि. २३-२-१७३१

तुम्ही आम्हाला घरच्या सारखेच आहात. तुम्हाला कधी अंतर देणार नाही- म्हणून श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधी यांचे मालोजी घोरपडे यांस पत्र.

श्री

राजश्री मालोजी घोरपडे

गोसावी यास

अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्ने ॥

श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधि आसीर्वाद. सुमा ईहिदे सलासीन मया आलफ. सर्वविसी आपण वडील आहेत. सांभाळला नाही म्हणून लिहिले. तरी तुम्ही पहिलेपासून या घरीचे आंहा. तुम्हाविसी आंतर होणार नाही. आपले समाधान आसो देणे. जाणिजे.

छ. २६ साबान. बहुत काय लिहिणे.

राजते
लेखना
वधी

श्री
श्री आई आदि पुरुष
श्री राजा शाहू छत्रप
ति स्वामी कृपानिधि त
स्य श्रीनिवास परश
राम प्रतिनिधि

क्रमांक : ८३ दि. १३-४-१७३१

छत्रपती शाहू व छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्यात झालेला तहनामा.

श्री

तालीक

तहनामा चिरंजीव राजश्री संभाजी राजे यासि प्रति राजश्री शाहू राजे याणी लेहून दिल्हा सुहुर सन ईहिदे सलासैन मया व आलफ. छ १६ शौवाल विरोधीकृत संवत्सर चैत्र वद्य द्वितीया वी ता

ई।। वारुण माहाल तहद संगम दक्षण तीर कुल दुतर्फा मुलुक दरोबस्त देखील ठाणी व किले तुम्हास दिल्हे आहेत.
----कलम १.

वारणेच्या व कृष्णेच्या संगमापासून दक्षण तीर तहद निवृती संगम तुंगभद्रा पावेतो दरोबस्त देखील गड व ठाणी तुम्हाकडे दिल्ही असेत.
-----कलम १.

तुंगभद्रेपासून तहद रामेश्वर देखील संवस्थान निमे आम्हाकडे ठेऊन निमे तुम्हाकडे करार करून दिल्ही असेत
कल(म) १

कोकण प्रांत साळसी पलीकडे तहद पंचमाहाल आंकोले पावेतो दरोबस्त तुम्हाकडे दिल्हे असे
---कलम १

किले कोपल तुम्हाकडे दिल्हे. त्याचा मोबदला तुम्ही रत्नागिरी आम्हाकडे दिल्ही----
कलम १

इकडील चाकर तुम्ही ठेऊ नये तुम्हाकडील चाकर आम्ही ठेऊं नये.
कलम १

वडगावचे ठाणे पाडून टाकून
कलम १

मिरज प्रांत विज्यापूर प्रांतीची ठाणी देखील आथणी तासगांव वगैरे तुम्ही आमचे स्वाधीन करावी
कलम १

तुम्हासी जे वैर करतील त्यांचे पारपत्य आम्ही करावे. आम्हासी वैर करतील त्यांचे पारपत्य

तुम्ही करावे. तुम्ही आम्ही येका
विचारे राज्याभिवृधी करावी.

कलम १

येकूण नऊ कलमे करार करून तहनामा लेहून दिल्हा असे. सदरहू प्रमाणे आम्ही चालऊ. यासि अंतराय होणार नाही.

क्रमांक : ८४ दि. १६-४-१७३१

छत्रपती संभाजी यांचे स्वाधीन किल्ले गगनगड करावा म्हणून छत्रपती शाहू यांचे भगवंतराव अमात्य याना आज्ञापत्र.

श्री.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५७ विरोधीकृत संवत्सरे चैत्र बहुल शष्टी भृगुवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शाहू छत्रपती स्वामी याणी समस्त राजकार्यधुरंधर विस्वासनिधि राजमान्य राजश्री भगवंतराव पंडित यासी आज्ञा केली ऐसीजे. स्वामीची व चिरंजीव राजश्री संभाजी राजे यांची भेटी होऊन सौरश जाला. वारणेपासून तुंगभद्रेपावेतो मुलुक दरोबस्त देखील गड कोट ठाणी त्याकडे दिल्ही. किले गगनगड चिरंजीव राजश्री यांकडे देविला असे. तरी त्याची पत्रे घेऊन यतील त्याचे स्वाधीन किला करणे. जाणिजे.

[1] बहुत लिहिणे तरी सूज्ञ असा.

शिक्का
मोर्तब

क्रमांक : ८५ दि. १६-४-१७३१

छत्रपती शाहू राजे यांचे हिंदुराव घोरपडे याना पत्र की, वारणेपासून तुंगभद्रेपर्यंतचा सर्व मुलुख संभाजी राजे याना देण्यात आला आहे. तरी तुमच्यापाशी जे गडकोट व ठाणी असतील ती त्यांची पत्रे घेऊन येणारांच्या हवाली करावी.

---

१ अक्षराचे वळण वेगळे.

श्री

तालीक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५७ विरोधकृत सवछरे चैत्र बहुल षष्टी भृगुवासरे क्षेत्रिय कुलावतंस श्री राजा शाहू छत्रपती स्वामी याणी समस्त राजकार्यधुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार यासो आज्ञा केली यैसीजे. स्वामीची व चिरंजीव राजश्री संभाजी राजे याची भेटी जाहली. सौरस्य जाहले. वारणेपासून तुंगभद्रेपर्यंत मुलुख दरोबस्त देखील गडकोट ठाणी दिल्ही. येसीयास तुम्हाकडे गडकोट ठाणीं असतोल ती चिरंजीव राजश्री याकडे देविली असेत. तरी त्याची पत्रे घेऊन येतील त्याच्या हवाली करणे.

बहुत लिहिणे तरी सूज्ञ असा.

मोर्तब

क्रमांक : ८६ दि. १६-४-१७३१

वारणेपासून तुंगभद्रेपर्यंतचा मुलुख छत्रपती संभाजी यांचे स्वाधीन केला आहे. तरी किल्ले कोपल त्यांच्या ताब्यात द्यावा, म्हणून छत्रपती शाहू यांचे गोविंदराव मोरे याना आज्ञापत्र.

श्री

तालोक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५७ विरोधकृत संवत्सरे चैत्र बहुल शष्टी भृगुवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शाहू छत्रपती स्वामी याणी राजश्री गोविंदराव मोरे यासी आज्ञा केली यैसीजे. स्वामीचो व चिरंजीव राजश्री संभाजी राजे यांची भेट जाहाली. वारणेपासून तुंगभद्रे पावेतो मुलुक दरोबस्त देखील गट कोट ठाणी त्याकडे दिल्ही. किल्ले कोपल चिरंजीव राजश्री याकडे देविला आसे. तरी त्याची पत्रे

घेऊन येतील त्याचे स्वाधीन कोपल किला करणे. जाणिजे. बहुत काय लिहिणे.[१]

क्रमांक : ८७ **दि. १६-४-१७३१**

हेरले, आळते, नांदणी इत्यादि ठाणी छत्रपती संभाजी यांच्या स्वाधीन करावीत व वडगाव हे ठाणे पाडून द्यावे म्हणून छत्रपती शाहू यांचे कुसाजी भोसले व येसाजी भोसले याना आज्ञापत्र.

श्री

तालिक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५७ विरोधीकृतनाम संवत्सरे चैत्र बहुल शेष्टी भृगुवासरे क्षत्रीये कुलावतंस श्री राजा शाहू छत्रपति स्वामी याणी समस्त सेनाधुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री कुसाजी भोसले व येसाजी भोसले यासी आज्ञा केली ऐसीजे. चिरंजीव राजश्री संभाजी राजे यासी वारणेपासून तुंगभद्रेपर्यंत मुलुक दरोबस्त देखील गड कोट ठाणी दिल्ही आहेत. तरी तुम्ही त्या प्रांते उपसर्ग न करणे. हेरले, आळतें, नांदणी हा(त)कलंगणे, घुणकी, सदरहू ठाणी त्याचे स्वाधीन करणे. वडगावचे ठाणे पाडून स्वाधीन करणे. जाणिजे. बहुत लिहिणे तरी सुज्ञ असा. मोर्तब.

क्रमांक : ८८ **दि. २४-६-१७३१**

सुभा पन्हाळा व मामले मिरज येथील सरदेशमुखी छत्रपती संभाजी दुसरे यानी राणोजी घोरपडे यांस दिली.

---

१ याच आशयाची व याच तारखेची छत्रपती शाहू यांची बळवंतराव सिवदेव व सुभानराव मोरे याना लिहिलेली आज्ञापत्रे उपलब्ध आहेत.

श्री

सिका

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५८ विरोधकृत नाम संवछर आशाढ शु॥ २ गुरुवासरे क्षेत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राणोजी बिन पिराजी घोरपडे नवकस यास दिले वतनपत्र यसाजे. तुम्ही मनोलीचे मुकामो स्वामी संनीध विनंती केली की आप (ले) अजे राजश्री संताजी घोरपडे याणो तीर्थस्वरुप राजश्री कैलासवासी स्वामीचे सेवा मनोभावे केली. राज्याभिवृध्धी विषई बहुत श्रम साहास केले. या करितां कैलासवासी स्वामीनी चंदीचे मुकामी मशारनिल्हेवर मेहेरबान होऊन प्रांत पनाळा व मामले मिरज या दोनी सरदेशमुखीचे वतन दिवाणाच होत ते मरामत करुन दिल्ह. त्याप्रमाणें त्यानी आनभविलें. त्यामागें आपले चुलते राणोजी घोरपडे याणी आनभविले. ते स्वामी कार्यावर खर्च जाहाल. त्या उपरी आपले पिते राजश्री पिराजी घोरपडे याणी स्वामीची सेवा केली. त्याणी वतन आनभविलें. भोगवटीयास पत्रे पूर्वील होती ती आवांतर प्रसंगामुळे गेली. पुड भोगवटीयास पत्र पाहिजेत या करिता सातारयाचे मुकामी राजश्री शाहु राजे यासि विनंती केली. त्याणी आपली पत्र करुन दिली. आपण स्वामीची सेवा करीत आहे. तरी वतनाची पत्रे द्यावयास आज्ञा केली पाहिजे म्हणोन तुम्ही विदित केले त्यावरुन मनास आणिता राजश्री संताजी घोरपडे याणी ती॥ राजश्री कैलासवासी स्वामीची सेवा बहुत निष्टेनी केली या करितां त्यास सुभा पनाळा व मामले मिरज या दोही सुभेची सरदेशमुखीचे वतन दिल्हे. त्याप्रमाणें चालत आहे. तुम्ही स्वामिची सेवा निष्टेने करीत आहां. तुमचे सर्व प्रकारें चालवणें स्वामीस परम आवशेक. यास्तव पूर्वी कैलासवासी राजश्री स्वामीनी सरदेशमुखीचे वतन दिल त्याप्रमाणें स्वामीनी वतन तुम्हास आजरामरमत करुन दिल्हे आसे. सुभा पनाळा व मामले मिरज कर्याती आठावीस यकूण देहे बी त॥

सिका सिका

सुभा प्रांत पनाळा

किता माहाल यकूण देहे

१ ता बोरगाव ३३
१ ता ठाणे २७
१ ता कळे १२
१ ता सातव २१
१ ता कडोली १२
१ ता वडगाव १८
१ ता वाळव २९
२१ ता मा।।र
८ मिरज ब।। क।। भिलवडी
२९
१ ता आष्ट २०
१० ता मा।।र
१० मिरज क।। मा।।र
२०
८

किता माहाल देहे

१ ता आळत ३५
१६ ता मा।।र
१९ मिरज ब।। क।। २ य।।
९ क।। उदगाव
१० क।। सिरहटी
१९
३५
१ ता रुकडी २३
१२ ता मा।।र
११ मिरज ब।। क।। १
१ क।। इचलकंर्जी
१० ब।। रुकडी
२३
५८

१७२

२

मामले मिरज सुभेचे माहाल

किता माहाल देहे यकून

१ ता हवेली मिरज ११
१ क।। सांगली ८
१ क।। म्हैसाळ ७

किता माहाल यकून देहे पलिट

क।। नांदर फुट गाव का।। य।। देहे
१ क।। नांदरे
१ मौजे रायबाग वाडी येक

१ का। बसापूर	८	१ मौजे हतनोली
१ का। तासगाव	१०	१ मौजे बेंदरी
१ का। बेडग	१०	१ मौजे चिंचणी
१ का। कवट यकंद	९	१ मौजे बेणापूर
१ का। आंजनी	१२	१ मौजे मोरकळे
१ कवट म्हांकाळ	१५	१ मौजे जुजगाव
१ का। ढालगाव	१२	१ मोजे आळसंद जाधवाचे
१ का। सावर्ड	८	१ मौजे मलणगाव
१ का। देसिंग	९	१ मौजे डोंगरसुनी
१ का। मनेराजोरी	८	१ मौजे आकली
——	——	१ मौजे डिगरज खुर्द
१३	१२७	१ मौजे मांजरी
		१ मौजे गोवरगांव
		१ मौजे बोरगाव
		१ मौजे सावळज
		१ मौजे तिसिंग
		१ मौजे निपट बोरगाव
		१ मौजे राजापूर
		——
		यकूण का। येक

सुभा खटाव का। दोन प्रांत मिरंज

१ तर्फ खानापूर देहे	२०	वीस
१ तर्फ विटे भालवणी देहे	२०	वीस
२	४०	

सुभा प्रांत कोल्हापूर का। इजलकंर्जी प्रांत

मिरज देहे —— ९ नऊ

ता। सदलगे पा। देहे ता। यकसंब

१ मौजे कोडोली १ मौजे टाकली

१ मौजे हुपरी	१ मौजे बस्तवाड
१ मौजे रेंदाळ	——
१ मौजे सुळकूड	२
१ मौजे सिरदवाड	
१ मौजे उटवाड	
१ मौजे अबदुल लाट	
——	
७	

तेरीज यकंदर माहाल यकूण देहे.

	माहाल	यकूण देहे
सुभा प्रांत पनाळे	१०	२३०
मामले मिरज सुभा माहाल	१८	१९६
		——
		४२६

	माहाल	देहे
मामले मार	१४	१४७
सुभा खटाव	२	४०
सुभा कोलापूर	२	९
	——	——
	१८	१९६
	——	
	२८	

येणे प्रमाणे सुभा पनाळा व मामले मिरज सुभा दर माहाल येथील माहाल आठावीस एकूण देहे च्यारसेहे सवीस हे सदरहू वतन आजराम्हरामत करून दिल्हे आसे. या वतनास हक व लवाजिमा मानपान तासरीफ इनामत व बाजे कानू काइदे पूर्वील सिरस्ते प्रमाणें करार केले आसे. तरी तुम्ही सरदेशमुखीचे वतनाची सेवा करीत जाणे आणि सुभा पन्हाळा व मामले मिरज सुभा दर माहाल येथील सरदेशमुखीचे बतन तुम्ही व तुमचे पुत्र पौत्रादि वंश परंपरेने आनभऊन

स्वामीच्या पायासी निष्टा धरून सुखरुप राहणे.[१] निदेश समक्ष. मोर्तब सिक्याचे.

तेरीख छ १.

माहे रजब सूरसन इसने.

क्रमांक : ८९ दि. २४-६-१७३१

राणोजी घोरपडे याना मामले मिरजेची सरदेशमुखी दिली आहे म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे देशाधिकारी व कारकून मामले मिरज यांस पत्र. यांत शिवाजी महाराजानी ही सरदेशमुखी अनामत केल्याचा निर्देश आहे.

तालीक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५८ विरोधीनाम संवत्सरे अशाड शुध्द द्वितीया गुरुवासरे[२] क्षेत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी--

राजश्री देशाधिकारी व कारकून वर्तमान
(व) भावी मामले मिरज यासि.

अज्ञा केली यसीजे. राजश्री राणोजी बिन पिराजी घोरपडे नवकस देशमुख मामले मजकूर याणी मनोलीचे मोकामी स्वामी सनीध विनंती केली कीं आपले आजे राजश्री संताजी घोरपडे याणी तीर्थरूप राजश्री कैलासवासी स्वामीची शेवा मनोभावें केली. या करितां कैलासवासी स्वामी आपले आज्यावर मेहेरबान होऊन मामले मिरज येथील सरदेशमुखीचे वतन पूर्वी जैन व ब्राह्मणाचे होते त्यास थोरले माहाराज कैलासवासी याच्या पायापासी अनराहट केली यास्तव त्याचे वतन दूर केले होतें. ते मशारनिलेस चंदीच्या मुकामी मरामत करुन दिल्हे. त्याप्रमाणे आपल्या आज्यानी अनभविले. त्याप्रो आपले.

---

१ याच तारखेची मिरजेच्या अठरा कर्यातीचीहि देशमुखी सनद आहे.
२ वाराप्रमाणे तारीख काढली आहे.

चुलते राणोजी घोरपडे याणी अनभविले. ते स्वामी कार्यावरी पडले. या उपरी आपले बाप पिराजी घोरपडे याणी अनभविले. हली वतन सेवकास चालत आहे. परंतु भोगवटीयास पूर्वील पत्रे होती ती अवांतर प्रसंगामुले गेली. पुढे भोगवटीयास पत्रे पाहिजेत. यसीयासी सातारेयास राजश्री शाहु राजे यासि विनंती केली. त्याणी आपली पत्रे करुन दिल्ही आहेत. तरी स्वामीनी आपली पत्रे भोगवटीयासी करुन दिल्ही पाहिजेत. (वतनाचा तपशील आहे).

क्रमांक : ९० दि. २९-६-१७३१

महाराज राजश्री स्वामीनी राणोजी घोरपडे यांस मिरज प्रांती नऊ गावची सरदेशमुखी दिली आहे. तरी सदहू गावच्या सरदेशमुखीचा ऐवज त्यांच्याकडे द्यावा म्हणून हिंदुराव घोरपडे यांचे सगुणाबाई निंबाळकर यांस पत्र.

श्री

श्री मार्तंड विरंची च
रण भजन तत्पर
हिंदु सुत मुराररावं
घोरपडे निरंतर

आज्ञापत्र समस्त राजकार्यधुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार मातुश्री सगुणाबाई निंबाळकर ता मोकदमानी मौजे देहाय——

को इचलकर्जी
पा देह खाली सदलगे
१ मौजे कोडीली
१ मौजे हुपरी
१ मौजे रणदाळ
१ मौजे सुळकोड
१ मौजे सिर्दवाड
१ मौजे दत्तवाड
१ मौजे लाटी
७

मौजे सिरटी खाली यकसंबे
१ बस्तवाड
१ मौजे टाकळी
२

येकूनं देह नव प्रां मिरंज सुहुरसन इसनें सलासीन मया अलफ. देहाये मजकूरची सरदेशमुखी माहाराज राजश्री—— स्वामीनी चिरंजीव राजश्री राणोजी घोरपडे सेनापती यासी दिल्ही आहे. तरी तुम्ही सरदेशमुखीचा यैवज त्याजकडे देत जाणे. उजुर न करणे. जाणिजे. छ ५ मोहरम.

राजते
लेख
नावधी

क्रमांक : ९१ दि. ३०-६-१७३१

पिराजी घोरपडे हे नागनूर गावी ठार झाले होते. तो गाव आपणास इनाम मिळावा म्हणून राणोजी घोरपडे यानी छत्रपती संभाजी दुसरे याना विनंती केली असता त्यानी ती मंजूर केली.

श्री
प्रतिपच्चंद्र रेख :
व वर्धिष्णुर्विश्व वं
दिता शंभु छत्रप
तेर्मुद्रा राम सूनो
र्विराजते

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५८ विरोधकृत संवत्सरे अशाढ शुध सप्तमी सौम्यवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी राजश्री राणोजी घोरपडे बिन पिराजी घोरपडे नौकस यांसी आज्ञा केली ऐसीजे. तुम्ही मनोळीचे मुकामी स्वामी संनीध विनंती केली की आपलें बाप रा।। पिराजी घोरपडे स्वारीस गेले होते. तेव्हां मौजे नागनूर का। नूल येथील देशमुख बाहेर निघाला. जुंझ झाले. त प्रसंगी म।।निले निधन

श्री
राजा शंभु छ
त्रपति हर्षनिदान
त्र्यंबक सुत निल
कंठराव मुख
प्रधान

श्री आई आ
दि पुरुष श्री राजा
शिवछत्रपती स्वामी
कृपानिधि । तस्य प
रशुराम त्र्यंबक
प्रतिनिधि

पावले. यास्तव मौजे मा।र आपणास इनाम करून दिल्हा पाहिजे म्हणून तुम्ही विदित केले. त्यावरून स्वामी तुम्हावरी कृपाळू होऊन (वतन दिले इत्यादि).

मर्यादेयं तेरीख ५ मोहरम सु।। इसने
विराजते सुरु सुद्र बार.

रुजु संमत
मंत्री

क्रमांक : ९२ दि. ९-७-१७३१

मौजे कणेरी या गावाच्या मार्गावर होणाऱ्या व्यापारावरील जकातीचे उत्पन्न श्री काडेश्वरास दिलेले आहे. ते पूर्ववतप्रमाणे चालवावे म्हणून दिवाण कोट कोल्हापूरचे मौजे कणेरीच्या मोकदमास पत्र.

श्री श्री काडेश्वर

शिक्का

आज दिवाण कोट कोल्हापूर ता। मोकदमानी मौजे कणेरी का। हवेली व मार्ग माहालानिहाय का। हवेली सु।। इसनें सलासीन मया आलफ. मौजें म।। च्या मार्गानें वाणी उदमी येतात त्यास महतकदीम श्री——देवाची जकासी आहेत. श्री चे येणे प्रा। आहे——

नगास रुके गोणास + + +
८६ ८।।।'

येणे प्रमाणे सा रुके गोणीस ती रुका सवाडास[1] सापिका[2] आहे. येणेप्रमाणे चालत आहे ते अविछिन चालविणे. फिरोन बोभाट येऊ न

---

१ सवाड = पातळ.

२ सापिका = एक तांब्याचे नाणे.

देणे. महतकदीमने चालत आहे त्याप्रमाणे चालवीत जाणे. जाणिजे.

ता. छ १५ मोहरम. मोर्तब सुद.

शिका

क्रमांक : ९३ दि. ९-७-१७३१

छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे देशमुख व देशपांडे परगणे मुळगुंद यांस पत्र की, सिदोजी घोरपडे यांस त्यांचे वडील हिंदुराव घोरपडे यांचे वतन चालू केले असून मौजे आतिकट हा गाव इसाफती म्हणून व रयत नि॥ आकारास दर सदे दहा रुपये नेमून दिले आहेत.

अशाच आणखी सदतीस गावच्या सनदा छत्रपती संभाजी दुसरे यानी सिदोजी घोरपडे यांचे नावे करून दिल्या.

श्री नकल

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५८ विरोधीकृतनाम संवछर अषाढ बहुल प्रतीपदा भृगुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती याणी देशमुख व देशपांडे परगणे मुळगुंद यासी आज्ञा केली ऐसीजे. राजश्री सिदोजी बिन बहिरजी हिंदुराव घोरपडे

सिका सिका

याचे वडिलास ती॥ राजश्री कैलासवासी स्वामीनी सरदेशमुखीचा वतन दिल्हे आहे. त्याप्रो यास स्वामीनी करार केली आस. या वतना हक ता॥ मजकूर पैण[1] रयत नि॥ आकारास दर सदे रुपे दाहा व इसाफतीचे गाव पूर्वी नेमून दिल्हे आहे. त्याप्रो स्वामींनी चालवावयाची आज्ञा करावी म्हणून याणी विनंती केली. त्याप्रो चालवावयाची आज्ञा केली आस. तर तुम्ही वतनाचे आमल सुरळीत चालवीत जाणे. इसाफतीचा गाव मौज आतीकटे हा गाव पैण मजकूर पैब नेमील आहे. तो चालवीत जावे. निदेश समक्ष.

मोर्तब रुजु. समत मंत्री.

सिका बाद सुरु. सुद्र बार बार.

---

१ पैण = करार.

सदरहूप्रो खालील गांवचे देशमुख व देशपांडे याना आज्ञापत्रे :—

१) प।। अजिरे (आषाढ शु।। पंचमी रविवार)

२) मुकदमानी मौजे माघेडे त।। तारळ (आश्विन व।। ७ इंदुवासर)

३) मुकादमानी मौजे सिरऊर त।। अैनापूर (+ + व।। १ रविवासर)

४) ,, ,, कुर्दवाड प।। अलता (आषाढ शु।। ५ ,,)

५) देशमुख व देशपांडे पाो आजिरे (आषाढ शु।। रविवासर)

६) मोकादमानी मौजे मलिकवाड (आषाढ व।। १ भृगुवासर)

७) देशमुख व देशपांडे क।। तटकोड (,, ,, ,,)

८) मुकादमान मौजे बेगल क।। तटकोड (,, ,, ,,)

९) देशमुख व देशपांडे परगणे गदग (,, ,, ,,)

१०) मुकदमानी मौजे लिगदहाल प।। गदग (,, ,, ,,)

११) ,, मौजे चित्र (,, ,, ,,)

१२) देशमुख व देशपांडे प।। जमगी (,, ,, ,,)

१३) मुकदमानी मौजे बड प।। देवर हुबळी (,, ,, ,,)

१४) देशमुख—देशपांडे प।। देवर हुबळी (,, ,, ,,)

१५) ,, ,, क।। येकोडी (,, ,, ,,)

१६) मुखदमानी मौजे कत रहाल क।। येकोडी (,, ,, ,,)

१७) ,, ,, विरापूर रायरे हुबळी (,, ,, ,,)

१८) देशमुख देशपांडे पें।। मुळगुंद (,, ,, ,,)

१९) मोकदमानी मौजे अतीकट क।। मुळगुंद (आषाढ व।। भृगु)

२०) देशमुख व देशपांडे परगणे यादवाड (,, ,, ,,)

२१) मुकदमानी मौजे आरली मोट प।। (,, ,, ,,)

२२) देशमुख देशपांडे पाो मुरगाड (,, ,, ,,)

२३) मोकदमानी मौजे अरलीबेड क।।बेनिमटे (,, ,, ,,)

२४) देशमुख देशपांडे क।। पेर्माकटे (,, ,, ,,)

२५) मुकदमानी मौजे कोलवी प।। गोकाक (,, ,, ,,)

२६) देशमुख देशपांडे पाो ,, (,, ,, ,,)

२७) ,, ,, समातन (,, ,, ,,)

२८) मुकादमानी मौजे मुलपुतल क।। नरेंद्र (,, ,, ,,)

२९) मुकादमानी मौजे मुनवाड पा। मुरगोड	(आषाढ	व।।	भृगु)
३०) ,, ,, येलापूर पा। धारवाड	(,,	,,	,,)
३१) देशमुख देशपांडे पा॰ ,,	(,,	,,	,,)
३२) मुकदमानी मौजे मलापूर पा॰ नवलगुंद	(,,	,,	,,)
३३) देशमुख देशपांडे पा॰ ,,	(,,	,,	,,)
३४) ,, ,, ता। उगरगोल	(,,	,,	,,)
३५) मुकदमानी व रयानी मौजे येडगाव	(,,	,,	,,)
३६) ,, ,, कपली ता॥ कोणूर	(,,	,,	,,)
३७) देशमुख देशपांडे ता॥ कोणूर	(,,	,,	,,)

क्रमांक : ९४ **दि. २५-७-१७३१**

बाबूराव शंकर दिनकरराव चिटणीस यास सोंधे संस्थानच्या खंडणी पैकी एकशे सव्वाऐक्यांशी रुपये देणे म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे त्यांचे सोंधे येथील हेजीब भानजी बल्लाळ हेजीब यास आज्ञापत्र.

श्री

ता॥

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५८ विरोधकृत नाम संवत्सरे श्रावण शुद्ध त्रितिया रविवासर क्षत्रिय कुलवतंस श्री राजा शंभू छत्रपति स्वामी याणी राजश्री भानजी बलाळ हेजीब मु॥ सोंधे यास आज्ञा केली यैसीजे. बदल देणे वेत[1] राजश्री बाबूराव शंकर दिनकरराऊ चिटणीस यास दे + + + + यकूण रुपये यकसे सवायक्याइसी रास देविली असेत. तोफियांचे[2] यैवजी आदा करणे. पावलियाचा जाब घेणे. तेणेप्रमाणे

---

१ वेत = इस्टेटीच्या एका भागावर सारा कमी चढल्यास दुसऱ्या एकाद्या भागावर जो जास्त बसवितात तो.

२ तोफ = नजर, फर्मास.

गुजरा होईल.[1] जाणिजे. बहुत काय लिहिणे.

तेरीख १ माहे सफर. मर्यादेयं

सु॥ इसने सलाशीन मया. राजते

अलफ. बार.

क्रमांक : ९५ दि. २६-८-१७३१

श्री महालक्ष्मीचे पूजा अर्चेच्या हक्काबाबत गोपाळभट, बावाभट व शामभट मुनेश्वर ह्या तिघांमध्ये कलह उपस्थित झाला होता. त्याचा निवाडा ब्रह्मवृंदानेच करणे श्रेयस्कर असा विचार करून करवीरचे छत्रपती संभाजी दुसरे यानी वरील तिघाना पैठण येथील ब्रह्मसभेकडे पाठविले. ब्रह्मसभेने तिघांचे म्हणणे ऐकून घेऊन श्री देवीच्या पूजेचा एकेक वार तिघाना नेमून दिला.

श्री लक्ष्मी

स्वस्ति श्री नृप शालिवाहन शके १६५३ विरोधकृतनाम संवछरे भाद्रपद शु॥ ५ पंचमी ब्रहस्पतीवार ते दिवसी श्री मग्दोदावरी तीर विराजमान माहास्थल—प्रतिष्ठान स्थित—धर्माधिकारी प्रमुख विद्वं-द्विकीय ग्रहस्थ येहीं धर्मतः निर्णय पत्र केले ऐसीजे. शामभट मुनीश्वर बि॥ तुकणभट मुनीश्वर गोपाळभट बि॥ बाबदेभट मुनीश्वर–करवीरस्थ श्रीचे पूजक हे उभयवादी राजश्री संभाजी राजे याचे पत्र व हुजरे घेऊन —आमच्या स्थळामी अले असता (—ग तीर्थी शकस्थानीं—गोदा तटी विद्वदैदिकी सभा करून——बहुमान्य पुरसर राजपत्र पाहिले——पत्री लिहिले होते जे शामभट गोपाळभट या उभयताचा कलेह होऊन दिवा-णात आले. त्यास + न प्रति—स्थल नेमून पाठविले आहे याची बरहक मनसुबी करून यथान्यायें जे + + + + पाठविणे. या नंतर द्वितीय

---

१ याचप्रमाणे निळकंठ बाबाजी यास ५० रुपये द्यावे म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यानी भानजी बल्लाळ हेजीब यास दि. ७-११-१७३१ रोजी लिहिलेले पत्र उपलब्ध आहे.

सभेमध्ये या उभयवर्गी राजीनामे लिहून दिल्हे ऐसेजे. शके १६५३ धक्रनाम संवछरे आषाढ व।। १ भृगुवासरे तदिनी प्रतिष्ठानी शकस्थळी धर्मसभेस अग्रवादी शामभट बि।। तुकणभट मुनीश्वर पूजक श्री देवी यानी लिहुन दिधले ऐसेजे. आपला व गोपाळभट मुनीश्वर आम्हा या उभयतात वृत्ती अशा निमेत कलह आहे. ये तनिमित्त राजश्री शंभु छत्रपति यानी तुम्हापासी पाठविले आसे. तुम्ही जो धर्मता निवाडा कराल त्याप्रमाणे आम्ही वर्तणूक करू. यास अन्यथा करू तरी देवा ब्राह्मणाचे अन्यायी. हे लिहिले सत्य व पश्चमवादी गोपाळभट बि।। बाबदेभट मुनीश्वर पूजक श्री देवी यानी लिहोन दिधले ऐसेजे. आपण व शामभट आम्हा उभयतास वृत्त अशा निमित्त कलह अला अहे. ये तनिमित्त राजश्री शंभु छत्रपती यानी तुम्हापासी अम्हा उभयतासी पाठविले असे. तुम्ही जो धर्मता निवाडा कराल त्या प्रो आम्ही वर्तणुक करूं. यास अन्यथा करू तरी देवा ब्राह्मणाचे ब्राह्मणाचे[१] अन्याई. हे लिहिले सत्य असे. राजिनामे उभयी स्वसंतोशे लिहून दिधले यावरी तृतीय सभेमध्ये तकरीरा लिहून दिधल्या त्यात अनुपयुक्त बहुत आहे. ये तनिमित्त उपयुक्त लेख लिहिजे. तो शामभट बिन तुकणभट यानी तकरीर केली. मूळ पुरुष कृष्णभट. त्याचे पुत्र दोघे. नरसी भट मुनीश्वर १. लिक्ष्मीधर भट मुनीश्वर, लक्ष्मीधरास औरस पुत्र नाही म्हणून ज्येष्ट बंधु नरसी भट याचा कनिष्ट पुत्र नारायण भट दत्तपुत्र घेतला. लक्ष्मीधर भट मृत्यु पावला असता नारायण भटा + + + उत्तर + + +

नरसी भटाचे पुत्र ३

पद्मनाभी भट १	कृष्णभट १	नारायण भट १
याचे पोटी पुत्र ३	याचे पुत्र २	
तमण भट	कमळाकर भट १	
+ + +	हरभट १	
+ + +	कमळाकराचे पोटी	
तुकणभटास पुत्र २	पु. २	
शामभट १	बाबदे भट	
अश्वत्थ भट १	मुकुंद भट	

१ मुळातच दुबार.

पद्मनाभी भट व कृष्णभट नारायण भटास म्हणो लागले जे अम्ही तिघे बंधु. परंतु तीर्थरुपानी तुज हाती उत्तर कर्म करविले. त्याचे वित्त तू घे. वार तो ती ठाई करावे. मग त्रिवर्गी समजोन वार तीन केले. नारायण भटास औरस पुत्र नाही– म्हणोन जेष्ट बंधु पद्मनामी भट– त्याचा पुत्र तमण भट दत्तपुत्र घेतला. तो तेथे येथे होता. मग नारायण भटास अपभ्रंश जाहला. इकडे कमळाकर भट शांत जाहले. त्याचे पुत्र बाबदे भट. मुकुंद भट हे मुंजे थोर जाहले तेव्हा लोकलाजेस्तव नारायण भटाची स्त्री लक्ष्मीबाईस अवस्क नसतांही तमण भटी त्या उभयताच्या मुंजी धमार्थे केल्या. पुढे काले करून तमण भट शांत जाहले. त्याचे उत्तर कर्म तमण भटी केले. पुढे तमण भटाचे श्रात्ध लक्ष्मी बाईच्या आज्ञेस्तव + + नारायण भटाचेही श्रात्ध तुकण भट करीत होते. पुढे बाबदे भट व मुकुंद भट हे दोघे तमणभटी आमच्या मुंजी बांधल्या आहेत त्याचे वतन आपण भक्षु ऐसा कलह करू लागले. मग चौघा गृहस्थाही मनास आणून सांगितले की तुमच्या मुंजी धमार्थे केल्या. तुम्हास तमण भटाचे वंतास संबंध नाही. तथापि कलह कराल तरी कमळाकर भटाचे वंतास संबंध नाही असे समजा लिहून दिधले असता ते मान्य करून स्वसंतोषे तुकणभटास लिहिली दिधली की आपण आपला पिता कमळाकर भट त्याचा विभाग भक्षू. तमणभटाचे वंतास संबंध नाही. यानंतर साता पाचा वर्षी तुकण-भट नारायण भटाचे श्रात्ध करीत होते. ते समई दाहा जणाचे बले करून बाबदेभटी तुकणभटास मारामार करून वृंदावनावरी आणून टाकिले अणी आपण + + + बैसला. तदारभ्य तमण भटाचे गृहात प्रवेशून बळेच नकल घर खात अला. पुढे बाबदेभटास गोपाळभट मध्ये पुत्र झाला तो मुकुद भटी दत्त घेतला. त्याचे जातकर्म नामकर्म व्रतबंध विवाहादि मुकुंदभटीच केले. बाबदेभट वारले तेव्हा गोपाळ भटास क्रिया करावयासी उभा केला. तेव्हा अम्ही मुकुंद भटास अक्षेप केला की गोपाळ तुम्ही दत्त घेतला आहे. तो तुझा पुत्र त्यासी बाबदे भटाची क्रिया करायासी संबंध नाही. मग मुकुंद भट बोलिला की त्याचा पुत्र त्यास देतो. मग आम्ही बोलिलो की पुत्र घ्यावयाचा मंत्र आहे. परंतु द्यावयाचा मंत्र कोणही शास्त्री नाही. मग मुकुद भट बोलिला की + +.

तरी याची क्रिया कोणी करावी. त्याचे उत्तर आपण दिधले की तूं कर अथवा मी करीन. हो गोष्ट मान्य केली असतांही शेजारी ग्रहस्थ व ब्राह्मण बोलिले की त्याचे पोटी जन्म घेतला आहे. तनिमित्त बाबदे भटाची क्रिया मात्र करायास अईता असे. वंत तुम्हा उभयतांचा असे-असे चौघ ग्रहस्थ व ब्राह्मण बोलिले. मग शवाची दुराई सोडिली. पुढे मुकुंदभट होता तोही जरी मध्ये वारला. ते समई आपणासही ज्वरावस्था होती. तैसेच जाऊन बोलिलो की पुत्र असता दिवाणाची पाटी करून बळेच नातवा करावी. क्रिया करविली हे तकरीर लिहिली सत्य. यामध्ये यकही कलम खोटे जालिया आपण खोटे. शके १६५३ विरोधकृन्नाम संवत्सरे आषाढ वद्य सप्तमी बुधवासरे ॥ छ ॥ व पश्चिमवादी गोपाळ-भट बि॥ बाबदे भट मुनीश्वर यानी तकरीर लिहून दिली ऐसीजे. अमचा व शाम भटाचा वडील- येक. त्याचे पुत्र नरसि भट १, लक्ष्मीधर भट १-नरसि भटास पुत्र तिघे. पद्माकर भट १ कृष्ण भट १ नारायण भट १. लक्ष्मीधरास औरस पुत्र नाही म्हणून नरसि भटाचा पुत्र नारायण भट दत्त पुत्र घेतला. लक्ष्मीधर मृत्यु पावला असता नारायण भटीच उत्तर क्रियाही त्याची केली. तदुत्तर नरसिभट मृत्यु पावले. मग पद्माकर भट बोलिले की वृतीचे तीन विभाग करावे. नारायण भटी उत्तर दिधले जे आपण निमे वृतीचे धनी निमे वृत्ती घेउ. तुम्ही व कृष्ण भट मिळोन निमे वृतीस राहाणे. या नंतर पद्माकर भट बोलिले की वडिली आज्ञा केली आहे त्या प्रा। तीन वार करु असा निश्चय करून तीन वार भोगवटियास घातले. पुढे पद्माकर भटास पुत्र ३. तुकण भट १ तमण भट १ नरसि भट १. कृष्ण भटास पुत्र दोघे २. कमलाकर १ हरिभट १. पद्माकर भट मृत्यु पावले व कृष्ण भटही पावले. नारायण भटास संतती नाही म्हणून वृद्धपणी कमलाकर भटाचा पुत्र बाबदे भट नारायण भटी दत्त पुत्र घेतला. तदनंतर कमळाकर भट व नारायण भट मृत्यु पावले. नारायण भटाची क्रियाही बाबदे भटी केली. पुढे तुकण भट व कमळाकर भटाचा पुत्र मुकुंद भट व बाबदे भट हे तिघे तीन वार अनुभवित अले. पुढे तुकण भटास पुत्र २. शाम भट १ व आश्वत्थ भट १. आश्वत्थ भटास संतान नाही. बाबदे भटासी कोणी कथला केला नाही. पुढे तुकण भट व नरसि भट

व तमण भट मृत्यु पावले. शाम भट व मुकुंद भट व बाबदे भट आपले तीन वार यथापूर्व भक्षीत असे. यानंतर पुढे बाबदेव भटाचे दोन तीन पुत्र झाले ते मेले. मग बाबदे भटी मुकुंद भटाची प्रार्थना केली की गोपाळाची मुंजी तुम्ही करा. तुमच्या हस्त महिमेस्तव व्हावावेल या करिता मुकुंद भटी माझी मुंजी धर्मार्थ मात्र केली. विवाह तर बाबदे भटीच केला. मग बाबदे भट सत्तर पाऊणशे ७०।७५ वर्षांचे होऊन वारले. त्याची क्रियाही आपणच केली. त्या नंतरहि आपला आपला वार यथापूर्व भक्षीस असो. पुढे मुकुंद भटास वय बहुत झाले. पुत्र संतान नाही म्हणून यज्ञपुत्र झाला तो समस्त स्वक्षेत्रस्थ ब्राह्मणाचे संमतीने दत्तविधिपूर्वक घेतला. जात कर्म ना कर्म केले. बाबा ऐसे नाम ठेविले. चौलहि[1] केले. उपनयनकाळी शाम भट श्री स्वामीपासी बोलिले की पूर्वी मुकुंद भटी गोपाळ भटास दत्त पुत्र घेऊन त्याचा व्रतबंध केला. अता त्याचा पुत्र बाबा यास नूतन घेऊन वृतबंध काय निमित्त करितो तरी यासी तुम्ही सांगणे. मग श्री स्वामीही समस्त ब्राह्मण व मुकुंद भट यास बोलाऊन शोध केला असता समस्त ब्राह्मणाचे संमते हा अर्थ सिध्द झाला की मुकुंद भटी गोपाळ भटाचा दत्तविधि केला नाही. उनयन मात्र धर्मार्थ केले. अता बाबा दत्तविधि पूर्वक घेतला हे सत्य शाम भट बोलतो ते खोटे. मग बाबाची मुंजी मुकुंद भटाच्या मांडीवर समस्त ब्राह्मण मिळोन केली. श्री स्वामीहि पत्र करून दिधले की बाबदे भटाच्या वत्तीचा अधिकारी गोपाळ व मुकुंद भटाचा वृत्तीचा अधिकारी बाबा यास अन्यथा नाही. जो अन्यथा करील त्यास श्री देवीची शपथ असे. असे पत्र समस्त ब्राह्मणाचे साक्षीने करून दिधले.

पुढे मुकुंद भटाचे उत्तर कर्म बाबाने केले. त्यावर आठा नवा महिन्या शाम भटी आम्हासी कल्हे मांडिला की तुज मुकुंद भटी घेतले आहे. दोनी वार करून भक्षू असा बोलिला. मग आम्ही समस्त ब्राह्मणापासी उभयता गेलो. समस्त ब्राह्मणी उभयत्तापासी तकरीर

१ चौल = लहान मुलाचा शेंडी राखण्याचा विधि; चूडा कर्म.

मागितली. त्यास शाम भटी तकरीर लिहून दिधली. आपणही तकरीर लिहून दिधली जे माझी मुंजी मुकुंद भटी धर्मार्थ केली. माझा पुत्र बाबा मुकुंद भटी दत विधीने घेतला इतके मात्र लिहोन दिधले. त्यानंतर समस्त ब्राह्मण शाम भटास बोलिले जे श्री स्वामीही पूर्वीही पत्र करून दिधले. मग ती लटका व्यवहार करितोस ही गोष्ट उत्तम नाही असे स्पष्ट शाम भटासी सांगितले. या उपरी रखमाजी साळोखा हवालदार या पासी जाऊन लटिके कागद काहाडिले की मुकुंद भट व बावदे भट याही तुकण भटास लिहून दिधले जे तमण भटाच्या वंतास आपणास संबंध नाही. मग ते कागद समस्त ब्राह्मणी शोध करिता लटिके जाणून हवालदारास सांगितले. पुनः हवालदाराने द्रव्य लोभे आमचे तीन वार अमानत करून आम्हा उभयतास स्थळांतरासी पाठविले असताही शामभट माघार पळोन गावास गेला. आम्ही शामभटाची मार्गप्रतीक्षा करीत मौजे वठार उध्धव गोसावी येकनाथ संप्रदायी यांपासी येऊन आपले वर्तमान सांगितले. त्यानी पत्रे पाठविली. शामभट पाठविले नाही. तेथून आम्ही कराडे क्षेत्रास अलो. आपले वर्तमान निवेदन केले. यानीहि हवालदारास व समस्त करवीर क्षत्रस्थ ब्राह्मणास पत्रे पाठविली जे शामभट पाठवून देणे. शामभट पाठविला नाही. पत्रे माघारी फिरोन टाकली. ते पत्र बजिन्नस आम्हापासी आहेत. त्यानंतरही शामभटी हवालदारास पैका देऊन खोटा कागद करून घेतला. माणसे लाऊन बळेच ब्राह्मणाच्या साक्षी घेतल्या. अम्ही कराडी होतो. त्यानंतर राजश्री संभाजी राजे अले. त्यास वर्तमान निवेदन करून त्या बराबर करविरास गेलो असता राजश्रीही श्री स्वामी व समस्त ब्राह्मण यांस आज्ञा केली की या उभयतांचा न्याय यथार्थ करणे पक्षपात न करणे. मग स्वामी व ब्राह्मण यांही श्रीचे देवालयी बसून उतर दिधले जे गोपालभट खरा व शामभट खोटा आहे. त्यावरून राजश्री अम्हास महजर करून देऊ लागले जे तीन वार यथापूर्वक अनुभवित जाणे. शामभटही यजीतखत देऊ लागला. परंतु अम्ही हवालदाराचा कोटा कागद मागितला तो देईनात. निमित्त राजश्रींनी निग्रह केला असता शामभट बोलिला की मजवर जुलूम कारिताती. हे ऐकून राजश्री अपले पत्र देऊन तुम्हाकडे उभयतास पाठविले आहे. स्वामीही धर्मनीतीने निवाडा करून दिधला

पाहिजे' हे तकरीर सत्य. यामध्ये खोटे येक कलम जालिया आपण खोटे. शके १६५३ विरोधकृतनाम संवछरे आषाढ व॥ ७ सप्तमी बुधवासर या नंतर उभयवादी प्र॥वादी यांच्या तकरीरा विच्यारिता ती स्थळी मुख्य विवाद दिसून अला. नारायणभटाचा पुत्र बाबदेवभट अथवा तमणभट हे यक विवाद स्थळ. गोपाळभट मुकुंदभटी दत्त विधीने घेतला किंवा नाही हे द्वितीय विवाद स्थळ. गोपाळभटाचा पुत्र बावा मुकुंदभटी दत विधाने घेतला किवा नाही हे तृतीय विवाद स्थळ. या उपरी 'ततोर्थी लेखयेत्सद्यः प्रतिज्ञातार्थसाधनं॥ तत्सि-ध्दौसिध्दि माप्नोति विपरीतमतोन्यथा ॥ व्याख्यातं चैतद्विज्ञानेश्वरेण ॥ तत उत्तरानंतरं अर्थी साध्यवात्सद्य एव अनंतरमेव लेखयेत् ॥ प्रतिज्ञातः साध्यः सचासावर्थश्चेति प्रतिज्ञातार्थस्तस्य साधनं साध्यते नेनेति साधनं प्रमाणं तस्य साधनस्य प्रमाणस्य लिखितं साक्षि मुक्तिणस्य-सिध्दौनिवर्तौ सिध्दिसाध्यं जयलक्षणं प्राप्नोति अतोस्मात् प्रकारादन्य-था प्रकारांतरे साधनासिध्दौ विप्रितं साध्यस्यासिध्दि पराजय लक्षणं प्राप्नोतीति ॥ किं तत्साधनमित्यपेक्षितमाहा प्रमाणं लिखितं मुक्तिः साक्षिणश्चेति कीर्तितं ॥ एषामन्यतमाभावे दिव्यान्यतममुच्यते ॥ प्रमीयते परिछिद्व ते नेनेति प्रमाणं तच्च द्विविधं मानुषं दैविकं चेति ॥ तच्च मानुषं प्रमाणं त्रिविधं लिखितं मुक्तिः साक्षिणश्चेति ॥ लिखितं लेख्यं ॥ भुक्तिरुपभोगः ॥ साक्षिणोवक्ष्ययाणलक्षणाः ॥ ननु लिखितस्य साक्षिणां च शब्दाभिव्यक्तिद्वारेण शब्दांतर्भावाद्युक्तं प्रामाण्यं॥ भुक्तेस्तु कथं प्रामाण्यमिति चेत् ॥ भुक्तिरपि कैश्चिद्विशेषणैःर्युक्ता स्वत्व हेतुभूतक्रियादिकमव्यभिचारादनु मापयति अनुपपद्यमाना वा कल्पयतित्यनुमानेर्थापत्तौ वांतर्भवतीति प्रमाणमेव ॥ एषां लिखिता दीनां त्रयाणामन्यतमस्थाप्यभावे दिव्यानां वक्ष्यमानुषाभाव एव दिव्यस्य प्रामाण्यमस्मादेव वचनादवगम्यते ॥ इत्यादि शास्त्रोक्त मार्गे उभयतास सभासदी अज्ञा केली की तुम्हास प्रकृति साधक प्रमाण जे असेल ते लेहोन प्रत्येक देणे. मग शामभटी लेहोन दिधले जे नारायणभटाचा तमणभट दत्त पुत्र व मुकुंदभटाचा दत्त पुत्र गोपाळभट हा अर्थ पत्र साक्षी प्रमाणे सिध्द करून देऊ. न देऊ तरी

खोटे हे लिहिले सत्य. गोपाळभटाने लेहोन दिधले ऐसेजे. नारायण भटाचा बाबदेवभटच दत्त पुत्र हा अर्थ अनाक्षिप्त भोगप्रमाणे सिद्ध करून देऊ. न देऊ तरी खोटे. मुकुंदभटी आपणास दत्त विधीने घेतले नाही व आपला पुत्र वावा यासत्र मुकुंदभटी दत विधीने घेतले. हे दोन्ही अर्थ पत्र व साक्षी व भोग याप्रमाणे त्रय सिद्ध करून देऊ. न देऊ तरी खोटे. हे लिहिले सत्य. यावरी शामभटी नारायणभटाचा दत्तपुत्र तमणभट येतद्विषई साधक पत्रे दाखविली. पत्रे लिहिले होते जे शके १५९० कीलक नाम संवछरे भाद्रपद शु॥ पंचमीस तुकणभट मुनीश्वर यासी लेहोन बाबदेभटी दिधले ऐसेजे. आपण तुम्हासी कलहो करीत होतो की आमची मुंजी तमणभटी केली. आपण त्याचे पुत्र. आपण त्याचा विभाग भक्षु ऐसे म्हणत होता. त्यास चौघा ग्रहस्थानी सांगितले की तुमची मुंज धर्मार्थ केली. तुम्हास तमणभटाच्या वंतास संमंध नाही. ऐसे भोग्य साध्य समजाविले. अजीपासून तुम्हासी कलह सहसा न करू. आमचा पिता कमळाकर भट त्याचा विभाग भक्षून सुखे असो हे सत्य. या प्रमाणेच मुकुंदभटीही तमणभटास लेहोन दिधले असे. या उभयपत्री साक्षी आपदभट लाटकर १ बंडभट जेरे १ तुकणभट जपे १ अपदेवभट अष्टावधानी १ लिगणभट धर्माधिकारी १ सरस्वतीभट ग्रामोपाध्ये १. हे पत्र शोधपूर्वक विच्यारिता तमणभट नारायणभटाचा पुत्र हा आर्थ तो या पत्री नाही. प्रत्युत नारायणभटाचा पुत्र तमणभट हे सत्य जरी असते तरी निपुत्रिक तमणभट मृत्यू पावलिया त्याच्या अर्ध्या अंशाचा अधिकारी तुकण भट होय व अर्ध्या अंशाचा अधिकारी बाबदेवभट व मुकुंदभट होयत. ऐसे असताही तमणभटाच्या वंतास आपणास संबंध नाही ऐसे तुकणभटास बाबदेवभट व मुकुंदभट लेहोन न देते. या वरूनहि ऐसे दिसोन येते की तमणभट नारायणभटाचा पुत्र नव्हे. यास्तव शामभटी पत्र दाखविले ते कृत्रिम असे. ऐसा सभासदी निश्चय केला व कोलापूरस्थ ब्राह्मण येथे सिहस्थ विधीनिमित्त गंगा-स्नानार्थ अले त्यास समस्ती विच्यारले की गोपाळ भटास मुकुंदभटी दत्त विधीने घेतले आहे किवा नाही. यावरी ते ब्राह्मण उभयताच्या विद्यमाने समस्तांप्रति बोलिले की गोपाळभट मुकुंदभटी दत्त विधीने

घेतला नाही. मुंजी मात्र धर्मार्थ केली. गोपाळभटाचा पुत्र बाबा मुकुंद भटी दत्त विधीने घेतला हे आम्हास ठाऊके आहे. यावरून शामभटाचा व्यवहार मिथ्या आहे ऐसा समस्तांही निश्चये केला. तदुतर गोपाळभटी नारायण भटाचा वृतांत व घर याचा अनाक्षिप्त भोगवटा बाबदेव भटास अमरांत होता. ते वारले. नंतरही आपणास हा कालपरायंत आहे हे साक्षीने सित्ध करून दिधले अणी श्री स्वामीचे पत्र दाखविले. पत्री लिहिले होते जे शके १६४३ प्लवनाम संवछरे वैशाख बहुल पंचमी शुक्रवार तद्दिवसी समस्त ब्राह्मण क्षेत्र करवीर यासमवेत श्री स्वामी यानी लेहोन दिधले पत्र ऐसे. शामभट व मुकुंदभट व गोपाळभट श्रीचे पुजारी या त्रिवर्गात मुकुंदभटास पुत्र संतान नाही. या करिता मुकुंद भटानी गोपाळभटाचा पुत्र बाबा दत्त पुत्र विधीने पहिले घेतला नंतर वृतबंध करीत होते. त्या समई शामभटी अम्हास सांगितले की, मुकुंद भटी पहिले बाबदेवभटाचा पुत्र गोपाळास दत्त पुत्त घेऊन वृत्तबंध केला. त्या नंतरे बाबदेवभट मृत्यु समई मागती गोपाळ त्याकडे लाऊन दिधले. अणि गोपाळाचा पुत्र बाबास नूतन घेऊन व्रतबंध करितातो. तरी स्वामीनी त्यास सांगणे. यावरून समस्त ब्राह्मण व मुकुंदभट यासी बोलाऊन विच्यारले. मग मुकुंदभट बोलिले जे गोपाळभटाची मुंज मात्र धर्मार्थ केली दत्त विधीने घेतल नाही. गोपाळाचा पुत्र बाबा दत्त विधीने घेतला. याचा व्रतबंध करितो. स्वामीहि दुषण न ठेवणे. त्या उपरी विच्यारून पाहाता समस्त ब्राह्मणाचे मते मुकुंदभटाची गोष्ट सिद्ध जाली. शामभट बोलिले ते अनुचित जाणून बाबाची मुंज मुकुंदभटाचे मांडीवरी लाविली. बाबा मुकुंदभटी विधिपूर्वक घेतला हे यर्थार्थ. यास्तव बाबदेवभटाचा वृतीचा अधिकारी बाबा यास अन्यथा नाही. विभाग परत्वे त्रिवर्ग पुजारी यानी पूर्ववत वृती भक्षून सुखरूप असावे. यास अन्यथा कोण्ही करील त्यास श्री देवीची शफत असे. पत्री साक्षी कृष्णाचार्ये १ महादेवभट जपे १ व शामभट स्मार्त शेणगावकर १ व तुकणभट अध्यापक १ व माहादेवभट जोसी १ व भिकण भट ग्रामोपाध्ये १ व हरिभटात्मज आपा लाटकर ग्रामोपाध्ये १ व गणेशभट स्मार्थ १ व भास्करभट धर्माधिकारी १

कृष्णभट जमखिंडकर १ व शिव जोसी १ व जिवभट जेरे १ व धोंडभट लाटकर १ व नागेशभट जपे १ व रामभट अष्टेकर १ व नारायणभट नळवडेकर १ ऐसे पत्र दाखविले. मग या पत्राचा शोध करिता हें पत्र प्रमाण जाणून या पत्रावरून व पत्रारूढ साक्षीवरून हा निश्चय झाला की गोपाळभट मुकुंदभटी दत घेतला नाही. गोपाळ भटाचा पुत्र बाबा दत्त घेतला. गोपाळभट बावदेव भटाचेच वृतीचा अधिकारी. ऐसा समस्तास निश्चय जाला. याहीवरी शामभटी सुरत मजालस दाखविली. तीमध्ये बावदेव भट मुकुंद भट याही तुकण भटास पुत्र लेहोन दिधले असे म्हणून शामभटी पत्र जे दाखविले त्या पत्राचे मुळे निमे शामभट व निमे गोपाळभट ऐसे दोनी वार करावे ऐसे पंचायतानी आपल्या मते केले आहे. परंतु ते पत्र तो पूर्वोक्त प्रकारे कृत्रिम असे. ऐशास त्या पत्राचे वळे पंचायतानी जे केले ते मिथ्या असे अणि शास्त्रविरुद्धहि असे— ऐसे उभयतांची साधके पाहता गोपाळ भटाचे तिन्हीहि अर्थ प्रमाण करून सित्ध जाले व शामभटाचे दोन्हीहि आर्थ सित्घ न जाले यास्तव प्रकृत व्यवहारी गोपाळ भट खरा व शामभट खोटा असे. या उपरी पूर्वोक्त सकल विचार मनास अणून याची वंशपरंपरा ऐसी निर्धारिली ।। छ ।।.

मूळ भट कृष्णंभट १
यासी पुंत्र दोघे २

१ जेष्ट पुत्र नरसिं भट यास पुत्र दोघे २		१ कनिष्ट पुत्र लक्ष्मीधर भट याचा दत्त पुत्र
१ पद्मनाभ भट याचा पुत्र	१ कृष्ण भट याचा पुत्र	१ नारायण भट याचा याचा पुत्र
१ तुकणभट याचा पुत्र	१ कमळाकर भट याचा पुत्र	१ बाबदेव भट याचा पुत्र
१ शामभट	१ मुकुंद भट याचा पुत्र दत १ बाबा भट	१ गोपाळ भट

ऐसा समूळ विच्यार पाहतां गोपाळ भट लक्ष्मीधर भटाचा वंशीचे होय. तत् निमित्ये दोनी वार श्री देवीची पूजा गोपाळ भटी करावी. शामभट व बाबा भट हे दोघेही नरसिं भटाच्या वंशीचे. यास्तव या दोघे जणी मिळोन दोनी वार पूजा करावी ऐसे अहे. तथापि पुरुषत्रय परयंत ती वाराचाच भोगवटा आहे. यास्तव शामभट बि।। तुकण भट मुनीश्वर वार १ एक व गोपाळ भट बि।। बाबदेव भट मुनीश्वर वार १ (बाबा भट बि।। मुकुंद भट मुनीश्वर वार १) असे तीन वार तिघाजणी अनुभऊन श्री देवीची पूजा करून सुखरुप असावे ऐसा समस्त विद्वद्वैदिकी धर्मशास्त्र प्रमाणे निर्णय करून सित्धांत केला असे.
इत्यलयतिविस्तरेण ।। छ ।।

१ संमत माधव भट धर्माधिकारी
१ पत्रार्थ साक्ष आच्यार्ये वेंकटेश
१ पत्रार्थयो: संमत: पना भटी अपा भटस्य

१ बी कलम अनंत देव धर्माधिकारी
१ पत्रार्थ साक्ष आच्यार्ये रंगनाथ
१ पत्रार्थ साक्ष रघुनाथ
१ पत्रार्थ साक्ष कुमारी अनंत

संमत गोपाळ पाठक धर्माधिकारी
पत्रार्थ साक्षी गोस्वामी केशव
पत्रार्थ साक्षी आच्यार्ये गोविंद:

१ पत्रप्रमाणे साक्ष बाबदेव महेश
१ पत्रार्थ साक्ष गोविंद पडके

पत्रार्थ साक्ष कृष्ण जोसी
१ पत्रार्थीय समत: सेशाच्यार्यस्य

१ पत्रार्थ साक्षी विठलस्व
१ पत्रप्रमाण साक्षी शामभट पनाभटी हस्ते गंगाधर

१ पत्रार्थ साक्ष तोरो हरिहर
१ पत्रार्थ साक्ष शाम दिक्षित स्मार्थ
१ पत्रप्रमाण साक्ष नागेश पडके हस्ते नरहरी काळवीट

१ पत्रार्थीय समत: सदासिव भटस्य
१ पत्रार्थ साक्ष शामभट डोहकर
१ पत्रार्थ साक्ष तापस साम राज्यस्त

१ साक्षी विश्वनाथ भट राम डोहकर
१ साक्षी नरहर भट नाम्ने
१ पत्रप्रमाण साक्ष पुंडलिक भट काळवीट

१ पत्रप्रमाण साक्ष रामभट अपमणे	१ पत्रप्रमाण साक्ष नारायण दीक्षित	१ पत्रप्रमाण साक्षी अवा गोरे
१ पत्रप्रमाण साक्ष भवानीभट भागवत	१ पत्रप्रमाण साक्ष विश्वनाथ भट स्मार्थ	१ पत्रप्रमाण साक्षी लक्ष्मण द्वितीय सरस्वती
१ पत्रप्रमाण साक्ष बावा जोशी	१ पत्रप्रमाण साक्ष गिरभट स्मार्थ	१ पत्रप्रमाण साक्ष विभ्युभट तैत्र
१ पत्रप्रमाण साक्षी लक्ष्मी प्रसाद गांठाळे	१ पत्रोर्थ साक्ष आच्युत भट स्मार्थ	१ समतोय मथी १ हरिभट उपाध्ये
१ पत्रप्रमाण साक्षी गोपाळ भट वाकरे	१ पत्रप्रमाण साक्ष कृष्ण भट भागवत	१ पत्रार्थ साक्ष वचंभट वैद्य
१ पत्रप्रमाण साक्षी रामभट गुर्जर	१ पत्रप्रमाण साक्ष धोंड जोसी	१ पत्रप्रमाण साक्ष विश्वनाथ उपाध्ये
१ पत्रप्रमाण साक्षी हरिभट किरकिरे	१ पत्रप्रमाण साक्ष बाळंभट मडके	१ पत्रप्रमाण साक्षी कान जोसी
१ पत्रप्रमाण साक्षी गोविद भट कवीश्वर	१ पत्रप्रमाण साक्षी कानोबा सवंछरकर	१ पत्रप्रमाण साक्ष बाळंभट सप्ते राजापूर
१ पत्रप्रमाण साक्षी शिवराम गोसावी	१ पत्रार्थ साक्षी गोविंद जोसी	१ पत्रप्रमाण साक्ष त्रिंबक भट
	१ पत्रप्रमाण साक्ष नारायणभट पराडकर	

१ पत्रप्रमाण साक्ष गिरभट सेवतेकर	१ पत्र प्रमाण साक्ष केशवभट वारे
१ पत्र प्रमाण साक्ष गणेश भट थोरपे सेगावकर	१ पत्र प्रमाण साक्ष गोपाळ भट रामडोहकर
१ पत्र प्रमाण साक्ष हरभट पनाभटी	१ पत्र प्रमाण साक्ष नारायण भेडसगावकर
१ पत्र प्रमाण साक्षी हरभट वाळवेकर	१ पत्र प्रमाण साक्षी मकरीभट जनवाडी

१ पत्र प्रमाण साक्ष
धोंड भट गोरे

१ पत्र प्रमाण साक्ष
बाबा गोरे

१ पत्र प्रमाण साक्षी
शिवबा देव भटी

१ पत्र प्रमाण साक्षी
जळनाथ भट सिरगावकर

१ पत्र प्रमाण साक्षी
मोरेश्वर मडके

गोही————

१ गंगाजी माहादेव अज्यात
सरदेशमुख परगणे मजकूर

१ पत्र प्रमाण साक्षी नारोजी
माहाजन ठाणे कसबे पैठण

१ पत्र प्रमाण साक्ष गिरमाजी
माहाजन वाखरे कसबे पैठण
हस्ते हरबाजी

१ गोही बापूजी चौधरे
कसबे पैठण

१ पत्र प्रमाण साक्षी जिजाजी
पाटील मखदुम कसबे
मजकूर

१ पत्र प्रमाण साक्षी
केशवराव यादव

१ गोही विठोबा कावळे

१ पत्र प्रमाण साक्ष
बच्याबा भोकरे

१ पत्र प्रमाण साक्ष
बच्योबा स्मार्थ

१ पत्र प्रमाण साक्ष
शामजी काशी

१ पत्र प्रमाण साक्ष विसाजी
रघुनाथ व खंडेराव रघुनाथ
अजात देशमुख परगणे मजकूर

१ पत्र प्रमाण साक्ष गिरमाजी
बुकार व उधोजी चिंतामणी
गुमास्ते देशपांडे परगणे मजकूर

१ पत्र प्रमाण साक्ष तिमाजी
माहजन भोकरे कसबे पैठण

१ पत्र प्रमाण साक्ष देवजी
माहाजन हस्ते बाबाजी
माहाजन कावळे कसबा मजकूर

१ गोही निंबाजी मखदुम गोवारी

१ गोही जिजाजी गोविंद
कुलकर्णी कसबे मजकूर

१ पत्र प्रमाण साक्ष
केसोजी भोकरे

१ पत्र प्रमाण साक्ष
गोदाबा वाखरे

१ पत्र प्रमाण साक्ष
शामजी झालते

१ पत्र प्रमाण साक्ष

१ पत्र प्रमाण साक्षी
पेणको जगनाथ
थोरात

१ पत्र प्रमाण साक्षे
मेघशाम गोसावी

१ पत्र प्रमाण साक्ष
सखोजी वावडेकर

१ पत्र प्रमाण साक्ष
निरंजी नागनाथ
कसबे नासिक

१ पत्र प्रमाण साक्ष
सदासिव वेडके

सदाशिवजी भोकर

१ पत्र प्रमाणे साक्षी
माहादाजी भोकर

(या पत्राची असल फार जीर्ण असोन बालबोध अक्षरानी लिहिलेली रामचंद्र दामोदर मुनेश्वर याजपासी येंकट नानाभट बि॥ बाबाभट मुनेश्वर निम्या घराणेतील यांजपासी येक याप्रो असोन रामचंद्र मुनेश्वर यांजपासी असलेले असलावरून ही प्रत अक्षरशः रुजू मुकाबेलनिसी अज रोजी तयार केली आहे. मि॥ मार्गसीर्ष व॥ १२ शक १८०४[1] चित्रभानुनाम संवछरे. दस्तुर गोविंद वामन मुनेश्वर रा॥ करवीर. गोविंद वामन यानी माहितीकरिता आपले दप्तरी ठेविली आहे.

गोविंद वामन मुनेश्वर श्रीपूजक दस्तुर खु॥)

क्रमांक : ९६ **दि. २८–९–१७३१**

सखो देवजी कुलकर्णी याच्या पूर्वजानी व्यंकटगिरीहून श्री व्यंकटेशाची मूर्ति आणून व्यंकटपूर नावाची वाडी वसविली होती. या देवस्थानास छत्रपतीनी तीन चावर जमीन इनाम दिली आहे, म्हणून राणोजी घोरपडे यांचे मोकदम मौजे रुबी तं॥ रुकडी यास पत्र.

---

१ दि. ६–१–१८८३.

व्यंकटेश श्री तालीक

सिका

आज्ञापत्र समस्त सेनाधुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री राणोजी घोरपडे सेनापति ता।। मोकदमान मौजे रुबी ता।। रुकडी सुभा प्र।। पनाळा सु।। इसने सलासीन मया आलफ. सखो देवजी नाईक कुलकर्णी मौजे मजकूर याणी मनोळीच मु।। राजश्री स्वामी संनीध विनंती केली की आपले पूर्वज याणी श्री——ची भक्ति विशेशात्कारे केली. त्यावरून श्री प्रसन्न होऊन प्रसादिक मुहूर्ति व्यंकटगिरीहून गंडकीसिलेची दिल्ही. ती गावास घेऊन आले. मुहुर्ति स्थापना केले. तेथे व्यंकटपूरवाडी वसविली. तेथे पूजा पुनस्कार करीत होते. आलीकडे आनकूलता नाही याजकरिता उत्साह राहिला आहे. पूजेस जमीन नेमून दिल्हीयाने श्री——ची पूजा चालऊ. येणेकडून कल्याणाह आहे म्हणोन विनंती केली. त्यावरून स्वामीनी मनास आणून श्रीच पूजेस जमीन इनाम करून दिल्हीयाने स्वामीस व राज्यास कल्याण आसे जाणून (दिले इनाम)

जाणिजे. रा।। छ ७ माहे राखर. मोर्तब असे.

क्रमांक : ९७ **दि. १०-११-१७३१**

मौजे मोघर्डेचा सर्व वसूल हरीहराचार्य पंडितराव यांजकडे देत जाणे म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे मोकदम मौजे मोघर्डे यास आज्ञापत्र.

स्वस्ति श्री राज्याभीषेक शके ५८ वीरोधकृत नाम संवत्सरे आश्वीन बहूल सप्तमी इंदुवासरे क्षत्रींय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी मुकदमानी मौजे मोघर्डे ता।। तारळे यांस आज्ञा केली ऐसीजे. मौजे मा। राजश्री हरीहराचार्य पंडीतराव याकडे बाबती-देखील मुकासा दिल्हा असे. तरी तुम्ही बाबतीदेखील ऐवज पंडीतराव याकडे देत जाणे व सेत सनदे मौजे मारी आहेत ते दूर करुन तो ही

वसूल पंडीतरायाकडे देववीला आहे. तरी सेत सनद्याकडे एकंदर वसूल न देता सारा वसूल सेत सनद्याचा देखील पंडीतरायाकडे देत जाणे. जाणीजे. निदेश समक्ष. मोर्तब व सनदेचे तिसरे ओळी खाली सिके दोन आहेत.

क्रमांक : ९८ दि. २०–११–१७३१

मौजे पांगिरे हा गाव सेनापतीकडून काढून दुसऱ्या वाड्याकडे दिला आहे म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे मोकदम मौजे पांगिरे यास पत्र.

मूळ पारसी दप्तर
सन १२०६ फसली यातील—

स्वस्ती श्री राज्याभिषेक शके ५८ विरोधीकृत नाम संवत्सरे मार्गशीर्ष शु॥ द्वितीया मंदवासरे क्षेत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी मोकदमानी———

मौजे पांगिरे त॥ कापसी यासी

आज्ञा केली ऐसीजे. मौजे मजकुरी पेशजी कारखान्याकडील सेनापतीकडे दिले होते. ते हाली दूर करून दुसरा वाडियाकडे दरोबस्त दिल्हे आहे. कमावीसदार येईल त्यासी रुजू राहून आकार प्रमाणे ऐवज दुसरा वाडियाकडे बिलाकसूर पाववित जाणे. निदेश समक्ष.

मर्यादेयं
विराजते

तेरीख १
जमादिलाखर सूर सन इसने
रुजु संमत मंत्री
बार सुरु सुद्र बार

क्रमांक : ९९ इ. स. १७३१

खंडो बल्लाळ चिटणीस यानी केलेली सेवा लक्षात घेऊन त्यांच्या वंशजाचे वतन अविरोध चालविले पाहिजे म्हणून छत्रपती शाहू राजे यांचे छत्रपती संभाजी दुसरे यांना पत्र. करवीर राज्यातील आपले वतन वारणेच्या तहा पासून सुरळीत चालत नाही अशी तक्रार जिवाजी खंडेराव चिटणीस याने केल्याने छत्रपती शाहू राजे यानी हे पत्र लिहिले.

श्री

नकल

श्रियासह

चिरंजीव राजमान्य राजश्री संभाजी राजे यासी प्रति शाहू राजे आसीर्वाद. उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीय लिहीत जाणे. विशेष राजश्री जिवाजी खंडेराव चिटणीस याणी विनंती केली की पूर्वी आपले वडिलानी स्वामी सेवा बहुत निष्ठेने केली. त्याजवरून कृपाळू होऊन संपूर्ण राज्यातील सरकारातून व सरदार व किलेकोट व जंजिरे येथील चिटणिसी व कारखानिसी व जमिनिसी हे तीन धंदे वंशपरंपरेने करून दिल्हे आहेत याजप्रमाणे चालत आहेत व स्वामीनी प्रांत पनाळा येथील नाडगंवडीचे वतन करून दिल्हे. त्यास सांप्रत दोही राज्यातील तहनामा याजमुळे वारणे पलीकडील पनाळ प्रांतीची नाडगौडीस दिमत पडली आहे व येक दोन गाव राजपत्रो चालत नाहीत व तीन धंदे पूर्वीपासून चालतात त्याप्रमाणे सुरळीत चालावे. येविसी एकदोन पत्रे नेली असता चालत नाही. यावरून हे पत्र लिहिले आहे. तरी तीन धंदे व नाडगौडी पेशजी प्रमाणे चालते करावे. तुम्हास येक दोन वेळा चिटणिसीच्या धंदयाविसी लिहिले असता सुरळीत केले नाही. हे उचित नसे. याचे वडिलानी कैलासवासी तीर्थरुप माहाराजापासी सेवा येकनिष्टे बहुत केली तेव्हा संतोष होऊन शफत करून राज्यातील तीन धंदे वंषपरंपरेने दिल्हे व चंजीवर संकट पडले तेव्हा जिवाभ्य श्रमे करून काढून आणिले. तेव्हा केली तर हे तुम्ही जाणत आहा. तर सुरळीत तिनी धंदे याजकडे चालावे. वारणे पलीकडीलहि नाडगवंडी याची याजकडे चालावी. हा आसीर्वाद.

क्रमांक : १०० **दि. १९-२-१७३२**

नारो अनंत सबनिस यांच्या मुलाच्या मुंजीसाठी १०० होन अहेरादाखल देऊन पावती घ्यावी म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे भानजी बल्लाळ हेजीब मु॥ सोंधे यास पत्र.

श्री

त॥

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५८ विरोधकृत नाम संवत्सरे फाल्गुण शुध पंचमी मंदवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा छत्रपति स्वामी याणी राजश्री भानजी बलाळ हेजीब मु॥ सोंधे यास आज्ञा केली यैसीजे. राजश्री नारो अनंत सबनीस दिमत कारखाने याच्या पुत्राच्या व्रतबंधाकारणे वेतानत होन १०० येकसे रास देविले आहेत. तोफियाचे यैवजी आदा करणे आणि पावलियाचा जाब घेणे. ते प्रमाणे मजुरा असेत. पेसजी मा॥रनिलेस याचे समधे यैवज देविला होता तो यांस पाविला नाही. तरी पावता करणे. जाणिजे. बहुत काय लिहिणे.

मर्यादेयं
विराजते

तेरीख ५ माहे रमजान
सुमा इसने सलासेन मया अलफ.

बार

क्रमांक : १०१ **दि. २१-३-१७३२**

राजश्री हरिहराचार्य पंडितराव यांना तुमच्यामार्फत पन्नास होन दिले आहेत. तरी ते देऊन पावती घ्यावी, म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे भानजी बल्लाळ हेजीब मुक्काम सोंधे यांस पत्र.

श्री

तालिक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५८ परिधावीनाम संवत्सरे चैत्र

सुध सप्तमी भोमवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी राजमान्य राजश्री भानजी बलाळ हेजीब मुकाम सोंधे यास आज्ञा केली यैसीजे. वेद शास्त्र संपन्न राजश्री हरीहराच्यार्य पंडितराय यास वेतनाचे यैवजी तुम्हाकडून होन पनास देविले आहेत. तें तोफियाचे यैवजी आदा करणे. पावलियाचा जाब घेणे. ते प्रमाणे गुजरा असे.

जाणिजे. बहुत काय लिहिणे.

मर्यादेयं
विराजते

तेरीख ६ [1] माहे शौवाल.

सु।। इसने सलासीन मया अलफ

बार.

क्रमांक : १०२ दि. ९-४-१७३२

बाळाजी माहादेव मुतालिक दि।। मजमू यास तुमच्या विद्यमाने वेतनाचे पन्नास होन दिले आहेत. तरी ते देऊन पोहोचल्याची पावती घेणे म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे भानजी बल्लाळ हेजीब मु।। सोंधे यास पत्र.

श्री

त।।

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५८ परिधावी ना(म) संवत्सरे चैत्र बहुल यकादसी[2] रविवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्रीराजा शंभू छत्रपति स्वामी याणी राजश्री भानजी बलाळ हेजीब मु।। सोंधे यासी आज्ञा केली यैसीजे. बदल देणे वेतनात राजश्री बाळाजी माहादेव मुतालिक दि। मजमू यासी तोफियाचे यैवजी होन पनास ५० देविले आहेत. आदा करणे पावलियाचा जाब घेणे. तेणे प्रमाणे मुजरा असे.

---

१ जंत्रीप्रमाणे तेरीख ५ पाहिजे.

२ ११ चा क्षय असल्याने दशमी धरणे बरोबर आहे.

बहुत काय लिहिणे.

मर्यादेयं
विराजते

तेरीख २४ माहे सावान[1]
सु।। इसने सलासीन मया
अलफ

वार

क्रमांक : १०३ **दि. १-६-१७३२**

परस्परांचा स्नेह वृद्धिंगत व्हावा या आशयाचे तुळजा राजा यांचे छत्रपती संभाजी दुसरे याना पत्र. यातील बराचसा मजकूर अंतस्थ स्वरुपाचा आहे.

श्री

सहस्त्रायु चिरंजिव अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजश्री संभाजीराजे यासी प्रती माहाराज तुळजा राजा कृतानेक आशीर्वाद उपरी. एत्रत्य कुशल जाणुन स्वकुशल लेखने प्रमादोत्पत्ति करीत असिले पाहिजे. यानंतर तुम्ही वार्तीका[2] समेवात पत्र पाठविले व राजश्री रामचंद्र नाईक याचे नावे विस्तरे लिहिले त्यावरुन वृत्त अवगत होऊन बहुत समाधान जाले. चीरकाळादारभ्य जे गोष्टी येथे ऐशास्य + + + + होती तैंच ईश्वरें सिधी पावविली. याहून विशेष संतोषावह इतर कार्य जे गोष्टी मोहंत कीर्तीस दरगं + + + रास व स्वार्थास व राज्याभिवृद्धीस कारण ते गोष्टी घडोन आलीयावरून चित बहुतच सानंद जाहाले. पुत्री लेखन केले जे येथील मनोदय सिधी ते पाववायाच्या उद्योग चिरकाळादारभ्य होता. त्यास तेथील्या परस्पर वैमनसेयामुळें विलंबावरी पडले होते. तो अर्थ अवघा अनुकुल जाहाला. यावरी

---

१ महिना सवाल पडतो.

२ वार्तिक = बातमीदार, दूत.

अविलंबे येथील मनोदय सिद्धीते पाववणे. ये विषई सर्वोद्योग केला आहे. येथे या गोष्टीस अन्य भाव नाही. हा विस्तार साभिमान तदनुगुण अंग संपत्ती केल्याचा अर्थ लिहिला तो सकलही चितरुढ जाला. येथील चिरकाळादारभ्य ऐशास्य तेच मनोरथ सिधी करावे. ये विषईची कबरता हे उचितच की तुम्ही ये विषई मन:पूर्वक उद्योग धरलियावर अशक्य काय आहे. कही त्या (वि ?) षई लिहिले तरी तो अर्थ लागोन राजश्री नाईक मारनिलेसच रवाना करून पाठविले आहेत. याच्या सांगणीयावरून द प्र त होईल. येविषई येथून अंतर न ये. तुम्ही केला उद्योगच क्रीयापर्यं व कईक करून अचिरकाले महत्कीर्तीस मात्र होऊन उभय राज्ये ही आभीवृधीस पावे त गोष्टी करूनच स्वत: साभीमान प्रवृत जाहालीयाउपरी याचा विस्तार लिहिणे काय आहे.

मोर्तब.

पौ जेष्ठ बहुल चतुर्थी सौम्यवासर परीधान नाम संवछरे.

क्रमांक : १०४ **दि. ३-८-१७३२**

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी पिराजी व शहाजी बागूल याना मौजे यळगूड गाव इनाम दिला. हा गाव मूळ बागूल यांच्या इनामतीचा होता. परंतु मध्यंतरी तो रघुनाथ गिरी गोसावी यास इनाम देण्यात आला होता. पिराजी व शहाजी बागूल यांचा बाप ' स्वामि कार्याविर खर्च जाहला ', असा सनदेत उल्लेख आहे.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५९ परिधावीनाम संवत्सरे श्रावण बहुल नवमी गुरुवासरे क्षेत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी राजश्री पिराजी बागुल व शाहाजी बागुल बिन मानाजी बागुल यासी दिल्हे इनामपत्र ऐसेजे. तुम्ही स्वामीचे पुरातन येकनिष्ठ सेवक. तुमचे पिते मानाजी बागुल यानी स्वामीच्या राज्यात श्रमसाहास करून सेवा निष्ठेने केली. ते स्वामी कार्यावरी खर्च जाहाले. या करिता तुमचे चालविणे स्वामीस आगत्य. यास्तव स्वामीनी तुम्हास सँन ईहिदे

आश्रीनामध्ये प्लव संवत्सरी छ १ शाबानी[1] मौजे यळगुड परगणा रायबाग सुभा कोल्हापूर हा गाव इनाम अजरामऱ्हामत करून दिल्हा होता. त्यास अलिकडे घालमेल होऊन मौजे मजकूर रघुनाथगिरी बावा गोसावी यास दिल्हा होता. प्रस्तुत तुम्ही व तुम्हाकडील रा।। राघो विठल करवीरचे मुकामी स्वामीसंनीध येऊन (विनंती केली की आपला गाव आपणास मिळावा. सनदाही दाखविल्या म्हणून गोसावीकडून काढून यळगुड तुम्हास दिले असे. इ. इ.)

तेरीख २२ सफर सु।। सलास सलासेन.

क्रमांक : १०५ **दि. ६–८–१७३२**

सोंधेकरानी छत्रपती शाहू याना पांच हजारांची खंडणी देण्याचा तह केला होता. वारणेच्या तहान्वये ही खंडणी छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्याकडे आली. परंतु नंतर छत्रपती शाहू यानी सदहूं खंडणी छत्रपती संभाजी दुसरे याना न देण्याचे पत्र सोंधेकरास पाठविले.

या पत्रानुसार छत्रपती संभाजी दुसरे श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधी याना सूचना करतात की, उपर्युक्त खंडणी आपणास परत मिळविण्याचा व अकिवट, शिरवळ व मनपाडळी येथील उदाजी चव्हाण यांची ठाणी उठविण्याचा प्रयत्न छत्रपती शाहू यांच्यापाशी करावा.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५९ परिधावीनाम संवत्सरे श्रावण बहुल त्रयोदसी रविवासरे[2] क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपती स्वामी याणी समस्त राजकार्यधुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री श्रीनिवासराऊ पंडीत प्रतिनिधि यासी आज्ञा केली ऐसीजे. सोंधेकरकडून प्रति वर्षा पाच हजार होन तीर्थस्वरुप राजश्री आबासाहेब याणी घ्यावयाचा तह केला होता. तो यैवज अगंदी स्वामीकडस देविला. यैसे असता प्रस्तुत संस्थानकराचे लिहिलेवरून यैवज न घ्यावा म्हणून

---

१ दि. १७–५–१७२१

२ वारा प्रमाणे तारीख काढली आहे.

तीर्थरूप राजश्रीनी पत्र संस्थानकराकडस दिले. त्यावरून त्याणी पैकीयास उजूर केला. तरी अगोधर उरकोन गेल्या प्रसंगास पुन्हा यैसे व्हावे हे उतम नव्हे. तुम्हीच्या बोली चालीत असोन जे करणे ते केले अहे त्यास तफावत होऊ द्यावी यैसे नाही. ये विशई तीर्थस्वरूप राजश्री आबासाहेबास लिहिले आहे. तरी तुम्ही विनंती करून सदरहू पाच हजार होन पूर्वी तह साल दरसाल द्यावयाचा संस्थानकरानी मान्य केला आहे त्याप्रमाणे बिलाकुसुर स्वामीकडस देत जाणे यैसे तीर्थ-स्वरूप राजश्रीचे संस्थानकरास पाठविणे. येविसी राजश्री रामचंद्र नाईक पुंडे मंत्री यासी आज्ञा केली आहे. ते सांगतील तदनरूप निर्वाह होऊन ये ते करणे व अकिवाट व सिरवळ मनपाडळे ही तिन्ही ठाणी राजश्री उदाजी चव्हाण याकडस आहेत त्यास उदाजी चव्हाण स्वारीहून आलियावरी आज्ञा करून ठाणी सोडऊन देविली जातील म्हणून तीर्थस्वरूप राजश्रीनी लिहिले होते. तरी त्यास ताकीद करून सोडून देवणे. मा मारनुले समागमे जानोजी वेताळ पा। आहे. सांगता कळेल. बहुत काय लिहिणे तरी सूज्ञ असा[१]

मर्यादेयं
विराजते

क्रमांक : १०६ **दि. ६-८-१७३२**

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी रामचंद्र शामजी नाईक पुंडे पोतदार याना त्यांचे जुने पोतदारीचे वतन व त्या वतनाचा दस्तुरीचा हक्क पूर्ववत चालू केला.

श्री
श्री
प्रतिपच्चंद्र रेखे
व वर्धिष्णुर्विश्ववं
दिता शंभु छत्रप
तेर्मुद्रा राम सूनो
विराजते

---

१ याच आशयाचे दि ७-८-१७३२ चे आज्ञापत्र नारोराम मंत्री याना आहे.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५९ परिधावी नाम संवत्सरे श्रावण बहुल द्वादसी रविवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी राजश्री रामचंद्र शामजी नाईक पुंडे पोतदार यास दिले वतनपत्र ऐसेजे. तुम्ही स्वामी संनीध विनंती केली की आपल्या वडिली वंशपरंपरेने स्वामी सेवा करून पोतदारीचे वतन संपादून अनभवीत होणे. त्या प्रमाणें पोतदारीचे वतन आपले स्वामी कृपाळ होऊन चालवीत आहेत व वतनास दस्तुरी[1] पहिले चालत होती. सांप्रत चालत नाही. या करिता स्वामीनी पोतदारीस दस्तुरी पोते व वसनागार येथे करून द्यावी म्हणून विदित केले. त्यावरून तुम्ही स्वामीचे परंपरागत सेवक. तुमचे वडिलानी स्वामी सेवा परंपरेने केली व तुम्हीही करीत आहा. तुमचे स्वामीस अवशक या करिता पोतदारीचे वतन वडिलाप्रा॰ स्वामी तुम्हास चालवीत आहेत. दस्तुरी चालत नाही या करिता स्वामी कृपाळू होऊन दस्तुरी करून दिली असे. जामदारखाना वसनागार व पोता दरसदे दस्तुरी रु॥

श्री आई आ-
दि पुरुष श्री राजा
शंभु छत्रपती स्वा
मी कृपानिधी तस्य
कृष्णाजी परशरा
म प्रतिनिधि

पोता ऐवज येईल त्यास
दरसदे रुो
·॥·

वसनागाराकडे कापड खरेदी
होईल त्यास दरसदे रु॥ ३८=
दस्तुरी आहे. त्या खेरीज दरसदे
रु॥ ·॥·

येणे प्रमाणे दस्तुरी पोतदारीस नख्तास रुो निम व कापड खरेदीस रु॥ ·॥· निम येकून येक रु॥ करून दिला असे. तरी तुम्ही सदरहू पोतदारीचे वतन पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरेने अनभऊन सुखरूप राहणे. जाणिजे निदेश समक्ष.

तेरीख २५ मर्यादेयं
सफर सु॥ सलास सलासीन. विराजते

---

१ दस्तुरी = रस्तापट्टी.

क्रमांक : १०७ **दि. ४-९-१७३२**

वीराप्पा माने याच्या कसबे कोल्हापूरच्या महाजनकीबद्दल तंटा उद्भवला होता. तो छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्याकडे गेला असता त्यानी तो नाईकवडी व वतनदार यांच्याकडे सोपविला. त्याचाच हा महजर आहे. त्यावर अनेक लोकांच्या सह्या असून यशवंतराव दाभाडे व अंताजी त्रिमल यांचा त्यांत अंतर्भाव होतो हा ह्या महजराचा विशेष आहे.

श्री

सिका पारसी

महजर ब तेरीख २४ रबिलावल दर जागा कसबे कोट कोल्हापूर क॥ हवेली प्रा मजकूर———सलास सलासिन मया आलफ. सन ह + + + ११४२ ———

राजमुद्रा

कोंडाजी भोसले + + + +	रा॥ मुरारजी मोहिते सरनो बत कोट कोल्हा पूर———	गुंडो वेंकाजी सबनिस कोट मजकूर	तिमाजी सखो कारखानिस कोट मजकूर
श्री राजा शंभु छत्रपती चरणी कोंडाजी भोसले सुभेदार निरंतर	श्री स्वामी चरण तत्प र मुरारजी मो हिते निरंतर	कृष्णाजी नर- सिंह फडणी स नि॥ सबनि सी कोट मार	कृष्णाजी अनंत फड- नीस नि॥ कारखानिसी कोट मार

भिकाजी
+ + द कोट
+ + र———

खान अजम बहादुर
खान सर हवालदार
पो निहाये.

श्री शंभु छत्र-
पति चरणी सादर
बाहादुर खान को-
तवाल निरंतर

गोपाल माणके
स्वर हवालदार क॥
मार-----

नाईकवाडी प॥ कोल्हापूर		अंताजी त्रिमल
उसमान	माणकोजी जाध-	सरदेसपांडे
+ रु	व सरनाईक	क॥ हवेली प्रा कोल्हापूर
कटयार	कटयार	दि॥ देसकानी क॥ हवेली
		प॥ मार

अंताजी हुरगोजी	जोत्याजी रायाजी	येसवत राऊ	आपाजी
जाधव	साकवे	बिन खंडेराव	रामक्रुस्ण
कटयार	कटयार	दाभाडे देसाई	देसकुलकर्णी
		शिक्का	गणेश गोमाजी
			म॥ नाडगोडा
			हवेली कोल्हापूर

सखजी भीमा	भिमाजी भुताजी
जी सासने	नलवडा
कटयार	कटयार
नरसोजी उमाजी	खाचोजी यवस
ढपला ?	वकर
कटयार	कटयार
रायाजी दलवी	मुंजाजी यदव
कटयार	कटयार
धुलोजी नरसोजी	संभाजी आखेरकर
विगवकर ?	कटयार
कटयार	

माहादजी कासी	बापूजी रुद्रा हास-	मोकदमानी कसबा मजकूर
कटयार	मनीस	

अंदोजी मान्ये बारगीर कटचार		जखगोंडा बिन देये गौडा पटेल कसबा मजकूर नांगर	मानाजी गोविंद कुलकर्णी भिकाजी बलाल कुलकर्णी कस- बा मजकूर

इभरामखान देसाई ता। ठाणे किले पनाळ	अनंत सेटी पाथरे दि।। सर -सेटे मु।। सरसेटे	नारो हरि कुल- कर्णी क।। मजकूर
	भिकाजी बिन फारगौडा चौ- गला कसबा मा।र पदमपा बिन होनपा सेटे पा कसबे मजकूर	आलगौडा बिन विर- गौडा पटेल पेठ केसापूर नांगर
+ + गौडा बिन + लस गौडा पटेल मौजे हेरले क।। ठाणे प्रा। किले पनाला नांगर	बहिरोजी बिन तुकोजी कसबेकर कसबे मजकूर कटचार	रेखोजी बिन नरसोजी ना। कसबे- कर क।। मा।र कटचार

माहारुद्र माहादेव देशपांडे प्रा। मा।र
मौजे पळूस

मावजी प।। नांगर	पदु गणाचारी जंगम क।। मा।र सिरमणा दिगा बकाळ कसबे मजकूर जक्रणि मुग सदासिव महादेव पुडली	मलणा गडू(?) साइसेटे पेट कसापूर

आबाजी पा।	चिमणाजी	भोत्राणा लटे
नांगर	रघुनाथ	लखपा लोगाळे
कृष्णाजी चौगले	कुलकरणी	हानपा सादळकर
साक्ष	मौजे पलुस	
पुजाजी पा।	गाडपा पाा	चनपराय घाक
मौजे खानापूर	सागाऊ	अंताजी डुणुंग
संताजी पा।	पा। मौजे	चमण चाटगी
मौजे सावरगाव	धरगुती	जिनापा
नांगर	+ + +	मालद
+ + गा सर पाटील	नांगर	गुरवणा
मौजे सांगवडा	फकीरभाई	सोहणे
का। म्हयसाळ	नाईकवडी	शामजी
प्रा। मिरज	ताा पलुस	यते सातोडकर
नांगर		गुणाजी येलुरकर
		म्हाल मजकूर
		शंकराजी रघुनाथ
		पत्र प्रमाण साक्ष
		रामाजी पणदे
		पत्र प्रमाण साक्ष
		नरसापा कोलखडी
		हीर छतमग
		आपाजी पारगावकर
		पत्र प्रा। साक्ष

भगवंत बिन गोविंद	घलु रामछ निधे
मेहतर	सिदोजी मेहतर पानाळी
चाठे कसबा माार	का। माार

सिदराम कासार
सिदोजी बिन नरस-
सेटी मेहतर वली
कसबा मजकूर

बलुते

सुतार

नरसिया बिन सिदणा मेहतर	भिकणा बिन परमणा मेहतर का। मा।र

कुंभार

जोती कुंबार बिन आपाजी कुंबार	रामा बिन सोमाजी कुंभार का। मा।र
होनाजी बिन तिनजी कंबार का। मा।र	रघु बिन सिवाजी कुंबार का। मा।र

गुरव

भिकाजी बिन कृपाम गुरव	गेना बिन मोतजी गुरव का। मा।र
जोती बिन सिवाजी मेहतर नाहवी का। मा।र	मुंजाजी बिन गोतोजी नाहवी मेहतर का।मा।र

माहार मेहतर का। मा।र

बेधनाक बिन कुमनाक का। मा।र	सुभनाक बिन सरसनाक का। मा।र भोन सेठ मेहतर बिन तुक सेठ मेहतर प्र। पनाला पत्रा प्र। साक्षे.

या हुजूर आहाला माहजर यैसाजे. विरोजी बिन बुकपा माने माहजन कसबे मजकूर व देवजी व संकरू व रायाजी बिन नरस सेटी

हे कोटीवालेपणाचे वतनाबद्दल भांडत आले. माहराज राजश्री क्षेत्रपती साहेबापासी गेले. माहाराज-----साहेबी मनसुबी नाईकवाडी व वतनदारावरी घातली. त्यानी करिना लिहून दिल्हा त्यावरून माहाराज साहेबाची सनद राजपत्र सादर जाहाले. पैवस्ती छ २८ रबिलावली सादर जाहाले. तेथे आज्ञा जे बा। राजपत्र आज्ञा केली यैसीजे. विरोजी बिन बुकपा मान्या माहजन कसबे कोल्हापूर याने कसबे मजकूरचे मोकामी श्वामी संनिध विनती केली की कोट कसबे मजकुरचे कोटीपणाचे वतन पुरातन आपले. त्यास आपला आजा विरपा माहजनकी करीत आसता कोटवालेपण व माहजनकी या दोहोची चाकरी होईना. याकरिता देवजी ढुमा याचा आजा यासी कोटीवालेपणाचे मुतालिकीस ठेविला आणि बोली केली जे मिलेल ते निमे आपणास घ्यावे निमे त्याने घ्यावे आणि चाकरी करावी. यैसी बोली करून घर जागा घेऊन चाकरीस लाविला. तो चाकरी करीत आसता मृत्य पावल. त्याची बायको साताई हिने सांगितले की आपणास चाकरी होत नाही. दुसरा मुतालिक ठेवणे. त्यावरून वाटेगावाकडून देवजी बिन नरसिया याचा वडील सिद सेटी व जाव सेटी हे येऊन कसबे मजकुरी सुखवृतीने होते. त्यास निमेची बोली करून मुतालिकीस ठेविले. कोटीवालेपणाचा हासील निमेप्रमाणे घेऊन चाकरी करीत असता सिद सेटी मृत्य पावला. त्याचा लेक कल सेटी. कल सेटीचा लेक नरसिया याचा लेक देवजी व संकरू व रायाजी हे त्रिवर्ग कोटीवालेपणाची मुतालकी करीत आसता आपला वंत देत नाही आणि वतनासी कजिया आरंभिला आहे. माहराजानी हर दो जणाची मनसुबी बर हक निवाडा करून आपले वतन आपले दुमाला केले पाहिजे म्हणऊन विदीत केले. त्यावरून स्वामीनी कसबे मजकूरचे नाईकवाडी वतनदार आणून मनसुबी मनास आणिता कोटीवालेपणाचे वतन पुरातन मान्याचे हे हुजरे व नाईकवाडी व वतनदार यांचे मुखे खरे जाहाले. देवजी व संकरू व रायाजी हे खोटे जाहाले. या करिता श्वामीनी विरोजी बिन बुकपा मान्या याजवरी कृपाळू होऊन सदहू कोटीवालेपणाचे कोट मजकूरचे वतन यासी मऱ्हामत करून दुमाला केले असे. तरी

तुम्ही सदरहु कोटीवालेपणाची सेवा याचे हातून घेत जाणे व याचे घर याचे स्वाधीन केले आसे व कोटीवालेपणाचे दुकान यासी दिल्हे आसे. वतन समंधे कानू कायेदे जे सुदामत चालत आले आसल त्याप्रमाणे चालवित जाणे. आणि सदरहू वतन यासी व याचे पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरेने चालवित जाणे. प्रति वर्षी नवीन पत्राचा आक्षेप न करणे. या पत्राची प्रति लेहून घेऊन आसल पत्र भोगावटियासी कोटवाले मजकूर या जवल परतोन देणे. कोटीवालेपणाचे वतनाची सेवा घेणे म्हणऊन राजपत्र सादर जाहाले व यैजितखतहि देवजी व संकरू व रायाजी बिन नरस सेट यानी लिहुन दिल्हे की कोटीवालेपणाचे वतन तुमचे यैसे येजितखत लिहून दिल्हे. त्यावरून कोटीवालेपणाचे वतन विरोजी बिन बुकंपा माने माहजन याचे कोटीवालेपण खरे. देवजी व संकरू व रायाजी हे मुतालिक खरे. यास वतनास आर्थाआर्थी समध नाही.[1] हा माहजर.

साक्षी———

क्रमांक : १०८ दि. १८–९–१७३२

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी यशवंतराव म्हाळोजी गायकवाड यास तर्फ सिराळे प्रांत मलकापूरची नागौडकी दिली.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५३ परिधावी नाम संवत्सरे आश्वीन शुद्ध विजयादशमी इंदुवासरे क्षत्रीये कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राजेश्री येशवंतराव बिन म्हाळोजी गायकवाड नाडगोंडे ता॥ सिराळे सुभा मलकापूर यास दिल्हे वतनपत्र ऐसेजे. तुम्ही स्वामीच्या राज्यातील पुरातन येकनिष्ट सेवक. तुमचे वडील

---

१ कसबे कोल्हापूरच्या महाजनकीचे वतन विरोजी माने यास दिल्याची आज्ञापत्रे छत्रपती संभाजी दुसरे यानी कोंडाजी भोसले सुभेदार, चिंतो महादेव, देशमुख, देशपांडे, कुलकर्णी व नाईकवडी कसबे कोल्हापूर याना पाठविली. ती उपलब्ध आहेत.

वडिलानी तीर्थरूप माहाराज राजेश्री थोरले कैलासवासी स्वामीपासून येकरूप निष्टेने सेवा करीत आले व तुम्ही स्वामीची सेवा त्रिकर्ण शुद्धीने करीत आहां. स्वामीच्या पायांविना आन्य जाणत नाही. तुमचे वंशपरंपरेने चालविणे हे स्वामीस परम आवश्यक. .या करिता तुमचे लेकराचे लेकरी चाले ऐसे वतन करून द्यावे हे स्वामीच्या चित्तांत सदयतेने येऊन तुम्हास नूतन वतन ता।। सिराळे प्रांत मलकापूर येथील नाडगौंडकीचे वतन पेशजी जगजीवन गोविंद यासि दिले होते ते दूर करून हाली स्वामी तुम्हावरी कृपाळु होऊन सदरहू ता।। मजकूरचे नाडगौंडकीचे वतन मऱ्हामत केले असे. गावगन्ना बी ता॥

(या पुढे गावाचा तपसील आहे देह ७७)

येकून देह सत्याहतर येथील नाडगौंडकीचे वतन मऱ्हामत करून दिली असे. या वतनास हक लवाजिमा व इनाम व पालक याची मोईन करून दिली असे--

हक दर सदे दिवाण[1]दस्ताचे
बेरजेस रयत नि।। दर सदे
रुपये २
जकात दर बेरजेस रुके
८२ भूस व मीठ दर गोणीस
८६ कापड व तंबाकू व घोंगडी दर नगास
८३ केणे दर बैली
८११
तेल्याचे घाण्यास
दर माहे तेल वजन
८८१

इनाम गाव मौजे सांवर्डे
बु।। ता। मजकूर
देह १ पालक दर गावास
१ म्हैस
१ चाकराचे घर
२
हक रुके सालिना
॥ दर दुकानास
॥ साळी व कोष्टी दर मागास
१८
तांबोळी याचे दुकानास दर माहे
पान सुमार १००

---
१ दिवाण दस्त = शेतसारा.

आठवडे बाजारास
फसकी उकाळा[1] देश-
कुलकर्णी या प्रा। व बाजे-
बाब या प्रा। करार

येणेप्रमाणे हक दर सदे दोनु रुपये व इनाम गाव व मौजे सांवर्डे बु।। ता।। मजकूर व पालक दर गावास म्हैस व चाकराचे घर व जकातीस रुपये आकरा व दर दुकानास व साळी कोष्टी मागास दर रुके २४ व तेल्याच्या घाण्यास तेल एक शेर व फसकी व दर दुकानास पाने एकसें. येणेप्रमाणे मोईन हक्काची करून दिली असे. तरी तुम्ही सदरहू नाडगौंडकीचे वतन तुम्ही पुत्र पौत्रादि वंश परंपरेने आनभवून सुखरूप राहाणे. निदेश समक्ष (शिक्के वगैरे असत).

तेरीख ९ रबिलाकर सु।। सलास सलासीन मया व अलफ.

क्रमांक : १०९ दि. २४-९-१७३२

सदाशिव भट उपाध्ये यांचे बैल वरघाटी व तळघाटी विविध प्रकारचे जिन्नस आणण्यासाठी गेले आहेत. तरी त्या जिनसावर जकात आकारू नये म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांची कमाविसदार, लोक व जकात महाला बेट यांस आज्ञा.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ५९ परिधावी नाम संवत्सरे आश्वीन बहुल द्वितीया भानुवासरे क्षत्रीय कुलवतंत श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी कमाविसदारानी व लोकानी व जकात माहालानी बेट यास आज्ञा केली ऐसीजे. वेदशास्त्र संपन्न राजश्री सदाशिव भट्ट उपाध्ये याकडे बैल[2]सर १२ बारा हरजिनस भरून आणावयाकरिता

---

१ फसकी उकाळा = धान्य व भाजीपाला व्यापारी यांच्याकडून घेतला जाणारा कर.

२ बैल सर १२ = जन्या काळी बैलांची मोजदाद करणारा संख्यावाचक शब्द.

तळघाटे व वरघाटे रवाना केले आहेत. हे वर जागा जाऊन हरजिनस खरीदी फ्रोस्त करून भरून घेऊन येतील. तरी तुम्ही यास मार्गी जकातीचा व हरयेक विसीचा उपसर्ग न करणे. सदरहू बैल जिनस भरून येतील त्यास सुखरुप येऊ देणे. निदेश समक्ष.

क्रमांक : ११० दि. २६-१०-१७३२

छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे देशाधिकारी व कारकून सुभा प्रांत कोल्हापूर यांना पत्र की. कुमाजी डायाजी माळी ह्याला पुत्र संतान नसल्याने त्याचे म्हेतरकीचे वतन निंबाजी फिरंगोजी माळी याला देण्यात आले आहे.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक ५९ परिंधावी नाम संवछरे कार्तिक बहुल पंचमी गुरुवासरे[1] क्षेत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपती स्वामी——— याणी राजश्री देशाधिकारी व कारकून वर्तमान भावी सुभा प्रांत कोल्हापूर यासि आज्ञा केली यैसीजी.

सिका प्रतिनिधीचा

निबाजी वा।। फिरगोजी माळी म्हेतर कसबे कोलापूर याणे करवीरचे मुकामी स्वामी संनिध विनंती केली कीं कसबे मारचे माळी याचे म्हेतेरकीचे वतन पुरातन कुमाजी वा।। डायाजी माळी याचे होतें. त्यास त्याचे पोटी संतान नाही निपुत्रीक नकल जाहले. वतन दिवाणचे याकरिता पेशजी राजश्री उदाजी चवाण कसबे मारी होते त्यासी जाऊन वर्तमान सांगितले. त्यावरून माळी याचे म्हेतरकीचे वतन निरवरीस पाहून त्याणी आपणास म्हेतरकीचे वतन दिल्हे. पत्रेही करुन दिल्ही आहेत. माहाराज कृपाळू होऊन सदरहू माळी याचे म्हेतरकीचे वतन मऱ्हामत केलें पाहिजे म्हणोन विदित केले व राजश्री कोंडाजी भोसले सुभेदार याणाही विनंती केली. त्यावरून मनास आणिता

---

१ वाराप्रमाणे तारीख काढली आहे.

म्हेतरकीचे वतन नकल जाहाले. वतन दिवाणचे. माहाराज याजवरी कृपाळू होऊन माळीयाचे म्हेतरकीचे वतन नूतन मऱ्हामत करून दिल्हे आसे व या वतनास हाक व लाजिमा व पालक याचा मोईन करून दिल्ही आसे. माळी याच्या खुमास बी तपसील——

पालक नक्त बावेस
२ घरे
२ म्हसी
४

इनाम जमीन कसबे मारी
पड बिघे ८५
कवटे मालिणी दर बाजारास
आगर दुकानास फसकी घ्यावी
कलम
१
बाजारास माळी याच्या बैलास
व खांदा ऊस माळवे अणतील
त्यास माळवे वजनी
८८२ गोणीस.
८८१ खांदा ऊस
८८३

धोतर व पासोडी घोंगड्या
बदल माळी याच्या खुमास
सादिलवारी सालिना होन
१
माहाल व गोंधळ व लग्न व पाट
करतील त्या (अक्षरे नाहीत) पान
मान घ्यावे————कलम
१
वेखालाव व गोत पात होईल ते
म्हेतरांचे गुजारतीने करावे. त्याणी
तशरीफ घ्यावी.
सेरिखा————
लेवाजे येईल ते (+ + +)
लणे जाले तर म्हेतर माराचे
गु॥ वजन करून द्यावे
१
बाग वागाईत दिवाणचे कोणे
जिनस (पुढील अक्षरे फाटली आहेत)

तारीख[1] १९
जमादिलावल सुरु सन
सलास सलासीन मया
आलफ

---

१ जंत्री प्रमाणे दि. २८–१०–१७३२.

क्रमांक : १११ दि. ४-१२-१७३२

विरोजी माने याची महाजनकी चालवावी म्हणून नीळकंठ त्र्यंवक प्रधान यांचे राणी जिजाबाई याना विनंती पत्र.

श्री तालिक

श्रीमंत माहाराज मातुश्री आईसाहेबाचे सेवेसी. विनंती सेवक निलकंठराव त्रंबक प्रधान कृतानेक विज्ञापना. साहेबाचे कृपावलोकने मार्गशीर्ष बहुल द्वीतीया मंदवासरे पावेतो कुशल आस. विशेष राजश्री विरोजी माने याचा कोल्हापूरचा माहाजनकीचा वतन पूर्वापार आहे. ते निर्वेध चालावयाविसी राजेश्री स्वामी सातारियास आल ते समई माहाराज राजेश्री स्वामीनी आगत्यवाद धरून सांगितले त्यावरून स्वामींनी मान्य करून पत्र दिली. प्रस्तुत सेवकास माहाराजादि बोलाऊन नेऊन याचा वतनी प्रसंगाकरिता बहुताचा आगत्ये धरून आज्ञा केली आणि विरोजी माने यासी सेवकाचे हाती दिल्हा. लक्ष प्रकार माहाजनकीचा आमल पूर्वापार आसल तो चालवावा म्हणेन आज्ञा. अशास हाली राजेश्री विरोजी माने यासी मा(हा)राजादि करविरास पाठविले आहेत. साहेबाचे दरशेण घ्यावयाची आज्ञा. त्या प्रमाण साहेबाकड येऊन सर्व वर्त(मान) निवेदन करतील. तदनुरूप राजेश्री कोडजी भोसले सुभेदार व राजेश्री चितोपंत यासी आज्ञापत्र सादर करून माहाजनकीचा कानु कायेदा पहिलेपासून आसल त्यामध्ये चालतो काय आणि राहिला काय हे मनास आणोन जे राहिल आसल ते सुरलित चालोन याची वतनावरी स्थापना होय ते करणार साहेब धणी आहेत. येविसी माहाराजाचहि पत्र आहे त्यावरून सेवेसी विदित होईल. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य रने।। फतेसिंग भोसले रामराम. सुमा सलास सलासीन म(या) अलफ. मौजे मुडे क।। तलबोड ये(गा)वीच्या पाटीलकीचा कजया आहे. येसियास जमाले व सालवी दोघाची मनसुबी मागेच विल्हे लागली. सालवी खोटे जाले. ते गैर हजीर जाले. ते तुमच्या परगणियात आहेत. त्यांस आणावयास माणसे पाटविली आहेत. तरी तुम्ही अटकाव न करणे.

जाणिजे. + + + + हुत काये.

सिका

क्रमांक : १२१ इ. स. १७३३

महमद खान गुमास्ता देशमुख कसबे तळबीड यास आज्ञा की, सदर्हू गावच्या गत सालच्या व चालू सालच्या तिजाईच्या उत्पन्नापैकी पंचवीसशे रुपये पाठवून द्यावे.

श्री

म।। महमद खान गुमास्ते देशमुख कसबे तळबीड सुमा आर्बा सलासीन मया आलफ. तुम्हाकडे इनाम तिंजाईचा येवज साल गु।। व साल मजकूर येणे. त्या येवजी तुर्त रु।। २५ पंचवीस सद आणविली आसे सिताबा[1] पाटऊन देणे. दिरंग न करणे. या कामास सिदोजी नलवडेस पा।। असे. यासी रु।। पंचवीस आदा करणे.

जाणिजे छ. २० जमा + +

सिका

क्रमांक : १२२ दि. २७–१–१७३४

मौजे कुरुंदवाड या गावची चौथाई चिंतो महादेव यांजकडून दूर करून राणोजी घोरपडे सेनापती याना देण्यात आली आहे, म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे सदरहु गावच्या मोकदमाना पत्र.

---

१. सिताबा = जलद

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शक ६० प्रमादीनाम संवत्सरे माघ शुध चतुर्थी भानुवासर क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी

श्री शंभु छत्रप ति हर्षनिधान त्र्यंबक सुत निळ कंठराव मुख्य प्रधान	श्री आई आ दि पुरुष श्री राजा शिव छत्रपती स्वामि कृपानिधि ।। तस्य प रशुराम त्र्यंबक प्रतिनिधि
पान घाटी	वर्तुळाकार

मोकदमान मौजे कुरदवाड ताा आळते यासि अज्ञा केली यैसीजे. मौजे मजकूरचे चौथाईचा यैवज पेशजी राजश्री चिंतो माहादेव याकडे जमावाचे बेगमीस दिल्हा होता. हाली माारनुलेकडून दूर करून राजश्री राणोजी घोरपडे सेनापती याकडे दिला आहे. तर तुम्ही सनापतीकडे मौज मारचे अकाराची चौथाईचा यैवज होईल तो वसूल देणे. दुसरेकडे वसूल न देणे. मौजे माारपैकी हुजुर नजरेचे रु।। १५० करार केले आहेत. तो यैवज हुजुर सिताब पाठऊन देणे.

जाणिजे. निदेश समक्ष.

मर्या देयं
विराजते

तेरीख २
रमजान सु।। आर्बा

बार सुद्र.

क्रमांक : १२३ दि. २९-१-१७३४

भरमोजी माने यास तीस बिघे जमीन इनाम दिल्याचे महाराणी जिजाबाई यांचे बाजी निकम व शशो कोंडदेव कमाविसदार मौजे भादोले यांस आज्ञापत्र.

श्री

श्रीमंत सकल सौभाग्यादिसंपन मातुश्री जिजाबाई साहेब याणी राजेश्री बाजी निकम व शशो कोंडदेव कमाविसदार मौजे भादोले प्रांत वडगाव यासी आज्ञा केली येसीजे. सु॥ आर्बा सलासीन मया आलफ. भरमोजी माने प॥ मौजें मजकूर यास मौजें मारी जमीन बिघे तीस बिघे देविली आसेत. तरी तुम्ही जमीन पडीची विसा पांडाचे बिघ-याने मोजून सदरहू पाव चावर म॥रनिलेचे पदरी घालणे यविसी उजूर न करणे.

जाणिजे. छ ४ रमजान. लेखनसीमा. मोर्तब आसे.

क्रमांक : १२४ दि. ११–४–१७३४

कसबे कालेढोण, वांगी व तळबीड येथील हक्क सुरळित मिळत नाही, अशी तक्रार संभाजी मोहिते, संक्राजी मोहिते देशमुख व कृष्णाजी नरसिंह देशपांडे यानी केल्यावरून श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधी यानी सदहू हक्क त्याना सुरळित मिळावा म्हणून वरील कसब्याना ताकीद दिली.

नक्कल

मा। आनाम संभाजी मोहिते व संक्राजी मोहिते देशमुख व कृष्णाजी नरसिंव्ह देशपांडे कसबे कालेढोण व वांगी व तलबीड यासी श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधी सुमा सन खमस सलासीन मया आलफ. कसबे म॥चे हक सुरलित देत नाहीत म्हणोन तुम्ही पेशजी हुजुर येऊन विदित केले होते.

सीका

त्यावरून वरात[1] करून दुसाला हाक हुजूर वसूल घेतला होता. त्यास पाटील कुलकर्णी तुम्हाकडे येऊन हाक व इनाम सुरलित द्यावा असा करार केला म्हणोन तुम्ही येऊन विदित केले.

---

१ वरात =-मामलेदार वा खोत यांजकडून कुळांकडे येणारा तगादार.

त्या वरून कसबे मजकुरास आज्ञापत्र सादर केले आहे. तरी तुम्ही आपला हाक इनाम वाडा जो पुरातन असल तेणे प्रमाणे घेणे. तुमचे माथा नजर रुपये ३०० तिनशे करार केले असे. याचा वसूल देऊन सुखरूप राहाणे.

छ. १७ जिलकाद निधी समक्ष. मोर्तब असे.

सुर सुद्र बार.

क्रमांक : १२५ **दि. २७–५–१७३४**

महाराज राजश्री स्वामीकडे एक हत्ती रवाना केला आहे. तरी तो नरगुंदला सुरक्षित पोहोचता करावा म्हणून हिंदुराव घोरपडे यांचे खानगोंडा बहादूर देसाई, परगणा लक्ष्मेश्वर यास पत्र. हिंदुराव घोरपडे यानी या पत्रात "व्यास राजऋषी देव, सेनापती जप्तनमुलुक, फत्तेजंग बहादूर' हे किताब वापरल्याचे आढळते.

श्री सुबराज

राजेश्री खानगोंडा बहादूर देसाई पा।
लक्ष्मेश्वर गोसावी यासी

अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्ये——स्ने।।
हिंदूराव घोरपडे ममलकतमदार व्यास राजरुषी देव सेनापति जप्तन मुलूक[1] फतेजंग बहादूर रामराम. सुहूरसन खमस सलासीन मया आलफ. महाराज राजश्री——स्वामी कारणे हती येथोन रवाना केला आहे. खंडोजी कदम घेऊन जात आहे. तुम्हापासी येतील. तुम्ही त्या समागमे पंनास प्यादे देऊन नरगुंदपावेतो पावता करणे खोळंबा न करणे मार्गी. सुरक्षीत पोहोचते करणे.[2]

---

१ जप्तनमुलुक फत्तेजंग बहादूर हा हिंदुराव घोरपडे यांचा नवीन किताब आहे.

२ अशाच आशयाचे पत्र हिंदुराव घोरपडे यानी तिरकप्पा देसाई व देशकुलकर्णी किल्ले कोपळ यास पाठविल्याचे उपलब्ध असून, तेहि दि. २७–५–१७३४ चेच आहे. त्यात हत्ती गिरहट्टीपर्यंत पोहोचता करावा असे म्हटले आहे.

जाणिजे ५ छ मोहरम.

लेखन
मर्यादा

सुरु सुद्र बार

क्रमांक : १२६ ख्रि २७-५-१७३५

लष्करातील एक हत्ती हिंदुराव घोरपडे यानी छत्रपती संभाजी यांच्याकडे रवाना केला होता. तो घेऊन जाणारांच्या मार्गात व्यत्यय आणू नये म्हणून त्यानी लष्करापासून किल्ले पन्हाळा या दरम्यानच्या ठिकठिकाणच्या सरकारी अधिकाऱ्याना या पत्रात ताकीद दिली आहे.

मारुल अनाम देशकानी व स्वारानी पागा व सिलेदारानी व कमाविसदारानी व चौकिदारानी जकायती महालानिहाय अहुद्र लस्कर तहद किले पनाळा यांस हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार सुहूर सन (खमस) सलासीन मया आलफ चौकोनी सिका लस्कराहून हती फील एक हुजूर महाराज राजश्री—स्वामीकडे रवाना केला आहे. समागमे खंडोजी कदम अफराद[1] दिल्हा आहे. तरी मार्गी जकायतेविसी व हरएक बाबे मुजाइ(क)[2] न होता सुरक्षीत ठिकाणास पोहोंचते करणे. दरीबाब[3] ताकीद असे.

जाणिजे. छ ५ मोहरम.

लेखन
मर्यादा

---

१ अफराद = चाकर, नोकर; २ मुजाईक = प्रतिबंध;
३ दरीबाब = या बाबतीत.

क्रमांक : १२७ **दि. २२-९-१७३४**

मौजे तेरणी बुद्रुक हा गाव सेटगौडा संकगौडा देसाई यास इनाम दिला आहे, म्हणून दिवाण कोट कोल्हापूर याचे मोकादम मौजे तेरणी बुद्रुक यास पत्र.

आज दिवाण किले सामानगड ता। मोकदमानी मौजे तेरणी बुदरुख क।। नूळ सु।। खमस सलासीन मया आलफ. सेटगौडा संकगौडा देसाई कर्यात मजकूर हे किला येऊन विनंती केली की आपण किलीयासी रुजुवात वर्तोन हमीशा येकनिष्ठपणे सेवा करीत आलो. [illegible] कितेक खस्त मेहनता केल्या. ऐसीयास साहेब कृपाळू होऊन नूतन इनाम गाव करून दिला पाहिजे (म्हणून इनाम दिले, इ. इ.)

छ ५ माहे जमादिलावल.

क्रमांक : १२८ **दि. ९-११-१७३४**

चितो महादेव याने आपण जिजाबाईचा मानस पुत्र असल्याचे सांगितले म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यानी त्याला अष्ट प्रधानामध्ये न्यायाधिशाचे स्थान दिले.

श्री तालीक

स्वस्ति श्री राज्याभिशक शक ६१ आनंदनाम संवछर कार्तीक बहुल दशमी मंदवासर क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपती स्वामी याणी समस्त राजकार्यधुरंधर विस्वासनिधि राजमान्ये राजेश्री चितो मा(हा)देव न्यायाधीश यास आज्ञा केली आसीजे. तुम्ही स्वामीचे नवाजीस.[1] स्वामीच्या पायाविना आन्य दैवत माहीत नाही. याकरिता दिवस दिवस तुमचे उर्जित करून चालवण हे स्वामीस परम आवस्यक. तुम्ही स्वामीचा राणीवास चौथा वाडा याचे पुत्र म्हणविल. याकरिता हाली स्वामी तुम्हावर कृपाळू होऊन तुमची आष्टप्रधाना मध्य गणना

१ नवाजीस = आश्रित, लालन पालन केलेला.

करून तुम्हास न्यायाधिसीचा हुदा सांगितला आस. तरी तुम्ही निस्टन वर्तोन न्यायाधिशीचा हुदा देऊन प्रमाण करून स्वामीची कृपा संपादन करणे. तुम्हास वेतन सालिना दखील चाकर होन पा। ५००० पाच हजार केले आसत. तरी ई।। पैवस्तीपासून दंडक प्र।। वजावाट करून राहिल वेतन सिरस्ताप्र।। घेत जाणे. वतनाचे माईनप्र।। चाकर व।।(द)पल त्या दिवसापासून त्याचा हाक घेत जाणे. तुमच्या हुद्यास जिल्हा पाहिजे याकरितां सुभा प्रां पनाळा पै।। ता आळत व रुकडी दोनी माहाल दरोबस्त व कोल्हापूर सुभांच माहाल वरकड माहालची चौथाही दिल्ही आहे. तरी जिल्हा कबज करून फौज वागऊन स्वामीची शवा करीत जाणे. स्वामीची दया संपादीत जाणे. तुम्हास जमान राणीवास चौथावाडा घेतल आसत. जाणिजे. बहुत लिहिणे तरी तुम्ही सूज्ञ आसा. मोर्तब.

तारीख २४ जमादिलाखर सु।। खमस

बार बार

क्रमांक : १२९ इ. स. १७३४–३५

राणोजी घोरपडे सेनापती यानी छत्रपती संभाजी दुसरे याना सादर केलेल्या या अर्जात आपला सरंजाम, फौजेचा खर्च, वगैरे गोष्टीचा तपशील दिला असून खासगी खर्चासाठी मुलुख मागितला आहे.

यादी वोली राजश्री राणोजी घोरपडे सेनापती सु।। खमस सलासीन मया व आलफ—

राजश्री सुभानराव सिंदे सेना खासकल व राजश्री दादाजीराव यास आज्ञा केली आहे ते तुम्हास सांगतील म्हणोन आज्ञापत्र सादर जाहले. त्यास उभयता येऊन भेटोन गेले. बोली चाली काही खुलाशाने

स्वामीनी मनोलीचे मुकामीहून सरंजाम निवडून दिल्हा तो सरंजामी यैवज निर्माण काय होतो तो शेवेसी विदीत आहे. सेवकपासी दोनी हजार फौज नेहमी आहे. त्याची उस्तवारी काय आहे त्यामध्ये

बोलोन गेले नाहीत. उपर येकर्तो जे राजश्री दादाजी राऊ यानी राज्यभाराचे व फौजेची यख्तीयारी करून गेले आहेत. परंतु सेवकास आज्ञा जाहली ते काही कलले नाही. सेवकाची उमेद स्वामी सेवा एकनिष्ठेने करावी. हा हुदा धणीयाचा नेहमी आहे. दोन हजार फौज धणीयाची स्वामी कार्य पाहून आणिखी मेलवावे लागतात. यास्तव विनंती लिहिली आहे. आज्ञा करावया स्वामी समर्थ आहेत. सेवेसी श्रुत होय.

१

मनोलीचे मुकामी पा। यादवाड राजश्री सुभानराऊ सिंदे याजकडे दिल्हेस व कोलार परगणे नेसरी माहाल दरोबस्त दिल्हे. त्यास सेनाखासकील यानी नेसरी आपण घेऊन यादवाड माहाल आम्हास दिल्ह आहे. याचे सनद सादर करावया स्वामी समर्थ आहेत. चांदगड माहालाचे मनोलीचे मुकामी सातही गाव दिल्हे आहेत. त्यास दोनी वरसे तिकडे जावे. तरी कितूर बेलगाव व दोनी माहालास उपसर्ग लागल म्हणून कित्तूर बेलगल हे दोनी माहाल ठेऊन घेतले. त्यास कित्तूर चवदा कर्याती व बेलगाव साहा कर्याती येस माहाल पोक्त[1]. त्याचे मुबदला व्हनगुपे व येलबारगे व करडियेस तीन कर्याती लाहान मलप्रभा पैलकडे दिल्हे. तरी कितूर बेलगाऊ व खानापूर तिनी माहालाचे दस्तकाय[2] आणि तीन कर्यातीचा दस्तकाय एका कर्यातीचा मुबदला हे येस वर्तमान आहे. स्वामी कृपालु होऊन पूर्ववत प्रमाणे कितुर बेलगाऊ व खानापूर करार करून घ्यावया स्वामी समर्थ आहेत.

१

पा। बागलकोट देखील बेळगाव केरूर आनवाल हे माहाल पूर्वीपासून दिल्हे आहेत. त्यास घालमेल होऊन कब्ज पडले नाही. साल गु॥ माहाली मुकाम करून बोलीचाली कारकून ठेविले. त्यास मागती घालेमेली जाहली. कारकून उठोन आले. त्यावर मागती स्वामी कृपाळू होऊन सनद सादर केली. ती रवाना केली आहे. परंतु मागती सनदेचा उजुर पडला आहे. हली ताजे सनदा व (नवाजीस) ..पत्र जे राजेश्री हिंदुराऊ याकडून दूर करून

१ पोक्त = पूर्ण; २ दस्तकाय = अमल.

क्रमांक : ११२ दि. ४-१२-१७३२ (?)

विरोजी माने याच्या कोल्हापूरच्या वतनासंबंधीचे हे पत्र आहे. महाराजांच्या पूर्वीच्या आज्ञापत्राप्रमाणे व आता मातुश्री आईसाहेब जी आज्ञा करतील त्यानुसार विरोजी माने यांच्या वतनाचा व महाजनकीचा अधिकार चालविण्याची ताकीद पाटील-कुलकर्णी व वरकड वतनदार याना द्यावी, म्हणून नीलकंठराव त्रिंबक प्रधान यांचे कोंडोजी भोसले सुभेदार व चितोपंत याना पत्र.

श्री तालीक

राजेश्री कोंडोजी भोसले सुभेदार व
राजश्री चितोपंत गोसावी यासी



अखंडीत लक्ष्मीं आलंकृत राजमान्ये स्ने।। निलकंटराव त्रिंबक प्रधान रामराम. येथील कुशल जाणोन स्वकीये लेखन करणे. यानंतरी राजेश्री विरोजी माने याच कोल्हापूरच वतन आपेत्यविसी गतवर्षी राजेश्री स्वामी सातारियासी आल त्या समई माहाराजानी बहुता रीतीने राजेश्री स्वामीनी मान्ये करून पत्र दिली आहेत. प्रस्तुत माहाराजादि आम्हास बोलऊन विरोजी माने यासी आमचे हाती देऊन वतन अमल सुरळित चालऊन स्थापना वतनावरी करणे म्हणोन बहुता रीतीने आज्ञा केली. अशास हाली मा।।रनिलेस वतनी प्रसंगाकरिता रो माहाराजाची आज्ञा देऊन श्रीमंत मातोश्री आईसाहेबाकडे पाठविले आहेत. तरी तुम्हास मातुश्री साहेब आज्ञापत्र सादर करितील व पेसजी राजेश्रीची पत्रे आहेत ते मनास आणून त्याप्र।। कानु कायेदा माहाजनकीचा आसल तो सुरळित चालण येविसी पाटील कुलकरणी वरचील[1] वतनदार यासी ताकीद करून सांगण. रो माहाराजादि बहुत आगत्यवाद असून आज्ञा केली आहे.

जाणिजे. छ १५ जा।।कर.

बहुत काये लिहिणे.

---

१ वरचील = वरकड.

क्रमांक : ११३ दि. २३-१-१७३३

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी वे।। सदाशिवभट उपाध्ये या त्यांच्या 'कुलगुरू' ना करवीरात घरासाठी जागा दान दिली त्याचे हे दानपत्र.

श्री

माथ्यावर सिका असे

स्वास्त श्री राज्याभिषेक शके ५९ परिधामी नाम संवछरे माघ बहुल चतुर्थी इंदुवासरे[1] क्षत्रीये कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी वेदशास्त्रसंपन्न राजश्री सदासिवभट

सिका

उपाध्ये उपनाम आरवीकर गोत्र शाकल्य सूत्र आश्वलायन यास दिल्हे दानपत्र आसे जे. स्वामीचा मुकाम करविरी जाला ते समई करवीर माहाक्षेत्र येथें घरदान द्यावे येसे स्वामीच्या चित्तात आले. त्यावरून कसबा मजकुरी खुशरजांव[2] दिले घर कसबे मजकूरचे देशमूख व पाटील कुलकर्णी व नाईकवडी यास जागा करून देणे म्हणोन आज्ञा केली त्यावरून समस्तानी हसन दरवेस (व) मिरा गोरीशानी दिवाण मइवडी कसबा म।। याचे घर खुशरजांव दिले. जागा रिकामा करून दिवाणांत नजर केला आणि हासन दरवेस व मिरा गोरीशानी दिवाण यास घराचा दुब दिले. घर बांधावयासि मिरा हुसेन मिरजुमले कसबे म।। याचा जागा घेऊन त्यास दिल्हा. हसन दरवेस व मिरा गौरीशानी याची जागा कसबे मजकूरचे देशमुख व पा।। कुलकर्णी व नाइकवडी कसबा म।। याणी स्वामीस नजर केला. ते घर स्वामीने तुम्ही स्वामीचे उपाध्ये कुलगुरू तुम्हास ग्रहदान दिधल्याने स्वामीस कल्याणावह याकरितां साधरण संवत्छरी माघ शु।। पोर्णिमा माहापर्वकाली सहहिरण्योदक घर बांधावयास स्थलयान दिल्हे आहे. तरी तुम्ही कसबे मजकुरी जे स्थल तुम्हास दान दिले तेथे तुम्ही

---

१ वाराप्रमाणे तारीख काढली आहे.

२ खुशरजाव = खुषरजा ?; स्वतोषे.

इमारतीचे उत्तम घर बांधोन तुम्ही व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने नांदोन स्नानसंध्यादिक शटकर्मे आचरोन सुखे राहणे. निदेश समक्ष.

मोर्तब असे.

तेरीख १७
साबान सुरू सन सलास.

क्रमांक : ११४ दि. ९–३–१७३३

कुडाळचे सरदेसाई नागसावंत भोसले याना परगणा गलगली लष्कराच्या खर्चासाठी मोकासा म्हणून दिला आहे. तरी त्याच्या मोकासाबाबेचा ऐवज नागसावंताना द्यावा म्हणून हिंदुराव घोरपडे यांचे देशमुख व देशकुलकर्णी व नाडगीर परगणा गलगली यांस पत्र.

श्री सुबराज

मा। अनाम देशमुख व देशकुलकर्णी व नाडगीर[1] पा। गलगले यांसि हिंदुराऊ घोरपडे ममलकतमदार सुहुरसन सलास सलासीन मया अलफ. पा। मजकूर राजेश्री नागसावंत भोसले सरदेसाई कुडाळ यास जमावाच्या बेगमीस मोकासा करार करून दिल्हे आसे. तरी तुम्ही मानिलेकडे मोकसा बाबेचा यैवज देत जाणे[2].

चोकोनी सिका

जाणिजे. छ ३ शौवाल.

लेखन
मर्यादा

---

१ नाडगीर : महाराष्ट्रांतील देशपांड्यासारखा कर्नाटकांतील एक वसूल अधिकारी.

२ अशाच प्रकारे का। कले, का। बोरगांव, पा। जमखंडी, तपे असडोली, का। अरळे, का। तारळे, क। रांगणे व प्रांत गोकाक येथील मोकासे हिंदुराव घोरपडे यानी नागसावंत भोसले याना दिल्याची दि. ९–३–१७३३ ची पत्रे उपलब्ध आहेत.

क्रमांक : ११५ दि. २–४–१७३३

मौजे वेलफळे येथील सरकारी जमिनीत म्हावसीचे मोकदम पाटणकराचे आश्रयाने शेते करतात असे कानी आल्यावरून त्याना तसें न करण्याची श्रीनिवास परशराम प्रतिनिधि यांची ताकीद.

श्री

श्री
श्री आई आदि पुरु-
ष श्री राजा शाहू छत्रप
ति स्वामि कृष्णनिधि त
स्य श्रीनिवास परशु
राम प्रतिनिधि

आज्ञापत्र राजश्री पंत प्रतिनिधी ता। मोकद + + मौजे म्हावसी ता। पाटण सुमा सलास सलासीन मया व आलफ. मौजे इलफुलेचे जमीन तुम्ही दर + + तुम्ही कीर्द करून पाटणकराचे आश्रा करून खाता म्हणून कलो आले. तरी पूर्वी रवा दि (व्य) होऊन निर्वाह जाला असता तुम्हास दरम्यान सेते वलफिलेचे जमिनीत करावयाचें प्रयोजन नाही. जमीन हुजरुन अमानत केली असे. पेस्तर इनसाफामुले निर्वाह होईल. तरी तुम्ही कीर्द न करणे.

जाणिजे. छ २७ सवाल (?) निदेश समक्ष.

राजते
लेखना
वधीं

क्रमांक : ११६ दि. १२–६–१७३३

रुद्राजी आदिम हा स्वामी कार्यावर खर्च झाला. त्याच्या मुलास तीन बिघे ‘जान परवेसी’ जमीन इमान दिली आहे म्हणून दिवाणकोट कोल्हापूर याचे मोकदम मौजे बावडे यास पत्र.

आज दिवाण कोट कोल्हापूर ताहा मोकदमानी मौजे बावडे कसबे हवेली सु॥ सन अर्बा सिलासैन मया अलफ. मौजे मजकुरी जाफेजी (जाखोजी ?) बिन रुद्रोजी आदिम यास [1]जानपरवेसी चालविणे जरूर. सबब रुद्राजी आदिम हा स्वामी कार्यावरी चीज जाहला. त्याच्या मुलाचे योगक्षेम चालावायाबद्दल नूतन इनाम मौजे मजकुरी पडी जमीन पैकी भातरोपे जमीन तिन बिघे मुलास जान परवेसीस दिली असे. जमीन नेमून चतु:सीसा करून देणे. साल दरसाल ताजे सनदेचा उजूर न करिणे.

जाणिजे. छ १० मोहरम.

क्रमांक : ११७ दि. २८-७-१७३३

तळबीडकर मोहिते व पाटणकर हे मौजे वेलफळे येथील सरकारी जमिनीत आक्रमण करतात असे आढळून आल्यावरून, तसे करू नये म्हणून श्रीनिवास परशुराम प्रतिनिधि यांनी नागोजीराव पाटणकर यांस ताकीद.

श्री

राजश्री नागोजीराव
पाटणकर गोसावी यास

अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्ने॥ श्रीनिवास परशराम (प्रति) निधि आसीर्वाद. सु॥ सलास सलासी (न) मया व आलफ. मौजे वेलफले कर्यात तलबीड गावीची जमीन म्हावसीकरानी + + + + दरम्याने कथाला सिवेचा करून कीर्दी करितात. येसियास त्याचा रवा (?) निर्वाह होऊन गेला असता ब + + + म्हावसीकर कीर्दी करून उसूल देत नाहीत हे गोस्टी उत्तम नाही. हाली ते जमीन आमानत केली असे. कीर्दी जाली असेल त्या + वसूल ताकीद करून हुजुर देव + + पुढे त्यास कीर्दी करावयास गरज (? कार्य)

---

1 जान परवेसी = जान + परदेसी (परवरीस) = जीव सांभाळण्यासाठी, योगक्षेमासाठी.

दूसरी गोस्टी वेलफाले पेशजी इद(लशा)हीचे वेलेस घोरपडे यानी सेरीं + + + होती ते तुम्ही आपणास दिल्हे (म्हणता). मोहिते आपणास दिल्ही म्हणतात. येसियास घोरपडे गेले. दिवाणाची (ज)मीन दिवाणात राहिली. त्याची क + + + स कथला करिता तरी दिवाणाची सन(द) पत्र नसता तुम्हास आथवा मोहिते यास कथला करावयास प्रयोजन ना(ही). हाली ते सेरी दिवाणात अमानत क(ली) असे. तीस कौल देऊन कीर्दी करविली आहे. तुम्हास कथाला करावयास प्रयोजन नाही. नसते कथले करीत नच जाणे. फ़िरोन ब्रो (भाट) येऊ न देणे. छ २७ सफर.

श्री
श्री आई आदि पुरु
ष श्री राजा शाहू छत्रप
ती स्वामि कृपानिधि त
स्य श्रीनिवास परश
राम प्रतिनिधि

राजते
लेखना
वधी

क्रमांक : ११८ दि. २२–१०–१७३३

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी श्रीमहालक्ष्मीच्या पूजेची दोन आठवड्यांची वृत्ती बाबाभट व गोपाळभट या दोघांना दिली.

श्री

महालक्ष्मी

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६० प्रमादी नाम संवछरे आश्वीन बहुल येकादसी इंदुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा संभु छत्रपती स्वामी याणी वेदमूर्ती राजश्री बाबाभट बिन मुकुंदभट व गोपाळभट बिन बाबदेभट मुनीश्वर पूजारी श्री वास्तव्य करवीर यासी आज्ञा केली यैसीजे. तुम्हास व शामभट मुनीश्वर यास वृत्तीविशयी कथला लागला

होता. याकरितां तुम्हां उभयेता बराबरी हुजरे देऊन प्रतिष्ठानास पाठविले. तेथे निवाडा होऊन शामभट वेव्हार सांगत होते ते खोटे जाले. श्रीची पूजा दोन आठवडे तुम्ही उभयेतानी करावी (व) येक आठवडा शामभट यांचा या प्रमाणे निवडिले. तेणे प्रमाणें प्रतिष्ठानचे पत्र घेऊन तुम्ही आलेस त्याप्रमाणें स्वामीनी पत्रें करून दिल्ही. तदनरूप तुम्ही श्रीची पूजा करीत आसतां मध्ये पूजा सांग चालत नव्हती म्हणून विदित जाले. त्यावरून तुमचे दोन आठवडे अमानत केले होते. प्रस्तुत श्रीची पूजा सांग करून उंच वस्त्र भूषण येईल ते श्रीस योग्य करूं म्हणून तुम्ही विनंती केली. त्यावरून स्वामी तुम्हावरी कृपाळू होऊन तुपचे दोन आठवडे पूजा वृत्ती तुमचे दुमाला केली असे. तुम्ही आपलें दों आठवड्यांत श्री ची सांग पूजा करून उंच वस्त्र भूषण श्रीस योग्य करीत जाणे. आणी दोन आठवडे पूजावृत्ती तुमची तुम्ही पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरेनें आनभवून सुखरूप राहणे. श्रीकडील इनाम गांव मौजे कुरडू हवेली कोल्हापूर तुमचे दुमाला आहे. तेथील उत्पन्न श्रीचे पूजा उत्साहास व्यय करणे.[१] निर्देश समक्ष.

मोर्तब असे

सुरु सुद्र बार बार रुजु संमत मंत्री

क्रमांक : ११९ **दि. ४–१२–१७३३**

नारो विठ्ठल प्रभु ' नामजाद खासगी हुजरात ', त्रिंबकराव भानजी, सुंदर केशव व त्रिंबक बालारा(म) यानी रायापा माने याजपासून दोन हजार रुपये दर महा दर शेकडा रुपये पांच व्याजाप्रमाणे कर्ज घेतले.

श्री राम प्रा

श्री

श्री राजा शा

चरणी तत्पर

नारो विठल

प्रभु निरंतर

१ या नकलेची असल श्रीपाद रामचंद्र मुनीश्वर श्रीपूजक वास्तव्य करवीर याजकडे असे.

शके १६५५ प्रमाथीनाम सवछरे माहे मार्गेश्वर सुद ९ नवमी मंगलवार ते दिनी खत लिखते धनको नाम राजेश्री रायापा माने यासी रिणको नाम नारो विठल प्रभु नामजाद खासगी हुजरात व त्रिंबकराऊ भानजी व सुंधर केशव व त्रिंबकजी बालारा(म) लिहून दिधले जे आत्मकार्य समंधे तुम्हापासोन घेतले मुदल आंके रु॥ २००१ दोन हजार. यास व्याज दर माहे दर सदे रु॥ ५ पंचोत्रा प्रमाणे सव्याज बि॥ हिसाब प्रविष्ट करून हे खत लिहिले. सही. बि॥ त्रिंबकराऊ भानजी यास मुदत आखेर साल पावेतो करुन हे लिहिले. सही छ ७ माहे रजब सु॥ आर्बा सलासीन मया आलफ. हे खत लिहिले. सही. मोर्तब सुद.

गाही

माहादापा सेटे वस्ती मायेणी निंबसड	जोती श्रीनिवास कुलकर्णी मौजे ओझरडे प्रा पाो
१	१
	आनराली गंगाधर मुसे कुलकर्णी मौजे खरसी प्रा कुडाळ खागीर गोसावी

क्रमांक : १२० इ. स. १७३३

जमाले व साळवी यांच्यामध्ये कसबा तळबीडच्या पाटीलकीबाबत भांडण लागून साळवी मौजे मुढे येथे पळून गेले होते. त्याना आणण्यासाठी फतेसिंग भोसले यानी शिपायी पाठविले व त्यांना अटकाव करू नये म्हणून राजश्री जीवनराव शंकर, सुभेदार व कारकून प्रांत इंदापूर यास हे पत्र पाठविले.

श्री

राजश्री जीवनराव शंकर
सुभेदार व कारकून प्रांत
इंदापूर गोसावी यांस

तिकडे जाणे जाहले नाही. तेथील यैवज आला नाही. त्याचे मुबदला राजश्री नारो खंडेराऊ विनंती करतील त्याप्रा। द्यावया स्वामी समर्थ आहेत.

सेनापतीचे फौज म्हणजे धणि-याचे उजवा हात. सेवकास येक बाजूने स्वामी कार्याची आज्ञा करावी स्वामीचे पुण्यप्रतापे सेवा करून मजुरा करून घेऊ हे उमेद सेवकाची आहे. शेवेसी श्रुत होय. चौथाई सरंजामाचे हुजुर द्यावी. त्यास फौजेस सरंजाम नाही. चौथा-ईचा यैवज द्यावया स्वामी समर्थ आहेत. शेवेसी श्रुत होय.

शेवक येकनिष्ठ. स्वामीनी दाली[1] बांधोन हे शेवा सांगितली त्यासारिखे प्रोक्त फौज करून स्वामीकार्यविसी स्वामी आज्ञा करितील त्याप्रमाणे सेवा करून मजुरा करून घ्यावा येस उमेद सेवक धरीत आहे. येविसी राजश्री बाबुराउ व राजश्री सोनजी नाईक तांबट यास सांगितले आहे व राजश्री नारो खंडेराउ शेवेसी विनंती करतील. शेवेसी श्रु॥ होय. पा। मुदगल सरकारचे माहालची सेवकास दिल्हे आहेत म्हणून आज्ञा पत्र सादर करावया स्वामी समर्थ आहेत. शेवेसी श्रुत होय.

वारल तर्फचे खेडीयाचा बोभाट हुजुर येतो. त्यास स्वामी कृपालु होऊन सरदेशमुखी दिल्ही आहे. त्यास मुकासी आकाराप्रमाणे सरदेशमुखी देत नाहीत. यामुळे रोखे होतात आणि ते बोभाट मात्र करितात. त्यास ताकीद करून सरदेशमुखी गावीचे आकाराप्रमाणे सुरळीत कमाविसदारास उसूल देत आसे करावया स्वामी समर्थ आहेत. शेवेसी श्रुत होय.

निशाणास हती हुदा सांगितले ते समई दिल्हा. यास व्येथा होऊन निधन पावला. ऐसीयास हुदा धणीयाचे. निशाण हती धणीयाचा. उतम हाती निशाणास द्यावया स्वामी समर्थ आहेत.

सरदेशमुखी पनाळा व मामले मिरज देशमुखी व सरदेशमुखी सेवकास दिल्ही आहे. त्यास मिरज प्रांत कृष्णापेलीकडे गेला. उरला गाव पताल सुभा व जुजवी मिरज तर्फ गाव गडकिलेचे. त्यास त्याचे

---

१ दाल = चामड्याचा कमरपट्टा.

यादी पाठविली आहे. जैसे कित्तूर चवदा कर्याती महाल तैसे पो मजकूर अठरा कर्याती महाल आहे. त्यास स्वामी कृपाळु होऊन याही करार करून द्यावया स्वामी समर्थ आहेत. मनोलीचे मुकामी गाव दिल्हे त्या पो गावीचे घालेमली जाहली आहे. त्याचे मुबदला गाऊ द्यावया स्वामी समर्थ आहेत.

१ इंचनहाल.

१ मुतनहाल.

१ बेले.

राज्यातील सरकार सरंजाम आहे तो वाटून द्यावा हा करार दोन वरसे जाहला. तो सिधीस पावला नाही. तो सिधीस पावावया करणार साहेब धणी आहेत.

कर्याती तूल येथील देसमुख्याचा आमचा कजिया वाढला होता. तो याणी निवारून समजाविसी केली होती. पुन्हा कजिया आरंभिला आहे. ये विशई नारो खंडेराऊ विनती करतील.

विचारे यैवज घ्यावा लागतो. त्यामुले सेवेलास काही पावत नाही. वरकड आवघे वतनदार यास गाव इनाम व सेत इनाम दिल्हे आहेत. सेवकास नाहीत. यामुळे खासगत उपजीविका नाही. येसीयास स्वामी कृपालु होऊन गावगना इनाम व इनाम गाऊ करून द्यावया स्वामी समर्थ आहेत.

मनोलीचे मुकामास सरंजाम दिल्हा आहे त्याप्रमाणे माहालास व गावास ताजे आज्ञापत्र सादर करावया स्वामी समर्थ आहेत. शाहू राजाचे खंडणीमध्ये फौजेचे हवेले घेतले होते. ते वसूल होता बाकी राहिली. देहास (त्यास) त्या यंदा आमचे कर्जदारानी गवगवा केला आहे. तो म्हालासी वसूल द्यावयासी आज्ञा दिल्ही पाहिजे.

येणेप्रमाणे शेवेसी विनती पत्र लेहून पाठविली आहे. त्याप्रमाणे पारपत्य करावया स्वामी समर्थ आहेत. शेवेसी श्रुत होय. आर्धा सिका सेनापती याचा आहे.

क्रमांक : १३० दि. १२-२-१७३५

वादी आपाजी आणाजी रोखा, धर्माधिकारी सोनार व प्रतिवादी मल्हारी मेतपा व रामजी संकराजी रोखा, सोनार यांच्यामध्ये सोनार व पांचाळ यांच्या धर्माधिकारपणाच्या वतनाबद्दल तंटा उदभवला असतां वादीने तो छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्याकडे नेला.त्यानी कसबा कोल्हापूरचे मामलेदार व वतनदार यांच्याकडे तो सोपविला असतां वतन दोघांचे असे सर्वानुमते ठरले. त्यावर छत्रपती संभाजी दुसरे यानी निवाडा दिला की सदर्हू वतन दोघानी निम्मे निम्मे भोगावे.

श्री

सिका

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६१ आनंदनाम संवत्सरे फाल्गुन शु।। १ प्रतिपदा सोमवासरे क्षेत्रिय कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी आपाजी बिन आणाजी रोखा धर्माधिकारी सोनार क।।

सिका सिका

कोल्हापूर यासी दिल्हे वतनपत्र यैसीजे. तुवा हुजुर येऊन विनंती केली की सोनार व पंचाल्याचे धर्माधिकारीपणाचे वतन आपले पुरातन आहे. त्यास मल्हारी बिन मेतपा व रामाजी बिन संकराजी रोखा सोनार हे कजिया करीत आहेत. तरी स्वामीने आपले वतनाचा प्रसंग सुरळीत करून दिल्हा पाविजे म्हणोन. त्यावरून मल्हारी बिन मेतपा व रामाजी बिन संकराजी यासी हुजूर आणून हर दो जणाचा करीना मनास आणोन याची मनससुधी करून निवाडा करावयाविसी क।। कोल्हापूरचे मामलेदार व क।। मजकूरचे वतनदार यासी स्वामीने आज्ञा केली. त्यावरून क।। मारचे मामलेदार व क।। मारचे वतनदार व दैव माहाजार दैव सोनार बसून पंचाइतानी तुम्ही हर दो जणाचा पूर्ववत भोगवटा पुसता तुमचे मूळ येक अवघे भाऊबंद खरे असे सर्वाचे मते होऊन तुमची समजावीश केली की पा। कोल्हापूर प्रां। कराड व प्रां। पनाळा व मामले मिरज पा। हुकेरी व पा। रायबाग व पा। कागल पा। माहालानी येथील धर्माधिकारी सोनार व पंचाल या वृती समंधेने उत्पन्न होईल ते आपाजी बिन आणाजी रोखा व त्याचे भाऊबंद निमे व

मल्हारी बिन मेतपा व रामाजी बिन संकराजी व त्याचे भाऊबंद निमे या प्रमाणें निवाडा केला. त्यास येक वर्ष व आपाजी बिन आणाजी याचे येक वर्षी करावी व मल्हारी व रामाजी याणी येक वर्षी करावी. वर्सीली समंधे काळंमाची पूजा व मुंजी व लग्न व गोंधळ व श्राध्ध व पक्ष नवरात्र हारवा लावण कार्य प्रयोजन सणवार जे काय पूर्वापार आसेल ते ज्याचे वर्षीलीत येईल ते त्याणी घ्यावे आणि उभेताचे वर्षीलित आहार व्यवहार प्रायश्चित गोतपंता येईल त्यामुळे जे उत्पन्न होईल ते हर दो जणानी निमें निमे प्रा॥ वाटून घ्यावे आणि प्रायश्चित काय कर्णे ते करवीर क्षेत्री करावे. आनयत्र स्थली न करावे. क्षेत्राविर हरदोजणानी केले तर दिवाणचे गुन्हेगार व गोताचे अन्याई या प्रा॥ हरदोजणाची समजाविश करून या प्रमाणे हरदुजणानी अनभऊन सुखरुप आसावे. वडिल धाकटेपण पेशजीचे कागदपत्र हरदुजणाजवळी आसिले तर ते दिवाणात आणून दाखवावे. दिवाणचे आज्ञेप्रा॥ वडिल धाकटेपण हरदोजणानी वर्तावे. पूर्वील कागदपत्र कोणाजवळ नसतील तर सदरहू वरषिलिचा निवाडा जाला आहे या प्रा॥ वर्तावे शुध्यपत्र देणे जालिया ज्याचे वर्षीलितील त्याणी द्यावे. सदरहू निवाडा केला आहे. यासी कोणी लवादिगर करील तर दिवाणचा गुन्हेगार. असा निवाडा करून का॥ मारचे थलपत्र करून देऊन सर्वानी स्वामी जवळ येऊन विनंती केली व निवाड्याचे थलपत्र आणोन दाखविले. त्यावरून स्वामीनी मनास आणोन सोनार व पंचाल याचे धर्माधिकारीपण तुजे व मल्हारी बिन व रामाजी याचे तुम्ही हरदुजणानी गोताने व पंचाइताने समजाविश तुम्हा हरदोजणाची केली आहे त्याप्रमाणे आपलाली वर्षील चालऊन जे वर्षीलित उत्पन्न होईल जे ज्याचे त्याणी घ्यावे. आहार व्यवहार प्रायश्चित गोतपंत जाली तर तुम्ही हर दुजणानी जे उत्पन्न होईल ते निमे प्रा॥ घेऊन कोणासी परस्परे केल्हाल करिता धर्माधिकारीपणाचे वतन पूर्वापार चालत आहे त्या अलिकडे नवे काही वतन मिळवणे. त्याणे आनभऊन कथला आण आपल्यात न करिता राहावे. असी स्वामीने आज्ञा केली आसे. तरी तुवा मल्हारी बिन मेतपा व रामाजी बिन संकराजी रोखा आसे हरदुजण धर्माधिकारपणाचे वतन आपल्या पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरेने आनभऊन सुखरूप राहाणे. या वतना

समंधे तुमचे माथा शेरणी रु. १०० येकशेहे करार केले असे. तयाचा निमा जमा भांडारग्रह व नीमे का। कोलापूर या प्रा। जाला आहे. तरी तूं धर्माधिकारीपणाचे वतन आनभऊन सुखरूप राहाणे.

निदेश समक्ष. मोर्तंब.

रुजु संमत
मंत्री

तेरीख २९ रमजान सु।। सलास.
सलासीन मया आलफ.

बार सुरु सुद्र बार.

क्रमांक : १३१ **दि. १८–५–१७३५**

शामजी नरसी (नरसिंह) देशपांडे यांचे मौजे उतरेचे कुलकर्ण अमानत केले होते; ते त्यांस हवाली केल्याचे छत्रपती संभाजी दुसरे मोकदम उतरे यास आज्ञापत्र.

स्वस्ति श्री राज्यभीषेक शके ६१ राक्षस नाम संवत्सरे जेष्ट शूध आष्टमी रवीवासरे क्षत्रीये कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी मुकदमानी मौजे उतरे ता।। ठाणे यांस आज्ञा केली येसीजे राजश्री शामजी नरसी देशपांडे प्रांत पनाला याचे मौजे मजकूरचे कुलकर्ण ते पेसजी आमानत केले होते. हाली याचे याकडे करार करून तुम्हास हे आज्ञापत्र सादर केले असे. तरी तुम्ही हें जाणून मौजे मजकूरी शामजी नरसिंह याचे कुलकर्णाचा हक ईनाम बाजे बाब पूर्वापर चालत आल्या प्रमाणे सुरलीत चालवीत जाणे. खलेल या उपरी कांही न करणे. जाणीजे. निदेश समक्ष.

क्रमांक : १३२ **दि. १८–५–१७३५**

निजामउल्मुलुकचा बारवलानजीक मुक्काम पडला असता कृष्णाप्पा नाईक स्वामीसेवेवर हजर झाला म्हणून त्यास मातुश्री गुणाबाई व सुभराव शिंदे यानी मानपान व जमीन इनाम दिली.

श्री

सिका

म॥ अनाम कृष्णपा तिमी नाो कसबे बनूर यासी मातुश्री गुणाबाई व सुबराऊ शिंदे साो सुभा सु॥ सीत सलासीन मया आलफ. नबाब निज्यामनमुलुख या प्रांतास येऊन बारवला नजिक मोकाम केला असता तुम्ही हुजुर येऊन साहेब कामावर रुजु जाला. या करिता तुम्हावरी मेहेरबान होऊन तुम्हास आप्तागिरी मान्य माचर[1] खालसा जमीन पैकी मणभर बीज काो मारचे मापे येक मण सामादे मौजे बीज कोपात पड रान घालोन दिल्हे आहे. रामापा ह्यास सनद सार आहे. अनभव करून साहेब कामावर दुरुस्त असणे. जाणिजे.

शिका

र॥ छ ६ मोहरम माो सुद्र लेखन सीमेचे म॥ असे.

क्रमांक : १३३   **दि. १२–६–१७३५**

शिवाजी घोरपडे अमीरुल् उमराव यांजकडून आजरे. ठाणे घेण्याबाबत नारायण व्यंकटेश यांस हुकूम झाला, त्याप्रसंगी झालेल्या कराराचा हा कागद आहे. तो बहुदा राणोजी घोरपडे यांच्या आज्ञेनुसार झाला असावा.

तालीक

करारनामा चिरंजीव सिवाजी घोरपडे आमीरुलुमराव याजकडोन आजरे ठाणे सुधा घेवणेविसी राजश्री नारायणराव व्यंकटेश यासि आज्ञा होऊन करार जाहला येसीजे. सु॥ सीत सलासीन मया व अलफ.

य॥ देहे ९६

ठाणे नि॥ सिबंदी वगैरे खर्च देहाय ३२   खासगीकडे ठेवावे देहाय ३२ घासदाणा व सरदेशमुखीचा

---

[1] माचर (माचेल ?) = मेणा, पालखी.

मशारनिलेस सरंजामास देहाय ३२	यैवज पेशजी वहिवाटीप्रमाणे हुजुर यावा.
पा। वजा देहाय ५ बाकी देहाय २७	ठाणेचे खर्चाकडे वगैरे देहाय ३२ नेमून दिल्हे. याची वहिवाट आमचे कारकुनाचे नि।। व्हावी.

येणेप्रमाणे करार ठरला. त्याप्रमाणे वहिवाट व्हावी. यात कोणी अंतर करील त्यास कुलस्वामीची शफत आसे.

जाणिजे. छ १ माहे सफर मोर्तब आसे.

कासीब काळे मौजे सिंदवाड.

विसाजी नारायण सित सलासीन मया व आलफ.

क्रमांक : १३४ दि. १४–६–१७३५

गोदी नावाची बाई कोकणात बदकर्म करून तारळे प्रांतीं येऊन राहिली होती. तिची चौकशी होऊन छत्रपती संभाजी दुसरे यानी तिला बटीक म्हणून द्वारकोजी यादव यांस दिली.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६२ राक्षसनाम संवत्सरे आशाढ शुध पंचमी मंदवासरे क्षत्रीये कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राजश्री द्वारकोजी यादव नाईक दि।। दरुनीबंक[1] यासीं दिले

श्रीराजा
शंभु छत्रप
ति हर्षनिधान
त्रिवक सुत नि
ळकंठराव मु
ख्य प्रधान

श्री आई आ
दि पुरुष श्री राजा
शंभु छत्रपती स्वामि
कृपानिधि ॥ तस्य प
रशुराम त्र्यंबक
प्रतिनिधि

पत्र ऐसेजे. बाजारा गोदी बाइको कोकणातून बदअमल करून तारळे प्रांते राहिली होती. तिला हुजुर आणून वाजपूस करितां तिजकडे कर्म लाजीम[२] जालें. याकरितां तिला हुजुर कोटीस जमा करून तुम्हास बदल मुशाहिरा दिली असे. तरी तुम्ही बटीक आपले घरी मागऊन तिचे हातून सेवा घेत जाणें. इची किंमत सिरस्ताप्रा तुमचे वतनांत खर्च पडेल.[३] जाणिजे. निदेश समक्ष.

मर्यादेयं
विराजते

तेरीख ३

सपूर सु॥ सिल सलासीम बार सुरु सुद्रवार.

क्रमांक : १३५ **दि. १७–६–१७३५**

महमद खान याच्या शेताचा वसूल व नगारा वाजविणाऱ्याचा मुशाहिरा याबाबत सुभानजी चव्हाण यास आज्ञापत्र.

श्री

त॥ सुभानजी चवाण क॥ तलबीड सुमा सीत सालासीन मया अलफ. महमद खान याचे इनामाचे सेत तुवा केले आहे. त्याची इनाम तिजाईचा वसूल येणे. त्यास वसूल काय दिला तों काही कलत नाही.

---

१ नीबंक = अंतपुराची चौकी; २ लाजिम = सिद्ध.

३ दि. १६–६–१७३५ या दिवशी रखमी या नावाची वाकडा पाय पडलेली स्त्री द्वारकोजी यादव याना बटीक म्हणून दिल्याचे राणी जिजाबाई यांचे पत्र उपलब्ध आहे.

बाकी राहिली आहे. हाली सदरहूचे येवजी ब।। देणे. नगारची[1] हूजरात दिमत राजश्री पंत प्र।। रुपये १६ सोला देविले असे. आदा करणे. या साली याचे कबज घेणे. तेणेप्रमाणे मजुरा असे.

जाणिजे. छ ६ माहे सफर.

लेख

नावधी

या कामास फते महमद वहिदा बान नगारची पाठविले. यास रु।। ·।। निमे देणे.

लेख

नावधी

क्रमांक : १३६ **दि. १६–७–१७३५**

कृष्णाप्पा तिमी नाईक यास का। बनूरच्या पाटीलकीचे उत्पन्न पूर्ववत्–प्रमाणे दिल्याचे गुणाबाई व सुबराव शिंदे यांचे पत्र.

श्री

मो।। अनाम कृष्णापा तिमी नाईक देसाई का। बनूर यास मातुश्री गुणाबाई व सुबराव शिंदे साहिब सु।। सित सलासैन मया व आलफ. नरसापा तुमचा भाऊबंद यास को मौजे मारचे पाटीलकीचे जितरुब तुम्ही सुरनुत

शिका

चालवीत नव्हता या करिता नरसाणा हुजूर येऊन फि।। केली. तेव्हा पाटीलकीचे जितरुब सरकारात अमानत केले. ते सोडून द्यावे म्हणोन राजश्री देवापास हुजुर पाठविले. त्याणे अर्ज केला तो खातरेस आणोन को मौजे मार चे पाटीलकीचे जितरुब अवघे सोडून तुमचे दुबाला पूर्ववत् प्रा। केले असे. तरी आपल्या भावाबंदास सन्मत करून घेऊन पूर्ववत

---

१ नगारची = नगारा वाजविणारा.

प्रो पाटीलकीचें जितराब अनभव करुन सुखी असणे. कडेराचा म्हसूल सरकारात घेतला आहे. कोलबाब वगैरे तुमचे तुम्हास दिल्हा आहे. येविसी राजश्री मादणास सनद सादर आहे. सरकारास शेरणी ११० रु. एकशे दाहा मोकरार केले आहे. ते वसूल देणे. जाणिजे.

रा। छ ६ माहे रबिलावल सुद्र मोर्तब असे.

क्रमांक : १३७ दि. ९–८–१७३५

राणोजी चव्हाण आवटे व गंगाजी चव्हाण आवटे यांच्यामध्ये घर–वाटणीवरून भाऊबंदकी लागली असता, ती अखेर देवस्थान पंचायत मौजे सिरवडे येथे गेली. राणोजी चव्हाण आवटे याने तत्संबंधी लिहून दिलेला हा कागद आहे.

श्री

राजश्री देव थल पचाईत मोकदमानी मौजे सिरवडे गोसावी यास

बा। दो राणोजी बिन चंदाजी चव्हाण आवटे का। तलबीड प्रात पनाला सु। सीत सलासीन मया व आलफ. कारणे लिहून दिल्हा कागद येसाजे. आमचा व येसाजी बिन गंगाजी चवाण आवटे याचा भाऊपणियाचा घर वाटणीचा कजिया लागला. या करिता उभयेता तुम्हापासी भांडत आलो. त्याजवरून पंचनाइकी आज्ञा केली की तुमची वाटणी जाली की नाही. येसियासी आम्हा उभयताची घर वाटणी काही जाली नाही हे आपण खरे करून देऊ. दाखल्या मोकादल्यानिसी घर वाटणी जाली येसे जाले तरी आपण वाद सागतो तो खोटा. तुम्ही देव सागाल त्या प्र। ऐकू. न यैकू तरी दिवाणचे गुनगार व गोतांचे आन्याई. हा कागद लिहून दिल्हा.

सही. छ १ माहे राखर.

क्रमांक : १३८ दि. ३-९-१७३५

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी हरीहराचार्य पंडीतराव याना दिलेले मौजे मोघर्डे गावचे इनामपत्र. यात त्यांचे पिते श्रीकराचार्य यानी राजदरबारी शास्त्रचर्चेसाठी आलेल्या पंडितांच्या समस्याना उत्तरे दिल्याचा निर्देश आहे.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शक ६२ राक्षस नाम संवत्सरे भाद्रपद बहुल त्रयोदशी सौम्यवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राजेश्री हारीहाराचार्य पंडीतराव गोत्र काश्यप सूत्र आश्वलायन यासी दील्हे इनामपत्र ऐसेजे. तुमचे पिते राजश्री श्रीकराचार्य पंडीतराऊ याणी तीर्थरुप राजश्री कैलासवासी स्वामी संनीध राहोन बहूत श्रम केले. वेदशास्त्रसंपन्न कोणेक प्रसंग दरबारी शास्त्राचा पडिला तो याणि विद्यायोगे संपादिला. जे जे पंडीत आले त्याची समशा पुरविली. स्वामी वेगळे त्रिकर्ण शुद्धीने चिताल न आणीता आजिवरी स्वामीसंनीध होते. सांप्रत नीधन पावले. त्याचे पुत्र तुम्ही विद्यावंत. तुमचे सर्वप्रकारे चालवणे हे स्वामीस परमावश्यक. या करिता पेशजी श्रीकराचार्ये यासी इनाम गांव दिल्हे होते ते तहामुळे वारणे पलीकडे गेले. यास्तव हाली तुम्हास नूतन इनाम (करून दिले, इत्यादी)

तेरीख २६ रबिलाखर सु॥ सीत सलासीन.

क्रमांक : १३९ दि. ६-१०-१७३५

रामचंद्र नाईक पुंडे यांस छत्रपती संभाजी दुसरे यांजकडून मौजे मरळी हा गाव इनाम. त्यांचे वडील शामजी नाईक पुंडे यानी 'थोरले कैलासवासी माहाराजांची सेवा राज्याभिवृधी विषई विशेष केली. त्या उपरी तीर्थरूप राजश्री कैलासवासी यांची सेवा चंजी प्रांते असता यकरुप निष्टेने केली' असा उल्लेख या सनदेत आहे.

श्री
श्री
प्रतिपच्चंद्र रेखे
व वर्धिष्णुर्विश्व वं
दिता शंभु छत्रप
तर्मुद्रा रामसूनो
र्विराजते

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६२ राक्षसनाम संवछरे कार्तिक शुध्र प्रतिपदा रविवासरे[1] क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी राजश्री रामचंद्र नाईक पुंडे गोत्र जामदग्न्य सूत्र आश्वलायन यासी दिल्हे इनामपत्र ऐसेजे. तुम्ही स्वामीच्या राज्यातील पुरातन धुरंधर सेवक तुमचे पिते राजश्री शामजी नाईक पुंडे याणी थोरले कैलासवासी माहाराजांची सेवा राज्यभिवृधी विषई विशेष केली. त्या उपरी तीर्थरूप राजश्री कैलासवासी यांची सेवा चंजी प्रांतें असतां यकरूप निष्ठेने केली श्रमसाहास असाधारण करून नाम्ना करून घेतली. हाली तुम्ही स्वामीची सेवा त्रिकर्ण शुधीने करिता. स्वामी विना दुसरे (दैवत) जाणत नाही. याकरिता तुमचे चालवणे स्वामीस परम अवश्यक. या करिता हाली स्वामीने तुम्हास नूतन इनाम कुलबाब कुलकानू साहोतरा व पंचोतरा येकमणी व इनाम तिजाई व चौथाई दिवाणात वसूल घ्यावयाचा तह आहे. तो देखील खेरीज हकदार व इनामदार करून मौजे मरळी त।। कल्हे सुभा पनाळा हा गाव देह १ येक रास इनाम अजरामऱ्हामत करून दिला असे. तरी तुम्ही मौजे मजकूर पूर्व मर्यादेप्रमाणे चतु:सीमा आपले स्वाधीन करून घेणे आणि इनाम तुम्ही व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने अनभऊन सुखरूप राहाणे. मौजे मजकुरावरी हुजरून सेरीकराब यास जमीन बिघे ८२ दोन बिघे

श्रीराजा शंभूछत्रप ति हर्षनिधीन त्रिंबक सुत नि ळकंठराव मु ख्य प्रधान	श्री आई आ दि पुरुष श्री राजा शिवछत्रपती स्वामी कृपानिधि तस्य प रशुराम त्र्यंबक प्रतिनिधि

१ जंत्रीत सोमवार पडतो.

ठेविली होती ती देखील इनाम दिली असे. तरी तुम्ही सदरहू मौजे मजकूर वंशपरंपरेने अनभवणे निदेश समक्ष[1].

मर्यादेयं
विराजते

पाठीमागे
तारीख २८
जमादिलावल सु।। सित
सलासीन मया अलफ.

क्रमांक : १४० **दि. १८-१०-१७३५**

रायाजी विरोजी माने व हेगोजी विरोजी माने या दोघा भावामध्ये तर्फ वाळवा येथील देशमुखीची जी विभागणी फत्तेसिंग भोसले यांच्या विद्यमाने झाली तिचा तपशील.

श्री

याद वाटणी देशमुखी ताा वाळव सु।। सित सलासीन मया व आलफ. छ १२ माहे जमादिलाखर.

रायाजी वलद वीरोजी माने	हेगोजी वलद वीरोजी माने
१ कसबा वाळव	१ मौजे उरुण
१ मौजे सिरगाव	१ मौजे काकेरी
१ मौजे कुंडल	१ मौजे येडे
१ मौजे पुणद	१ मौजे येलूर
१ मौजे बांदे	१ मौजे देवारडे
१ मौजे कणेगाव	१ मौजे नागाव
१ मौजे गोटखंडी	
७	

---

१. अक्षरे वेगळी.

१ मौजे पलुस
दरोबस्त इनाम
—
८

१ मौजे नागठाण
१ मौजे खेड
—
८

१ मौजे बाहादुर
वाडी दरोबस्त
इनाम.
—
९

सदरहू दरबारी राजेश्री फत्तेसिंग भोसले याचे विदमान निवाडा जाहला छ मार.

क्रमांक : १४१ **दि. २४-१०-१७३५**

शामजी नाईक पुंडे यास मौजे मरळी हा गाव इनाम दिला आहे. तरी त्यांचे हे इनाम चालवावे म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे भगवंतराव अमात्य हुकुमतपन्हा याना पत्र.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६२ राक्षसनाम संवत्सरे कार्तिक बहुल चतुर्थी भृगुवासरे क्षत्रिये कुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपति स्वामी याणी समस्त राजकार्यधुरंधर विस्वासनिधि राजमान्य राजश्री भगवंतराव अमात्य हुकुमतपन्हा यास आज्ञा केली यैसीजे. मौजे मरळी ताा कल्हे व मौजे मांजनाळ ताा बोरगाव हे दोन्ही गाव राजश्री रामचंद्र नाईक पुंडे मंत्री यासी चौथाई व पंचोत्रा व यकमणी व साहोत्रा इनाम तिजाई व सेरी देखील कुलबाब कुलकानू माफ करून दरोबस्त इनाम दिल्हे असेत. नाईक मा।रनिले याचे सर्वप्रकारे चालवणे हे स्वामीस अवश्यक आहे. तरी तुम्ही मौजे मजकुरास इनाम तिजाई आदिकरून कोण्हेविसी उपसर्ग न देणे आणि दोन्ही गाव नाईक मा।रनिले याकडे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम सुरळीत चालवणे.

प्रतिवर्षी नवीन पत्राचा अक्षेप न करणे. या पत्राची प्रति लेहून घेऊन असलप्रो परतोन देणे. बहुत लिहिणे तरी तुम्ही सुज्ञ असा.

मर्यादेयं
विराजते

क्रमांक : १४२ दि. ५-१२-१७३५

रायाजी माने याजकडून कान्होजी भोसले सेनासाहेब यानी बाराशे रुपये कर्जाऊ घेतले होते. व्याजाचा दर दर माहे दर शेकडा पाच रुपये, असा या पत्रात उल्लेख आहे.

श्री

राजश्री रायाजी माने गोसावी
यासी

स्नेहांकित कान्होजी भोसले सेनासाहेब सु॥ हुर सन सित सलासैन मया आलफ. आम्ही तुम्हापासी कर्ज घेतले मुदल रुपये १२०० बारासे घेतले. यासी व्याज दरमाहे दरसदे रु॥ ५ पांच प्रो मुदल व व्याज जेष्ट शुध प्रतिपदे ग वरून देऊ. आंतर होणार नाही. जाणिजे. छ १ मोहरम शके १६५७ राक्षसनाम संवत्सरे पौष्य शुध (द्विती) या भृगुवासरे[1] लिहिले सही.

लेखन
सीमा

....
... .
कान्होजी
... .
....

---

१ हिंदु तारीखेत तिथी व वार जुळतो. ती अधिक ग्राह्य आहे. या दिवशी मुसलमानी तारीख १ साबान, सीत सलासीन मया अलफ अशी येते.

क्रमांक : १४३ दि. ५–१२–१७३५

राजाजी माने (रायाजी माने ?) यांजकडून 'बावासाहेब' (कान्होजी भोसले ?) यानी १२०१ रुपये कर्जाऊ घेतले. त्यावद्दल शिवाजी भोसले जामीन राहिले.

श्री

राजश्री राजाजी माने गोसावी यास

अखंडित लक्ष्मी अलकृत राजमान्य स्नेहांकित सिवाजी भोसले राम राम. सु।। सीत सलासेन मया अलफ. तुमचे कर्ज सरकारात राजश्री बावासाहेबी घेतले. मुदल रु।। १२०१ बारासे येक याचा अलाहिदा रोखा लेहून दिल्हा आहे. त्याचा वायेदा जेस्ट सुद प्रतिपदेचा केला. मुदतीस सरकारातून व्याज व मुदल तुमचे पावले तर उतम नाहीतर हे रुपये आपण उगऊन देऊन. यास आंतर करनार नाही.

शिका

रा छ १ माहे शाबान सके १६५७ राक्षसनाम सवतछरे पौश सुद त्रितिया[1] भृगुवासर हे लिहिले. सही-

मोर्तब

सुद

बी।। गणेश केशव कारकुन सरकार.

क्रमांक : १४४ दि. ६–१२–१७३५

अमात्य व आंग्रे यांच्या कलहाच्या वेळी कृष्णाजीराव राणे उपयोगी पडले म्हणून त्यांना अमात्यांकडून मौजे वाभवे हा गाव इनाम मिळाला.

श्री

सिका

आज दिवाण किले गगनगड त।। मिरासी व गाउकर मौजे

---

१ शुक्रवारी द्वितिया येते.

वाभवे तर्फ खारापाटण सु।। सन सित सलासीन मया अलफ. रा।। कृष्णाजीराव राणे अरूळेकर याणी अंगऱ्याचा आमचा कलह लागला त्याप्रसंगी बहुत सेवा केली याकरिता मौजे म।।र यास इनाम दिल्हा आहे. ब।। सनद हुजुर तरी तुम्ही याचे रजातलब वर्तोन कीर्द माहामुरी करून सुखरूप राहणे छ. २ शाबान.

क्रमांक : १४५ **दि. १०-१२-१७३५**

सेटीगौडा देसाई पा नूल यास दिलेल्या या वतनपत्रात छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्या सामानगड प्रांती झालेल्या स्वारीचा उल्लेख आहे.

स्वस्ति श्री राज्यभिषेक शके ६२ राक्षसनाम संवछरे पौष शुध सप्तमी सौम्यवासरे क्षत्रीये कुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपति स्वामी याणी रा सेटीगौडा बिन सिदगौडा देसाई पा नूल यास दिल्हे इनामपत्र येसेजे. स्वामीची स्वारी सामानगड प्रांते जाली ते समई तू निष्टा धरून स्वामीच्या दर्शनास आलेस आणि स्वामी संनीध विनंती केली. माहाराजानी बहूता वतनदाराचे ऊर्जीत केले आहे. आपणही स्वामीच्या पायास निष्टेने वर्तत आहे. तरी आपले ऊर्जीत केले पाहिजे म्हणून (हे नूतन इनाम, इ. इ.)

तेरीख ६
साबान सु।। सीत सलासीन.

क्रमांक : १४६ **दि. २०-१२-१७३५**

कान्होजी भोसले सेनासाहेब सुभा यानी रायाजी माने याजकडून तीन हजार रुपयाना चार घोडे विकत घेतले होते. ही रक्कम आपण दसऱ्यापर्यंत फेडू असे आश्वासन त्यानी या पत्रात दिले आहे.

श्री

राजश्री रायाजी माने गोसावी यासी

अखंडित लक्षुमी आलंकृत राजमान्य स्ने।। कान्होजी भोसले सेनासाहेब सुभा सु।। सित सलासीन मया आलफ. तुम्हापासून खरीदी केले घोडे रास ४ च्यार येकून किमत रुपये ३००० तीन हाजार. हे दसरियास करून देऊ अंतर न पडे. जाणिजे छ १६ शाबान मुदतीस पैके न व।। + + + तिवोत्रा व्याज पुढें देऊन. छ मा।।र

पाठीमागे सिका

श्री
शाहू भूपतीब
घस्य येसाजी तनु
जत्मज़ कान्होजी
भोसलस्ये यंभा
ति मुद्राय
शस्करी

क्रमांक : १४७ दि. २०-१२-१७३५

कान्होजी भोसले यानी रायाजी माने याच्या कडून विकत घेतलेल्या घोड्यांच्या रकमेबाबत संताजी भोसले जामीन राहिल्याचे पत्र.

श्री

राजश्री. रायाजी माने गोसावी
यास

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्ने।। संताजी भोसले राम राम. सु।। सित सलासीन मया आलफ. तुम्हापासून + + + राजश्री कान्होजी भोसले सेनासाहेब (सु) भा याणी घोडे रास ४ घेतले. याची किंमत रु।। तीन हाजार दसरियास आपण उगवणी करून देंऊ अंतर न पडे. सदरहू रु।। ३००० तीन हाजार दसरियास खु।। निं।। देऊन. ना देऊ मुदतीसतरी तिवोत्रा

प्र॥ पुढें व्याज देऊ. मुदती आलीकडे आपली स्वारी आली तरी सावकारीनिशी तुमचा करून जाऊन अंतर न पडे.

छ १६ साबान. मोर्तब.

श्री
शिव चरणी
तप्तर जिवाजी
भोसले निरंतर
....
....

बी कलम नरसिह लक्ष्मण

क्रमांक : १४८ दि. २-२-१७३६

मौजे ओझर हा गाव विशाळगडच्या तनख्याखाली असल्याने, त्याचा वसूल किल्ल्याकडे सुरळीत देत जाणे, म्हणुन छत्रपती संभाजी दुसरे यांची सदहूं गावचा खोत व रयत याना ताकीद.

श्री

नकल

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६२ राक्षसनाम संवत्छरे फाल्गुन शु॥ २ भोमवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी——

खोत व रयानी मौजे वोझर ता॥ राजापूर यांसी आज्ञा केली ऐसीजे. मौजे मा॥र पेशजी पासून किले विशाळगडच्या तनखियास आहे. त्यास तुम्ही किल्याकडे यैवज सुरळीत देत नाही म्हणोन हुजुर विदित जाहाले. त्याजवरून हे आज्ञापत्र सादर केले असे. तरी मौजे मजकूर पेशजी प्रो किल्याकडे करार आहे. ऐसियासी तुम्ही यासी रुजुवात वर्तोन आकार प्रमाणे मौजे मा॥रच्या यैवजाचा वसूल किल्याकडे सुरळीत देत जाणे. इस्कील न करणे. जाणिजे. निदेश समक्ष. मोर्तब आसे.

क्रमांक : १४९ दि. ४–२–१७३६

मौजे रायेपाटण, वाटूल, वगैरे पांच गावे विशाळगडच्या तनख्याखाली पूर्वीपासून आहेत. त्यांचा वसूल अलीकडे किल्ल्याकडे जात नसल्याचे विदीत झाल्याने सदहूं गावाना वसूल किल्ल्याकडे सुरळीत पोहचता करण्याची ताकीद दिली आहे. तरी ह्या हुकमाची अंमल बजावणी करावी म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे संभाजी आंग्रे सरखेल याना आज्ञापत्र.

ताराबाईनी तर्फ राजापूर आंग्र्याकडे दिला तेव्हा उपरिनिर्दिष्ट महाल यांच्या अमलातून वगळले होते, असा आज्ञापत्रात उल्लेख आहे.

श्री

नकल

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६२ राक्षसनाम संवछरे फाल्गुन शु॥ त्रितीया सौम्यवासरे क्षत्रियकुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी समस्त राजकार्यधुरंधर विश्वासनिधी राजमान्य राजश्री संभाजी आगरे सरखेल यासि आज्ञा केली ऐसीजे. मौजे रायेपाटण व मौजे वाटुळ व मौजे कोलवण व मौजें वोझरे व मौजे कोपवली ता राजापूर हे गाव पेशजी पासून विशाळगडच्या तनखियास आहेत. त्यास सदरहू गाव किल्याकडे सुरळीत चालत नाही म्हणोन हुजुर विदित जाहाले. त्यावरुन हे आज्ञापत्र सादर केले असे. तीर्थस्वरुप मातुश्री थोरले ऐसाहेबी तहचे वेळेस किल्याचे तनखियाचे गाव सदरहू हे पाच गाव देखील वजा करुन माहाल तुम्हाकडे दिल्हे. यैसीयास पेशजी प्रमाणे सदरहू गाव किल्याकडे करार करुन आलाहीदा गावास ताकीद-पत्रे सादर केली आहेत. तरी तुम्ही गावास ताकीद करुन आकारप्रमाणे गावचा यैवजाचा वसूल किल्याकडे सुरळीत देत ते करणे. कोणीविसी इस्कील न करणे. किल्याकडे गाव सुरळीत चालो देणे. जाणिजे. बहुत लिहिणे तरी सूज्ञ असा.

क्रमांक : १५० **दि. १२-३-१७३६**

खासा स्वारी जयगडास येणार आहे. त्यावेळी तुमची बेगमी करून दिली जाईल, म्हणून शिवाजी नाईक साठम यास अभयपत्र.

श्री

पु॥ राजश्री शिवाजी नाईक साठम गोसावी
यासी

सुरु सन सीत सलासीन मया व अलफ. तुम्ही विनंतीपत्र कानो रत्नाकर + + + पाठविले ते विक्षेप[1] होऊन सविस्तर लोकाची व तुमची हकिगत विदीत जाहली. एशास खासा स्वारी सत्वर जयगडास येणार आहे. तेथे तुमची व लोकांची बेगमी करून दिली जाईल. तुम्ही आपले समाधान असो देणे. जाणिजे.

छ: ९ माहे जिल्काद.

क्रमांक : १५१ **दि. २५-३-१७३६**

लिंगोजी जाधव पाटील व लिंगोजी बोगर पाटील यांच्यामध्ये पाटिलकीच्या हक्कासंबंधी तंटा लागला असता तत्संबंधी हजीर मजालसी होऊन लिंगोजी बोगर याने लिंगोजी जाधव यास पुढील पत्र लिहून दिले

श्री

स्वस्ती श्री नृप शालिवाहन शके १६५८ वर्षे नल नाम संवत्सरे चैईत्र बहुल दशमी गुरुवासरे ते दिनी बी हुजुर हाजीर मजालसी.

जिनगौडा प॥ क॥ कोलापुर नांगर	दर विलायेती बहिरोजी बिन सिदोजी जाधव	सिवगौडा प॥ क॥ जत

---

१ विक्षेप = व्यग्रता.

पा मौजे ऐतवड
क।। कोडोली प्रांत
पनाला
नांगर

प्रांत विजापुर
नांगर

जीवनाजी बीन
सखोजी सिंदे
प।। मौजे तांदुळवाडी
क।। आस्टे
प्रांत मिरज
नांगर

तपे मजकूर

देसकानी
विरोजी माने
देशमुख

राघो नारायण
देशपांडे

मौजे उरुण
खेलज़ी बिन
पाटोजी प।।
नांगर
नागोजी दामोधर
कुलकरणी
कोंडाजी बिन सताजी
प।। मौजे गोटखिंडी
नांगर
नरोजी बिन जीवनाजी प।।
मौजे येडे
नांगर

गोल सिका

मौजे कामेरी
बाजी बिन नरसो हरी
कुलकरणी
भैरोजी प।।
व सिदोजी
ज़ाधव प।।
सिंदोजी मरुजी
प।।
नांगर
कृष्णाज़ी बिन तुकजी
प।। मौजे कणेगाव
नांगर

आबाजी प।। मौजे पलूस

मल्हारजी रायाजी
कुलकर्णी
मौजे मजकूर

कक्षु मौजे मजकूर

कुलकर्णी
१ ब्रावाजी तुकदेऊ
१ मल्हार रायाजी
कुलकरणी

चौगला
१ रतोनाजी चौ
१ पिराजी चौ॥
महादु
खोत
१ समजी घोडका
१ लिंबाजी घोडका

बलुत मौजे मजकूर

१ धौंडभट जोती (षी)
१ लिगोजी सुतार
१ दवलोजी कुभार
१ परीट दारकोजी

१ सिदपा जगम
१ भैरू नाहवी
य र क (ला ?)
१ तुलसाई गुरवीण
१ रामा पोतदार
१ सुभाना गस्ती
नाटकर
१ तुळजोजी चाभार
१ तराळ रामा
६

माहार

१ रामनाक मेहतर
१ मगरनाक मेहतर
१ धननाक मेहतर
१ माणनाक मेहतर

१ मांग सुलताना

समस्त हुजूर राजेश्री लिंगोजी बिन आबाजी जाधव पटेल मौजे

येलूर खोनगी ता।। मजकूर यासी लिंगोजी बिन तानाजी बोगर पटेल मौजे मजकूर याने लिहून दिल्हे पत्र यैसेजे. आपला आजा फिरगोजी पाटील यान तुमचा बाप आबाजी पाटील यासी चौथी तकसीम पटेलगी देऊन पेसजी आमचे संतोषपत्र व महालीचा महजर तुम्हास करून दिला आसता त्या पत्रात मोघम कलम पानमान व हक लाजमा व सेवधार देखील आपणास चौथी तक्षीम यावी म्हणोन तुमचा आमचा तट पडिला. त्या बद्दल. राजेश्री देसकाजवळ तुम्ही व आम्ही जाऊन आपली हकीकत सांगितली. त्यावरून देसक मौजे मजकुरास येऊन गावगनाचे पाटील कुलकरणी जमा केले. मग गोतापुढे तुम्ही व आम्ही आपले करीन लिहून दिल्हे. त्यावरुन गोतानी आज्ञा केली की मोघम कलमा बदल तुम्ही उभयता भांडता तरी पेशजीची पत्रे उभयेता आणून पुढ ठेवणे. त्यावरुन मनास आणून नविन लाऊन देऊ म्हणून आज्ञा केली. त्यावरी आज्ञेप्रमाणे तुम्ही आम्ही पेसजीची पत्रे गोत्रापुढे ठेवली. मग गोतानी पेसजी पत्रात कलमे निवडली ती व मोघम कलमे आम्ही मनास आणून वाटून तुम्हा आम्हास दिल्ही बी।।

लिगोजी बिन तानाजी
बोगार पा।।

नागऱ्या याकडे कलमे

७ नागराखाले कलमे
 १ नांगर निशान
 १ राबता बेगारी
 १ होलीची पोळी
 १ बाबे जमा होन
 पा।। ५
 ७

१ तश्रीफा २ वजा
जाधव १ बाकी

लिंगोजी बिन आबाजी
जाधव याकडे कलमे

१ तश्रीफ
१ चांदवा
१ पडख कलम
१ इनाम येदलशाही
जमीन ०२२।। कलम
१ पालक ज।। ०१५
कलम
१ मेटकुडो दर
चावरे गला ०१
कलम

१ चांदवे २ वजा
जाधव १ बाकी
१ जोडे २ वजा
जाधव १ बाकी
—
७
१४ कि॥ कलमे तीन
तक्षिमा लिंगोजी
पा॥ बोगार व चौथी
तक्षीम लिंगोजी जाधव
पा॥
१ सवासीन तीन
१ घर पालक
१ इना(म) येदलशाही
चावर ·।॥· वजा
जाधव ०२२॥
बाकी ·॥ ७॥
ט———
१ पालक चावर ·।॥·
वजा जाधव ०१५
बाकी १॥· ।१५
ये॥ कलम
१ मेटकुडो दार
चावरे गल्ला
०४ वजा जाधव
गल्ला ०१ बाकी
०३

१ माहे जमा होन
१॥= ये॥ कलम
१ जोडा कलम
१० कि॥ कलम
चौथाई
१ सवासीन
१ घर पालक
दरोबस्त
१ म्हैस पालक दरोबस्त
१ वटेल दाम
१ गुगलाचा परवत
१ सेवधार
१ उकाला
१ गुरालाची सेरणी
व ऊस
१ पाने कलम
१ बारा गणी मोतर्फा
कलम
—
१०
६ कि॥ कलमे तीन
वरसे लिंगोजी बोगार
पा॥ व चौथी व यं स[1]
लिंगोजी जाधव पा॥
१ भावई
१ गलेफ पीर
मुला हसन

---

1 वरीस ?

७

कलम

१ बहे जमा होन पात-
शाही दहा वजा नांगरा
खोले होन ५ बाकी
होन ५ वजा जाधव
पा होन १॥=
बाकी ३।= ये॥ २४

कलम

१ म्हैस पालक

१ अभिषेक श्रावण
मास श्रेय

१ देवजाती पुनिवेची
मुद

१ दल लक्ष्मी

१ कांबला

६

लंग ०

७ क॥ कलमें तीन
तक्षीम
१ वटलदाम
१ गुगलाचा
परवत
१ सेवधार
१ उकाळा
१ गुराळाची
शेरणी व उस
१ पाने
१ बारागणी
मोतर्फा

७

६ क॥ कलमे तीन
वरषे लिंगोजी पाटील
बोगार व चौथे
वरीस लिंगोजी जाधव
पाटील.

१ भावई
१ श्रावण मास
अभिषेक श्रये
१ देव जाती पुनिवेची
मुद
१ गलेफ पीर
मुला हसन
१ दल लक्षुमी
१ कांबला
६
२७

येकूण कलमे लिंगोजी बिन तानाजी बोगार पा। याजकडे सतावीस व लिंगोजी बिन आबाजी जाधव पा। याजकडे चोवीस करार करून वाटून दिल्ही असेत. या प्रमाणे तुम्ही आम्ही आनभऊन भाऊपणे सुरलित वंश परंपरा चालावे. पुढे तुम्हाआम्हास कतला करावयास आर्थअर्थी समंध नाही. पुढे वतनदारीमुळे तुम्ही आगर आम्ही काणु कायदा काडला तरी तुम्हास चौथी तक्षीम प्रो चालऊ. या खेरीज तुम्हास रहाण्यास घर जागा पेसजी बा। भैरोजी पा। व सेत सिव बावी देखील दिल्हा आहे. त्या प्र।। करार आसे.

क्रमांक : १५२ दि. ३१-५-१७३६

छत्रपती संभाजी दुसरे यांजकडून राणोजी घोरपडे सेनापती यांस मौजे इचलकरंजी इनाम. छत्रपती शाहू व छत्रपती संभाजी यांची भेट झाली, तेव्हा सदहू गाव छत्रपती संभाजी याना नजर करण्याचा प्रसंग झाला असे इनाम पत्रांत म्हटले आहे. " मौजे इचलकरंजी तालुका रुकडी " असा उल्लेख त्यांत आहे.

श्री

श्री

प्रतिपच्चंद्र रेखे
व वर्धिष्णुर्विश्ववं
दिता शंभु छत्रप
तेर्मुद्रा राम सूनो
विराजते

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६२ नलनाम संवत्सरे जेष्ट शुद्ध द्वितीया इंदुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी

श्री राजा शंभु छ
त्रपति हर्षनिधा
न त्र्यंबक सुत नि
ळकंठराव मु
ख्य प्रधान

श्री आई आ
दि पुरुष श्री राजा
शंभु छत्रपती स्वा
मी कृपानिधि तस्य
कृष्णाजी परशरा
म प्रतिनिधि

राजश्री राणोजी घोरपडे बिन पिराजी घोरपडे देशमुख प्रांत मिरज यांसी दिल्हे इनामपत्र यैसेजे. मौजे इचलकरंजी तो रुकडी हा गांव पेशजी तुम्हांस इनाम दिल्हा असे. त्यास स्वामी तीर्थस्वरूप राजश्री आबासाहेब यांचे दर्शनास आले ते समई इचलकरंजी नजर करावयाचा प्रसंग जाला. त्यावरून तुम्ही तिर्थस्वरूप यांचे आज्ञेप्रमाणे मौजे मजकूर स्वामीस नजर केले. त्यास तुमचे चालवणे स्वामीस अवश्यक जाणोन स्वामी तुम्हावरी कृपाळू होऊन पूर्ववत प्रमाणे मौजे मजकूर तुम्हांस इनाम करार करून दिल्हा असे. तरी तुम्ही मौजे मजकूर इनाम पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने अनभऊन सुखरूप राहणे. अभय असे. तुमचे माथी शेरणी रुपये ५००० पाच हजार करार करून हुजुर वसूल घेतला असे. जाणिजे. निदेश समक्ष.

संमत मंत्री

मर्यादेयं विराजते

तेरीख १ सफर[1] सु॥ सबा.

---

१. मराठी तारखेवरून मुसलमानी महिना मोहरम निघतो. म्हणजे तेरीख १ सफरच्या ऐवजी १ मोहरम पाहिजे.

क्रमांक : १५३ दि. ३१-५-१७३६

तुमचे सेनापतीपद व सरंजाम तुम्हास पूर्ववत करार करून दिला आहे, म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे राणोजी घोरपडे याना आज्ञापत्र.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषक शके ६२ नलनाम संवत्सरे जेष्ठ शुध द्वितीया इंदुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी समस्त सेनाधुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री राणोजी घोरपडे सेनापति यांसी आज्ञा केली यैसीजे. स्वामी तुम्हावरी कृपाळू होऊन पूर्ववत् प्रमाणे तुमची सेनापति तुम्हास करार व सरंजाम आदि करून पेशजी प्रमाणे करार करून दिल्हा असे. तरी तुम्हीं स्वामी सेवा यख्तीयारीपणे करून स्वामीस संतोष पावऊन सर्वप्रकारें निष्ठेस अंतर न करणें. स्वामी तुमचे विशेषात्कारें उर्जीत करून चालवितील. याविषई आपले समाधान असो देणें. जाणिजे. बहूत लिहिणे तरी सूज्ञ असा.

मर्यादेयं
विराजते

क्रमांक : १५४ दि. १९-६-१७३६

कृष्णाजी राणे अरुळेकर यास 'दर बैली तीन रुके' जकातीचे इनाम दिले आहे म्हणून पंतअमात्य यांचे कमाविसदार जकातमार्ग अणसकुरा यास आज्ञापत्र.

श्रीरामचंद्र

सिका

आज्ञापत्र राजश्री——पंत आमात्य ता।। कमाविसदार जकात मार्ग अणसकुरा. सु।। सबा सलासीन मया आलफ. रा।। कृष्णाजी राणे अरुळेकर याणी बहुत दिवस निष्ठे (ने) सेवा केली व हाली मनोभावे

शवा करीत आहेत. या करिता कृष्णाजी राणे यास जकात म॥री दर बैली खंडणीस रुके ९३ तीन देविले असत. तरी साल दर साल कृष्णाजी राणे याजकडेस दर बैली तीन रुके देत जाणे. जाणिजे.

छ २० सपर. निदेश समक्ष.

मोर्तब

क्रमांक : १५५ दि. ३०-६-१७३६

मौजे वाडे येथे भगवंतराव अमात्य यांची इनाम बाग होती. त्या बागेवर हुबसीपटी घेऊ नये म्हणन (संभाजी आंग्रे) सरखेल यांचे कमाविसदार मौजे वाडे यास आज्ञापत्र.

श्री

सिका

आज्ञापत्र राजश्री सरखेल ता। कमाविसदार मौजे वाडे ता। खारापाटण सु॥ सबा सलासीन मया व आलफ. राजेश्री भगवंतराव आमात्य सरदेशमुख तर्फ मजकूर याची बाग मौजे मजकुरी इनामतीची आहे. त्याजवरील हाबसीपटी[1] न घ्यावी म्हणोन खारापाटणचे मुकामी मशारनुले याही विदित केले त्याजवरून आज्ञापत्र सादर केले असे. तरी बागेवरी हाबसीपटीचा आकार होईल तो मशारनुले याजकडे साल दर साल खर्च लि॥ जाणे. जाणिजे.

रा॥ छ १ माहे रावल. मोर्तब असे.

---

१ हुबसी सरकाराने बसविलेली पट्टी.

क्रमांक : १५६ दि. २१-९-१७३६

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी मौजे नांदगाव हा गाव मोरेश्वर रामचंद्र यांस इनाम दिला. पूर्वी हा गाव त्याना इनाम होता. परंतु तो काढून घेऊन मुदपाकखान्याकडे दिला होता.

श्री

तालीक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६३ अनलनाम सवत्सरे भाद्रपद बहुल त्रयोदसी भोमवासर क्षत्रीये कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी मोकदमानी मौजे नंदगाव ता हवेली सिका सिका कोल्हापूर——

आज्ञा केली ऐसीजे. मौजे म।।र पेशजी राजश्री मोरेश्वरराऊ रामचंद्र याकडे इनाम होता. मध्ये मुदबाखाचे[1] बेगमीस ठेविला होता. हाली मुदबाखाकडून दूर करून राव म।।रनिल्हे यासी इनाम दिल्हा असे. तरी तुम्ही मौजे म।।रचा वसूल राऊ म।।रनिल्हेकडे देणे. याचे रजातलब वर्तत जाणे. दुसरेकडे वसूल न देणे. निदेश समक्ष.

मोर्तब असे.

रुजु समंत
मंत्री

तरीख २५[2]
जमादिलोवल सु।। सबा
सलालीन. बार सुरु सुद्र बार.

---

१ मुदबाख = मुदपाक.
२ तेरीख २६ पाहिजे.

क्रमांक : १५७ दि. ५–१०–१७३६

मौजे मुदरुल येथील मशिदीचा मुलाणा वारला म्हणून दुसरा मुलाणा नेमण्यात आला होता. परंतु मयताच्या मुलीस मुलगा असल्याने व मुसलमानी कायद्यानुसार सदर्हू मशिदीचे मुलाणीपण त्याच्याकडे येत असल्याने मुलाणी म्हणून त्याचीच नेमणूक करावी, असे कृष्णाजी विठ्ठल याचे मोकदम मौजे मुदरुल यास आज्ञा पत्र.

श्री

शिक्का

आज्ञापत्र राजश्री कृष्णाजी विठल ताा मोकदमानी मौजे मुदरुल पाा कराड. सुाा सबा सलासीन मया व अलफ. मौजे मजकुरी महसीद आहे. त्याचा मुलाणा वतनदार होतो. त्याची अफलाद महमद खान असता तुम्ही परकी मुला(णा) आणून ठेविला आहे आणि वतनदाराचे आफलादीचे बाजूने मसिदीचे खिजमत घेत नाही म्हणोन विदित जाहले. येसियास वतनदार मुलाणा असता दुसरा ठेवावा येसे नाही. येविसी हुजूरचेहि आज्ञापत्र सादर जाले आहे की कदीम वतनदार होता त्याची आफलाद महमद खान आहे. त्याचे हवाला मसिदीचे खिजमत करून त्याचा इनाम असेल तो त्याचे हवाला करणे. येसे असता तुम्ही कोताई[1] करिता हे गोष्टी बरी नाही. या उपरी महमद खानापासून मसिदीचे खिजमत करून त्याचे इनाम असेल ते याचे हवाला करणे. फिरोन बोभाट येऊ न देणे. जाणिजे.

छ १० जमादिलाखर.

शिक्का

---

१ कोताई = कोतेपणा.

क्रमांक : १५८ दि. २६–११–१७३६

मौजे बाविडे या गावच्या पाटीलकीबाबत सरकारात पैसा भरायचा होता. या पाटीलकीचे हिस्सेदार नरोजी, नरसोजी, जोतजी व येसाजी पवार याना सदहू रकमेचा फाळा भरणे अशक्य झाल्याने त्यानी आपल्या पाटीलकीचा हिस्सा विकावयास काढला. प्रथम त्यानी हा हिस्सा विकत घेण्याची विनंती आपल्या भाऊबंदाना केली. पण त्यांच्याकडून नकार मिळाल्याने त्यानी तो द्वारकोजी यादव यास विकला.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके १६५८ वरुश अनलनाम संवत्सरे मार्गेश्वर शुद्ध पंचमी भृगुवासर ते दिनी हजीर मजालसी दर जागा कोट कोल्हापूर.

नाईकवाडी पा कोल्हापूर		देसकानी
उसमान मखदुम सरगुरु गोविंदराव व भेल सरनाईक	माणकोजी सरनाईक बाजि बिन सिदाजी चौगुला	आंताजी त्रिमल सरदेस कुलकर्णी क।। हवेली
सेखाजी बिन भिमाजी व सुभानजी सासने	फुरंगोजी जाधव	देसक को। हवेली पा मजकूर येसवंतराऊ वलद खंडेराऊ
नरसोजी नाईक	गोविंदराऊ भोसले	
नागोजी नलवडा	धुळाजी हिगावकर	––दाभाडे देसाई––
रवळाजी राऊत	संभाजी आहिरेकर	हवेली पा मजकूर
	शाहजी थोरात	
रायाजी दळवी बयाजी रुद्र हसमनी (स)	{ देवराऊ भिमाजी देसाई क।। वडगाऊ	व्यंकाजी हरी व भगवंत राऊ आपाजी देसपांडे क।। हवेली पो म।।
{ नाईकजी बिन कुमाजी पा प्रांत वडगाव	देवणा बि (न) अदेपा सेट्या क।। वडगाव	} मोकदमानी कसबे कोल्हापूर

सिवगोडा पटेल मौजे हेरले क।। टोप प्रा पनाळा आबाजी बिन भगवंतजी कदे पा वाडी रत्नागिरी क।। ठाणे	बनाजी बिन माणकाजी दानधर्म पाटील वाडी रत्नागिरी क।। ठाणे	जखगोडा बिन देवगोंडा पटेल को मजकूर नारो हरी कुलकर्णी को मजकूर

तुकोजी बिन सत्रपा चौगुला क।। मजकूर
रेखोजी बिन नरसोजी नारकणेकर कारकून नाईकवाडी क।। मजकूर

वेंकाजी मेलगिरी सराफ को कोल्हापूर

हरी जोसी कोल्हापूर

मौजे बाविडे

खंडो भिकाजी सभासद कमावीसदार	जोतजी बिन भिकाजी पा १	महादजी बिन बाळजी पा १
सुभानजी बिन विठोजी पा १	मरगोजी बिन धालजी पा १	
खळोजी बिन मानाजी पा १	रायाजी बल्लाळ कुलकर्णी १	माणको नरसिव्ह कुलकर्णी
जोत्याजी बिन केदारजी पा १	रामजी बिन रवळोजी चौगुला १	रामभट बिन कृष्णभट जोसी
जोत्याजी बीन संताजी पा १	रामजी बिन चांदजी व शाहजी व बाबू करतुंडा व रामजी बिन भार्याजी	

सिदजी पा बिन नरसोजी पा १	हणगोजी करडेकर १	हणमाजी ढगा १	जोत्याजी पवार गावडा १

मुजाजी बिन बनाजी पा १
बाजी बिन एसाजी पा १
लिंगाजी उलके १
लिंगाजी डोंगरा १

या हुजुर राजश्री द्वारकोजी बिन कृष्णाजी यादव————यास नरसोजी बिन मुरारजी व नरोजी व जोतजी व एसाजी बिन बाळोजी पोवार पाटील मौजे बयेवड का॥ हवेली पा॥ मजकूर यानी लिहून दिले विक्रयपत्र ऐसाजे. मौजे मजकुरी पाटीलकी बा॥ कजिया पडला व पेशजीचा कजिया व सवसारिकामुळे कर्ज जाहाले त्यास आपणास ध्यावयासी ताकत नाही. देणेची निकड लागली. आपण मोखलीस पडिलो. ऐवज पाहता आपले वतन मात्र आहे. त्यास आपले भाऊबंद वडिल घर सुभानजी बिन वीरोजी पाटील मौजे मजकूर यास बोलिलो जे आपले तक्षिमेस रुपये ९० णवद घातले आहेत ते द्यावयासी आपणापासी ऐवज नाही ऐसीयास आपले तक्षिमेचे वतन तुम्ही घेऊन रुपये फुरीद[1] करून घेणे म्हणोन बाजीद[2] होऊन सांगितले. त्यासी त्याने उत्तर दिल्हे की आपलेस तुझे वतन लागत नाही. रुपये आम्हास मिल्हत नाहीत म्हणऊन बोलिलो. मग सिवाजी पा॥ व भाऊबंद यापासी सदरहू प्रमाणे सांगितले. त्यानीही मान्य केले नाही. ते बोलिले जे तू हर कोणास तरी आपले तक्षीमेचे वतन देऊन पैका फुरीद करणे. त्यावरून तुम्ही भले प्रामाणिक वतनदार पाहून आम्ही तुम्हापासी आलो. तुम्हास आवघे वर्तमान सांगितले. त्यास आपले तक्षिमेचे वतन घेऊन तगादा फुरीद करणे. त्यास तुम्ही बोलिला जे तू आपले तक्षीम आपले भाऊबंदास देऊन आपला तगादा वारून ध्या म्हणून बोलिला. त्यास आपण उत्तर दिल्हे जे आम्ही आपले भाऊबंदास विचारले त्यास ते कोणी आंगीकार करीत नाहीत. देण्याची निकड लागली या करिता तुम्ही आपला वंते[3] घेऊन रुपये वारणे. त्यास नाईकवाडी व देशमुख

१ फुरीद = फारीख; २ बाजीद = लाचार;
३ वंते (वंत) = वांटा; विभाग.

व देशपांडे यांचे विदमाने बोली केली की हली देणेचे रुपये ९० नवद व पेशजीचे देणे पैकी रुपये ८५ पंच्याऐंसी एकूण रुपये पावणेदोनसे घेऊन आपले तक्षिमेमधे दोन तक्षिमा आपणाकडे घर ठाव पाच आंकणे माळी आहे ती तुम्हाकडे व परसू आहे ते दोन तक्षिमा तुम्हाकडे. एक तक्षीम आम्हाकडे. येणे प्रमाणे चौघाचे विद्यमाने बोली करार केली. ते आपले आत्म संतोषे कबूल केले. सदरहूप्रमाणे रुपये आपणास पावले. तुम्ही वतन आपले तक्षिमेपैकी दोन तक्षिमा इनाम व हक व कानू कायदे जे असतील ते तुम्हाकडे घर ठाव माळी पाच आकणे तुम्हास परसा पैकी दोन तक्षिमा तुम्हास एक तक्षीम आम्ही घेतली. येणेप्रमाणे वतन तुम्हास दिल्हे असे. तुम्ही आपले लेकराचे लेकरी अनभऊन सुखरूप राहणे. ये विसी बाप भाऊ कोणी बोलतील त्याचे स्वालजाब आपण करू. आपले तक्षिमेमध्ये वडिलपण तुमचे. चावडी चौतिरा कारभार हे तुमचा. आम्ही तिसरे तक्षिमेचे मात्र खावंद. आम्हास कारभारात समंध नाही. तिसरी तक्षीमवंत खाऊन आसो. कालाकाल आमच्या घरातील कोणी आले तरी त्यास आमचे आम्ही समजू. हे लिहून दिल्हे विक्रयपत्र.[1] सही.

तेरीख छ ४ शाबान सु॥ सबा सलासीन मया अलफ.

गोही

बलुते मौजे मजकूर

नरसिया सुतार बिन आपाजी सुतार १	हणमाजी कुंभार बिन वाकोजी कुंभार १

---

१ द्वारकोजी यादव यानी ही पाटीलकी विकत घेतली आहे म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यानी दि. २७–१–१७३७ या दिवशी देशाधिकारी व कारकून प्रांत कोल्हापूर यास आज्ञापत्र पाठविले. तसेंच या पाटीलकीला राहात्या महार नव्हता तो मिळावा म्हणून द्वारकोजी यादव यानी महाराजांना विनंती केली असतां त्यानी दि. १०–२–१७३७ च्या आज्ञापत्रकान्वये ही मागणी मंजूर केली. हे दोन्ही कागद उपलब्ध आहेत.

भिकाजी बिन तुकरासी गुरव १	आबाजी बिन रामोजी न्हावी १
आबाजी बिन मुजाजी आंबी १	नरसोजी बिन मुजाजी परीट १
चिलोजी बिन बहिरोजी कोळी तराळ १ नि।। काठी	खंडोजी बिन धाकोजी चांभार १ नि।। रापी
सुदनाक बिन भिकनाक बोगारी १	नरसनाक बिन जोतनाक बोगारी १
रुद्रनाक बिन हुणगनाक बोगारी १	देवनाक बिन कासनाक बोगारी १

दि. ७-१२-१७३६

क्रमांक : १५९

द्वारकोजी यादव याने मौजे बाविडे या गावची पाटिलकी विकत घेतली तत्संबंधाने कोट कोल्हापूर येथे झालेला महजर. यावर तत्कालीन लहान मोठे अधिकारी व बलुतेदार यांच्या साक्षी आहेत. (त्यांची नावे तेवढी येथे घेतली आहेत. बाकी मजकूर बहुतेक मागील सनदे प्रमाणे आहे.)

सिक्का पारसी

येथे पारसी मजकूर
तीन ओळी आहे.

माहाजर ब तेरीख १४ साबान बी हुजूर हजीर मजालसी यानी दर जागा कोट कोल्हापूर प्रां।। मजकूर सु।। सन सबा सलासीन मया अलफ सन———

राजमुद्रा

राजश्री मल्हारराव भोसले हवालदार कोट करवीर	केदारजी यादव सरनोबत कोट मजकूर	गुंडो वेकाजी सबनीस कोट मजकूर	तिमाजी सखो कारखानीस कोट मजकूर

श्री
राजा शंभु छत्र
पति चरणी तत्पर
कोंडाजी सुत मल्हा
रखव भोसले
निरंतर

श्री
श्री राजाशंभु
छत्रपती चर
णी तत्पर केदा
रजी यादव
निरंतर

कृष्णाजी नरसिंह
फडणीस दि।।
सबनिसी
कोट मा।।र

कृष्णाजी अनंत
फडणीस दि।।
कारखानिसी
कोटमा।।र

नाइकवाडी प्रां कोल्हापूर

हुसेन वली सदगुरु
नि।। कटचार

गोविंद राऊ भोसले
नि।। कटचार

सेखोजी सासने
नि।। कटचार

नरसोजी तुकोजी
अदम
नि।। कटचार

नागोजी नलवडे
नि।। कटचार

रवळोजी राऊत
नि।। कटचार

नरसोजी यादव
नि।। कटचार

रायाजी हणगोजी
दळवी
नि।। कटचार

माणकोजी सखो
नि।। कटचार

खानजी सिदोजी
साळोखे
नि।। कटचार

फिरगोजी जाधव
नि।। कटचार

गोविंद राऊ
भोसले
नि।। कटचार

धुळोजी इंगवले
नि।। कटचार

संभाजी अंबेडकर
नि।। कटचार

अबु बाभर
नि।। कटचार

बहीरजी कासीद
नि।। कटचार

देसकानी प्रां कोल्हापूर

अंताजी त्रिमल सरदेस कुल
करणी क।। हवेली

देसक क।। हवेली-----

यशवंत राऊ
वलद खंडेराऊ
दाभाडे देसाई
सिका

वेकाजी हरि व
भगवंतराऊ
आबाजी देशपांडे
क।। मा।।र

मोकदमानी कसबे मजकूर

जखगौंडा बिन
देवगौंडा पटेल
क।। मजकूर
नि।। नांगर

नारो हरि
कुलकर्णी
क।। मजकूर

पिराजी दिमवरा
नि।। कटचार

शाहाजी थोरात
नि।। कटचार

तुकोजी बिन
राचपा चौगला
क।। मार

हेगापा बिन
विरोजी माने
माहाजन क।।
मजकूर

भिकाजी हळवे
नि।। कटचार

बहिरजी कम-
ळाकर
नि।। कटचार

रायेणा बिन
पदमणा सेटचा
क।। मजकूर

रायाजी भोवानजी
साळोखे
नि।। कटचार

बापूजी रुद्र
हंसमनीस

भैरोजी बिन तुकोजी
कसबेकर नाईक
क।। मार
नि।। कटचार

मौजे बायेवडे

खंडो भिकाजी सभासद
व कमाविशदार

मौजे ब्रीड

जगदेव पाटील
बिन देवजी पाटील
नि।। नांगर

सुभानजी बिन
विठोजी पाटील
नि।। नांगर

रवळोजी बिन
सुभानजी पाटील

मौजे नागाव बु।।

भिमगोंडा बिन
खनगोंडा पटेल
नि।। नांगर

सिंदजी बिन
नरसोजी पाटील

जोत्याजी बिन
केदारजी पाटील

मुरारजी बिन
बजाजी पाटील
खानजी बिन
येसाजी पाटील
माणको नरसिंह व
रामाजी बलाळ
कुलकर्णी

जोत्याजी बिन
संताजी पाटील
जोत्याजी बिन
भिकाजी पा।।
माहादजी बिन
बकाजी पा।।

मौजे हलोंडी क।। हवेली
शेफशगौंडा बिन
चेडगौंडा पटेल
व बारवा
नि।। नांगर

	नारगोजी बिन	मौजे वसगडे	क।। हवेली
लिंगोजी उलफ	धावजी पाटील	अदगोंडा बिन	को हवेली
लिंगोजी डोंगरा	रामाजी बिन	होनगोंडा पटेल	भोमगोंडा
	रवळोजी चौगला	नि।। नांगर	बिन खानगोंडा
हणगोजी रेडकर	रामजी बिन	केरणा बिन	बजाजी
हणमाजी ढगा	चांदजी व शाहाजी	नागणा चौगला	आबाजी
	व बाबू व रामजी		कुलकर्णी
	बिन मानजी परगुडे		
	जोत्याजी पवार गावडा		

बलुते

नरसिया बिन आपाजी सुतार

भिकाजी बिन मुकरासी गुरव
नि।। धुपाटण

आपाजी बिन मुंजी अंबी
नि।। वल

चिलोजी बिन बहिरोजी कोळी
तराळ नि।। काठी

सिदनाक बिन भिकनाक बोगारी

रुद्रनाक बिन हणगनाक
बोगारी

हणमाजी बिन वोखाजी कुंभार
नि।। चाक

आबाजी बिन रामजी नाह्वी
नि।। आरसा

नरसोजी बिन मुराजी परीट

खंडोजी धाकोजी चांभार
नि।। रापी

नरसनाक बिन जोतनाक बोगारी

देकनाक बिन कलसनाक
बोगारी

क।। ठाणे

मौजे हेरले	आपाजी सिव-
सिवगोंडा पटेल	देव कुलकर्णी

भोमगोंडा बिन होनगोंडा
पटेल मौज सांगोली
क।। सावगाव प्रां हुकेरी
नि।। नांगर

कसबे रुकडी या सुलतान पटेल व
पिरगोंडा पटेल व भिमाजी ब्रह्माजी
कुलकर्णी क।। म।।र मामले मिरज
नि।। नांगर नि।। नांगर

पिरगोंडा पटेल मौजे नांदणी
क।। सिरोळ प्रां रायबाग
नि।। नांगर

लिंगगोंडा पटेल मौजे माणगाऊ
क॥ मांजरी त॥ कागल
नि॥ नांगर

प्रांत पनाळा

देसक———

मिराखा वलद रहिमान
देसाई क॥ ठाणे प्रां म॥र
सिका

शामजी नरसिह
देशपांडे प्रां म॥र
व मामले मिरज

मौजे देवठाणे क॥ ठाणे
सुभानजी पाटील
रु॥ रुद्राजी पाटील
नि॥ नांगर

कसबेवासी जोतजी पाटील नि॥ नांगर
सिदोजी प॥ नरहरी भागो
नि॥ नांगर कुलकर्णी

मौजे माजगाऊ
रुद्राजी पाटील
नि॥ नांगर

मौजे वाघवे
सुभानजी पाटील
नि॥ नांगर

रुद्राजी पाटील
नि॥ नांगर

राणोजी पाटील पिपळे
नि॥ नांगर

शामजी नरसिह
ग्राम कुलकर्णी

मौजे वरनगे
माहदजी पाटील
नि॥ नांगर

नरसोजी भिमाजी
कुलकर्णी

मौजे असुरळे
तुकोजी पाटील
नि॥ नांगर

रामाजी सिवदेव
कुलकर्णी
तुकोजी चौ॥
नि॥ नांगर

मौजे वर[illegible]नगे
राणोजी पाटील
नि॥ नांगर

माहादजी त्रिंबक
कुलकर्णी

मौजे निगवे
विठोजी पाटील
नि॥ नांगर

माहादजीपंत कुलकर्णी
खेगोजी चौगला

मौजे केरले
कोंडाजी भोसले [illegible]टील
नि॥ नांगर

भिकाजी लाड पाटील
नि॥ नांगर

सटवोजी भोरपी भंडारी
मौजे वाडी रत्नागिरी

कृष्णाजी चौगला	भिमाजीपंत व लिंगोपंत कुलकर्णी	
सिदोजी बिन नरसोजी पाटील मौज सिरोली क॥ ठाणे नि॥ नांगर	क॥ वाडी॥ मौजे पारगाऊ केदारजी पाटील बिन धायाजी पाटील नि॥ नांगर	धारोजी पाटील बिन दाजी प॥ नि॥ नांगर गोविंद जनार्दन कुलकर्णी मौजे मजकूर

क्रमांक : १६० दि. २७-१२-१७३६

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी मौजे फूर, तर्फ देवरूख या गावच्या खोतीचे वतन विश्वनाथ भट अग्निहोत्री यास दिले, सदहू गावची खोती आपली असल्याचा दावा धोंडो गोपाळ खांडेकर याचा होता. परंतु गावचे वतनदार व वलुतेदार तसेच जुने खोत यांच्या साक्षी काढल्या असता सदहू दावा खोटा ठरला.

श्री तालीक

सिका

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६३ अनलनाम सवत्सरे पौष शु॥ शेष्टी इंदुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी वे॥ राजश्री विश्वनाथ भट बिन नारायण भट अग्नीहोत्री.

उपनाम साठे गोत्र वसिष्ट सूत्र अश्वलायन यास दिल्हे वृतिपत्र यैसीजे. तुम्ही करवीरचे मुकामी स्वामी संनीध येऊन विनंती केली कीं स्वामीने पेशजी मौजे फूर तर्फ देवरूख हा गाव इनाम करून दिल्हा आहे त्या प्रो भोगवठा चालत आहे. सांप्रत धोंडो गोपाळ खांडेकर हा मौजे म॥रीची खोती आपली पुरातन मिरासीची आहे

म्हणोन आम्हांसी खटला आरंभिला. या करिता आपण राजश्री कृष्णाजी पंडीत प्रतिनिधी याकडे विशाळगडचे मु॥ जाऊन वर्तमान सांगितले. त्यावरून पंडित म॥रनिलेनी तर्फ मार देशमूख व देशपांडे व हृमशाई भोवरगावीचे खोत व मौजे म॥रचे मिरासी आपल्याजवळी नेऊन धोंडो गोपाळ हा मौजे म॥रची खोती आपली म्हणतो. याचा करिना कैसा आहे म्हणोन सर्वांस पुसिले. त्यास मौजे मारचे मिरासदारानी सांगितले मौजे म॥रचे खोत पूर्वी येणे प्रा॥ खोती करीत अले.

अदलशा पादशा विज्यापूर या चे वेळेस काजी खतीब याणे च्यार साले खोती केली.
आसामी १

हे राज्य महाराज थोरले याणी काबीज केले तेव्हा खोती कीर्दसाले
४ कासी देवस्थले

५ नारबा चिंदरेकर
३ केसो नरसिव देवदार
३ देकोजी यशवंतराऊ
८ मलजी व खंडोजी कासार
२५ रामाजी बाबदेव व गोपाळ बाबदेव खांडेकर

४८
५ असामी ६

येणे प्रा॥ खोती करीत आले. मिरासीची खोती कोणाची नाही म्हणोन. त्याचप्रा॥ देशक व भोवर गावीचे वतनदार याणी सांगितले त्यावरून धोंडो गोपाळ पुरातन खोत नव्हे याचा पाचा जणानी खोती केल्या उपर धामधुम जाहाली. गाव खराब पडिला तेव्हा धोंडो गोपाळ याणे पंचवीस वर्षे खोती केली. मिरासदार खोत कोणी नाही यैस सर्वाचे मते जाहाले. धोंडो गोपाळ कजिया करितो याकरिता पंडितमार निलेनी त्याची खोती दूर करून आपल्यास गाव इनाम आहे त्याच प्रा॥ खोती व ान करून दिल्ही आहे. पुढे भोगवठा

चालिला पाहिजे तरी स्वामीने दिवाणची पत्रे द्यावयास आज्ञा केली पाहिजे म्हणोन विनंती केली. त्यावरून मनास अणिता तुम्ही भले सिष्ट विद्यावंत तुमचा योगक्षेमास दिवाणातून गाव इनाम दिल्हा आहे. हाली मौजे मा।रची खोती तुम्हास वतन करून दिल्ही असे. तरी मौजे फूर तर्फ देवरूख सुभा प्रांत राजापूर हा गाव तुम्हास पूर्वी इनाम दिल्हा आहे. हाली मौजे मा।रची खोती वतन दिल्ही आहे. तरी तुम्ही मौजे मा।र इनाम व खोतीसहवर्तमान व आपल्या पुत्रपौत्रादि वंश-परंपरेने अनभऊन स्नान संध्या करून स्वामीस कल्याण इछून सुखरूप राहाणे. निदेश समक्ष. मोर्तब.

रुजु समत
मंत्री

तेरीख ४.
रमजान सु॥ सबा सलासीन

बार सुरू सुद्र बार
जोड बंदास मोर्तब दोन.

क्रमांक : १६१ **दि. १६-१-१७३७**

लिंगोजी जाधव याने मौजे मनपाडळची पाटीलकी एका सोनाराकडून विकत घेतली होती. तो उदाजी चव्हाण यांचे बरोबर परसेवेस गेला तेव्हा त्याची पाटीलकी पागेकडे होती. त्याने तिकडून परतल्यावर छत्रपती संभाजी दुसरे याना पाटीलकी बाबत अर्ज केला असता, त्यानी त्याचे इनाम चालू करून त्यास वेगळी सनद दिली.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६३ अनलनाम संवत्सरे पौष बहुल द्वादशी रविवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी देशमुख व देशपांडे ता॥ वडगाव सुभा प्रांत पनाळा यास आज्ञा केली येसीजे. मौजे मनपाडळ ता॰ मजकूर येथील पेसजी पाटीलकी

सिका सिका

सोनाराची होती. त्याचे राजीमते पाटीलकी लिंगोजी बिन केदारजी जाधव याणी विकत घेतली. त्याप्रमाणे हुजुरूनही पेसजी पाटीलकीची पत्रे लिंगोजी जाधव यास दिल्ही आणि मौजे मजकूर इनाम दिल्हा होता. मध्यें उदाजी चव्हाणाबराबरी परसेवेस गेले त्यामुळे गाव पागेकडे दिल्हा होता. सांप्रत लिंगोजी जाधव करवीरचे मुक्कामी येऊन स्वामीस अर्ज केला कीं आपणास पेसजी प्रमाण गाव इनाम घेऊन सेवा घ्यावी. त्यावरून याचे खाते सवे घेऊन चालवणे हे स्वामीस अवश्यक. या करिता हाली स्वामी यावरी कृपालू होऊन मौजे मजकूरचे पाटीलकीची पत्रे पेसजी प्रा॥ दिल्ही आणि गावहि पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम पेसजी प्रा॥ करून देऊन अलाहिदा सनद सादर केली आहे. तरी तुम्ही पाटीलकीचे वतनाची सेवा यापासून घेणे आणि गाव लिंगोजी जाधव यास व याचे पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम चालवणे. प्रतिवर्षी नवीन पत्राची उजूर न करणे. याची प्रति घेऊन असल भोगवटीयास परतोन देणे. निदेश समक्ष, मोर्तब.

दि. २०–१–१७३७

क्रमांक : १६२

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी द्वारकोजी यादव यास बाविडे या गावी अठरा चावर जमीन इनाम दिली. मौजे बाविडेची पाटीलकी द्वारकोजीकडे होती. परंतु त्यातून आपला उदरनिर्वाह होत नाही म्हणून त्याने महाराजांकडे जमिनीची मागणी केली होती.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६३ अनलनाम संवत्सरे फाल्गुन शु॥ द्वितीया इंदुवासरे क्षत्रीयकुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपति स्वामी याणी राजश्री देशाधिकारी व कारकून वर्तमान व भावी सुभा प्रांत कोल्हापूर यास आज्ञा केली, ऐसीजे. द्वारकोजी बिन कृष्णाजी यादव प॥ बाविडे ता॥ हवेली प्रांत मजकूर याणी स्वामी संनीध विनंती केली की मौजे मजकूरचे पाटीलकीचे वतन आपले आहे. वतनास हक व इनाम आहे तेणे करून आपला संसार चालत नाही. कुटुंब फार आहे.

याचे चालवणे स्वामीस परम आवश्यक यास्तव यावरी स्वामी कृपाळू होऊन यासी नूतन इनाम कुलबाब कुलकानू खेरीज हकदार करून मौजे मजकूर पैकी धुरंग धडोळे व पटी खुलखुला सग्यार रयतावा विसापांड्याचे बिघेने जमीन चावर १८ एकरास अजरामरहामत करून दिल्हा असे. तरी सदरहू जमीन मोजून चतु:सीमा करून याचे स्वाधीन करणे आणि इनाम यासी व याचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालवणे. या इनाम-संमंधे याचे माथा सेरणी रुपये ३०० तिनसे ठेविले आहेत. याचा वसूल हुजूर जाला इनाम सुरक्षीत चालवणे. प्रतिवर्षी नवीन सनदेचा उजूर न करणे. या सनदेची तालिक घेऊन असल सनद याजवळी परतोन देणे. निदेश समक्ष.

तेरीख १

जिलकाद. सु॥ सबा सलासीन.

क्रमांक : १६३ दि. २८–२–१७३७

त्र्यंबकभट ढवळीकर हे छत्रपतीना हरिवंशादि पुराणे सांगत असत. त्याना छत्रपती संभाजी दुसरे यानी दहा बिघे जमीन इनाम दिली.

स्वस्ति श्री राजाभीषक शक ६३ आनल[1] नाम संवत्सरे फाल्गुन शुध दशमी इंदुवासर[2] क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी वेदमूर्ती राजश्री त्र्यंबकभट बिन हरभट उपनाम ढवळीकर गोत्र भारद्वाज सूत्र आश्वलायेन वा॥ करवीर यांस दिल्हे इनाम पत्र ऐसेजे. तुम्ही स्वामी संनीध विनंती केली की आपण ब्राम्हण कुटुंबवत्सल योगक्षेमाचा आनकूलता नाही. स्वामी धर्मपरायण आहेत. सवसार चाले ऐसी आनकुलता करून दील्हीया स्नानसंध्या करून स्वामीस कल्याण

---

१ नल संवत्सर पाहिजे;

२ वाराप्रमाणे तारीख काढली आहे.

चिंतून राहोन म्हणोन. त्यावरून मनास आणिता तुम्ही भले सीष्ट विद्यासंपन्न पौराणीक स्वामी संनीध हरीवंश आधी करून कितेक पुराण सांगितले. तुमचे योगक्षेमाची आनकूलता करून दीधल्याने परमश्रेयस्कर व कल्याणवह (म्हणून १० बीघे जमीन इनाम दिली इ. इ.)[1]

तेरीख ८
जिलकाद सूहूरसन सबा सलासीन मया अलफ.

क्रमांक : १६४ दि. ३१-३-१७३७

उदाजी चव्हाण यांची स्वारी शिरोळहून कसबे कुंभोजवर झाली तेव्हा नारायण पाटील ठार झाला होता. त्याच्या मुलास महाराणी जिजाबाई यानी तीस बिघे जमीन इनाम दिली.

श्री

श्रीमन्सकल सौभाग्यादिसंपन्न जिजाबाईसाहेब याणी मोकदमानी क॥ कुंभोज प्रा॥ रायबाग यासि सु॥ सबा सलासीन मया अलफ दिल्हे इनामपत्र यसीजे. आपगोंडा पा॥ क॥ मा॥र शिवगोंडा याचा भाऊ याचा बाप नारायण पा॥ उदाजी चवाण याची स्वारी सिरोलहून क॥ मा॥रावरी येऊन झुज जाले. ते प्रसंगी नारायण पा॥ ठार पडला त्याचे मुलाचे योगक्षेम चालण्यानिमित्य साहेब कृपालु होऊन आपगोंडा पा॥ क॥ मा॥र यास नूतन इनाम (दिले इत्यादी) जाणिजे.

छ १० जिल्हेज मोर्तब सिक्याचे अष्टपैलू असे.

---

[1] दि. १-३-१७३७ चे छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे मौजे पाडली येथे त्रिंबकभट ढवळीकर याना दोन बिघे जमीन दिल्याचे, त्या गावच्या मोकदमाना लिहिलेले पत्र उपलब्ध आहे.

क्रमांक : १६५ **दि. १७-४-१७३७**

मौजे तोडोली येथील ज्योतिषपणाचे व कुलकर्णाचे वतन बापूजी जनार्दन क्षीरसागर याचे होते. विजापूरच्या अमदानीत त्याच्यावर दंड पडला असता त्यानी ही दोन्ही वतने सूर्याजी घारगे देशमुख यास विकली. त्याच्या मुलाकडून ती शामजी नाईक पुंडे यानी घेतली. परंतु मोगलांच्या धामधुमीत पुंडे राजाराम महाराजाबरोबर जिंजीस गेले तेव्हां वतनाच्या भोगवटयास खंड पडला. वतनाचा भोगवटा चालवावा म्हणून रामचंद्र नाईक पुंडे यानी छत्रपती संभाजी दुसरे याना विनंती केली असता त्यानी ती मान्य केली.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६३ पिंगलनाम संवत्सरे चैत्र बहुल चतुर्दसी रविवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी समस्त राजकार्य धुरंधर विस्वासनिधि राजमान्य राजश्री श्रीनिवासराऊ पंडित प्रतिनिधि यास आज्ञा केली यैसीजे. राजश्री रामचंद्र नाईक पुंडे याचे पिते रा शामजी नाईक पुंडे याणी तीर्थरूप राजश्री थोरले कैलासवासी स्वामी राज्यासनारूढ असतां त्यांचे वेळेस मौजे तोडोली कर्यात माइणी या गावी बापूजी जनार्दन क्षीरसागर कुलकर्णी होता. कुलकर्ण व जोतीशपण दोन्ही वतने त्याची त्यास. विजापूरचे पादशाहाचे वेळेस कसाला पडोन दंड पडला. त्याने आपली वतने विकिली. ती वतने सूर्याजी घारगे देशमूख कर्यात माईणी याणे पैके देऊन विकत घेतली. दोन्ही वतने चालवावयास मुतालिक मुशाहिरा देऊन ठेविला आणि वतनाचा हक इनाम कानू काइदे आपल्या स्वाधीन करून घेऊन अनभऊ लागला. त्यावरी कितेका दिवसान बापूजी जनार्दन खीरसागर मृत्य पावला. त्याचे वौशी कोण्ही नाहीस जाले. याकरिता सूर्याजी घारगे देसमूख याचे पुत्र बहिरायजी घारगे देसमूख याणी कुळकर्ण व जोतिशपणाचे वतन घेतले तो पैका उगऊन यावयास्तव वतन विकावयास लागले. हे वर्तमान शामजी नाईक पुंडे यास कळले. याणी बहिरायजी देशमूख याजवळ बोली करून दोन्ही वतनाचे होन पा ५१ यकान्न देऊन देशमुखाचे संतोषे दोन्ही वतने खरीदी केली. गोताचे गोहीं साक्षानसी महजर करून घेतला. दिवाणची पत्रे व्हावीं याकरिता

दिवाणात सेरणी होन पाा २५ पंचवीस देऊन दिवाणची पत्रे करून घेतली आणि वतने आपले दुमाला करून घेऊन अनभऊ लागले. त्याउपरी या प्रांते तांम्राचे उल्बण होऊन तीर्थरूप राजश्री कैलासवासी स्वामी राज्यासनारुढ जाले. तेही चंजी प्रांते गेले. नाईक माारनिले संनीध होते. कुलकर्ण जोतीशपणाचा इकडे भोगवटा चालत होता तो राहिला. चंजीस असता चंजी ताम्राने घेतली ते समई वतनांची पत्रे दिवाणची व इत्यादिक होती ती गेली. महजर मात्र तंजावरी यांचे घर होते तेथे होता तो राहिला. सांप्रत आपली वतने आपल्यास हस्तवश्य करून भोगवटा चालवावा म्हणून रामचंद्र नाईक याणी विदित केले. पूर्वील महजर आणून दाखविला. वतने यांची खरी आहेत. हाली वतनाचे प्रसंगाकरिता नाइक माारनिले + + + + + + पाठविले आहे व महजराच नकल करून पाठविली आहे. स्वामीनी तुम्हास हे पत्र सादर केले असे. तरी कर्यात माईणी येथील देशमूख देशपांडे व मौजे तोडोलीचे पाटील आणून वतनाचा हा पूर्व. वृत्तांत चितांत आणून मौजे मजकूरचे कुलकर्ण जोतीषपण दोन्ही वतने नाईक माारनिलेचे स्वाधीन करून सुरक्षित भोगवटा चाले ते करणे. रामचंद्र नाईक पुरातन परंपरागत राज्यातील सेवक. तुम्ही जाणतच आहा स्वामीस यांचे सर्व प्रकारे अगत्य आहे. तरी सदरहू यांची दोन्ही वतने यास सुरळीत चालत ते करणे.

(बहूत लिहिणे तरी सूज्ञ असा). मर्यादेयं विराजते

दि. १३–१०–१७३७

क्रमांक : १६६

द्वारकोजी यादव यानी शृंगेरीच्या मठाची व मठधिपती श्रीमत शंकराचार्यान्वय श्री विद्याशंकर भारती स्वामी यांची सेवा केली म्हणून स्वामीनी त्यांच्या पाटीलकीच्या गावी साडेतीन बिघे जमीन इनाम दिली. ही जमीन मठास कोल्हापूरच्या महाराजांकडून मिळाली होती.

श्री विद्या शंकर

श्री
अनेक शकीत

विद्याशं
करभारती

श्री मत्परमहंसादिये थोक्त बीरुदांकित शृंगेरी सिव्हासनाधीस्वर श्री मत्छंकराचार्यान्विय श्री विद्याशंकर भारती स्वामी करकमल संजाताभिनव श्री विद्या नरसिंह भारती स्वामीकृत नारायेण स्मरण.

स्वस्ति श्री नृप शालिवाहन षक शके १६५९ पिंगलनाम संवत्सर, कार्तीक सि।। प्रतिपदा गुरुवासरे वास्तव्ये क्षेत्र करवीर तदिनी राजमान्ये राजश्री द्वारकोजी बिन कृष्णाजी यादव पाटील मौजे बाविडे क।। हवेली प।। कोल्हापूर यासी—

आज्ञा करून दिल्हे इनामपत्र यैसेजे. तुम्ही स्वामी कार्यास तत्पर आणि मठीची सेवा बहुत प्रकारे केली. याकरिता स्वामी संतुष्ट होऊन तुम्हांस काहीं उपजीविका करून द्यावी हे ध्यानास अले. आणि केवळ येकनिष्ट जाणोन स्वामी दयाळू होऊन मौजे मजकुरी माहाराज राजेश्री छेत्रपती यानी मठास इनाम भूमि बिघे ८७ सात धारादत सर्वमान्ये इनाम दिल्ह आहे. त्यापैकी भूमी जमोन बिघे ८३।। मी वीसां पांडाच्या बिघेनें सर्वमान्य इनाम तुम्हास अत्य संतोषें देऊन हे इनामपत्र सादर केले असे. तरी पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरा इनाम अनभऊन सुखरूप राहणे. यासी कोण्ही विक्षेप करणार नाहीत. जरी काही कब समधीक विक्षेप करितील त्यास गुरुद्रोह घडल. अणी हिंदुलोक खलल करितील त्यांस गोहत्या व ब्रंम्हहत्त्या दोष असे. मुसलमान लोक इस्कोल करितील तरी त्यास आपले महजबाची शेफ्त असे. अविछिन्न इनाम मठीच्या तीनी बिघे अनभवीस जाणे बहुत काय लिहिणे जाणिजे.

इत्ये

---

१ सदरहू ब।। आज्ञापत्र वरील मितीचे स्वामीचें राजश्री कमाविसदार वर्तमान भावी व देशमूख व देशपांडे व मोकादमानी मौ. बायेविडे क।। हवेली परगणे कोल्हापूर यास ता. छ. २९ माहे जमादिलावल.

क्रमांक : १६७ दि. १३-११-१७३७

तर्फ असडोली येथील जकातीचा वसूल भगवंतराव अमात्य यांच्याकडे द्यावा म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे आज्ञापत्र.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६४ पिंगलनाम संवत्छरे मार्गशीर्ष शु।। त्रितिया रविवासरे क्षेत्रीयकुलावतंस श्री राजा शंभु छेत्रपति स्वामी याणी देशमुख देशपांडे ता।। असडोली यासी

सिका सिका आज्ञा केली ऐसीजे. ता। मा।रच्या बाबती देखील जकात राजश्री भगवंतराव अमात्य हुकुमतपन्हा याजकडे करार केले आहेत. तरी तुम्ही हे जाणून ता।। मजकूरचे बाबतीचा येवज जकात देखील राव मा।।रनुलेकडे वसूल देत जाणे. दुसरीकडे वसूल न देणे. जाणिजे. लेखनालंकार मोर्तब.

रुजु संमत

मंत्री

बार

क्रमांक : १६८ दि. २९-८-१७३८

मौजे डिग्रज बुद्रक प्रांत कागल मालजी चव्हाण याकडे सैन्याच्या बेगमी साठी दिला आहे, म्हणून छत्रपती शाहु यांचे मोकदम मौजे डिग्रज बुद्रुक यास पत्र.

श्री तालिक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६५ कालयुक्त नाम संवत्सरे भाद्रपद बहुल यकादसी भोमवासरे क्षेत्रीय कुलावतंस श्री राजा शाहु छत्रपति स्वामी याणी मोकदमानी मौजे डिगरज बु।। प्रांत कागल यासी

आज्ञा केली ऐसीजे. मौजे मजकूर पेशजीच्या मोकाशाकडून दूर करून हली राजश्री मालजी चव्हाण याकडे अमावाचे बेगमीबदल मोकासा दिल्हा असता तुम्ही यास

रुजू होऊन मौजे मजकूरचे मोकासबाबेचा ऐवज याकडे वसूल देणे. जाणिजे. लेखनालकार मोर्तब.

ताा छ २४ जमादिलावल सु॥ सथा अलफ.

रुजु समत समत समत
मंत्री सरकार

बार सुद्र

क्रमांक : १६९ दि. २७–११–१७३८

मौजे केरले येथील पाटीलकी निम्मी अलवणी यांची व निम्मी काडांची. पैकी अलवणी निपुत्रिक. या घराण्यांतील विधवा साखराई हिचा प्रतिपाळ करण्यास कोणी नसल्याने तिने आपले निम्मे वतन कोंडाजी भोसले पाटील यांना तिनशे रुपयांना विकले. हे वतन छत्रपती संभाजी दुसरे यांनी कोंडाजी भोसले यांचे नावे प्रस्तुत सनदेनुसार केले असतां अलवणी यांचे अधिकारहि त्याना बहाल केले.

श्री

सिका आसे

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६५ कालयुक्त नाम संवत्सरे कार्तिक बहुल द्वादशी इंदुवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामि याणी कोंडाजी भोसले पाटील मौजे केरले कसबा ठाणे प्रांत पनाळा यासी दिल्हे वतनपत्र ऐसीजे. तुम्ही करवीरचे मुकामी स्वामी संनिध विनंति केली की

शिका पेशवेचा शिका प्रती

मौजे मजकूरचे आलवणी निमे पाटील व निमे पाटील लाड. संभाजी अलवणी याचे पोटी संतान नाही व भाऊबंद कोण्ही नाहीत. आलवणे याचे नकल जाहले. त्यास संभाजी पाटील याचा बाप तुकजी पाटील व भाऊ रुद्राजी पाटील या त्रिवर्गानी ब्राह्मस्व रुपये तीनशेहे करून मृत्य पावले. ब्राह्मस्व फारीख करावयासी व संभाजी अलवणे पाटील याची

बायको साखराई पाटलीण इचे पाली गोहण करावयासीं कोणी अधार नाही. या करिता साखराबाई पाटलीण अलवणी इणे आपले आत्म-संतोषे सदरहू निमे पाटीलकीचे वतन आपली तकसीम विकत रुपये तिनशेहे ३०० घेऊन दिली अणि ऋयपत्रही करून दिल्हे अहे. परंतु माहाराजानी भोगवटियासी सनद करून देविल्या पाहिजेत म्हणून विदीत केले व पत्रहि विदित केले. त्यावरून मनास आणिता मौजे मजकूरचे अलवणी पाटील याचे नकल जाहले या करिता संभाजी पाटील याची बाइको साखराई पाटलीण अलवणी इणे आपली तकसीम वतन तुम्हास विकत दिल्हे आहे. त्या प्रमाणे स्वामी तुम्हावरी कृपाळू होऊन मौजे मजकूरचे निमे पाटीलकी अलवणी याची तुम्हास दिली असे. या वतनास कलमे

किता	किता
१ नांगर	१ हक
१ होलीची पोली	१ इनाम
१ कलस	१ मेट कुडो
१ राहटचा कनंवर	१ पडद
४	१ श्री यमाईची पूजा
	५

यकूण कलमें नऊ ९ करार करून निमे पाटीलकीचे वतनी वडीलपण दिल्हे असे. तरी तुम्ही सदरहू निमे पाटीलकीचे वतन अलवणी यांचे वडीलपण व कानु काइदे पुरातन चालते आहेत त्या प्रमाणे तुम्ही व लाड या उभयतानी अनभवणे व मौजे मजकुरी नांगर दोन त्यास आधी नांगर तुम्ही करावा. मागून भिकाजी लाड पाटील याणे करावा. या प्रमाणे निर्वाह करून दिला असे. तरी तुम्ही सदरहू अलवणे याचे निमे पाटीलकी वडीलपण व कानू काईदे असतील ते तुम्ही व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने अनभऊन वतनाची सेवा करीत जाणे. वतनसंबंधे तुमचे सेरणी रुपये शंभर १०० करार केले आसे. याचा वसूल हुजूर चा इ. ला. तुम्ही वतन अनभऊन सुखरूप राहणे. निदेश समक्ष.

शिका आसे.

तेरीख २५

शाबान सु॥ तिसा सलासीन

क्रमांक : १७० इ. स. १७३८

छत्रपती शाहू यांची बाळोजी साळोखे यास ताकीद की, मिरज प्रांतातील चार कर्यातीची मोगलाईबाब छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्याकडे वारणे कृष्णेच्या तहान्वये देण्यात आली आहे. तरी सदहू कर्यातीना उपसर्ग देऊ नये.

श्री

तालीक

राजश्री बाळोजी साळोखी यासी आज्ञा केली येसीजे. कृष्णे व वारणे पलीकडे चिरंजीव राजश्री यासी पूर्वी तह करून दिल्हा आहे. त्यास मिरज प्रांतीच्या कर्याती ४ च्यार पलीकडे आहेत. त्याची मोगलाईबाब त्याकडे दिल्ही असे. कर्याती बी त॥

कर्यात इचलकंर्जी देहे ९	कर्यात सिरहटी
येकून कर्यात १	देह १२ पै॥ वजा
कर्यात रुकडी देह ९	कृष्णे आलीकडे देह
येकून कर्यात १	४ च्यार
कर्यात उदगाव देह ९	१ आलास १ गौरवाड
येकून कर्यात १	१ आउरवाड १ सेडसाळ
	२ २

येणे प्र॥ च्यार येकून देह पंचवीस येथील मोंगल बाब चिरंजीव राजश्री याकडे दिल्ही आसे. तुम्हास दखलगिरी करावयास गरज नाही. कृष्णे वारणे पलीकडे पूर्वील तह आहे त्या प्रांतात रोखापत्र येकंदर न करणे. बहुत काय लिहिणे.

क्रमांक : १७१ दि. ५-२-१७३९

बाजीरावाच्या सैन्याने गोव्यावर स्वारी केली, त्या सैन्यांत करवीरचे छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्या काही सेनाधिकाऱ्यानी भाग घेतल्याबद्दल गोव्याच्या व्हाइसरॉयने संभाजी दुसरे यांना पाठविलेल्या या पत्रात सौम्य तक्रार केली आहे.

संभाजी राजे यांस

मला बातमी कळली आहे की, सांप्रत आपण आपल्या राजधानीहून मेलुंडीला माझ्या शेजारी आला आहात. ह्या शेजारधर्मानुसार मी आपणाला हे पत्र लिहित आहे व आपल्या मैत्रीस अनुसरून आपले आपले स्वागत करीत आहे. हे मैत्री टिकावी अशी माझी इच्छा आहे. परंतु मला आपल्या निदर्शनास आणायचे आहे की; माझ्या साष्टीच्या प्रदेशांत बाजीरावाने जे सैन्य धाडले आहे त्यात आपल्या काहीं सेनाधिकाऱ्यांचा व प्रजाजनांचा अंतर्भाव आहे. माझी अशी समजूत आहे की, त्यांनी आपली संमती न घेतां बाजीरावाची मर्जी संपादन करण्यासाठी ह्या स्वारीत भाग घेतला असावा. कारण, आपली मैत्री बिघडण्यासारखे कोणतेच कृत्य घडलेले नाही. मला आपणास कळवायचे आहे की, आपल्या मैत्रीत विद्रोह होण्यासारखे कोणतेच अनुचित कृत्य मी माझ्या हातून होऊ देणार नाही. उलट मैत्रीं टिकविण्याचाच प्रयत्न करीन. आपण एकमेकांचे चांगले शेजारी आहोत हे सिद्ध करण्याचे प्रसंग वारंवार यावेत अशीच माझी इच्छा आहे.

देव आपले भले करो.

गोवा ५ फेब्रुवारी १७३९

कौंट द सांदोमिल

क्रमांक : १७२ दि. १८-९-१७३९

भोवाणा आणि तवणाना या दोघांमध्यें मौजे हेरलें तर्फ ठाणे येथील चौगलकी बाबत तंटा लागला होता. सदहू चौगलीवर भोवाणाचा हक्क असल्याचे अभयपत्र चिंतो पंडीत न्यायाधीश यानी दिले.

श्री

शिक्का वर्तु
ळाकार आहे

आभेयपत्र समस्त राजकार्य धुरंधर विश्वासनिधी राजमान्य राजश्री चितो पंडीत न्यायाधीश ताहा भोवाणा बिन चोवाणा चोगुले मौजे हेरले तर्फ ठाणे प्रांत पनाला सुरु सन आर्बैन मया आलफ. दिल्हे आभेयपत्र येसीजे. हेरले याचे मुकामी तवणना चोगले याने हुजूर येऊन विदीत केले की भोवाण याने वतन खातो म्हणोन आर्ज केला. त्यावरुन तुज हुजूर आणून विच्धारले. त्यास तू बोलिलास की आम्हास वडील देशमुख व देशपांडे व पाटील कुळकर्णी आहेत. जे विचारण ते त्यास विचारणे. त्यावरुन देशमुख व देशपांडे व पाटील कुळकर्णी व समस्त मोकदम व बारा बलुते यास हुजूर आणून आज्ञा केली की आपले सत्य-स्मरोन इमानपूर्वक जे आसेल ते उभयतांचे सांगणे. त्यावरुन देशमुख व देशपांडे व पाटील व कुळकर्णी व समस्त मोकदम वतनदार बलुते यानी सांगितले जे भोवणा बिन भोमणा हा चोगली याचे वोशान खरा. त्यास चवणा बिन आवणा गावं जलाला ते समई उभयता वाईमा समवेत मृत्य पावला. ते समई आम्ही समस्तानी तवणना मजकूर यास विचारले जे चवणास गतीस लाऊन त्याचे आसामीचे सेत व घर जागा व मठ चोगलकीचे वतन तू करणे. त्यास तो बोलिला जे आपण आशक्त आपले हातून होत नाही. आमचा वडील भोवाणा आहे. त्यास विचारुन त्याने मान्य केल तर त्याचे स्वाध्यन करणे म्हणोन बोलिला. त्यावरून आम्ही सर्वत्रानी भोवाणा यास आणून विचारले जे चोगुला मजकूर मृत्य पावला. त्यास गतीस मिळवून त्याचे आसामीचे चोगलकीचे वतन खाणे ये गोष्टीस काही फिकीर नाही येसे सांगितले. त्यावरून उतर दिल्हे जे आपणास तुम्ही मायेबाप वडील निरोपाल त्याप्रमाणे हजीर असो म्हणोन बोलिला. त्यावरून भोवाणाने चवणास गतीस मिलविले त्यापासून चवणाचा पुत्र भोवणास केले. चोगलकीचे वतन वडीलपण त्याचे स्वाध्यन केले. तो आनभवित आला. त्यास पत्रे आम्हा समस्ताची वणनाचे करून दिल्ही आहेत. येसे आसता हाली तवणना मजकूर

साहेब यासी दयाल जाहला. त्यावरून आम्हा समस्तास बोलाऊन आणून याची तहकीकाता विचारली. त्यावरून सेवेसी जाहला करीना सांगितला आसे. त्यावरून मनास आणून तू चोगले याचे वौशज खरा येसे चितास आणून तुजे वतन तुजे दुमाला केले आसे. तवणानास तुजसी चवणाचे वंताविसी कजीया करावया समंध नाही. तू चवणाचा मला व घुमणाचे आसामीचा. मला सेत आनभऊन दिवण चाकरी करून सुखरुप राहणे. चोगलेकीचा हक दला पान मान व इनाम पुरातन पूर्वापार जे आसल ते आपले वौशपरंपरेने आनभऊन वतन खाऊन सुखरुप राहणे. जाणिजे.

छ २५ जमादिलावर पौ हुजूर मोर्तब आसे.

क्रमांक : १७३ दि. २९-३-१७४०

छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्याकडून नागेशभट धोपेश्वरकर यास मौजे बेळकेवाडी तर्फ आजरे हा गाव इनाम. आजऱ्यावर इचलकरंजीचे व्यंकटराव नारायण घोरपडे यांनी स्वारी केली, तेव्हा नागेश भट धोपेश्वरकर याने आपली कागदपत्रे पुरून ठेवली होती. ती वाळवीने खाल्ल्याने छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्याकडे त्याने नूतन इनाम पत्राची मागणी केली होती.

श्री

सिका

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६६ रौद्री नाम संवत्छरे चैत्र शु॥ त्रयोदसी मंदवासर क्षत्रीय कुलावतंस श्रीराजा शंभू छत्रपति स्वामी याणी वेदमूर्ति राजश्री नागेशभट बिन गणेश भट उपनाम धोपेस्वरकर गोत्र काश्यप सूत्र आश्वलायन वास्तव्य कसबे आजरे

शिका शिका यासी दिल्हे इनामपत्र ऐसाजे. तुम्ही करवीरचे मुकामी हुजुर येऊन विदित केले की आपणास पेशजी माहाराजानीं पेसजी सौम्यनाम संवत्छरी मौजे बेळकेवाडी तर्फ आजरे

हे वाडी इनाम करून दिल्ही आहे व पत्रेही माहाराजाची होती ती राजश्री व्यंकटराव नारायण याची स्वारी कसबे मजकुरावर होऊन स्थळ हस्तगत केले ते समई पत्रे भूमिगत करून ठेविली होती. तेथे वाळवीचा उपद्रव होऊन पत्रे नाशाते पावली भोग(व)टयाची पत्रे असली पाहिजेत याकरिता माहाराजानी नूतन पत्रे भोगवटीयास देविली पाहिजे म्हणोन विनंती केली. त्यावरून (नवीन पत्रे दिली इत्यादी.)

तेरीख ११ मोहरम सु॥ आर्बैन.

क्रमांक : १७४ **दि. १७–६–१७४०**

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी मौजे बाविडे या गावातून वाणी व इतर धंदेवाले लोक जातील त्यांच्याकडून दर बैली कुमारकी वतन केणे व भूस रुके तीन दर बैलास घेण्याचा अधिकार द्वारकोजी यादव यास दिला. सदर्हू गाव त्यांच्या पाटीलकीचा होता.

श्री

श्री
प्रतिपच्चंद्ररेखे
व वर्धिष्णुर्विश्व वं
दिता शंभु छत्रप
तेर्मुद्रा राम सूनो
विराजते

स्वस्ति श्री राज्याभिषयक शके ६७ रौद्रनाम संवत्सरे आषाढ शुध चतुर्थी भोमवासरे क्षत्रीये कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी द्वारकोजी बिन कृष्णाजी यादव
सिका सिका पाटील मौजे बाविडे ता। हवेली कोल्हापूर यासी दिले वतनपत्र ऐसेजे तुम्ही स्वामी संनीध विनंती केली कीं आपण वतनदार माहाराजांची सेवा करीत आहो. माहाराजानी पाटीलकीच्या वतनास मौजे मजकूरच्या

मार्गे वाणी बकाल जातात त्यास दर बैली कांहीं कुमारकी चालत नाहीं म्हणोन विदित केलें. त्यावरून मनास आणितां तुम्ही वतनदार स्वामीच्या पायांसी निष्ठेनें वर्तन आहां या करितां तुमचे चालवणें स्वामीस अगत्य. यास्तव स्वामी तुम्हावरी कृपाळू होऊन पाटीलकीच्या वतनास मौजे मजकूरचे मार्गे वाणी बकाल जातात त्यासी कुमारकी द(र) बैली केणें[1] व भूस[2] रुके ८८३ तीन रुके दर बैली करून दिले असेत. तरी तुम्ही सदरहू कुमारकी तीन रुके प्रा तुम्ही व तुमचे पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरे आनभऊन वतनाची सेवा करून सुखरूप राहणें.[3] निदेश समक्ष.

मर्यादेयं
विराजते

तेरीख ३
रबिलाकर सु॥ ईहिदे आर्बैन रुजु समल
मंत्री
सुरु सुद्र बार बार समत सुद्र बार

क्रमांक : १७५ **दि. २०-१२-१७४०**

वेदमूर्ति बाळंभट गाडगीळ यांचे मौजे मिटबावी येथील धर्मादाय वतन पूर्ववत चालू ठेवले आहे म्हणून नरसिंहाचार्य पंडितराव यांचे देशाधिकारी व देशलेखक प्रांत राजापूर यांस पत्र.

---

१ केणे = विक्रीसाठी जाणारा कोणताही जिन्नस. त्यावर घेतली जाणारी जकात ते केणे; २ भूस = एक जूना कर.

३ याच प्रो याच मितीचे शंभु छत्रपती यांचें आज्ञापत्र राजश्री मल्हारजी भोसले मुद्राधारी व कारकून किले कोट कोल्हापूर यास. सिके २ व मोर्तबसहीत. आज्ञापत्र शंभू छत्रपती यांचे सेटे माहाजन व माहानाड व वाणी उदमी मार्ग मौ. बाविडे ता॥ हवेली कोल्हापूर यांस. मिती मूळ सनदेप्रमाणे. सिके २ व मोर्तबसहीत.

श्री

श्रीसकलगुणमंडित अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य राजश्री देशाधिकारी व देशलेखक वर्तमान(व) भावी प्रांत राजापूर गोसावी यासी

श्री चि तामणिच रणी शरण	प्रति नृसिन्हचार्य पंडितराय असीर्वाद. राज्याभिषेक शके ६७ रौद्रनाम संवछरे पौष शुद्ध त्रयोदसी भृगुवासरे वेदमुहूर्ती बाळंभट बिन माहादेवभट उपनाम गाडगीळ गोत्र + + + सूत्र आश्वलायन वास्तव्य

मौजे मिटबावी त॥ साळसी प्रां॥ म॥र याणी समीप येऊन विदित केले की आपले पिते महादेवभट बिन फटंभट यास मौजे मारी श्री ---- देव जागृत आहे त्याचा नित्याभिषेक पूर्वी दिल्हा आहे तो चालत आहे. त्यास आपले पिते + + + जाले त्याच नावे पत्र होते ते आपल नावे करून द्यावे म्हणोन विदित केले. त्यावरून वेदमूर्ती साक्षर भले कुटुंब वत्सल. याचा योगक्षेम चालावयाकरिता पेशजी राजश्री पंडितराय याणी श्री----चा अभिषेक सांग व्हावा यैसे पाहून वेदमूर्तीचे पित्यास अभिशेक दिल्हा होता तो करार करून वेदमूर्तीचे योगक्षमास पहिला धर्मादाय कैली कोटी मापे देसरी बारुले भात ॥।.१ सोळा मण होते ते करार करून हे नवीन सनद भोगवटियास दिल्हे आहे. तरी सदरहू धर्मादाय प्रविष्ट करीत जाणे. वेदमूर्ती श्री----स नित्याभिषेक करून सुखरूप राहेत असे कर्णे. प्रतिवर्षी नवीन पत्राचा अक्षेप न कर्णे. प्रति लिहून घेऊन मुख्य पत्र भोगवटियास वेदमूर्तीपासी परतोन देणे. जाणिजे.

छ ११ शौवाल सु॥ इहिदे आर्बैन मया अलफ. पै॥ हुजुर हे असीर्वाद

मोर्तब शुभंभ
वतु

क्रमांक : १७६ **दि. ११-१-१७४१**

छत्रपती संभाजी दुसरे याना मिरज प्रांतातील चार कर्यातीतील पस्तीस गावची 'मोगलाई बाब' छत्रपती शाहू यानी दिल्याचे हे पत्र आहे.

श्री

तालीक

श्रीयासह चिरंजीव विजईभव. राजश्री संभाजी राजें यासि प्रति शाहू राजें कृतानेक असीर्वाद. उपरी कृष्णे व वारणे पलीकडे तुम्हांस पूर्वी तह करून दिल्हा आहे. त्यास मिरज प्रांतीच्या कर्याती च्यार पलीकडे आहेत त्याची मोगलाईकडील बाब तुम्हाकडे दिल्ही आहे.

कर्याती बी तपसील—

कर्यात इचलकरजी देह नव

१ कसबा	१ रेणदाळ
१ दटवाड	१ चंदूर
१ कोडोली	१ सुळकोड
१ लाट	१ सिरदवाड
१ हुपरी	४
५	

कर्यात रुकडी देह नव

१ कसबा	१ कवनूर
१ हरोली	१ तिळवणी
१ येडराव	१ मुडसिंगी
१ शाहापूर	१ आतिकरे
१ कोंडिकरे	४
५	

कर्यात सिरहटी देह १२

पै।। वजा कृष्णे आलीकडे

देह———

१ आलास	१ आउरवाड
१ गौरवाड	१ शेडबाळ
२	२

वजा देह ४ बाकी देह ८

१ कसबा	१ टाकळी
१ कनवाड	१ हासूर
१ कुटवाड	१ घरणगुती
१ धारवाड	१ बस्तवाड
४	४

देह ८

कर्यात उदगाव

१ कसबा	१ जैनापूर
१ उमलवाड	१ वाठार
१ कोथळी	१ नेज
१ दानोळी	१ खोपसी
१ चिपरी	४
५	

९

देहे ९

येणेप्रो देहे ३५ पसतीस येकून कर्याती च्यार येथील मोगलाई-बाव तुम्हाकडे दिल्ही असे. इकडील दखलगिरी होणार नाही. रौद्रनाम संवछरे माघ शुध पंचमी. (येथून खासे दस्तुरची आक्षरे) पंचतीस ३५ गावची मोगलाई बाब मिरज प्रांतीची कृष्णा व वारणा पलीकडची दिल्ही आसे. पूर्वील तहतील. आसीर्वाद.

क्रमांक : १७७ इ. स. १७४१–४२

शामभट मुनेश्वर यांच्या विनंतीवरून मोकदम मौजे उचगाव यास विजापूरच्या सुभेदाराने दिलेले हे अभय पत्र आहे. गावी निर्भयपणे येऊन लावणी संचणी करावी असे अभय यांत दिले आहे.

शिक्का पारसी

कौलनामा ताा मोकदमानी मौजे उचगाव क।। हवेली पाा कोल्हापूर सरकार रायेबाग. अजमदारुलजफर विजापूर सु।। सन ११४२ दादे कौलनामा यैसाजे. तुम्हाबाबे म।। शामभट मुनेस्वेर येऊन मालुम केला जे साल गु।। लावणी जुजबी जाहाले होती. त्यास लस्करचा कसाला पडोन रयेत परागंदा जाहाले. गाव उज्याड पडला. लावणी होत नाही. तुम्हाकडील स्वारी शिकारी होईल म्हणून धासत घेतली अहे. त्यास कौल दिल्याने बेशेक होऊन गावावर येऊन लावणी करतील म्हणून मालूम केले. बराये मालुमाते खातीरसे अणून तुम्हास कौल मऱ्हामत केला असे. अपला खातीरजमा राखोन गावावर येऊन कीर्दी अबादानी करून खुशाल राहाणे. कोणे बाबे शेक न धरणे. दरीबाब कौल असे. मो।। सुद.

क्रमांक : १७८ दि. १७–६–१७४२

भानजी संभाजी घाटगे सर्जेराव याने सादर केलेला हा करीणा म्हणजे कागलच्या घाटगे घराण्याची हकीकत आहे.

श्री

राजेश्री गोतगंगा थल मौजे वाघेरी प्रांत कराड

यांचे सेवेसी------

करीणा बे॥ भानजी बिन संभाजी घाटगे सर्ज्याराव देशमूख प्रांत कागल सु॥ सलास आर्बैन मया व अलफ. कारण लिहून दिल्ह करीणा यैसाजे. त्रिंबकजी बिन मलजी घाटगे सर्ज्याराव देशमुख प्रां॥ म॥र यात व आम्हात वतन समध कजिया लागला. त्यामुळ हुजुरून निवाडियास तुमचे थल देऊन उभयतास पाठविले. राजीनामे व जामीन घेऊन करीणा लेहून द्यावयाची आज्ञा केली त्यावरून करीणा आम्ही तुमचे सेवेसी लिहून दिल्हा आहे. आमचे पणजे भानजी घाटगे सर्ज्याराव याचे बाप पदाजी घाटगे बाजी व त्याचे धाकटे भाऊ आबाजी घाटगे बाजी या उभयतांचे पोटी पुत्रसंतान नाही. पदाजी घाटके बाजी यासी तिघी बायका असून पुत्र नाही. तैसच आबाजी घाटके बाजी यासीही पुत्र नाही. त्याची बहीण गुणाबाई तानाजी काटकर हे पादशाजवळ आपले दौलतीवर होते त्यास दिल्ही होती. ती गरोधर होती म्हणोन माहेरास भावानी प्रसूत व्हावयास आणिली होती. घरी बहिण व भाऊ येक ठाई त्रिवर्ग जेविता उभयेता भाऊ बोलिले की तुझे पोटी पुत्र जाहाला तर आम्हास देणे यैसे बोलिले. नंतर गुणाबाइन उतर केले जे तुम्हा खेरीज मज दुसरी जोड काय आहे. त्यावरून उभयेता बंधू बोलिले जे ताठावर हात ठेऊन ते आम्हास सत्य सांगणे. त्याजवरून गुणाबाईने ताठावर हात ठेऊन सांगितले जे आपले वडिलापासून मागून घेणें म्हणजे आम्ही मान्न आसो हे सत्य यैस उतर दिल्हे. त्याजवर प्रसूत होऊन पुत्र जाहालीवरी पुढे गुणाबाईस व मुल पालखीत घालून पदाजी घाटगे बाजी व आबाजी घाटगे बाजी याणी आपले कबिले समवेत घेऊन विज्यापूरास गेले. मग गुणाबाईचे दादलेस सांगून पा। जे आम्ही आलो म्हणोन सांगो पा। त्यास ते समई सामोर आल नाहीत म्हणोन रुसवा करून दुसरे जागा राहिले. तेव्हा त्याची बायको त्याजकडे पाठऊन दिल्ही. त्यावर दुसरे रोजी उभयता बंधू पादशाहाच्या मुजरेस

गेले. मेहेरबानीचा वख्त समजोन पदाजी व आबाजी घाटगे बाजी याणी अर्ज केला जे आपले पोटी संतान नाही. साहेबी दौलतही बहूत दिल्ही आणि कागलचे देशमुखीचे वतन आहे. परंतु पोटी पुत्र नाही. त्यास तानाजी काटकर यासी आपली बहीण दिल्ही आहे तिचे पोटी पुत्र आहे तो घ्यावा याचा हुकुम काय म्हणोन आर्ज केला. त्याउपरी पादशाई हुकुम जाहला जे आवलादकी आफलाद या दोहोतील घ्यावा. यैसी आज्ञा जाहलियावरी मागुती पदाजी घाटगे बाजी याणी आर्ज केला की तानाजी काटकर यास आणून हुकुम होऊन साहेबी वोटचात घालावा. त्याजवरून वजीर उमराव मानकरी इत्यादिक सर्वत्र बोलाऊन आणून नंतर काटकर यासी आणून तुझा लेक आपणास देणे म्हणून त्यास वचेनास गोविले. मग पदाजी घाटगे बाजी याच्या *वस्त्राआलंकार देऊन मूल वोटचात घातला. ते समई नाव भानजी घाटगे यैस ठेविले आणि उभयतासी समजाविसी केली. साखरा वाटल्या. नौबतीस हुकुम जाहला. त्याजवर पदाजी घाटगे बाजी यासी वडील बायको राजाई वांज होती. तिने या मुलाची निगा करून आपल्या स्थनास लाविताना पाना फुटला. तिण मूल थोर केला. दाहाबारा वर्षाचा होताच तिसरे बायको आंताईस तिघ पुत्र जाहाले. वडील नरसोजी दुसरा कृष्णाजी तिसरा आनेसाजी यैस तिघ पुत्र जाहाले. दुसरे बायकोस लेक जाहाली. धाकठा भाऊ आबाजी घाटगे बाजी यासी दोघ पुत्र जाहले. त्याउपरी भाऊ भाऊ काही दिवसानंतर वेगळे निघाले ते समई वतन व कमत हाक कानू-कायदे व मळी प्रगणेपै।। वडील विभाग काढून निमी निम केले. त्याउपरी पदाजी घाटगे बाजी याचे म्हातारपण जाहाले. ते समई चवघा पुत्रास आणोन विच्यारिल जे आणला जीवमान आहे तो तुमची विल्हे लाऊन देतो म्हणोन बोलिले. मग घरची बिशाद पै।। जेष्ट वाटा भानजी घाटगे यासी दिल्हा. त्याचा तपसील छत्री व घोडा देवास व फिरंग व नागाई कुणबीण यैस पाच दागिने वडिलाकडे दिल्हे. बाकी बिशाद चऊ जागा केली व घरवाडा कागलातील दोन जागा केला. आपले वडील भानजी घाटगे यासी निम व त्याचे भाऊ तिघ यासी निम याप्राो जागा वाटून दिल्हा. त्यावर इनाम कसबा कागलचे वतनापै।। निम भाऊ आबाजी घाटगे बाजी याची वंशाकडे निम जाऊन

निम उरल त्यापै।। आपले वडिलाकडे निमी बाग दिल्ही. तिचे नाव भान बाग यैस ठेविले. निमी उरले ती या तिघा भावास दिल्ही. तिच नाव खासबाग ठेविले. तसेच कमत काटी व हाक दक कानू कायदा प।। मजकूरचे सिरस्तेप्रमाणे वडिलानी नेमून देऊन विल्ह लाविली. पुढ देह आवसानाचे समई भानजी घाटगे याणी मांडी दिल्ही होती तेव्हा हे तिघ भाऊ जवळ होते. ते वेळेस पदाजी घाटगे बाजी यानी भानजी घाटगे वडील पुत्र याचे गळा सिका घातला. त्याउपरी पदाजी घाटगे बाजी मृत्य पावले. त्यावर कांही दिवसान दौलत भाहाल[1] करावयाबदल चवघ भाऊ मिळून विजापुरास गेले. पादशाहाचा मुजरा जाहाला तेव्हा भानजी घाटगे बाजी याजवर मेहरबानी होऊन त्याचे नाव दौलत जाहागीर भाहाल जाहली. याउपरी गावास येऊन पहिले मुतालिक वतनावर करार करून ठेविले. आपण चाकरीवर विज्यापुरास मागुती गेले. त्यावरी कितका दिवसा हिंदुस्थानाहून विज्यापुरावर नामजाद मुधां सर्ज्याराव रजपूत आला तेव्हा राजश्री शाहाजी राजे भोसले व भानजी घाटगे बाजी व इत्यादिक उमराव पादशाहानी त्याजवर रवाना केले. तेथ लढाईमधे मुधा सर्ज्याराव यासी भानजी घाटगे याणी येकांगी करून त्यास मारून त्याचा घोडा सर्ज्या समवेत पाडाव करून आणिला. ही खबर कागलास पोचली. त्यावरून नरसोजी घाटगे विज्यापुरास भेटीस गेले. नंतर भानजी घाटगेही लष्कराहून विज्यापुरास आले. नंतर भावाभावाच्या भेटी जाहाल्या. तेव्हा सर्ज्या भावाजवळ बजीद[2] होऊन मागितला तेव्हा भानजी घाटगे बोलले जे पादशाहापासून आर्ज करून देऊ यैसे बोलून मुजऱ्यास गेले तेव्हा पादशाहा मेहरबान होऊन घोडा सर्ज्यासमवेत वस्त्र जवाहीर भानजी घाटगे यासी दिल्ही आणि सर्ज्याराव किताबदी दिल्ही. ते समई भानजी घाटगे सर्ज्याराव याणी आर्ज केला जे आपला भाऊ नरसोजी घाटगे यासी द्यावा. तेव्हा पादशाहा हुकुम जाहला जे तुम्ही पाडाव केला

---

१ भाहाळ = बाहाळ = घेणे.

२ बाजीद = अजीज; दीन; श्रमी.

तुम्हास दिल्हा. तुम्ही आपले घरी ठेवणे. तेव्हा आपल्या भावांस देणे यैसा जाब जाहल्यावर आपल्या डेऱ्यास येऊन सर्ज्यासमवेत घोडा भावास दिल्हा. भाऊ भाऊ येका विच्यार पुढ चालत होते. वतनाचा कारभार मुतालिकाकडून घेत होते. त्यावर कितेका दिवसी भानजी घाटगे सर्ज्याराव मृत्य पावलें. नंतर काही दिवसान परगणे जप्ती होऊन राजश्री शहाजी राजे यासी जाजती बेगमीस दिल्हा. यावर भानजी घाटगे सर्ज्याराव याचे पुत्र पाचजण राजश्री शाहाजी राजे याजकडे तैनातीस राहून परगणे सोडविले. नंतर त्याचे पदरी पाल्याच्या मसलतीस पदाजी घाटगे सर्ज्याराव पडले. संताजी घाटगे सर्ज्याराव व तानाजी घाटगे सर्ज्याराव व त्रिबकजी घाटगे सर्ज्याराव व विठोजी घाटगे सर्ज्याराव हे चवघ भाऊ माहाराजाजवळ होते. तेथ नरसोजी घाटगे याणी माहाराजास आर्ज केला जे बदभाऊ जोरावर होऊन आम्हांसी रेटितात. याजकरिता साहेबी रजा दिल्हेया वतनावर घेऊन जाऊ यैसा आर्ज केला. त्यावरून निरोप दिल्हा. मग चवघास घेऊन यैत होत. वाटेस बावाजी भोसलें यांची गाठ पडली. त्यांणी माहादजी नाईक निंबाळकर याचे आपली लढाई आहे म्हणोन बजीद होऊन घेऊन गेले. गार घोडेवर झुज जाहले. तेथे नरसोजी घाटगे व आपले वडील संताजी व तानाजी घाटगे सर्ज्याराव यैस तिघ पडिले. त्रिबकजी व विठोजी घाटगे सर्ज्याराव यासी जखमा लागल्यावर मलवाडीकर साबाजी घाटगे बाजी याणी बर करून गावास लाऊन दिल्हा. तेथ आपल वडील पदाजी व आबाजी घाटगे यैस एकरूप वतन आनभऊन होते. त्याउपरी बदभाव-कीच्या पेचामुळ नरसो तुळजो ठाणेदार रायबाग यासी सामील करून घेऊन पदाजी घाटगे यासी बागमधे मारिले. मग त्रिबकजी घाटगे सर्ज्याराव सिके जमदाड सर्ज्या देऊन पळविले. वाड्याच्या कुसबा वरून खाली सोडून पळविले. त्यावर त्रिबकजी घाटगे सर्ज्याराव त्याच झुंजात पडले. उपरी आमचा आजा विठोजी घाटगे सर्ज्याराव त्याचा आजा धाकटा आबाजी घाटगे येऊन कसबा डिगरजात राहिले. त्याचेमध्ये कितेका दिवसी कागलही वसाड होऊन निमचा भाऊही तेथ आले. तेथे येकरूप चालत होते. त्याउपरी कामलात आवघ्यानी जाऊन वस्ती केली.

मग निमेचे पिराजी घाटगे याणी दौलताबादावर जाऊन कागल जाहागीर आपणाकडे करून आले व आवरगशा यासही आणिले. नंतर आमचे वडील कोकणात सावंताच्या आसरेस जाऊन राहिले. तेथे आमचे वडिलास कोकण सोसना. चुलत मलजी घाटगे सर्ज्याराव मारुल भवालेत होते त्यास खबर कळली. त्यावर ते येऊन आमचे वडिलास घेऊन आले. मग राजश्री राज व इत्यादिकही चंदावरास गेले. मग राजश्री रामचंद्र-पंताजवळ राहून कागलचा परगणा त्याजकडून सोडऊन घेऊन वतनावर राहिले. त्यावर विशाची बाधा होऊन मलजी घाटगे सर्ज्याराव मृत्य पावले. मग संभाजी घाटगे आपले वडील राजश्री हिंदुराव घोरपडे याजकडे जाऊन राहिले व संताजी घाटगे कोकणात होते. यमगेकर पाटील याचा भाऊ पिराजी घाटगे जिमेदार याणी मारिला म्हणोन यमगेकरानी संभाजी घाटगे व संताजी घाटगे या उभयतास खबर कळविली. नंतर त्रिवर्ग मिळोन चिकोडीकर देसाई बस(व)प्रभू याजकडे जाऊन सेंडुरात जागा मागून घेतला. तेथून सिलसिली लाऊन मुरगूडचा हुडा घेऊन तेथ राहिले. त्यावर दोन वरशात कागलास राजश्री हिंदुराव घोरपडे व चंद्रसेन जाधवराव याणी वेढा घातला ते समई आमचे वडील हिंदुराव घोरपडे याकडे चाकरी होते. तेव्हा रदबदली करावयासी कागलात गेले. परंतु बनाव जाहला नाही. आपण वतनदार भावावर वाखा आला त्यासी अंतर करू नये यास्तव लस्करात आपले वडील बंधू तुकोजी घाटगे सर्ज्याराव याचे पुत्र चांदजी घाटगे सर्ज्याराव घोडी बिशाद डेरा दाडा याची सोड करून भावाचे कुमकस कागलात राहिले. हे वर्तमान हिंदूराव यासी कळलेवर त्याची घोडी बिशाद लुटून चांदजी घाटगे सर्ज्याराव यासी कैद केले. दुसरे रोजी गावावर हाला जाहाली. ते समई हाला मारून काढिली. तेव्हां गावांत तुकोजी घाटगे सर्ज्याराव आमचे चुलते पडले. त्यासी माती द्यावयासी भाहीर नेहले ते समई आबाजी व मलजी व संताजी घाटगे यासी बोलाविले. त्याणी सांगू पा। जे आमचे बागेत लस्करची दाटी त्याच बागत माती द्याल तरीं आपण येत नाही. यैसे सांगून पा. तेव्हा संभाजी घाटगे याणी आपली बागमध्ये नेहून माती दिल्ही. त्यापासून आपले बापात व त्यात कलह लागला. याबद्दल पनाळेवर मातुश्री ताराआऊसाहेब याजपर्यंत खटला पडला. तेव्हा तेथ

इनसाब जाहली ते ' समई राजश्री रामचंद्रपंत व हिंदूराव व चंद्रसेन जाधवराव व कुसो मल्हार व शाहाजी नाईक व साबाजी नाईक निंबाळकर व गिरजोजी यादव येसाजी मोहिते तळबिडकर व लष्करात इत्यादिक म्हराट होत. त्याचे वि।। करार जाहला जे वडील वडील येथाविभाग चालत आले त्याप्र।। चालाव. त्याची पत्रे हुजुरची होती त्या निवाडेप्रोा डिगरजत आपले वडील राहून वतन अनभवीत होते व त्रिंबकजीच वडिल मुरगुडांत राहून वतन आनभवीत होते. काही याचा त्याचा वतनसमंध कजिया नव्हता. काही दिवसी राजश्री बाळो विश्वनाथ याणी आष्टेच ठाण घेतले. ते समई हुजुरची पत्र गेली. पुढ डिगरजवर मिर(ज)कराची स्वारी आली तेव्हा झुज जाहले. तेथ आपले बाप संभाजी घाटगे सर्ज्याराव पडले. त्याउपरी आपले मातुश्री गुणाबाईन वीस बावीस वर्ष वतन आनभविले. नंतर पनाळेहून राजश्री संभु माहाराज छत्रपती याणी मुरगुडावर जाऊन मुरगुडास तोफा लाऊन मुरगूड घेतले. नंतर त्रिंबकजीचे वडील डिगरजस आले. काही वाडीस गेले. त्यावर आपणही दाहा पाच वर्ष वतन आनभवीत आलो. यैलीकडे त्रिंबकजीचा शेरीर समध सातारेस भोसले याचा राजश्री राज माहाराज याणी करून दिल्हा. त्रिंबकजीस भवानीबाई दिल्ही. नंतर यैलिकडे त्रिंबकजी घाटगे याणी कजिया करून सातारेस जाऊन माहाराज राजश्री याजकडे जाऊन गैरवाखा समजाविला. आपले बदभाऊ डिगरज येथील वतन आनभवितात आणि आपणास काही नाही त्यावरून मिरजस राजश्री बाळोजी साळोखे यासी ताकिदी लाऊन डफळापूरच्या थळास पत्र दिल्हे. तेथ त्रिंबकजी त्या थळास आले नाहीत. त्याजवरून आणखी मागती आम्ही थलपत्र घेऊन माघारे आलो. त्याज वरून हाली तुमचे थलास उभयतास प।। आहे. त्याजवरूण करीणा लेहून दिल्हा आसे. तुम्ही गोत गंगाधर्म ता बर हक निवाडा करणार आसा. ह करीणा लेहून दिल्हा. सही.

तेरीख छ २४ माहे रबिलाखर.

क्रमांक : १७९ **दि. ११-८-१७४२**

मौजे बेरडीवाडी हा गाव पाटगावच्या मौनी बावाच्या मठास इनाम दिला आहे, म्हणून दिवाण किल्ले भुदरगड याचे सदहू गावच्या मोकदमास पत्र. पूर्वी हा गाव मौनी बावाच्या मठास इनाम होता. "आलिकडे धामधूमीमुळे चालत नाही" असे सनदेत म्हटले आहे.

मौनी बावा

आज दिवाण किले भुदरगड ता।। मोकदमानी मौजे वडगाव ता।। खानापूर सु।। सलास आर्बैन मया व अलफ. बेरडीवाडी मौजे मजकूर हे पूर्वी श्री——मठ पाठगाऊ याकडे दिल्ही होती. त्यास आलिकडे धामधुमीमुळे चालत नव्हती. त्यास हाली किले मजकुरी तपोनिधि घनशामगिरी बावा आले व सर्व लोकानी आर्ज केला की श्री———कडे वाडी मा। पूर्वी चालत होती त्याप्रमाणे द्यावी म्हणून. तसी सर्वाचा + + + आर्ज मनास आणून मटची ऊर्जा चालावी लागते या करिता वाडी मजकूर श्रीकडे दिली असे. (इ. इ.)

छ २० जमादिलाकर.

क्रमांक : १८० **दि. २८-९-१७४२**

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी द्वारकोजी यादव याना तर्फ हवेली, कोल्हापूर येथील एकसष्ट गावचे नाईकी वतन दिल्याचे वतनपत्र. यांत द्वारकोजीची नेमणूक छत्रपतीनी जिजाबाईच्या 'बंकची नाईकी' वर केली, तसेच नवरात्राच्या वेळी 'तली' चे साहित्य छत्रपतीना उपलब्ध करून दिले, म्हणून छत्रपतीनी खूष होऊन वरील इनाम दिल्याचे नमूद आहे.

द्वारकोजीस शाबसकी देत असतां छत्रपती म्हणतात, 'जे सेवक असावेत ते याचरीतीने...'

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६९ दुंदुभी नाम सवत्सरे आश्वीन शुद्ध विजयादशमी इंदुवासरे[1] क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी रा॥ द्वारकोजी यादव बिन कृष्णाजी यादव नाईक ता॥ हवेली कोल्हापूर यासि दिले वतन पत्र ऐसेजे. तुम्ही स्वामीचे पुरातन सेवक. स्वामीच्या मनोदयानुरुप मनोभावें सेवा केली यास्तव पेशजी राणीवास चौथा वाडा याचे बंकची नाईकी स्वामी तुम्हावरी संतोसी होऊन सांगितली. त्या दिवसा पासून येकरूप निष्टेने स्वामीची व चौथावाडा याची सेवा करुन बहुत संतोसी केले. सांप्रत नवरात्र प्रसंगाची तली[2] स्वामीकडील चौथा वाडा याकडे होत आहे. चौथा वाडा यांची तली प्रति वर्षी स्वामीस होत आहे. यंदा चौथा वाडा याची तली स्वामीस आली. त्याचे साहित्य मनास आणिता जे जे वस्तु पाहिजे ते धणीयाचे आज्ञेप्रमाणे मेलऊन आणून स्वामीस आदा करुन आश्रित व सोइरे व सर कारकून व सरदार व कारकून आठरा कारखाने यसि मेवे फळ फळा आदिकरुन वस्त्रे साहित्य करुन विध य़थासांग संपादिला. कोण्हेविसी न्हुन पडले नाही. या उच्छाहाच्या सेवे करून स्वामी उभयता तुम्हावरी बहुत संतोसी जाहले. चौथा वाडा यांचे चितास आले जे जे वस्तु समई आसावी ते मनोदयानुरुप आणून तलीच्या उछाह सांग केला. येणे करिता त्याची दया विशेषात्कारे जाहली. स्वामीत्रे चित्तात आले जे सेवक आसावेत ते याच रीतीने. धणीयांचे मनोदये जाणोन वर्तणूक करून सेवेचा मजुरा करुन सेवेचा मजुरा करुन घेईल ऐसा आसावा. त्याजप्रमाणे तुम्ही उभयताच्या मनोदयानरुप सेवा करून उभयतास बहुत संतोसी केले. तुमच्या सेवेवरी तुमचे ऊर्जित करावे हे स्वामीच्या चितात येऊन तुम्हास भूषणे कडी कुंडल्या वस्त्रे द्यावयास आणविली. ते समई चौथा वाडा याणी विनंती केली की वस्त्रेभूषणे यासि देतच आहेत. आता याचे ऊर्जित करणे तरी यासि लेकराचे लेकरी चाले असे वतन करून द्यावे.

---

१ वाराप्रमाणे तारीख काढली आहे.

२ खंडोबाच्या भक्तानी कपाळास ताम्हण लावण्याचा प्रकार.

म्हणजे यांचे सेवेचा व धणी यानी सर्फराजी केल्याचा लौकिक होऊन चालेल. तरी माहाराजानी ता। हवेली कोल्हापूर येथें वतनदार पुरातन आहेत ते आपलेले वतने आनभवीतच आहेत. नाईकीचे वतन हवेली व कसबा आदि करुन नाईकीचे वतन करुन द्यावे. म्हणजे आपले परंपरेने वतन आनभवितील म्हणऊन विनंती केली. त्यावरुन स्वामी संतोसी होऊन तुम्हास नूतन वतन करून द्यावे ऐसे चितांत आले. विजयादशमीचे दिवसी स्वामी सीमा उलंघन करुन सदरेस मंचकारोहण करून बैसले. उछाह प्रसंगाचे विडे येथा पधतीने सर्वास दिले. त्या उपरी तुमचे उर्जित करावे हे आवशकः यास्तव पुरातन वतनदार आपलीली वसने आनभवितात. या वतनास कोण्ही नाहीं असे पाहून नूतन नाईकीचे वतन तुम्हास ता।। हवेली कोल्हापूर देखील कसबा देह ६१ यांचे नाईकीचे वतन आजरामऱ्हामत करुन दिल्हे ऐसे. या वतनास वतनाची सेवा देसाई व देशपांडे व तुम्ही यथानुक्रमे करीत जाणे. या नाईकीच्या वतनास इनाम व हक व लाजिमा देसाई देसपांडे यास पुरातन चालत आहे. त्यास देसपांडे या-प्रो तुम्हास करार करून दिल्हा असे. देसाई देशपांडे यासि हक व इनाम पुरातन चालत होता. सदरहू नाईकीच्या वतनास इनाम व हक व कानु काइदे देसाई व देसपांडे उभयता येथा विभागे निमे निमेप्रमाणे अनुभवितात. ऐसियासि नाईकीच्या वतनास इनाम व हक व कानु काइदे देसपांडे याचे पुरातनाप्रमाणे नाईकीच्या वतनास करून दिले असे बी ता———

कसबे कोल्हापूर

इनाम	हक होन ९	फसकी उकाला
ठिकाण जमीन बिघे		वजा
१ ८५		रूकी
		१
चामबार जोड		साली कोष्टी दर मागास
१		रूके ।.

धणगर दर मागास रुके	पानारी याचे नगाग
.॥.	पाने सुमार १००

पानारी याचे दुकानात दररोज पाने सुमार १२
जकात दर गोणीस रुका ०१
ठोकरा दर गोणीस रुका ०१

गावगना इनाम ता॥ हवेली कोल्हापूर (प्रती गाव इनाम जमीन टके व हक होन व कानु काइदे)

इनाम जमीन	रुके	हक होन	कानुकायदे
मौजे आरे	१	६	१
मौजे काविणे	१०	३	१
मौजे कोगील बु॥	१०	२	१
मौजे गोलिवडे	५	२	१
मौजे चुये	१	५	१
मौजे पाडळी बु॥	३	३	१
मौजे कुदरे	२	७	१
मौजे वडक सिवाल	१	३	१
मौजे सिरगांव	१५	३	१
मौजे इस्पुरली	५	३	१
मौजे नंदगाव	.॥.	६	१
मौजे सातरडे	१	३	१
मौजे कोगील खुर्द	५	२	१
मौजे नागाव खुर्द	१	३	१
मौजे देवाळ खुर्द	५	२	१
मौजे कोपर्डे	१	३	१
मौजे दिंड नेरली	२०	६	१
मौजे पाडळी खुर्द	१	६	१

मौजे पडळ	२	६	१
मौजे मई	१	३	१
मौजे वाकरे	१	६	१
मौजे सिंगणापूर	३	६	१
मौजे कणेरी	३०	६	१
मौजे भेंव नेरली	१०	३	१
मौजे पाचगाव	१	३	१
मौजे बालिंगे	५	३	१
मौजे जेवतिळे	१	३	१
मौजे बाचणी	२	३	१
मौजे देवाळे बु॥	५	६	१
मौजे यवचून	.॥.	६	१
मौजे दानेवडे	१	५	१
मौजे कोगे	१	६	१
मौजे गिरगाव	५	५	१
३३	१५६।.	१३७॥.	३३

प्रती गांव इनाम इदलशाई व हक व कायदे.

	इनाम जमीन चावर	हक होन	कानु कायदे
मौजे नागाव बु॥	८१५	६	१
मौजे मुर्डसिंगी	।.	६	१
मौजे हालोंडी	८१५	६	१
मौजे कुरळप	८१५	६	१
मौजे सिये	।.	६	१
मौजे नंदवाहळ	८५	१॥	१
मौजे उंचगाव	८१५	६	१
मौजे वडगाव बु॥	८१५	३	१
मौजे वसगडे	।.	६	१
मौजे तांबगाऊ	८१०	२	१

मौजे सापले	२	२	१
मौजे वडगाव खुर्द	०१५	३	१
मौजे निटवडे टका १ ये।।	०५	१।	१
मौजे बाविडे	.॥.	८	१
मौजे वळिवडे	.।.	६	१
पेट केसापूर	०२	४	१
१६	२।२४	७२॥	१६

प्रती गाव इनाम कुडो व हक व काइदे.

	इनाम कुडो जमीन	हक होन	कानु कायदे
मौजे कुडचे	०१	६	१
मौजे कोथळी	०१	३	१
मौजे कुरडु	०१	२	१
मौजे माहुलंगें	०२	६	१
मौजे येवती	०॥.	३	१
मौजे हाळदी	०१	४	१
मौजे सडोली	०३	६	१
मौजे बीड	०३	८	१
मौजे वासी	०१	६	१
मौजे बेले	०१	३	१
मौजे बहिरेश्वर	०४	३	१
११	१८॥	५०	११

येकून प्रति गावगना देह ३३ ये.।। इनाम जमीन टके येकसे सव्वा छपन व हक होन येकसे साडेसतावीस व प्रति गावगना देह सोळा इनाम जमीन इदलशाई चावर सवा दोन चावर, चवीस विघे, व हक होन पावणे आहत्तर व प्रति देहं ११ ये।। इनाम जमीन कुडो साडे अठरा व हक होन पनास ये।। देह ६० व कसबा पैकी इनाम ठिकाण येके व जमीन विघे पाच व हक होन नरू येकून देखील कसबा देहे ६१ येकसष्ट

येथील इनाम जमीन व हक होन व कानु कायदे सदरहू प्रो पूर्वी चालत होते. त्याउपरी तीर्थरुप थोरले कैलासवासी माहाराजानी राज्य काबीज केल्यानंतर पूर्वील हक इनाम होता तो राकून आकाराप्रमाणे देसाई देसपांडे यासि सिरस्ता इनाम दर चावरी बिघे ८५ व हक होन आकारास दर सदे रुपये ३ तीन व कानुकाइदे व तूप आहे त्या पैकी निमे निमे (देशमुख व देशपांडे यामध्ये) देसपांडे याकडे दर चावरी इनाम जमीन बिघे ८२।। व ऐन आकारास दरसदे रु।। १।। व कानुकाईदे व तूप चालत आहे त्याप्रमाणे तुम्हास नाईकीच्या वतनास इनाम व हक व कानु काईदे व तूप ता। हवेली देखील कसबा देह ६१ यासी मोईन देसाई देसपांडे यासी पूर्वीपासून करून दिली आहे. त्यासि देशपांडे ब।। (बरहुकुम) तुम्हास नाईकीच्या वतनास नूतन मोईन करून दिली आसे. बी।।

इनाम दर चावरी बिघे ८२।।	हक ऐन आकारास दरसदे रुपये १।।
कानु कायदे कलमे–	तूप पक्षास दर गावास कलम १
१ चाबांरास जोडा	मोली दर गावास दर सणास कलम १
१ फसकी उकाला सेवधर	गावगना घर ठाव कलम १
१ पानारी याचे नगास पाने सुमारे १००.	ठोकरा दर गोणीस रुका १
	बकरे दर गावास १
१ पानारी याचे दुकानास दररोज पान सु।। १२.	
१ साळी कोष्टी याचे मागास सालिना रुके ।. (दर मागास)	
१ धणगर दर मागास सालिना रुके ।।.	
१ जकात दर गोणीस रुका १.	

... येकून इनाम जमीन विघे अडीच व हक रुपये दीड व चामारास जोडा व फसकी उकाला व सेवधार व पानारी याचे दुकानास पाने शंभर व पानारीयाचे दुकानास पाने रोजिना बारा व साळी कोष्टी मागास रुके बारा व धणगर मागास रुके चवीस व जकात दर गोणीस रुक यक व तूप दर गावास प्रक्षास व दर गावास सणास मोळी व गावगना 'घरठाव व ठोकरा दर गोणीस रुका येक व गावास बकरे येक येणे प्रमाणे नाईकीच्या वतन्नास मोईन करून दिली असे व यां खेरीज तुम्हास तेली याचे घाण बुडास तेल दररोज ०।०।०४।। साडे च्यार टांक प्रमाणे मोईन करून दिली आहे. तरी तुम्ही नाईकीचे वतन देखील कसबा देह एकसष्ट आपले स्वाधीन करून घेऊन सदरहू प्रमाणे हक इनाम कानु काइदे अनभवून देसाई व देसपांडे व तुम्ही मिळोन वतनाची सेवा करीत जाणे. तुम्हास पान मान तश्रीफ कानु काईदे देसाई देसपांडे या बरोबर देसपांडे याचे मागून द्यावयाची आज्ञा केली आहे. त्याप्रमाणे घेत जाणे व कसबे मजकुरी नाईकीस दर जागा राहावयासी दिला त्या वरुन तुम्ही अर्ज केला जे आपण कुटुंबवछल कुटुंबास पुरे सारिखे स्थल देविले पाहिजे म्हणून तुम्ही विनंती केली. त्यावरून कसबे मजकूरचे वतनदार यासी आज्ञा केली. त्यावरुन त्याणी सिवाजी राम हे व्यापारी याचा घरठाव पडक होता. त्यास वारीस कोणी नाही. तो जागा वास वासी उदमी सराफ त्याचे सेजारचा होता. तो बहुत दिवस गेला. त्याचे कोणी नाही. रयत आपले घर टाकून देशांतरावरी गेला. त्याचा थाक कोठे न लागे. ऐसे जाहलिया-नंतर तो जागा दिवाणचा व त्याचे पुढे रणमाल्या तेली रयत व कोडोलीकर सराफ ऐसे दोघे रयत सराफ व तेली दोघे होते. त्यास दुसरा मुबदला जागा देऊन तो जागा दोघाचा घरठाव येणे प्रमाणे तुम्हास कुटुंब योग्यस्थल नेमून देविले असे. याची चुतःसीमा बी ता

सिवाजीराम व रणमाल्या आबाजी तेली या दोघाचे पूर्व पश्चम हात सु।। ९२ उतर दक्षण	समजी रयत सराफ व कोडो-लीकर सराफ या दोघा बा

हात सुमार ४०

जागा हात सु॥
पूर्व पश्चीम हात
९९
उतर दक्षण ६०

या खेरीज़ समजी याचे
जागी या बा। कोस
आवधीक दक्षण भागी
नैरत्य कोणी हात
पूर्व पश्चम १९
उतर दक्षण २१

येणे प्रमाणे चतु:सीमा करून दिली असे. यासि सेजार :

उतरेस उभामार्ग पदमाळे दरवाजे कडील लागला आसे.
१

दक्षणेस शेजार गुरवाची घरे चेनरासी व लिंगरासी व नैरत्य कोनी आवार श्रीरंक बहिरव.
१

पश्चमेस तिमणभट बिन माधवाचार्य घलसासी व सेसभट बिन माहादेव भट मुंजामणीचे घर उतर भागी मार्ग पैं ॥ १

येणे प्रमाणे हद महदूद करून घर दिल्हे असे. या जागियांवरी इमारत बांधोन राहणे व सदरहूप्रमाणे नाईकीचे वतन व हक इनाम कानु काईदे व वाडा तुम्ही तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने आनभऊन वतनाची सेवा करून सुखरूप राहणे.[1] निदेश समक्ष. मोर्तब असे व माथां सिका येक सनदेचे तिसरे ओळीखाली सिके दोन व चिकटवणीवर मोर्तब सोळा आहेत.

---

१ महाराजांनी द्वारकोजी नाईक यादव याना एकसष्ट गावच्या नाइकीचे वतन दिले आहे म्हणून दिवाण कोट कोल्हापूर यानी सदहू गावच्या मोकदमास दि. ४–१०–१७४२ रोजी लिहिलेले पत्र उपलब्ध आहे.

तेरीख ९ शाबान सु॥ सलास अर्बैन मया अलफ.

बार, सुरु, सुद्र बार, समत सुद्र बार बार.

क्रमांक : १८१ **दि. १८–१०–१७४२**

शिरोळच्या ठाण्यास लष्कराचा वेढा देऊन छत्रपती संभाजी दुसरे यानी कुरुंदवाड येथे मुक्काम केला होता. त्यावेळी ठाणे केव्हा हस्तगत होईल असे बाळ जोशी याना विचारले असता त्यानी जो दिवस सांगितला त्याच दिवशी ठाणे काबीज झाले. म्हणून बाळ जोशी यांस छत्रपतीनी राज्यातील सर-ज्योतिषीपणाचे वतन दिले.

कृष्णे

स्वस्ति श्री राज्याभीषेक शके ६९ दुंदुभीनाम संवत्सरे कार्तीक शुध प्रतीपदा इंदुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी वेदमूर्ती राजश्री बाल जोसी बीन दशरथा जोशी उपनाम सवदागर गोत्र शाडील्य सूत्र आश्वलायन यांसी दील्हे वतनपत्र येसेजे. तुम्ही स्वामीचे पुरातन येकनिष्ट सेवक. तुमचे वडील वडीलापासून तीर्थरुप राजश्री कैलासवासी माहाराजाजवली सेवा नीष्टेने करीत आले व तुम्हीही स्वामीचे सेवा येकरुप नीष्टेने करीत आहां. स्वामीवीना आन्य जाणत नाहीं. स्वामीनी तुम्हांस जो प्रश्न केला तो तुम्ही सांगीतल्याप्रमाणे स्वामीच्या प्रत्ययास आला व ठाणे सीराले ता॥ आलते येथील ठाणेसी स्वामीनी परीघ घालून मुकाम केला होता ते समई स्वामीनी तुम्हास कुरुंदवाडचे मुकामी ठाणे कीतेक दीवसात हस्तगत होईल म्हणून प्रश्न केला. त्या वरुन तुम्हीं सीधांत करुन ज्या दीवसी ठाणे हास्तगत होईल म्हणून सांगीतले व लीहून दील्हे होते त्या प्रमाणे ते दीवसी ठाणे हास्तगत जाहले. त्यावरुन स्वामी तुम्हावरी बहूत संतोशी जाहले. तुमचे दिवसे दीवस उर्जीत करून चालवणे हे स्वामीस आवश्यक. तुमचेवीसी राणीवास चौथा वाडा याणी वीनंती केली कीं बाळ जोशी आम्हांसनीध सेवा करीत आहेत

यांसी राज्यातील सरजोतीषीपणाची वृत्ती करून द्यावी म्हणून. त्यावरुन स्वामी मनास आणीतां तुम्ही ज्योतीशी विद्यावंत सिधांतवेते जोतीष-वीद्यानीपुण यास्तव स्वामा तुम्हावरी कृपाळू होऊन स्वामीच्या राज्यांतील सरजोतीषपणाचे वतन श्री—चे उदक घालून धारादत करून दील्हे आसे. या वतनास कानु काईदे याची मोईन करून दील्ही असे. गावगना माहालनिहाये.

कानुकाईदे बी त॥

कीता कलम रुपये			किता कलमे सुद्रादिक रुपये	
२	जकातीस दर सदे रुपये		।॥.	लग्नास
१॥	ब्राम्हणाचे घरी		।.	पाटास
	१	लग्नास	——	
	॥.	मुंजी व बारसे व	।॥.	
	——	संस्कार		
	१॥.			

इनाम जमीन महाल निहाये बीघे.

(यापुढे निरनिराळ्या तर्फाखालील गावांची नावे यांची मोठी यादी आहे)

.... सदरहू सरजोतीषपणाचे वतन स्वामी तुम्हास वंशपरंपरेने सुरक्षीत चालवीतील. तुम्ही वतन आनभवीत जाणे.[1] निदेश समक्ष.

तेरीख २९

शाबान सु॥ सलास अर्बैन.

---

१ या इनामावद्दल शंभू छत्रपतीनी दिलेली कांही आज्ञापत्रे, याच तारखेची, खालील व्यक्तींच्या नावे आहेत.

कृष्णराव अमात्य, गंगाधर पंडीत प्रतिनिधि, राणोजी घोरपडे सेनापती, चांदोजी घाटगे नामजाद व कारकून किल्ले पन्हाळा, अर्जोजी यादव.

क्रमांक : १८२ दि. १८–१–१७४३

नाग सावंत भोसले निधन पावले आहेत, त्यांचे पुत्र लखम सावंत यांस उपद्रव न देता त्यांची साह्यता करावी म्हणून हिंदुराव घोरपडे यांचे रवळोजी रामजी देसाई, तर्फ उचगाव यास पत्र.

श्री सुबराज

म॥ अनाम रळोजी रामजी देसाई ता॔ उचगांव यांसी हिंदूराव घोरपडे ममलकतमदार. सुहूर सन सलास आर्बेन मया आलफ. नाग सावंत भोसलें सरदेसाई निधन पावले. त्यांचे पुत्र राजश्री लखम सावंत भोसले याचे चालविणे आम्हास परम आवश्यक. याकरिता सर्वत्रांस ताकीदपत्रे सादर केली आहेत. त्याप्रो तुम्ही आपल्या मर्यादेनी राहोन म॥निलेच्या तालुकातीस अगर हरएकविशी उपद्रव होऊ न देतां म॥रनिलेच्या मनोदयानुरुप वरचेवरी साहिता करीत जाणे. येविसी उजूर न करणे.[१] जाणिजे.

छ २ जिल्हेज प॥ हुजूर.

लेखन
मर्यादा

क्रमांक : १८३ दि. १९–१–१७४३

चिंतामण जोशी जोशीराव यांच्याकडे सरकारी शिधा व इतर जिन्नस श्रीच्या उत्सवासाठी चालू होते. ते छत्रपती संभाजी दुसरे यानी पूर्ववत चालू ठेवले.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६९ दुंदुभीनाम संवत्सरे माघ शुध

---

१ अशाच आशयाचे पत्र हिंदुरावं घोरपडे यानी यमाजी रुद्र मु॥ चिकोडी यांस पाठविले.

पंचमी सौम्यवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी वेदशास्त्रसंपन राजमांन्य राजेश्री चितामण जोशी जोशीराव यास आज्ञा केली ऐसीजे. तिर्थस्वरूप राजश्री थोरले माहाराज कैलासवासी यांचे वेळेपासून तुमचे उलफ्याची[1] मोईन आहे. त्याप्रमाणे चालवणे स्वामीस आगत्य. याकरिता उलफ्याची मोईन गला व जिन्नस व श्री------चे उत्साहाचे साहित्य येणेप्रमाणे नेमणूक करून दिली आहे.

श्रीचे उत्साहाचे साहित्य व उलफ्याचे साहित्य हुजूर बाजाराकडे------ कलम १ तूप गौळी माहाल नि॥ हुजुर बाजार वजने ८४।७॥. येणेप्रमाणे कलम १	सरदेशमुखी तालुका तारळे उलफ्याचा गला देसरी सा॥ मापे खंडी २।. सवादोन खंडी उपसाहित्य परभारे हुजुरबाजाराकडे व गडधण देशमुखीकडे ।. पाव मण

येणेप्रमाणे नेमणूक स्वामी तुम्हास व तुमचे वंशपरंपरेने चालवितील. तुम्ही भोग्य करून सुखरूप राहाणे. जाणिजे.

बहुत काय लिहिणे.

क्रमांक : १८४ **दि. १०-५-१७४३**

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी शाबास हसन खान भालदार दिमत पंत प्रतिनिधी यास पंधरा बिघे जमीन इनाम दिली.

श्री तालिक

श्रीप्रतिपच्चंद्र लेखेव वर्धि
ष्णु विश्ववंदिता शंभु छत्रपतेर्मु
द्रा समसुनो विराजते.

---

१ उलफा = शिधा.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ६९ रुधिरोग्दारी नाम सवंछरे वैशाख बहुल त्रयोदसी भोमवासर क्षत्रिय कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी शाबस बिन हसन खान भालदार दि॥ राजश्री पंत प्रतिनिधि यासी दिल्हे इनामपत्र ऐसीजे. तुजविसी राजश्री गंगाधर पंडित याणी विनंती केली की, भालदार मजकूर याणी बहुत दिवस सेवा

श्री राजा शंभू छ त्रपती हर्ष निधान केशव सुत भगवं त पंडित मुख्य प्रधान

श्री आई आदि पुरुष श्रीराजा शिव छत्रपती स्वामी कृपानि धी तस्य परशुराम त्रिंबक प्रतीनीधी

केली की यासी काही इनाम जमीन करून देविली पाहिजे. त्याजवरून तुजवर स्वामी कृपाळू होऊन नूतन इनाम जमीन मौजे भामट ता राजापूर पैकी जमीन बिघे बी तपसील------

भातरोप बिघे.	वरकस बिघे
ॅ१०	ॅ५

येकूण पंधरा बिघे आजरामरामत करून दिल्ही आहे. जमीन आपले श्वाधीन करून घेऊन पुत्र पौत्रादि वौंशपरंपरेने आनभऊन सुखरूप राहाणे. जमीन स्वामी चालवितील. जाणिजे. निदेश समक्ष.

रुजु समत समत
मंत्री सरकार

तेरीख २६

सावल सु॥ सलास आर्बेन.

क्रमांक : १८५ दि. ११-७-१७४३

औषधासाठी पन्नास काळी व पन्नास पांढरी कमळे व कमळाचे दहा गड्डे पाठवा म्हणून दौलतराव हिंदुराव घोरपडे यांचे आपा सावगावकर यास पत्र.

श्री सुब्रंम्हण्य

वेदशास्त्रसंपन राजश्री आपा सावगावकर प्रधान यांसः

प्रती दौलतराव हिंदूराव घोरपडे दंडवत विनंती. उपर येथील कुशल जाणून स्वकीय लेखनी संतोशवीत असावे. विशेष अवराधास कमळे पाहिजेत. तर काली पंनास व तांबडी पंनास असी सेंभर कंबले अगत्य रूप मजुरीचा मनुश करून रायाजी जासुदासमागमे पाठवावी आणि लावणीस कमळाचे गडे धाहा पाठवून द्यावे. माणूस मजुरी करून पाटवाल त्याची मजुरी येथे देऊ. सदैव पत्रद्वारे परामृश करावा.

रा छ ३० माहे जमादिलावल. बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

क्रमांक : १८६ इ. स. १७४२–४३

" धारराव यादव हवालदार माहालदरुनी " यांचे द्वारकोजी यादव यांचे नाईकीचे वतन चालवावे म्हणून तर्फ हवेले कोल्हापूर येथील आठ गावच्या मोकदमाना पत्र.

श्री

श्री राजा शं
भु छत्रपति चरणी
सादर धारराव या
दव हवालदार नि
रतर

राजश्री धारराव यादव हवालदार माहाल दरुनी ता मोकदमांनी देहाय गावगना मौजे फुदेरे, मौजे कडुत्रे, मौजे येवळूज, मौजे पडल,
१ १ १ १

मौजे बालिंगे, मौजे माहुलंगे, मोजे वसगडे, मौजे मुडसिंगी.
१ १ १

येकून देहे आठ ताा हवेली कोल्हापूर सु।। सलास आर्बैन मया आलफ. राजश्री द्वारकोजी यादव बिन कृष्णाजी यादव नाईक काो हवेली कोलापूर यास हुजु (र ?) साहेबाची सेवा येकरूप निष्टेनें केली. याचे ऊर्जित करून चालवावे यास्तव याजवरी कृपाळु होऊन कर्यात हवेली मजकूर येथील कसबा देहे ६१ येथील नाईकीचे वतन नूतन आजरामऱ्हमत करून दिल्हे. या वतनास हक इनाम व कानू काइदे देशमुख व देशपांडे निमेनिम प्रमाणे आनभवितात त्या बरहुकुम देसका प्राा नाईकीच्या वतनास नूतन मोईन नूतन करूनी दिल्ही. वाा आज्ञापत्र बा ताा–

इनाम दर चावरी बिघे ८२।।
तूप पक्षास कलम १
ठोकरा दर गोणीस
रुका १
पाने नगास पाने दर
१००
तेली घाणेस दररोज तेल
वजन ८८८४।।.

हर यैन आकारास दरसदे रुपये १।।
मोळी दर सनास कलम १ बकरे
दर गावास १.
पानारी याच्या गावास दर रोज पान
१२

फसली उकाला
सेवधार कलम
१

जकात दर गोणीस
रुका
१

साळी कोष्टी मागास
सालिना रुके
.।.

धणगर मागास
सालिना रुके.
.।।.

गावगना घरठाव
कलम
१

चांभाराकडील जोडा
१

येणे प्रो मोईन करून दिल्ही आसे. याच्या सनदा हुजूरच्या आलाहिदा सादर आहेत. तरी सदरहू आज्ञेप्रमाणें देहाये मजकुरी मा।रनिलेचे वतनाचे कानू काइद हक व इनाम चालवीत जाणे. प्रति वरसी ताकिंदीचा उजूर न करणे. याची तालीक लेहून घेऊन आसेल-म।।रनिलेकडे भोगवटीयास परतोन देणे. नाईकीचें वतन यास व यांचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालवीत जाणें. जाणिजे.

मोर्तब

सुद्र

क्रमांक : १८७ **दि. १०-१-१७४४**

पुरुषोत्तम नारायण याने मौजे खाजू तर्फ हातखांबे येथे काही ओसाड जमीन लागवडीस आणून खोती केली होती. त्या जमिनीबाबत सरकारास राजभाग मिळत होता. असे असता गंगाजी बाबाजी, देशाधिकारी व देशमुख प्रांत प्रभावळी याने सदहूं जमीन दुसऱ्यास दिली. त्याबद्दल पुरषोत्तम नारायण याने छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्याकडे कागाळी नेली असता महाराजानी पुरुषोत्तम नारायण याची जमीन त्याला परत करण्याची आज्ञा गंगाजी बाबाजी यास केली.

श्री

तालीक

स्वस्ति श्री राज्याभिषक शके ७० रुधिरोग्दारीनाम संवछरे वैशाख शु।। सप्तमी गुरुवासरे क्षत्रीये कुलावतंस (श्री) राजा शंभु छत्रपती (स्वामी) याणी राजश्री गंगाजी बाबाजी देशाधिकारी व देशमुख प्रांत प्रभावळी यास आज्ञा केली यैसाजे. पुरुषोत्तम नारायेण वस्ती मौजे आजणारी तर्फ देवाळे हुजुर येऊन विदित केले की मौजे खाजू तर्फ हातखांबे हा गाव आपण खोती केली होती. पहिले वसाड होती. त्यास आपण मामुर करून सालदरसाल दस्त[1] जाजती[2] करीत गेलो व

---

१ दस्त = हुवक; २ जाजती = आधिक्य.

मौजे मजकुरी कीर्द आहेत. औटे दोनी वेळे इकडून येऊन मिळाले होते. तेथे कितेक जमीन पडली होती ते व काही जमीन खोती खालील खोताची व त्याचे जवळील दोघे रयत पेशजी मावजी गुजरास कोड होता तेव्हां तेथे घरठाण होते. त्या जमीनीस गिलावस करीत आसत. त्यामधून वोहाळ जात आसत. आपण सेत कीर्द करावी त्याला पाटवाणी पाणी पाहिजे व बांद बांधोन काडून सेते किर्दीस सेत ते करावी या करिता गटार नाला साड वळाकरयाला वहोळा जवळी आणिक पड-जमीन होती तेथे वावी पाडु तो जागा त्यास देऊन त्याखाले जमीन होती ते घेतली. वळहात नाला वरियाला मावजी वावद कोडा खालील मौजीने जमीन कोड टाकिल्याउपर खोती खाले दोनीच्यारी वरिसे कमाविस होते. होती ते जमीन याला देऊन म्हातराकाखाले जमीन होती ते घेतली. तेणे प्रमाणे कुणबियास राजी करून मुबदला जमीन त्याला देऊन त्याखाली जमीन घेऊन ते व कितेक पड जमीन व खोती खालील काही जमीन ऐसी यक करून पेस्तर किर्दीच्या उमेदीने आपण मबलग पैका खर्च करून सेताच्या तोंडी ओहाळ बांधोन पाट काडून सेतास पाणी लाऊन तो जागा किर्दीस आणिला आणि काही यक दोन जागा दोनी च्यारसे कहरी खर्च करून वोहोळ सेते बांधोन काडून कीर्दी करायाची उमेद धरितो. या सेताच्या उमेदीने पहिले खोत घर होते तेथे पाणी नाही म्हणून तो जागा टाकून सारणेपासी रानामध्ये पाणी करून घर बांधिले. कितेक आंबे व नारळी व वरकड झाड झाडोरा लाविला आहे व पुढे लावावयाची उमेद धरितो. साहेबास राजभाग हासील ये ते करितो. यैस आसता सन समान सलास इनात ता बाळाजी नारायेण हावालदार याणे आपला गाव काडून + + ला खोती दिल्हा आहे. तो सदरहू सेत जाग्याविसी आपणासी कटकट करू लागला तेव्हा आणाजीपंत सुरनीस होते त्यास वर्तमान कळविले. त्याणी ताकीद करून + + + बाळखडी पटविलें. हाली गंगाजी बाबाजी यास + + + च्या मालमतीवरून सेते आपण पेरिली आसता काही + + + लिबले केली आहेत. पारपत्ये करून सेते आपली आपणास देविली

पाहिजेत. हिशेबी राजभाग[1] देत जाईन. पुढेही कितेक कीर्द करावया होईल म्हणून विदित केले. गंगाजी पंतो तुम्ही याची सेते काढून त्याच्या मुबदला करावयास गरज काय. जरी याणी पैके वाचून कष्ट करून पाणी साधून सेते व झाड झाडोरा केला आहे. तरी मिरास त्याची खोती खालील जमीन काही या सेता खाले सांपडली आहे. याकरिता झोंबत आसेल तरी खोती + + + + ची मिरास नाही. हाली खाता म्हणौन सेते कांहीं फुकट सोडित नाहीं. ज्याणे कीर्द करावी त्याणे हिशेबी राजभाग द्यावे. ऐसे आसता तुम्ही काय समजोन वेंकाणाच्या बोले हे केले आहे हे काही कळत नाही. पुढे तरी यैसे करीत न जाणे. जरी सदरहू करितात हकीम आहे तरी पुरुषोतम नारायेणाने पैके वाचून कष्ट करून पाणी व जागा साधून सेते व झाड झाडोरा व घर केले आहे. ते सारे याचे याच्या दुमाले केले आहे. दुमाला कर्णे साल मजकूरचे याचे पेरणीचे पीक घेतले आसल ते याचे यास देववणे. हिशेबी राजभाग होईल तो याजपासून वसूल घेणे व पेस्तर सदरहू व या खेरीजही जेथवर याचे होते कीर्द करावयासी याला उमेद आसेल तेथवरी कीर्द कर्णे. रास्ती राजभाग घेववीत जाणे. गैर जलल सर्वथा न कर्णे. जरी कांहीं कटकट केला व वाथंग करील त्याला हुजुरून बर हक निवाडा करून आज्ञा होईल तैसी वर्तणूक कर्णे. तालिक लिहून घेऊन आसल पुरुषोतम नारायेण यासी परतोन देणे. लेखनालंकार. मोर्तब आसे.

तारीख छ ५

माहे जिल्हेज. सु॥ आर्बा आरबैन मया व आलफ.

सुर सुद्र बार

पै॥ छ ८ जिल्हेज

मोर्तब यक असे जोड बंदास.

---

१ राजभाग = वसुलातील किंवा धान्याच्या पिकातील सरकारी हिस्सा.

क्रमांक : १८८ दि. २८–१–१७४४

पंत प्रतिनिधी व आप्पाजी सोमवंशी याच्यामध्ये झालेला करार. यात दहा कलमे असून परप्रांतातील संस्थानांचे राजकारण उभयतातर्फे व्हावे, असे म्हटले आहे.

श्री

तहनामा सरकार राजश्री पंत प्रतिनिधि सु॥ आर्बा आर्वेन मया व आलफ. तालुक राजश्री आपाजी सोमवंसी सरलस्कर.

तुमचे सरंजामी मुलुकांस सीका रोखा तुम्ही करावा. घासदाणा याचाही रोखा तुम्हीच करणे. उभयेतानी खंडणी करावी. कलम

१

खंडणीमुळे जो यैवज तुमचे मुलुकांत खेरीज करून पर मुलुकांत खंडणी होईल त्यापैकी हुजूरची चौथाई यैवज वजा करून बाकी यैवज फौजेवर वाटून घ्यावा. कलम

१

आमचे मुलुकांत बाबती व सरदेसमुखीची खंडणी होईल तो यैवज आम्ही घ्यावा. घासदाणीयाचा यैवज होईल त्यापैकी चौथाई यैवज काढून बाकी फौजेवर वाटून घ्यावा. कलम

१

परमुलुकास सिका रोखा तुम्ही करू नये. हुजूरचा सिका रोखा होईल. कलम

१

तुमचे मुलुकांत मुकासबाबेची खंडणी होईल तो यैवज तुम्ही घ्यावा. घासदाणा याचा यैवज होईल त्या पैकी चोवथाई काढून बाकी राहील तो यैवज दामाशाही[1] फौजेवर वाटून घ्यावी. कलम

१

तुमच्याचा सिधांत तुम्ही आम्ही करावा. आम्ही चिठी तुम्हाकडे पाठाऊं. मग नगारा करावा. कलम

१

परमुलुकी संवस्थानचे राजकारण

---

१ दामाशाही = हिस्सेरशी; प्रमाणशीर वाटणी.

जे कोणी येतील त्याची भेट उभये-ताकडे व्हावी. तुम्हाकडे येतील (ते) तुम्ही आम्हास भेटवावे. आम्हाकडे येतील ते तुम्हास भेटऊ

कलम
१

खंडणी उभयेतानी मिळुन करावी

कलम
१

येईल ते उभयेताचे विद्यमाने बोली करावी.

कलम
१

बिनी बरावर तुमची आमचा चालावी. बिनीचा आकार होईल तो बाराबरी वाटून घ्यावा.

कलम
१

येकून कलमे दाहा. सदरहू लि।। प्रमाणे करार केली असेत. छ २२ जिल्काद.

क्रमांक : १८९ दि. २७–३–१७४४

छत्रपती संभाजी दुसरे यांजकडून व्यंकटाद्री चौंडो देशकुलकर्णी यांस मौजे निलजी हा गाव इनाम. समानगडास बेदरबक्षचा वेढा पडला तेव्हा व्यंकटाद्री कुलकर्णी याचे वडील चौंडो कुलकर्णी यानी जमावानिसी येऊन किल्ल्यात साहित्य पुरविले होते.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७० रक्ताक्षीनाम संवत्सरे चेत्र बहुल दशमी भोमवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी मोकदमानी मौजे निलजी कर्यात नूल प्रांत आजरे यांस आज्ञा केली येसीजे. ता।।

शिका पेशवेचा शिका प्रतिनिधीचा वेंकटाद्री चौंडो गोत्र काश्यप सूत्र आश्वलायन देशकुलकर्णी व नाडगोडा कसबा नुल प्रांत मजकूर यांचेविसी. राजश्री जिवाजी दलवी नामजाद किले भुदरगड याणी करवीरचे मु।। स्वामी संनीध विनंती केली की हे पुरातन वतनदार येकनिष्ट सेवक. साबाजी

क्षीरसागर नामजाद किले समानगडास आसता बिदारबक्ष याणी वेढा किल्यास दिल्हा त्या वेळेस याचे वडील चवंडो वेंकटाद्री जमावनिसी येऊन कस्त मेहनत करून किल्याचे साहित्य केले. चाकरी करून दाखविली. ते समई सावाजी क्षीरसागर याणी व किल्लेकरी मेहेरबान होऊन किल्याचे तर्फेन मौजे मजकूर हा गाव यासी नाडगोंडीचे वतनास इनाम करून दिल्हा आहे त्याप्रमाणे चालत आहे. अनभवित आहेत. किल्यासी स्वामी सेवेवर निष्ठेने वर्ततात. याजवर माहाराजानी कृपा करून सदरहू गाव इनाम करुन देऊन भोगवटियास सनदा घ्याव्या म्हणून विनंती केली. त्यावरून मनास आणिता हे पुरातन वतनदारानी निष्टेने वर्तत आहेत. यासी इनाम देऊन चालविणे स्वामीस आगत्य याजकरिता स्वामी याजवर कृपाळू होऊन कुलबाब कुलकानु खेरीज हकदार व इनामदार करून मौजे मजकूर इनाम करून दिल्हा आसे. तरी तुम्ही इनाम गाव वंकटाद्री चोंडो यासी व याचे पुत्र पौत्रादी वंशपरंपरेने चालवणे. प्रती वर्षी नवीन पत्राची उजूर न करणे. याची प्रती घेऊन आसल पत्र भोगवटियास परतोन देणे.

जाणिजे. निदेश समक्ष.

सिका आसे.

रुजु समंत मंत्री.

क्रमांक : १९० **दि. २७-३-१७४४**

व्यंकटाद्री चौडो विभुते यास कर्यात नूलमध्ये जमीन इनाम होती. त्या इनामाची पत्रे वाळवीने खराब झाली म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यानी त्यास नवीन सनद दिली.

स्वस्ति श्री राज्याभिषक शके ७० रक्ताक्षी नाम संवत्सर चैत्र बहुल दशमी भोमवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी रा। व्यंकटाद्री चौडो उपनाम विभुते गोत्र काश्यप सूत्र आश्वलायेन देशकुलकर्णी व नाडगौडा कर्यात नूल प्रांत आजरे यासी

दिल्हे इनामपत्र ऐसेजे. तुम्हाविसी राजश्री निंबाजो जाधव नामजाद किले भुदरगड याणी करवीरचे मुकामी स्वामीसनिध विनंती केली की कर्यात मजकुरी गावगना इनाम देऊन पूर्वी थोरले माहाराज कैलासवासी यानी पत्रे करून दिल्ही होती. त्याप्रमाणे भोगवटा चालत आहे. परंतु पूर्वील पत्रे होती ती हाली वालवी लागोन जाया जाहाली. यास्तव माहाराजानी कृपा करोन भोगवटियास नूतन पत्रे करून दिल्ही पाहिजेत म्हणऊन. त्याजवरून मनास आणिता तुम्ही वतनदार एकनिष्ठ सेवक परंपरागत सेवा करीत आला व जीर्णपत्रे जाया जाहाल्याली हुजूर आणून दाखविली. त्यावरून स्वामी तुम्हावरी कृपाळू होऊन जीर्ण पत्राप्रमाणे जमीन माबाल मादी गाव सिरस्ते बरहुकूम करार करून दिल्ही असे. बी त।।

क्रमांक : १९१ दि. १७–५–१७४४ नंतर

नागोजी शिदोजी पाटील हा कर्जबाजारी आणि वृद्ध होता. शिवाय त्याला पुत्रसंतानहि नव्हते. यास्तव त्याने आपले मौजे मुर्डशिंगी या गावचे पाटिलकीचे वतन द्वारकोजी यादव यास विकले. छत्रपतींनी या व्यवहारास आपली मान्यता देऊन द्वारकोजीस तसे पत्र दिले. "वतनदाराची नीत यैसी आहे की, आपले भावावंदाकडे जाऊन आपले वतन त्यास देऊन त्याचे ह्यातून स्वस्ता करून घ्यावी" असे सनदेत म्हटले आहे.

श्री

तालीक १।१२

स्वस्ति श्री राज्याभिशेक शके———संवछरे————क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा छत्रपती याणी——द्वारकोजी बिन कृष्णाजी यादव नाईक व पाटील मौजे मुर्डसिगी क।। रुकडी प्रां।। मिरज याणी स्वामी संनीध करविरीचे मुकामी विनंती केली की नागोजी बिन सिदोजी पाटील यान आपणाजवळ करविरास येऊन सांगीतल–आपले पाटीलकीच वतन पुरातन मौजे मजकूरच वडीलपणाच आपल आहे. त्यास आपला वृधापकाळ जाहोला. पुत्रसंतान नाही. कर्जदारानी उपद्रव केला. आपण

आनावस्त्रास महाग जाहालो. या करितां पाटलकीच वतन हरकोणास देऊन आपल कर्ज वाराव आणि आपले आनावस्त्राची स्वस्ता करावी यास्तव तुम्ही भले प्रमाणिक वतनदार आहां ऐस पाहून तुम्हाकड आलों. वतन तुम्हास आत्मसंतोष विकत देतों. तुम्ही आपले कर्ज वारणे आणि आपला प्रतिपाल करणें. ऐस सांगीतल्यास आम्ही बोललों जे तुझ भाऊबंद आसतील त्याजकड जाऊन आपल वर्तमान सांगाव. वतन देणे, तरी त्यास देऊन कर्ज वारण. आपली स्वस्ता करून घेणे. ते मान्ये न करीत. तेव्हां वतन परकीयासी द्याव ऐस सांगितलेवरून नागोजी जाधव आपल्या भावाबंदाकड जाऊन त्यासी वर्तमान सांगितल. त्यानी नागोजी पाटील यासी उत्तर सांगितल जे आपणास तुझ वतन पुर्वत नाहीं व तुजा आगावही घेवत नाहीं. आपल वतन कोणास तरी देऊन कर्ज वारणें. त्यावरून मागती आम्हाकड आला. भावाबंदाचा मजकूर सदरहू प्र।। सांगितला या उपर तुम्ही आपला आंगीकार करणें. आपले वतन तुम्हास देतों हे घेऊन आपनास कर्जापासून मुक्त करणें म्हणऊन आग्रह केला आणि वतनाचा क्रयपत्र करून दिल्ह. त्या प्र।। माहाराजानीं दिवाणची पत्र भोगवटीयासी करून देऊन वतन चालवावयाची आज्ञा केली पाहिजे म्हणून विदित केलें व विक्रीत पत्र आणून निवेदिल. त्यावरून मनास आणिता ब।। विक्रीत पत्र बी तपसील----

राजश्री द्वारकोजी बिन कृष्णाजी यादव यासी नागोजी बिन सिदोजी पाटील मौजे मुडसिंग क।। रुकडी प्रां मिरज लिहून दिल्ह विक्रीत पत्र यैसीजे. रक्ताक्षी नाम संवछर जेष्ट वध द्वितीया गुरुवासरें छ. १५ रबिलाखर[1] लिहून दिल्ह जे. आपणास कर्ज होऊन आनावस्त्राचे पाटीस लागलो. कर्जदारानी बहुत उपद्रव केला. आपले पोटी पुत्र संतान नाहीं. आपले भावाचा पुत्र आपाजी हा लाहान नेणता. तो आनावस्त्रासाठी मावळेचे घरी पडिला आहे. त्याचे हातून कर्जावामाचा आगाव घेऊन आपली स्वस्ता न होयेसी जाहाली. प्रा मुळ आपली पाटीलकीच वतन हरकोणास देऊन कर्जदाराचे कर्ज फेडाव, आनाची

१ दि. १७-५-१७४४.

व आनाची स्वस्ता करुन घ्यावी, परंतु निमे पाटीलकी रेठाईन सिंदे खातात याज करिता कजिया पाहून आवघे पाटीलकीच वतन कोणी घेतो यैस नाहीं. पुढ जे काय होईल ते होऊ. सद्या निमे पाटीलकी वडीलपणाचे नांगर व नांगराचे कलमी आम्हाकडे साळसूद चालत आहें. त्यास कोणाचा कांही कजिया नाहीं. हे निमे पाटीलकीचे वतन वडील-पणाचें हरकोणास द्यावें यैस आपले चित्ती योजून तुम्हाकडे करविरास आलों, आणि आपले सविस्तार वर्तमान तुम्हास सांगितले. त्यावरुन तुम्ही बोलिला जे वतनदाराची नीत यैसी आहे की, आपले भावबंदाकडे जाऊन आपले वतन त्यास देऊन त्याचे हातून स्वस्ता करुन घ्यावी, यैसा विचार आहे. तरी तुम्ही आपले भावाबंदाकडे जाणे. त्यांणी तुमचा आगाव घेतला तरी उत्तम. त्याचे हातून घेवावे. यैस जाहालिया वतन हरकोणास द्यावे. म्हणोन सांगितले. त्यावरुन आम्ही आपाजी बिन मानाजी याजकडेस गेलो. तो लाहान दाहा वर्षांचा त्याचाच काल कठीण तो मावळेच घरी आनावस्त्रासाठीं पडिला आहे. आपला आगाव त्याच्यानी न घेवेस जाहला मग तेथून निघोन मौज मजकुरास सिंदे कडस आलो. सिंदेस बोलिलों कीं आपले पाटीलकचे वतन तुम्ही घेऊन आपले कर्जवाम फेडणें. आपले जीवात्मा आहे तो पावेतो आपले आनवस्त्राची स्वाता करणें. यैस बोलिलो त्यास सिंदे बोलिले जे आपले हातून तुमचे कर्जाचा व आनवस्त्राचा आगाव घेवत नाहीं. तुम्हीं आपले वतन ह(र) कोणास देऊन आपलें कर्ज फेडणें. आनावस्त्राची स्वाता करून घेणे. यैस बोलिले. उपरी मागती करविरास तुम्हापासी येऊन आपले वर्तमान तुम्हास सांगितले. त्यावरुन तुम्ही मान्य करुन आमचा कर्जाचा व आपला जीवात्मा आहे तो पावेतो आनावस्त्राची आगाव घेतल. मग तुम्हा पासून आम्ही रुपये घेऊन कर्जदाराचे कर्ज फेडिल. आनावस्त्राची स्वाता करून घेऊन तुम्हास निमे पाटीलकीचें वतन वडीलपणाचे नांगर व नांगराचे कानू कायेदे आपले आत्मसंतोष देऊन विक्रीत पत्र सिंदेच साक्षीनिसी करून दिल्हे. पुढ थलचा महजर करून घ्यावा या बदल तुम्ही मौज मजकुरास आला. आणि श्री देव हणमंत व पांढरीचे देवांत्र

दर्शन घेऊन गुळपान उभी पांढरीस वाटून सर्वांच्या भेटी घेतल्या. त्यावर माहाजर करावयासी पंचाईत देसक व भोवर गांवीच वतनदार हकजवर[1] ऐंस येऊन कसबे रुकडी येथ हजरत पीर आलीयाचे दरग्यामध्यें बैसल. आणि तुम्हास माहाजर करून देते समई आम्ही पंचाइतापासी उभे राहून सांगितल जे यादव यासी आपले पाटीलकीच वतन आत्मसंतोष विकत दिल्ह आहे. तुम्ही आमचे वडीलपणाच पाटीलकीचा यादवास माहाजर करून देणें ऐस सांगितल. त्यावरून आम्हास पंचाईत बोलिल जे तुमचे पाटीलकीचे वडीलपणाच कानु काइदे तुम्हाकडेस आसतील ते माहाजरामध्यें ल्याहाव लागतात ते सांगोन देणें. त्यावरून आम्ही बोलिलो की आम्हाकड नांगर व नांगराचे कानु काइदे आमचे ऐस म्हणताच तुकोजी बिन बनाजी व वीराजी व सुभानजी बिन मुदोजी सिंदे हे आम्हास बोलिल की आमची होळीची पोळी व भावई ही दोनी कलम व निम इनाम व निम मेटकुडो ऐस आम्हाकड टाकून वरकड तुम्ही आपले वतन वडीलकीच देणें. ऐस म्हणताच सिंदे मजकुरास आम्ही बोलिलों कीं पाटीलकीस तुज काय समंध. आमचे वडिलाचे मारे करून आमची कमकुवत पाहून रेठाईन पाटील म्हणून घेता. तुम्हास पाटिलकीस समंध नाहीं. ऐस बोलिलो त्यावरी त्याचा आमच कथला होऊन पंचाइतापासी उभे राहिलो. पंचाइतानी आमचा व सिंदेचा करीना लिहून घेऊन उभे पांढरीच व भोवरगात्रीच कराने लिहून घेऊन त्याची झाड पिछाडी व साक्षी मोझा पाहून पंचाइतानी निवाडा करून आमची पाटीलकी पुरातन खरी सिंदे खोट जाहाल याणी पाटीराखपणें आसाव. ऐसा निवाडा करुन निवाडपत्र आम्हास करून दिल्हे. आमची पाटीलकी आवघी आमची आम्हाकड जाहाली. पूर्वी आम्ही तुम्हास निमे पाटीलकी व वडीलपणाची तुम्हांस देऊन विक्रीत पत्र करून दिल्ह. हाली निमे पाटीलकी भाऊवाडा सिंदे वा। हा तुम्हीं घेणें म्हणऊन तुम्हास बोलिलों. मग तुम्ही आम्हास बोलिला जे पूर्वी तुम्ही निमे पाटीलकी वडीलपण नांगर व नांगराची कलम आम्हास दिली आहेत त्यास टका पडिला

---

१ हकजवर = हक्कदार.

आसतां सांप्रत निमे भाऊ वाटेस खर्च वेच पाहाता बहुत दिसतो हे गोष्ट आमचे ध्यानास येत नाहीं. पूर्वी निमे पाटीलकी वडीलपणाची दिली आहे तेवडीच आमची आम्हास पुरे. हाली भाऊवाठा निमे निवाडे मुळ तुम्हाकड जाहाला तो तुमचा तुम्ही आनभवणें. आगर हर कोणास देऊन खर्च वेच पडला आहे तो वारुण घेणें ऐसे पष्ट आम्हास झाडून बोलिला. त्यावरी आम्ही तुम्हास बोलिलो की निमे पाटीलकी भाऊवाटेची आमचे हातून निभावेना आणि या वतनास धणी दुसरा करावा तरी खर्च वेच फार पडिला भाऊवाटेचा वंत घेतो ऐस नाही. आणि येक वतन दोन ठाई होते. हे गोष्ट कार्याची नव्हे. जैसा पूर्वी माझा आंगीकार करून कर्जातून मुक्त केल तैसच हाली हाहीं भाऊवाठा घेऊन निवाडे मुळ खर्च वेच हका पैका पडिला तोही तुम्हीच देणें म्हणजे आम्हां जाधवाच पाटीलकीच वतन अवघे येके ठाई आनभवेल ही गोष्ट उत्तम म्हणऊन आर्जमात होऊन तुम्हापासी उभे राहिलो. त्यावरून तुम्ही पंचाइतास बोलिला जे नागोजी पाटील यान करवीरचे मुकामी निमे पाटीलकी नांगर व नांगराची कानू काइदे आम्हांस विकत दिल्ह आहेत. हाली भाऊवाठा सिंदे कडील सोडविला आहे. तोही तुम्हींच घेणें आणि टका पैका तुम्हीच वारणे ऐस म्हणऊन आमचे गळा पडतो. ही गोष्ट समस्त तुम्हां पंचाचे ध्यानास आणून काय ते सांगणे. तेणे प्रा आम्ही वर्तणूक करु. त्यावरुन पंचाइतानी ध्यानास आणून तुम्हांस उत्तर दिल्ह जे पूर्वी नागोजी पाटलाचा आंगीकार केला आहे. तेणेप्रमाण हाली आंगीकार करुन आवघे वतन येक जागा आनभवलियान उतम गोष्टी आहे. ऐस बोलिल्यावरून पंचाइताची गोष्टीस तुम्ही मान्ये होऊन आवघा पाटीलकीचा खर्च वेचाचा व दिवाण नजरेचा आंगीकार करून आम्हास बोलिल जे तुझा पुतण्या आपाजी बिन मानाजी जाधव आहे. आम्हांस पूर्वी करविरीं निमे पाटीलकी वडीलपणाची दिलीस तेव्हा आपाजीस करार करून दिलास तेणे प्रमाण आम्ही व आपाजी वर्तू. परंतु सधा सिंदेकडील भाऊवाठा पंचाइता मते सोडविलास तो आम्हास देतोस तरी या वाटेस आम्हास व आपाजीस कोणता विचार सांगणें म्हणऊन आम्हास बोलीला

त्यावरून तुंम्हास आंम्ही बोलिलों कीं पूर्वी तुम्हांस आम्हीं निमे पाटीलकी दिली आहे. त्या इनामपैकीं भाऊवाटेची चौथी तक्षीम आपाजीन खाऊन आसावे. आपाजी हा चौथे तक्षिमेचा भाऊ तुझा कैसा म्हणाल. तर त्याचा तपसील आमचा बाप सिदोजी व बहिरुजी हे दोघ चुलत चुलत भाऊ त्यास बहिरोजी मृत्ये पावला पोटी पुत्र संतान नाहीं सिदोजीचे पोटी आम्ही व मानाजी. मानाजीचे पोटी हाली आपाजी आहे. त्यास बहिरोजीची बायको रखमा इने आपले पोटी पुत्र संतान नाही. आनावस्त्राची स्वस्ता व्हावी. मेलिया माती जिता रोटीं द्यावी. त्यावरुन वडील दीर सिदोजीचा लेक वडीलभी हा भाव चितात आणून पाचाच्या विचारे मजला वोटेत घेतल. या मुळं बहिरजीची तक्षीम येकून तीन तक्षिमा. आमच्या बहिरुजी कडून आम्ही वडील व सिदोजीकडून वडील आम्ही या दोहीं कडून वडील आम्ही. चवथी तकसीम भाऊवाठा इनामातील मानाजीचा लेक आपाजी याजकडे येणे प्रमाण आमची व त्याची वाटणी आसे तेणे प्रमाण चौथी तकसीम इनामातील आपजीस देणे म्हणऊन सांगितल्यावरून चौथी तक्षीम इनामा पै।। देऊं. परंतु सिदे बाबत भाऊवाठा इनामातील त्याचा मजकूर काय सांगता तो सांगून देणे ऐसं म्हणो लागला. त्यावरून आम्ही तुम्हास सांगितले जे आपाजी जाधव हा नेणता या वंतास[1] टका पडिला. त्याणे कोठून द्यावा. आम्हा जाधवाची पाटीलकी आवघी ते तुम्हा यादवास विकत दिली. त्या प्र।। आवघी पाटीलकी तुम्ही आनभवणे. आमचे जाधवाचे वंशाचा म्हणावयासी तेवडा मूल आपाजी दाहा वरिसाचा आहे. त्यांचा ही भरवसा नाही. ईश्वर इच्छेने जगोन आपण मौजे मजकुरास याव ऐस घडोन आला. तरी सदरहू इनाम निमे जमीन भाऊवाटे पै।। चौथाई जमीन बिघे ८७।। साडेसात बिघे देऊन त्याच चालवणें. वरकड कानू काइदस त्यास काही गरज नाही. आपाजी हा न ये तरी ते ही जमीनीच तुम्ही धणी ऐस असता त्या रुपयाचा मजकूर त्यासी विचाराव. ऐसे

---

१ वंस = वाटणी; खंडणी.

नाही. रुपये आपण देऊन विभाग तुम्ही आनभवणें. तेव्हा पंचाइतास तुम्ही बोलिला कीं नागोजी पाटील ह्या काय बोलतो हे बोली तुम्ही दैव मनास आणोन आम्हास काये सांगावयाच असेल ते सांगणे. तेणेप्रमाणे आपण वर्तणूक करू. त्यावरून आवघी बोली पंचाइतानी ध्यानास आणून तुम्हास सांगीतल की जाधव मजकूर यान गुंजाईस ठेऊन कांही सांगीतल नाही. आवघे वतन तुम्हास देऊन आपाजी आला तरी जमीन सदरहु देऊन चालवणे. न येच तरी तोही विभाग तुमचा असे. आवघे गोष्टोविसी कांही लढा ठेविला नाही. त्यास ज्याच तो पाटीलकी खुषे रजावंदीन बोलोन विकत देत असता तुम्हा घेणारास काय चिंता आहे. आम्हा सर्वांचे साक्षीनिसी होऊन तुम्हास पाटीलकी सदरहूप्रो विकत दिली आहे. तरी तुम्ही पाटीलकी सुखरूप आनभऊन असणें. म्हणोन पंचाइतानी येविसी झाड पिछ्याडी करून सांगितल्यावरून पंचाइताचे वचेनावरून मान्ये तुम्ही जाहाला. तेव्हा देसकाचे व समाकुल पांढरीच वतनदार व बलुते व भोवर गावीचे हकजवार याचे साक्षीन मौजे मजकूरच वतन आमच आम्ही आवघे आमचे आत्मसंतोष खुष रजावंदीन विकत दिल्ह आणि तुम्हास विकरीत पत्र करून देऊन तुम्हा पासून रु।। ७०० सातशेहे घेऊन कर्जदाराच कर्ज फेडले व खर्च वेच पडिला होता तो व दिवाणचे नजर ऐसा भाग वारिला. आपला जीवात्मा आहे तो आनावस्त्राची स्वस्ता करुन घेतली. सदरहू रु।। तुम्हाकडून झाडियानिसी भरून पावलो आसो. हे पाटीलकीच वतन आवघे तुम्हास दिल्ह. पाटीलकीच कानू काइद बी ता।। नागर लक्ष्मी दिवाळीचा व्हन राहाटचा माहार पड्द होळीची पोळी भावई दिवा, नवरात्र कळस बायजमा व्हन पांच पटी पिछोडी व्हन आडीच सेवाधार तेल घाणि ग्रास दररोज नव ठाक तश्रीफ चादवा वाणियाकडील सणास गूळ पानारि याकडील पान उभा मार्गं दर नगास पान ५० पनास गोंधळ कोने चवथा पानारियाकडील पान दररोज रतीब पन्नास कटलदाम[1] घरटका व नख्त बाब चाभारा-

---

१ कटलदाम = कटला = कडता = वजनी एक मण जिन्नस विकला असता त्यावर द्यावयाचा कर.

कडील जोडा येक मेटकुडो दस्त्तावरी गला[1] .।. पाव मण कुमारकी[2] गुगोळ सवासीण मोतंफा साळी कोष्टी धणगर दरमागास सालिना रुके .॥. चवीस गुराळ घाणेस दररोज गूळ ॥३ तीन सेर व ऊस पाच व तेल बेंदूर व॥ च्यार सेर पालक जमीन पंधरा बिघे व इनाम जमीन पावणा चावर यासी तपसील नागर वडीलकी जमीन .।. पाव चावर व खासा वाटणीं जमीन .।१५ पंचे ताळीस बिघे व आपाजी बिन मानाजी याकड इनाम जमीन निमें पै॥ चवथी तक्षीम इदलशाई ॥७॥ साडेसात बिघे व सिंदे पाठोराख नि॥ इदलशाई ॥७॥ साडेसात बिघे येणे प्रमाण पाटीलकीच वतनाच कानूकाइद कलम सुमार ३० तीस तुम्हास लिहून दिली आसत. तरी सदरहू मौजे म॥रचे पाटीलकीचे वतन वंशपरंपरेनें आनभऊन सुखरूप आसणे. आपाजी गावास आला तरी सदरहू साडेसात बिघे जमीन देऊन चालवणे. तो न ये तर तुमच तुम्ही आनभवणे व सिंदे पाटीराख याणी साडेसात बिघे ज॥[3] आनभऊन तुमची पाठ राखणेपणाची सांगीतली. चाकरी करून आसाव आणि कोणी कोणासी बोलावयासी समंद नाही. कोणी कोणासी खटला करितील त्यासी आपले पूर्वजाची सेफत आस. आम्हास पंचाइतानी निवाडपत्र करून दिल. ते व सिंदे यास यजीतखत ऐसी दोनीपत्र आम्हापासी होती ती तुम्हास दिली आसत येणे प्र॥ विक्रीत पत्र सही.

सदरहू प्र॥ विक्रीत पत्र मनास आणिता नागोजी बिन सिदोजी जाधव याण आपले वतन आत्मसंतोष विकत दिल आहे त्याप्रमाण स्वामींनी याजवरी कृपाळु होऊन मौजे मुडसिंगी कर्यात रुकडी क॥ मजकूर येथील पाटीलकीच वतन आवघे यासी करून दिल आस. या वतनास हक व इनाम कानू व काइद पुरातन आहेत त्याप्रमाण बोली करार करून दिल आसत बी तपसील-----

---

१ दस्तावरी गला = दस्त = सारा, पट्टी.

२ कुमार = कुंभार.

३ ज॥ = जमीन.

किता कलम

१ नागर
१ लक्ष्मी
१ दिपवाळीचा व्हन
१ राहाटघा बेगारी
१ पडद
१ होळीची पोळी
१ भावइचा दिवा
१ नवरात्राचा कळस
१ बाय जमा व्हन ५
१ पटी पिछोडी व्हन २॥
१ सेवाधार
१ तेल घाणियासी दररोज ॐॐॐ१
१ तश्रीफ
१ चादवा[1]
१ वाणियाकडील सणास गूळ
१ पानारियाचे उभे मार्ग दरनगास पान ५०
१ गोंधळ कोना चवथा
१ इनाम जमीन ।॥ यासी

किता कलम

१ पानारी याजकडील रतीब दररोज पान ५०
१ कटल दाम
१ घर नख्त बाब
१ चांभाराकडील जोडा १
१ मेटकुडो दर चावरी गला ।. पाव मण
१ कुमारकी
१ गुगोळ
१ सवासीण
१ मोतर्फा साळी कोष्टी व धणगर दर मागास सालिना रुके ।॥
१ गुराळ घाणियासी दररोज गूळ व॥ ॐॐ३ व ऊस सुमार ५
१ तेल बेंदूर व॥ ॐॐ४
१ पालक ज॥ बिघ ॐ१५

—

१२

---

१ चादवा = मंडपावरचे छत्र.

तपसील

·।· नागर वडीलकी

·।१५ खासा वाटणी

८७।। आपाजी बिन
मानाजी याकड
निमे इनाम पाो
चवथाई तकसीम
इदलशाई वडीलकी
खेरीज करून

८७।। सिदे पाटीराखे
इदलशाई

·।।।·

१८

येणेप्रमाणे कलम तीस नागर लक्ष्मी दिवाळीचा व्हन १ व राहाट्या माहार व पडद व होळीची पोळी व भावइचा दिवा, नवरात्र कळस व बायजमा व्हन पाच व पटी पछोडी व्हन आडीच व सेवाधार तेल दररोज ८८८९ व तश्रीफ व चांदवा व वाणियाकडील सणास गूळ व पानारी याचे उभे मार्गास दर नगास पाने ५० पनास व गोधळ कोन चवथा व इनाम जमीन ·।।।· पावना चावर त।। नागर वडीलकी पाव चावर वाटणी पाटील पेचेताळीस बिघे व आपाजी बिन मानाजी जाधव वडीलकी खेरीज करुन निमे इनाम पै।। चवथाई जाा साडेसात बिघे आनभऊन आसाव वरकड कानू काइदेस समंध नाही. आपाजी भावास न आला तरी सदरहु जमीन आपाजीची द्वारकोजी यादव पाटील याणी ती ही जाा व आवघी पाटीलकी आनभवावी. तुकोजी बिन बनाजी व वीरोजी व सुभानजी बिन सिदोजी सिंदे व सिंदे मजकूर याचे भाऊबंद पाठराखे याणी साडेसात बिघे जमीन आनभऊन पाटीराखेपणाची सांगितली चाकरी करुन आसाव. सदरहू प्रमाण

तुम्ही चालवित जाणे. आणि पाटीलकीच वतन कानूकाइद व इनाम वाटणी प्रा द्वारकोजी यादव पाटील यासी व याचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने चालवीत जाणे. साल दर साल ताजा सनदेचा उजुर न करणे. यासी सनदेची तालीक लिहून घेऊन आसल पत्र भोगवटीयासी यादव पाटील मजकुराजवळ परतोन देणे. आणि पाटीलकीची सेवा याचे हातून घेत जाणे. वतन समंध याचे माथा शेरणी रु।। ३०० तीनशेहे ठेविल आसत. निदेश समक्ष. मोर्तब.

रुजु सा। सा।
मंत्री सरकार
बार सुरु सुद्र
बार संमत सुद्र बारबार

तेरीख छ ११ सु।। खमस आर्बैन.

क्रमांक : १९२ दि. २–६–१७४४

राणोजी घोरपडे सेनापती यानी व्यंकाजी कोनेरी देशपांडे याचे मौजे जलालपूर या गावचे इनाम पूर्ववत चालू ठेवले.

श्री

राजश्री लक्ष्मी वेंकाजी कोनेरी देशपांडे प।। रायेबाग गोसावी यांसी

अखंडीत लक्ष्मी आलकृत राजमान्य स्ने।। राणोजी घोरपडे सेनापती. सु।। खमस आर्बैन मया आलफ. तुम्ही हुजूर येऊन विनंती केली की आपण पुरातन वतनदार. पूर्वीपासून यक निष्टेने वर्तणूक केली आहे. पुढेही येकनिष्ट आतर होणार नाही. मौजे जलालपूर प।। मजकूर पेशजी इनाम करून दिल्हे आहे त्याप्रमाणे करार करून दिल्हेया स्वामी सेवा करून राहू म्हणून. त्या वरून मनास आणिता तुम्ही पुरातन वतनदार. येकनिष्टपणे वर्तावया आंतर करणार नाही. तुमचे

शिका अष्टपैलू आहे	चालवणे आवश्यक जाणून मौजे मजकूर पेसजी-प्रमाणे इनाम करार करून दिल्हे आसे. पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने आनभऊन स्वामीसेवा करून सुखरूप राहाणे. जाणिजे. छ २ जमादिलावल.

मोर्तब आसे.

क्रमांक : १९३ **दि. १०–६–१७४४**

तुळजोजी बिन शिवाजी याचा भाऊ नागोजी बिन शिवाजी लढाईत ठार झाला होता. म्हणून राणोजी घोरपडे सेनापती यानी तुळजोजी व नागोजीच्या बायका यांचे चालविण्यासाठी त्याना आठ बिघे जमीन इनाम दिली.

श्री

शिका

आज्ञापत्र समस्त सेनाधुरंधर विश्वासनिधि राजमान्य राजश्री राणोजी घोरपडे सेनापति ता। तुळजोजी बिन शिवाजी प।। मौजे नदेहाळ को। कापसी सु।। खमस आर्बेन मया आलफ. तुझा भाऊ नागोजी बिन शिवाजी प।। मौजे मजकूर हे साहेब कामावरी झुंजात ठार पडून त्याचे बायकाचे व तुजे चालवणे अवश्यक जाणून तुज मौजे मजकुरी इनाम जमीन विसा पांडाचे बिघेयाने जमीन बिघे ८८ आठ दिल्ही असे. तरी तुम्ही आपले पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने अनभऊन दिवाण चाकरी करून सुखरूप राहणे. येविसी गावकरास ही सनद आलाहिदा सादर आहे. जमीन सदरहूप्रो। आपले दुमाला करून घेणे. जाणिजे.

छ १० जमादिलावल. मोर्तब आष्टपैलु.

क्रमांक : १९४ दि. ५-११-१७४४

छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे कृष्णराव पंडीत अमात्य याना पत्र की सुभा प्रांत पन्हाळयाच्या सरदेशमुखीचे वतन राणोजी घोरपडे सेनापती यांजकडे आहे. तरी त्याचा वसूल जकातीसह त्यांच्या कमाविसदाराकडे सुरळीत पोहोचेल ते करावे.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७१ रक्ताक्षिनाम संवत्सरे कार्तिक शुध येकादसी इंदुवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपति स्वामी याणी समस्त राजकार्य धुरंधर विस्वासनिधि राजमान्य राजश्री कृष्णराव पंडित अमात्य यास आज्ञा केली यैसीजे. सुभा प्रांत पन्हाळयाचे सरदेशमुखीचे वतनाचा हक इनाम पूर्ववत चालत आला असेल त्याप्रमाणे चालवावयाविसी हे पत्र सादर केले असे. तरी तुम्ही आपणाकडील गावगना ताकीद सरदेशमुखीचा अमल जकात देखील पूर्ववत काये चालले आहे त्याप्रमाणे सेनापतीकडील कमाविसदाराकडे वसूल देत ते करणे. बहुत लिहिणे तर तुम्ही सूज्ञ असा.

मर्यादेयं
विराजते

क्रमांक : १९५ दि. २८-१-१७४५

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी यशवंतराव गायकवाड याना दिलेले इनामपत्र. यांत यशवंतराव यांचे पिते म्हालोजी गायकवाड यानी छत्रपती शिवाजी महाराज यांजपासून राज्यांत सेवा केली, असे म्हटले आहे.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७१ रक्ताक्षिनाम संवत्सरे माग शु।। सप्तमी इंदुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्रीराजा शंभू छत्रपति स्वामी याणी राजेश्री यशवंतराव गायेकवाड बिन म्हालोजी गायेकवाड यास दिल्हे इनामपत्र ऐसेजे. तुम्ही स्वामीच्या राज्यातील पुरातन येकनिष्ठ सेवक. तुमचे वडील तिर्थरूप राजश्री थोरले कैलासवासी स्वामी

पासून या राज्यात येकरूप निष्टेनें सेवा करीत आले. तुम्ही स्वामी राज्यारूढ झालियापासून स्वामीच्या पायासी निष्टा धरून त्रिकर्ण शुद्धीने सेवा करीत आहा. स्वामीच्या पायाविना दुसरे जाणत नाही. (म्हणून नूतन इनाम करून दिले तपसील इ. इ.)

तेरीख ५ मोहरम

सु॥ खमस आर्बैन मया आलफ.

क्रमांक : १९६ दि. २५–२–१७४५

जमखिंडीचे देशमुख व देशपांडे हे छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्या आज्ञेत वागत नाहीत व मातुश्री ताराबाई यांचा वसूल सुरळीत देत नाहीत, असे कानी आल्यावरून छत्रपती शाहू यानी त्याना या पत्रात ते नीट वागले नाहीत तर फौज पाठवून त्यांचा बंदोबस्त केला जाईल असा इशारा दिला आहे.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७१ रक्ताक्षिनाम संवत्सरे फाल्गुण शुध पंचमी इंदुवासर क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शाहू छत्रपति स्वामी याणी देशमूख व देशपांडिये

श्री	श्री
राजा शाहू	श्री आई आदिपुरु
छत्रपती हर्षनी	ष श्री राजा शाहू छत्रप
धान बाळाजी	स्वामी कृपानिधी त
बाजीराव पं	स्य श्रीनिवास परशु
प्रधान	राम प्रतिनिधि

पा॥ जमखिंडी यास आज्ञा केली ऐसीजे. तुम्ही चिरंजीव राजश्री———यासी रुजुवात राहून निष्टापूर्वक मर्यादेने वर्तत नाही. व पा॥ म॥र मातुश्रीसाहेब याजकडे मुकासा आहे त्यास अमल सुरळीत देत नाही म्हणून हुजूर विदित जाले. तरी हे गोष्टी कार्याची नाही. या उपरी तुम्ही त्यासी मर्यादेने निष्ठापूर्वक वर्तोन पा॥ म॥रचा अमल सुरळीत देऊन त्याची पत्रे तुम्ही निष्टेने वर्तता अमल सुरळीत देता ऐसी स्वामीस

ये ते करणे. फिरोन तुमचे अमर्यादा वर्तणुकेचा बोभाटा हुजूर अलिया फौज पाठऊन पारपत्य करणे लागेल. यैसे स्पष्ट जाणून वर्तणूक करणे. (जाणिजे लेखनालंकार).[१]

सिका

रुजु संमत सं।। संमत
सुमंत मंत्री सरकार
बार सुद्र सुद्र सुद्र बार बार बार

क्रमांक : १९७ दि. २५–२–१७४५

छत्रपती शाहू यांचे देशमुख व देशपांडे परगणे हानेगुंदे याना पत्र की, छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्या आज्ञेत न वागल्यास फौज पाठवून पारिपत्य करावे लागेल. सदहू देशमुख आणि देशपांडे छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्याशी गैरनिष्ठेने वागत असल्याची तक्रार छत्रपती शाहू यांच्याकडे आली होती.

श्री

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७१ रक्ताक्षिसंवत्सरे फाल्गुण शुध पंचमी इंदुवासर क्षत्रिये कुलावतंस श्रीराजा शाहू छत्रपति याणी

श्री	श्री
राजा शाहू	श्री आई आदि पुरु
छत्रपती हर्ष नी	ष श्री राजा शाहू छत्रप
धान बाळाजी	स्वामी कृपानिधि त
बाजीराव प्र	स्य श्रीनिवास परशु
धान	राम प्रतिनिधि

देशमूख व देशपांडिये पा। होनगुंदे यास आज्ञा केली ऐसीजे. तुम्ही चिरंजीव राजश्री——————यासी रुजुवात राहोन निष्ठापूर्वक मर्यादेने वर्तत नाही म्हणून हुजूर विदित जाले. तरी हे गोष्टी कार्याची नाही. या उपरी त्यासी निष्ठापूर्वक मर्यादेने वर्तणूक करून तुम्ही निष्ठेने वर्तता अमर्यादा करीत नाही यैसी पत्रे त्यांची

---

१ () अक्षर वळण वेगळे.

स्वामीस येत ती गोष्टी करणे. फिरोन तुमचे अमर्यादा वर्तणुकेचा बोभाटा हुजुर आलिया फौज पाठऊन पारपत्य करणे लागेल. यैसे जाणून वर्तणूक करणे. ताकीद असे. (जाणिजे लेखनालंकार)[1]

मयादे
यंरा
जते

रुजु संमत संमत संमत बार सुद्र
सुमंत मंत्री सरकार

क्रमांक : १९८ **दि. २६-८-१७४५**

रजेवरील लोकांस लढाईवर त्वरीत पाठवावे. खर्चाची व्यवस्था केली जाईल. असे तुळाजी आंग्रे सरखेल यांचे उमाजी नाईक साठम यास पत्र.



राजश्री उमाजी नाईक साठम

अखंडीत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य राजेश्री स्ने॥ तुळाजी आंगरे सरखेल राम राम. सुरु सन शीत अर्बैन मया व अलफ. तुमचे जमावाचे लोक रजेन घरास आहेत. जमा करून रवाना कर्णे. रजेपैकी एक असामी न ठेवणें. जलदी लोक रवाना करणें. रवाना छ. १९ माहे शावान. तुमचे लोक नामजाद गोपाळदुर्गास आहेत. त्यांचा मुकाबला जाहला पाहिजे. तरी जलदीनें लोक पाठविणें. आणखी नवे लोक ठेवण्याची तरतूद करणें. आणी लिहून पाठविणें. खर्चावेचाची बेगमी कर्णे ते केली जाईल. जाणिजे. रवाना

छ. १९ माहे शाबान (लेखन सीमा).

---

१ () अक्षर वळण निराळे.

क्रमांक : १९९ इ. स. १७४५ (?)

दर्याबाई निंबाळकर हिचे छत्रपती शाहू याना रामराजाच्या पूर्ववृत्ताबाबतचे पत्र.

तालीक

तीर्थस्वरुप महाराज राजश्री

बाबासाहेब वडिलाचे सेवेसी——

अपत्य दर्याबाई निंबाळकर कृतानेक दंडवत विज्ञापना. ता। छ १८ माहे रमजान मु। पिळीव येथ वडिलाचे कृपे करून सुखरुप असो. विशेष——चिरंजीव राजश्री——सरलश्कर सह सैन्यात गेलो होतो. तिकडून आल्यानंतर नाझरेच्या मु। श्रीमंत सकल सौ. संपन्न मातुश्री बयाबाई साहेब याच दर्श(न) जाहले. त्यानी आपल्या डेन्यास सन्मान नेऊन बहुता प्रकारे गौरव केला. सप्तरुसीकडील मा।र पुसिला. येविसीचा मजकूर ता। आर्थ समक्षे निवेदन केला. सारांश येतद्विसीचा मजकूर तीर्थस्वरुप मातुश्री साहेब यासी दखल आहे. त्यासच जे पुसणे ते पुसाव. आमचे दखलगिरीचा मा।र श्रीमंत तीर्थरूप कैलासवासी—— भोवानी बाईस पुत्र जाहाला तो मृत्य पावला. येवढ आपणास दखल होते. त्या आलीकडील मा।र आई साहेबाकड आपणास दखल नाही. सेवेसी श्रुत होय.——

क्रमांक : २०० दि. २६–११–१७४५

मानाजी बागुल हे 'हुजूर जमावानिशी' आहेत. त्यांच्या पा। कागल येथील सरदेशमुखी, सर जकायत व इसाफती या वतनांचा वसूल त्यांच्याकडे देत जाणे, म्हणून हिंदुराव घोरपडे यांचे आबाजी घाटगे यांस पत्र.

श्री सुबराव

तालीक

राजश्री आबाजी सर्ज्याराऊ घाटगे

देसाई पा। कागल गोसावी यांस——

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्ने।। हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार राम राम. सु।। सित अरबैन मया अलफ. पाो मा।र यथील सरदेशमुखी व सरजकायत व इसाफती देह बाबत कमाविसी यैवज दिमत मा।रची यावी तरी राजश्री मानाजी बागुल हे हुजूर जमावानिशी अहेत. यास सरंजामाबदल देविली कमाविसी तपसील देहाय व परगणे—

पाो मा। यथील सर–देशमुखी दर सदे दाहाप्राो व सरजकायती कमाविसी येणेप्राो कलम १	इसाफती देह मौजे बोरिवडे दरोबस्त कमाविसी देणे कलम १

येणेप्राो मा।रनिल्हेस रास करून दिल्हे असे. तरी सरदेशमुखी अकाराप्राो ऐवज होईल ते व सरजकायत कमाविसीबाब व इसाफती यैन जिनस देह यक देविलेप्राो दुमाला करणे. यविसी दुसऱ्या पत्राचा उजूर न करता लिहिलेप्राो कमाविसी देणे. उजूर न करणे. जाणिजे.

छ १३ माहे जिलकाद. मोर्तब.

सिका चौकोनी

क्रमांक : २०१ **दि. २२–१२–१७४५**

कर्नाटकाच्या सालाबाद वसुलापैकी ६० हजार रुपये छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्याकडे पोहोचते करावे. त्याची तक्रार येऊ देऊ नये. म्हणून छत्रपती शाहू यांचे बाबूराव सदाशिव यास आज्ञापत्र.

श्री आसल

राजमान्य राजश्री बाबूराव सदासिव यास आज्ञा केली ऐसीजे. तुम्हाकडे कर्नाटक प्रांतीचा यैवज साल मजकूरचा येणे. त्यापैकी प्रतिवार्षिक चिरंजीव राजश्री———यास हा। देणे. ऐवज सालमजकूर रुाो।। ६०,००० साठ हजार देविले असेत पावते करून कबज घेणे. तेणे

प्रमाणे मजुरा पडतील यविसी राजश्री यशवंतराव माहादेव खासनिवीस लेहून पाठवितील त्याप्रमाणे निसंदेह यैवज पावता करणे. उजूर न करणे. अगत्य जाणोन हे आज्ञापत्र सादर केले आहे. तरी उजूर न करिता सदरहू लिहिल्या प्र।। यैवजाचा निर्गम होय चिरंजीव राजश्री ——— याजकडील बोभाट हुजूर नये ते गोष्टी करणे. जाणिजे.

छ ९ जिल्हेज. सुहूरसन सित अर्बैन मयां अलफ (रा।। येसवंतराव लेहून वरात पाठवतील त्या प्रमान निसंदे पावने. उजर न करन. सुखी असा)[१]

क्रमांक : २०२ **दि. ३०-१२-१७४५**

का।। उचगांव येथील सरदेशमुखी व इसाफतीचे एक गाव ही वतनें चि. मनाबाई सावंत यांना दिली आहेत म्हणून हिंदुराव घोरपडे यांचे रवळोजी देसाई यांस पत्र.

म।। अनाम रवळोजी रामजी देसाई का।। उचगांव यांसि हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार सु।। सित अर्बैन मयां अलफ. का।। मजकूर येथील सरदेशमुखी व इसाफती देहे १ येक दिमत मजकुरास चालत आले प्र।। पेशजीया-

चौकनी सिका

कडील दू(र) करून हली चिरंजीव मनाबाई सावंत यास सदरहु प्रमाणें करार करून दिल्हा असे. तरी तुम्ही सरदेशमुखीचा यैवज व इसाफती देहे दरोबस्त (दे) विले प्र।। दुमाला करून (देणे) ये विसीई दुस(ऱ्या) पत्राचा उजूर न करणे.[२] जाणिजे.

छ १७ मा(हे) (जिलहेज)

---

[१] ही अक्षरे शाहू महाराज यांचे हातची.

[२] श्री. हिंदुराव घोरपडे यानी यांच आशयांची पत्रे देशमुखे व देशपांडे कसबा सांबोर व कसबा कामती याना पाठविली. ती उपलब्ध आहेत.

क्रमांक : २०३ दि. ७-१-१७४६

पत्र मिळताच त्वरीत भेटीस येणे म्हणून जयराम सावंत भोसले व रामचंद्र सावंत भोसले यांचे अत्माजी नाईक साठम यास पत्र.

श्री

राजमान्य राजश्री अत्माजी नाईक साठम यांस जयराम सावंत भोसले व रामचंद्र सावंत भोसले सरदेसाई प्रांत कुडाळ व महालानीहाय सुरू सन सीत अर्बेन मया आलफ. जे क्षणीं पत्र पावेल तेच क्षणी हुजूर येऊन भेटणे. घडीचा विलंब न कर्णे. अति सत्वर यावें यासी येणें. जाणीजे ता।। छ २५ जिल्हेज.

क्रमांक : २०४ दि. २७-२-१७४६

काशिबा काळे व सेनापती राणोजी घोरपडे या दोघांमध्यें मौजे सिरदवाड ह्या ठाण्याबाबत तंटा उद्भवला होता. शेवटी हे ठाणे काशिबाने सेनापतीस देण्याचे ठरविले. ते विसाजी नारायण यांस कळताच त्यानी काशिबास ते ठाणे सेनापतीस न देण्यास प्रवृत्त केले. त्यानी ते काळ्याकडून आपल्या रखवालीस घेण्याचा काळ्याशीं करार केला.

श्री

तालिक

राजश्री कासीबा काळे ठाणे मौजे सिरदवाड

क।। मांजरी म।। कागल गोसावी यास––

अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्ये स्ने ।। विसाजी नारायेण असीर्वाद. सु।। सित अर्बैन मया व अलफ. कारणे लेहून दिल्हा तहनामा यसाजे. मौजे म।।रचे ठाणे श्रीमंत राजश्री सेनापती याजकडून तुम्हाकडे होते. त्यास सेनापतीमधे व तुम्हामधे विरोध वाढला. मग सेनापती याणी मध्यस्तीवर घालविले जे जामीनगतीचे तुमचे देणे घेणें व पडले घोडे व गावची सिबंदी व वाड्या हुड्यास

पैका जो लागला असेल तो आम्ही तुमची निशा करून देऊ आणि आपले ठाणे आपण घेऊ म्हणोन तुम्हासी सेनापती याणी करार केला. त्याजप्रो तुम्ही मान्य होऊन मौजे मजकूरचे ठाणे सेनापतीस द्यावेसे करार केले हे वर्तमान आम्हास कळले. श्रीमंत राजश्री सेनापतीचा व आमचा दावा जबरदस्त. त्यामुळे आम्ही तुम्हास बोलाऊन आणून सांगितले जे तुम्ही अजी सिदरवाडचे ठाणे सेनापतीस देता म्हणजे कसबे इचलकर्जीचा दरवाजा बंद होतो आणि आमचे संस्थान बुडते. यैसे बहुता प्रकारे क्रियापुरस्कर तुम्हास सांगितले जे तुम्ही सेनापतीचा तह करून ठाणे न देणे जी वाट आमची ती तुमची. आदी तुमचे बरे करून देऊ. मग आमचे बरे करून घेऊ. तो पावेतो कसबे इचलकंर्जी व मौजे सिरदवाड ही दोणी ठाणी आम्ही जतन करितो म्हणून आम्ही तुम्हास कृपा दिल्ही. तेव्हा तुम्ही मौजे मजकूरचे ठाणे राजश्री जिवराव बोकरगांवकर याचे विद्यमाने अमाचा ठराव केला असे. यसीयासी जे समई सेनापतीची व आमची भेट होऊन त्याचा आमचा सवरंश होईल ते समई तुमची व सेनापतीची भेट करून तुमचे ठाणे तुमचे स्वधीन करुन देऊ. कदांचित ठाणेचे नहोंन तरी तुमचे खुदनें लिहिले आहे ते बर हुकुम जमा नक्ती रुा ७०० सातशेहे व किरकोळ देणेघेणे व पडली घोडी ५ पाच व गावची शिबंदीचे कर्जवाम जाहले आहे ते रुा व वाडाहुडा बांदविले याचे रुा जे क्रिया पूर्वक असतील ते आम्ही तुमचे निशा करून देऊ आणि सेनापतीचे ठाणे सेनापतीस पावले आसे कबज तुम्हास आणून देऊ. मग गाव ठेऊन घेऊ. तो पावेतो तुमचे ठाणे आम्हाकडे रखवालीस आसे. ठाणेचे लिहिले प्रमाणे निवाडे पावेतो मौजे मा।री जमीन चालवावी. बी ता। ता। खासगत तुम्हास चालवावी. जमीन काळी बिघे ।. तीस व मळी जमीन बिघे ८५ पाच व अंतोराम यासी जमीन काळी बिघे ८७ सात व मळी जमीन बिघे ८३ तीन येणेप्रमाणे कोटीमूळ जमीन चालवावी. याप्रो तुमचा आमचा तह होऊन तुम्हास हा तहनामा लिहून दिल्हा. सई

तेरीख छ. १७ माहे सपर

साक्ष

सुरु चंवडो कुलकर्णी मौजे येडराव

नरसो शंकर कुलकर्णी का। मा।र

सिवाय घोडी २ दोन थोरली किमतीची तोतियाचे वेळेस पागेत हवाला केली होती. जखमा घोडेस लागल्या होत्या म्हणोन पागेत नीट करितो म्हणोन न्हेली होती.

क्रमांक : २०५ दि. ३०-४-१७४६

आबाजी मोहिते यांच्या देशमुखीचा वसूल सुरळित द्यावा म्हणून फत्तेसिंग भोसले यांचे मोकदम मौजे कोराले, कर्यात तळबीड यांस आज्ञापत्र.

श्री

गोल सिका

आज्ञापत्र समस्त राजकार्यं धुरधर विस्वासनिधी राजमान्य राजश्री फत्तेसिग भोसले त।। मोकदमानी मौजे कोराले कर्यात तळबीड सु।। सीत आर्बैन मया अलफ. राजश्री आबाजी मोहिते याणी हुजूर येऊन विदित केले की मौजे मजकुरचे देशमुखीचा हक आपला दोन चार वरसे देत नाही म्हणोन विनंती केली. त्यावरून हे आज्ञापत्र सादर केलें असे. तरी सुदामत हक याचा जो असेल त्याप्रमाणे न द्यावयासी प्रयोजन काये. या उपरी याचे देशमुखीचा हक सुदामत प्रमाणे सुरलित देणे. येविसी फिरोन बोंभाट आलिया मुलाहिजा होणा(र) नाही. जाणिजे.

छ १८ रबिलावल. निदेस समक्ष.[1]

लेखना वधि मुद्रा

---

१ " निदेस समक्ष " ही अक्षरे तुटक तुटक असून त्यांचे वळण निराळें दिसते.

क्रमांक : २०६ **दि. २०-७-१७४६**

आबाजी मोहिते यांचा देशमुखीचा हक्क त्याना सुरळित द्यावा म्हणून सरकार दारुनी महाल वाडा पहिला यांचे मोकदम कसबे तळबीड यांस आज्ञापत्र.

श्री

आज्ञापत्र सरकार दरुनी महाल वाडा पहिला ता मोकदमान क॥ तळबीड सुहुर सन सबा आर्बैन मया आलफ. रा आबाजी मोहिते याचा देशमुखीचा हक तुम्ही सुरलीत देत नाही म्हणुन विदीत जाहाले. त्यास याचा हक ठेवावयास तुम्हास प्रयोजन काये. देखत आज्ञापत्र देशमुखीचा हक दम साल सुद मशारनुलेकडे देणे. ऊजुर केलीया मुलाहिजा होणार नाही. या उपरी याचा बोभाट अप्लीया कार्यास येणार नाही. जाणीजे.

छ १२ माहे रजब. लेंखनसीमा. सही.[1]

क्रमांक : २०७ **इ. स. १७४६ ?**

नाईकवडी याची तलवार तळबीडच्या देशमुखांचा गुमास्ता महमदखान याच्याकडून घेऊन जावी व गावास आणि तळबीडच्या देशमुखांच्या तक्षिमेस उपद्रव देऊ नये, म्हणून कृष्णाजी विठ्ठल याचे रामराव पाटणकर यास ताकीदपत्र.

श्री

राजश्री रामराव पाटणकर
गोसावी यांसी

अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्ने ॥ कृस्णाजी विठल आसीर्वाद. उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीय लेखन करीत गेले पाहिजे. विशेष मौजे वेलफले येथील सिवेचे, कथलिया

---

१ अक्षरे वेगळी.

निमित्य हुजरुन हुजूरे गेले होते. त्याणी नाईकवडी याची तलवार घेतली. ते रा आबाजी मोहिते याणी राजश्री फतेसिंग भोसले यासी रदबदल करून तरवार मागोन घेतली. ते महमद खान गुमास्ते देसमुख + + + या ठेविली आहे. घेऊन + वली पावे उतर पाटविले पाहिजे. तुम्हाकडून उपसर्गाकरिता गाव पडितो. रा आबाजी मोहिते यास मोकासा आहे. परंतु यक तकसिम त्यास व तीन तकसिमा खालसा वसूल होतो. गाव पडिल्याने खालसियाचा येवज बुडतो. हे निमित्य घेऊ नये याकरिता लिहिले असे. सर्वविसी गावास उपसर्ग न लागे ते करणे. बहुत काय लिहिणे.

शिक्का

छ ११ सावान.

लेख

नावधी

क्रमांक : २०८ इ. स. १७४६ ?

आबाजी मोहिते व शंकराजी मोहिते यांच्या देशमुखीचा हक्क सुरळितपणे देण्याची ताकीद कसबेकरांस द्यावी म्हणून केदारजी मोहिते यांचे मानाजी मोहिते हवालदार व कारकून किल्ले वसंतगड यांस आज्ञापत्र.

राजश्री मानाजी मोहिते हवालदार व
कारकून किले वसंतगड गोसावी
यांसी

अखंडत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्ने ।। केदारजी मोहिते रामराम विनंती. उपरी क।। तळबीड येथे राजश्री आबाजी मोहिते व संकराजी मोहिते यांचे देशमुखीचा हक सुरलित देत नाही म्हणून हुजूर विदीत जाहाले. त्यास रा।। आबाजी मोहिते व शकराजी मोहिते याणी माहाराजास व देवडीस अर्ज केला त्या वरुन राजश्री पंत प्रतीस आम्हास आज्ञा केली की म।।र निलेचे हक देवणे.

त्यावरुन राजश्री पंत प्रतिनिधी याणी आज्ञापत्र का। मा।स दिल्हे आहेत. तरी तुम्ही कसबेकरास किलावरी नेऊन ताकीद करून देशमुखीचा हक सुरलित देवणे. का। मा।रचे पाटील नौदिगर[1] + करतील तरी बरे. ताकी + + + + + पडे येसे करणे + + + + + + विनंती.

(पत्राच्या समासात पुढील मजकूर आहे.)

सदरहू हक का। मा।रचा व घेन्याचा हक सुरलित देवित जाण हे विनती.

क्रमांक : २०९ **दि. १०–११–१७४६**

छत्रपती संभाजी दुसरे यांची वाणी वकाल मार्ग मौजे आरळे याना आज्ञा की सदहूं मार्गे गावात येणाऱ्या दर बैलामागे जी सहा रुके जकात आकारण्यात आली आहे, ती यशवंतराव गायकवाड यांजकडे पोहोचती करावी.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७३ क्षये नाम संवत्सरे मार्गसीर्ष शुध नवमी इंदुवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छेत्रपती स्वामी याणी वाणी बकाल मार्ग मौजे आरळे ता। सांतणे यासि आज्ञा केली येसीजे. मौजे मजकूर रा। येशवंतराव गायेकवाड याकडे आहे. त्यास मौजे मजकुरी मार्गाचा वोलांडा[2] जकात पुरातन चालत आहे. त्याप्रो हाली राव मा।रनिलेकडे जकात दर बैली रुके ०६ साहा रुके करून दिले असेत. तरी तुम्ही सदरहू जकात दर बैली साहा रुके प्रो मा।रनिलेकडे सुरळीत देत जाणे. निदेश समक्ष.

तेरीख ७

जिल्काद सु॥ सबा अर्बैन.

---

१ नौदिगर (नवदिगर) = भलते सलते, अडथळा.

२ वोलांडा जकात = ओलांडण्यासाठी द्यावी लागणारी जकात.

क्रमांक : २१० **दि. १९–१२–१७४६**

वेदमूर्ति त्र्यंबकभट ढवळीकर यानी छत्रपती संभाजी दुसरे याना महाभारत ऐकविले. पुराणाची समाप्ति कुरुंदवाड येथे झाली. त्या निमित्त छत्रपतींनी वेदमूर्तीस मौजे सेणवडे हा गाव इनाम दिला.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७३ क्षयेनाम संवत्सरे पौष्य बहुल त्रितिया भृगुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपति स्वामी याणी मुकदमानी मौजे सेणवडे त।। आसडोली प्रांत तारळे यासी आज्ञा केली ऐसीजे. वेदमूर्ति राजश्री त्र्यंबकभट बिन हरीभट उपनाम ढवळीकर गोत्र भारद्वाज सूत्र आश्वलायन वास्तव्य क्षेत्र करवीर याचे मुखे स्वामीनी माहाभारत पुराण श्रवण केले आणि पुराणाची समाप्ति श्री––––कृष्णातिरी कुरुंदवाड क्षेत्री श्री––––देवसंनीध केली. ते समयी वेदमूर्ति ब्राह्मण बहूत थोर विद्यापात्र आग्नीहोत्री कुटुंबवत्सल यास्तव स्वामीनी यासी मौजे मजकूर (इनाम दिले इ. इ.)

क्रमांक : २११ **दि. ५–३–१७४७**

संमत कोकटनूर उदाजीराव चव्हाण हिंमतबहाद्दर याना जमावाचे बेगमी-साठी मोकासा म्हणून दिला आहे, असे छत्रपती शाहू यांचें देशमुख व देशपांडे संमत कोकटनूर यांना पत्र.

श्री

तालिक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७३ प्रभवनाम संवत्सरे अधिक चैत्र शु।। पंचमी गुरुवासर क्षत्रिय कुलावतंस श्री राज्या षाऊ छत्रपती स्वामी याणी देशमुख देशपांडे संमत कोकटनूर

सिका सिका खावंद सरकार हावली विज्यापूर यासी अज्ञा केली असीजे. समंत मजकूर परगणे फुट मोकासी वजा करून पेशजीच्या मोकासियाकडून दूर करून हली राजश्री उदाजीराव चवाण इमतबाहादर ममलकतमदार याजकडे जमावाचे

बेगमी ब॥ मोकासा दिल्हा असे. तर तुम्ही यास रुजु होऊन समस्त मजकूरचा मोकास बाब व निमे जकातीचा ऐवज मशारेनिल्हेकडे वसूल सुरळीत देणें. जाणिजे.

लेखणालेक्यार मोर्तब आहे.

रुजु सुरु समत स॥ स॥
निविस सुमंत मंत्री सरकार

छ ४ र॥वल सु॥ सबा
अर्बैन मया तैन व अलफ.

सुद्र
बार

क्रमांक : २१२ दि. २०-६-१७४७

मौजे सुले हा गाव रेखोजी जाधवाचा पुत्र सुभानराव यास मोकासा दिला आहे म्हणू। छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे आज्ञापत्र.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७४ प्रभवनाम संवत्सरे जेष्ट बहुल नवमी मंदवासरे क्षेत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती याणी मुकादमानी मौजे सुले ता॥ असडोली यासी आज्ञा केली ऐसीजे. मौजे मजकूर पेशजी रा॥ रेखोजी जाधव याकडे मुकासा होता. त्यास रेखोजी जाधव मृत्य पावले या करीतां त्याचे पुत्र रा॥ सुभानराव जाधव याचें चालवणें हें स्वामीस आवश्यक. यास्तव स्वामीं याजवरी कृपाळू होऊन मौजे मजकूर यांकडे मुकासा दीला आहे. तरी तुम्ही याचें रजातलबेत वरतोन मौजे मजकूरचा ऐवज याकडे सुरलीत साल दर साल पाववीत जाणे.. पेसजी प्रमाणे गावीचा हिसेब यासी रुजु करी। जाणे. निदेश समक्ष.

तारीख २२
जमादिलाखर
सू॥ समान

क्रमांक : २१३ दि. २४–६–१७४७

छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे मुद्राधारी व कारकून कोट कोल्हापूर यास आज्ञापत्र की, बाळोजी जाधव दारवान यास मौजे पाडळी येथे पाच बिघे जमीन इनाम दिली आहे. " स्वामीचा मुक्काम कोट मजकुरी असता स्वामीची सेवा बहूत निष्ठेने केली ". असा उल्लेख पत्रात आहे.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७४ प्रभवनाम संवत्सरे जेष्ट बहुल त्रयोदशी सौम्यवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती

श्री
राजा शंभु छ
त्रपती हर्ष निधा
न केशव सुत
पंडीत मु
खे प्रधान

श्री आई आ
दी पुरुष श्री राजा
शिवछत्रपती स्वामी
कृपानिधी तस्यं प-
रशुराम त्र्यंबक
प्रतिनिधी

स्वामी याणी——— राजश्री मल्हारजी भोसले मुद्राधारी कारकून कोट कोल्हापूर यांसी आज्ञा केली ऐसीजी——— बाळोजी बिन धोंडजी जाधव दारवान दरवाजा केसापूर कोट कोल्हापूर याणे स्वामीचा मुक्काम कोट मजकुरी असता स्वामीची सेवा बहुत निष्टेने केली. याचे चालवणे हे स्वामीस अगत्य या करिता स्वामी यावरी कृपाळू होऊन यास नुतन इनाम कुलबाब कुल + + + + दार करून मौजे पाडळी बु॥ + + + न पडीची बिघा ०५ पांच + + + + तुम्ही बाळोजी जाधव + + जमीन पडची पुत्र पौत्रादी वंश परंपरेने इनाम चालवणे. या पत्राची तालीक लेहून घेऊन अस्सल परतोन देणे.[1] जाणीजे. निदेश समक्ष.

मर्यादीत
विराजते

रुजु स॥ समत समत
मंत्री सरकार

बार सुरु सुद्र बार समत सुद्र बार.

---

१ याच आशयाची पत्रे छत्रपती संभाजी दुसरे यानी कृष्णराव भगवंत अमात्य व देशमुख आणि देशपांडे तर्फ हवेली कोल्हापूर याना पाठविली.

दि. ५-१०-१७४७

क्रमांक : २१४

या इनामपत्रात पूर्वी कोल्हापूर येथे मोगली ठाणेदार होता असा उल्लेख आहे.

श्री

शिक्का

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७४ प्रभव नाम संवत्छरे अस्वीन शु।। त्रयोदसी इंदूवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु स्वामी याणी

शिका पानघाटी पेशवे यांचा

शिका परशुराम त्र्यंबक प्रतीनिधी याचा असे

अदोजी बिन देवजी पाटील खाड्या मौजे सडोली ता। हवेली पा। कोल्हापूर यांसी दिल्हे इनामपत्र यसेजे. तूंवा करवीरचे मुकामी स्वामी सं(निध ये) ऊन अर्ज केला कीं आपणांस पूर्वी मोगलाई कारकीर्दीस मोगलाई दिवाण ठाणे करवीर येथें होता त्याणें मौजे मजकुरी पांच बींघे जमीन इनाम देऊन फर्मोन करुन दिला आहे. त्या प्रमाणें इनाम चालत आहे. परंतू माहाराजाची पत्रे इनामाची भोगवटीयांसी करुन देवीली पाहीजेत म्हणून अर्ज केला त्या वरुन मनास आणीतां तूं वतनदार सेवा निष्ठेने करीत आहेस. या करीतां स्वामी कृपाळू होऊन तुजला नूतन वतन इनाम कुलबाब कूलकानू जमीन धूरुंग साकर शेत पैकी बीघे ०५ पांच बीघे इनाम पेशजी चालत आहे त्या प्रमाणे करार करुन दिल्ह असे. तरी तूं सदरहू जमीन भोग(व)टीया प्रमाणे आपले स्वाधीन करुन घेणे अणी इनाम जमीन तूं व तुझे पुत्र पौत्रादी वंशपरंपरेने अनभऊन वतनाची शेवा करुन सुखरुप राहणें. सदरहू इनाम सुरळीत चालेल. जाणीजे. निदेश समक्ष. मोर्तब शिक्याचे अष्टपैलू घाटी दोन वोलीचे असे.

तेरीख ११
शौवाल सु।। समान अर्बैन मया.

क्रमांक : २१५ **दि. ६–११–१७४७**

सेटचाजी वळवंतराव देवकाते यानी छत्रपती शाहू यांच्या दरबारात केलेल्या खर्चाचे टिपण.

हिसेब राजश्री सेटचाजी बळवतराऊ देवकाते
दरबार खर्च गु।। माहादाजी जीवाजी प्रभु
सु।। सन ११५७ ता।। छ १३ जिलकाद.

७	जमा	पैकी वसूल	बाकी देणे
माहाराज स्वामी	३०००	२०००	१०००
गोवीद राऊ	२०००	१०००	१०००
धनीन	४०००	१०००	३०००
सीवाऊ।पंत	१०००	१०००	०
आऊबाई	२००	२००	०
लखमोजी खोडो	१००	१००	०
सी र पा मा (?) वधनी	११	११	०
मामा व बहिरोबा प्रभु	२५०	२००	५०
येसू नी।। गोविंदराऊ बाबा	३५	३५	०
पंत अमात्य	४८०	४८०	०
प्रंत प्रधान	४००	१८५	२१५
पंत प्रतिनिधी	४००	२७५	१२५
पंत सचीव	४२५	४२५	०
पंत सुमंत	२६०	१८०	८०
मंत्री	२५०	२१०	४०
पंत राज्याज्ञा	३००	२१५	८५
साबाजी प्रभु	१०	१०	०
आनद राऊचा	३०	२०	१०
चोपदार देवडी	३५	२५	१०
दामाजी प्रभु	२५	२५	०
गंगाधर	५०	५०	०
आपाजी प्रभु	२५	२५	०
	१३२८६	७६७१	५६१५

क्रमांक : २१६ **दि. ११-१२-१७४७**

खासा स्वारींचा मुक्काम कुडाळास आहे. तरी पत्र मिळताच लोक घेऊन कुडाळास येणे म्हणून जयराम सावंत भोसले व रामचंद्र सावंत भोसले यांचे आत्माजी नाईक साठम यास पत्र.

श्री

राजमान्य राजश्री अत्माजी नाईक साठम यास

जयराम सावंत भोसले (व) रामचंद्र सावंत भोसले सरदेसाई प्रांत कुडाळ महालानीहाय सुरु सन समान आर्बैन मया व आलफ. खासा स्वारी कुडाळास मुकाम जाहले आहेत. तरी असामी प्रमाणें लोक घेऊन जे क्षणीं कागद पावेल ते क्षणी कुडाळास येणें. एक घडीचा दिरंग न करितां लोकानीशीं कुडाळास येणें. जाणिजे.

छ. १९ माहे जिल्हेज. १२

क्रमांक : २१७ इ. स. १७४०-४७ (?)

सातारा दरबारात (?) शिजत असलेल्या एका राजकारणासंबंधी दरबारातील वकीलाचे पेशव्यास (?) पत्र.

श्रीनिवास

सेवेसी विज्ञापना विनंती स्वामीची आज्ञा घेऊन स्वार जालो ते तडक अस्तमानास परभारे दरबारासच पावलो. श्रेष्ठ भोजनास थोरल्या वाडीयांत जात असता हुजरावर बरीच जाला. त्यावर दरबारही उठला. बाहेर आलो तो आधी राजश्री येशवंतरावजी व राजश्री देवरावजी यांची भेटी जाली. त्यासही जे सांगणे ते सहजस्तीचे व स्वामीचे मर्जीप्रमाणें सांगितलें. त्यांपासून यैकणे ते यैकिलें. तो

राजश्री गोविंदरावजी धाकट्या[1] वाडीयाहून आले. त्याची आमची गांठी पडोन लागलेच त्यांचे घरासच गेलों. त्यास सर्व आभिप्राय मर्जीप्रमाणें सांगितला. त्याणीही त्याचप्रमाणें अगोधर रदबदलीचा पाया सर्वही घातलाच होता. श्रेष्ठांची मर्जी बहुतसी मुवजे आहेसी दिसली. जे विल्हे लागले म्हणजे उत्तम. त्यास हे त्रिवर्गही कालरात्रौ सिदजीपंताकडे गेले. त्याचे जाणें बाहेर कोठे जाले होते म्हणून गांठी न पडतां आले. आजी प्रातःकाली दरबारास सारेच मिलाले मागती श्रेष्ठांनीं ताकीद करून देवडीस त्रिवर्गास व राघोबासही अस्तमानी पाठविले व प्रातःकाली गेले होते. कराराप्रमाणें चालावें हा आशय श्रेष्ठांचा. असेच परिछिन्न का पुसाना म्हणून अस्तमानी सांगून पाठविले. हे वाडीयात गेले आम्ही घरास आलो. दिलासा श्रेष्ठांची चीतवृती सुप्रवर्तसी आहे. उदईक सिधांत करून गोविंदरावजी[2] सेवेस येतील. विचारांत आलेसे दिसले. स्वामीचे पुण्य समर्थ आहे. परंतु तोच मुकाम आणखी येक दोन रोज उतमसा दिसतो. यावर जसी स्वामीची मरजी तपसील आर्ज रावजीच लिहीतील त्यावरून विदित होईल. हे विज्ञापना.

क्रमांक : २१८ **इ. स. १७४७ (?)**

वाजीराव व चिमाजी आप्पा यानी केलेल्या कराराप्रमाणे चालवावे अशी स्वामींची (शाहू ?) इच्छा आहे असे पत्र लेखक सदाशिवराव भाऊ याना लिहितो.

---

१. सदर पत्रात निर्देशलेली धाकटावाडा म्हणजे शाहूची राणी सगुणाबाई असावी. ही राणी दि. २५ ऑगस्ट १७४८ रोजी मरण पावली तत्पूर्वीचें हे पत्र असावे.

२. या पत्रातील गोविंदरावजी म्हणजेच खंडो बल्लाळचे तृतीय पुत्र गोविंद खंडो चिटणीस हें असावेत. छत्रपती शाहू व नानासाहेब पेशवे या दोघांचाहि विश्वास याने संपादन केला होता. शाहूने आपल्या मृत्यु समयी राज्याची व्यवस्था याच्याच सल्ल्याने केली.

छ. ३ ज॥ लौवल.

श्री

पु॥ तीर्थरूप राजश्री भाऊ
स्वामीचे सेवेशी.

विनंती उपरी देहूकर गोसावी यांचा मजकूर आपण बोलावयाचा प्रकार लिहिला तो कलो आला. उत्तमच आहे. आज्ञेप्रमाणें बोलत जाऊ. परंतु राजश्री स्वामींनी बेमर्जीपणें साफ आज्ञा केली की पूर्वी जो तह आम्ही करून दिल्हा व राजश्री राव व आपा यानी चालविला त्याप्रमाणें तुम्ही चालवावें उचित आहे. जुने मोडून नवे करू लागलेस तर तुम्हासी आमचा ईलाज काये. परंतु हे तुम्हीं सर्वथैव करूं नये हेच आमचे मनोभिष्ट आहे ग्रैसे निक्षूण बोलतात. पाबले किमपि बोलत नाहींत. स्वामीपासी उभयेता तुकोबाचे आहेत. तेथेंच गरम नरम करून विल्हेस लावावे. येथील मा।र तर असा आहे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

क्रमांक : २१९ इ. स. १७४७ (?)

उदाजी चव्हाण व प्रीतीराव चव्हाण याना दिलेल्या किताबांची यादी.

श्री

यादी—

१ उमदेतुल्ल उमराव बहादर हे किताब सिवाजी माहाराजानी प्रतीराव चवाण यास शक १७२० कालयुक्ताक्षि नाम सवछरी दिल्हा.

१ राज शक ७३ प्रभवनाम संवछर चैत्र शुध पंचमी उदाजीराव चवाण हिमत बहादर यास ममलकतंमदार हा किताब शाहू माहाराज याणी दिल्हा.

क्रमांक : २२० इ. स. १७४७ ?

आत्मारामभट याचे घर निळंभट आष्टेकर याने घेऊन भिंत वांधली म्हणून आत्मारामाने देवालयांत उपोषण सुरु केले आहे असे उदाजीराव चव्हाण व मोरो चिटको हे छत्रपतीना लिहितात.

शेवेसी विनंती. शेवक उदाजीराव चवाण उमदेतुलउमराव बहादर व मोरो चिटको कृतानेक सेवेसी विज्ञापना. तागायत छ १९ रोज गुरुवार माहे शाबानपर्यंत स्वामीचे कृपावलोकने करून वाडियातील व शेवकाचे सकल वृत यथास्थित आसे. विज्ञापना ऐसीजे. वेदमुहुर्ती राजश्री आत्माराम भट आष्टेकर हे श्री——चे देवालयात बायकामुलासुधा उपोषेत बैसले आहेत. त्यास विच्यारले आसता माजे नांदते घर वे॥ राजश्री निळंभट आष्टेकर याणी चौकसी न होता जबरदस्तीने घेऊन भिंत घातली याजकरिता उपोषण करितो असे म्हणतात. समजोन सांगितले आसता ऐकत नाहीत. आजपर्यंत साहा उपोषणे जाहाली. सेवेसी निवेदनार्थ विनंती. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

क्रमांक : २२१ दि. २१–२–१७४८

मौजे सांगवड हा गाव हिंदुराव घोरपडे यांच्या सरदेशमुखीच्या वतनातून दूर करून मुरारराव घोरपडे यांच्या वतनास इनाम दिला आहे. म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे मोकदम मौजे सांगवड यास पत्र. " राजश्री मुरारराव घोरपडे हुजूर आले आणि स्वामीची सेवा निष्ठेने करून स्वामीस संतोषी केले " असा पत्रात उल्लेख आहे.

श्री तालिक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७४ प्रभवनाम संवछरे फाल्गुण शु॥ ४ चतुर्थी भानुवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी—— याणी मोकदमानी मौजे सांगवड त॥ सावगाव यासी आज्ञा केली अैसीजे. मौजे म॥र पेषजी

सिका सिका

पासून राजश्री हिंदुराव घोरपडे याकडे सरदेशमुखीच्या वतनास इनाम होता. त्यास अलीकडे राजश्री मुरारराव घोरपडे हुजूर आले आणि स्वामीची शेवा निष्टेनें करून स्वामीस संतोषी केले. याकरिता स्वामी याजवर कृपाळू होऊन मौजे मा।र पेषजीच्या मोकासियाकडून दूर करून हली राव मशारनिल्हेकडे सरदेशमुखीच्या वतनास इनाम ज्यल तरू तृण काष्ट पाषाण निधिनिक्षेप सहीत खेरीज हाकदार व इनामदार करून देह यक रास इनाम दिल्हे आसे. तरी तुम्ही सदरहू मौजे मा।र पूर्व गर्यादिप्रो चतु:सीमा याचे स्वाधीन करणे आणि इनाम मौजे मा।र यासी व याचे पुत्र पौत्रादि वौष परंपरेने चालविणे. साल दर साल ताजा सनदेचा उजूर न करणे. या सनदेची तालिक घेऊन असल सनद भोगवटीयासी परतोन देणे. आणि याचे रज्यतल्बेत वर्तत जाणे. निदेश समक्ष. मोर्तब असे.

रुजु संमत संमत
मंत्री सरकार

तरीख २
रबिलावल[1] सु।। समान

बार सुरु सुद्र बार
समत सुद बार बार

क्रमांक : २२२ दि. २१-२-१७४८

करवीरकरांच्या तर्फेने दक्षिणेचा बंदोबस्त करण्यासाठीं मुरारराव घोरपडे निघाले असता त्यांच्या कुटुंबियाच्या संरक्षणाकरितां त्याना गजेंद्रगड तालुका छत्रपती संभाजी दुसरे यानी इनाम दिला.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७४ प्रभवनाम सवत्सरे फाल्गुन शु।। ४ भानुवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपति स्वामी

१. जंत्रीत ३ रबिलावल येतो.

यानी राजमान्य राजश्री मुरारराव घोरपडे यास दिल्हे पत्र ऐसाजे. तुम्ही स्वामी सेवा एकनिष्टपणे करीत आहां. आतां दक्षिण प्रांती राज्य बंदोबस्ती ठेवण्यास जाणार. तरी तुमचे कुटुंब सर्व ठेवणेस पोक्त स्थळ पाहिजे. त्यास पेशजी तुमचे वडीलास कैलासवासी स्वामीनी गजेंद्रगड तालुका दिल्हे होते ते हल्ली पूर्ववत् दरोबस्त तालुका तुमच्या कुटुंबाच्या संरक्षण होणेस इनाम खर्चाबद्दल दिले आहे. तरी तुम्ही व तुमचे वंशपरंपरा आचंद्रार्क अनभऊन सुखरूप राहणे. जाणीजे. बहुत काय लिहीणे सूज्ञ आहा. मोर्तब सुध. सु।। अर्बैन मया.

तारीख माहे जमादिलाखर — समत मंत्री

२ — समत सरकार

बार सुरु सुद्र बार सुरु बार बार.

क्रमांक : २२३ — दि. १–३–१७४८

मुरारराव घोरपडे यानी सदाशिव जगज्जीवन यास आपल्या सरदेशमुखीच्या वसुलातून पंधरा रुपयाचे वर्षासन नेमून दिले.

श्री सुबराज

नकल

स्वस्ति श्री नृप शालिवाहन शके १६६९ सोळासे येकोणाहत्तर प्रभवनाम सवत्छर फाल्गुण शु।। त्रयोदसी भोमवासरे[1] राजश्री जेगजीवन गोसावी याच पुत्र सदासिव गोसावी
गोतम गोत्र अस्वीलायन सूत्र वास्तव्य करवीर सिका
यासी मुरारजी हिंदूराव घोरपडे वजारतमाब
दंडवत. तुम्ही बहुत थोर. तुमच्या कुटुंब पोशणास कांहीं उपजीवका करून देऊन चालवावे असे जाणून सरदेशमुखीच्या ऐवजपैकी वरशासन वंशपरंपरेने रुपये पंधरा १५ करार करून देऊन कमाविसदाराचे नाव

---

१ वाराप्रमाणे तारीख काढली आहे.

पत्र आलाइदा दिल्ह असे. तरी तुम्ही पत्राप्रा सदरहु वरशासन अनभवीत जाणे. यास अभ्यांतर होणार नाहीं. जाणिजे.

छ १२ माहे रबिलावल सु॥ समान आर्बैन मया अलफ. रवाना हुजुर मोर्तब असे.

याबद्दल पत्र–

सुभेदार व हवालदार वर्तमान भावी दि॥ सरदेशमुखी यास मुरारराव घोरपडे यांचे. सु॥ समान अर्बैन मया अलफ.

मोर्तब असे.

क्रमांक : २२४ **दि. १–३–१७४८**

मुरारराव घोरपडे यानी सदाशिव पोदार (पोतदार) यास शंभर रुपयाचे व एक खंडी धान्याचें वतन दिले.

श्री

सिका तालीक

स्वस्ति श्री नृप शालिव्हान शके १६६९ प्रभव नाम सवछर फाल्गुण शु॥ १३ त्रयोदसी भोमवासरे[1] राजश्री नारो सदासिव पोदार रा॥ करवीर यासी मुरारजी हिंदूराव घोरपडे वजरातमाब दंडवत. तुम्हास पनाळे पंच माहाल सरदेशमुखीचे वहिवाटीचे आसामी सांगितली असे. यासी वतन दि सालिना बी ता॥

नख्त————रुपये	गला कैली————दसर मापा
१००	१

येकून रुपये शंभर व गला खंडी येणे प्रा॥ करून दिल्ह आसे.

---

१ वाराप्रमाणे तारीख काढली आहे.

तर तुम्ही व तुमचे पुत्र पौत्रादि वौश परंपरेने अनभऊन स्वामी शेवा येकनिष्टपणे करीत जाणे. सदरहू सरदेशमुखीचा ऐवज सरकार जिकडे आज्ञा करील तिकडे आज्ञा प्रा + + + आभेंतर होणार नाही. जाणिजे.

छ १२ माहे रबिलावल सु॥ समान अर्बैन मया अलफ. र॥ हुजुर मोर्तब आसे.

क्रमांक : २२५ दि. २७–५–१७४२

सिदापा हेल्या मौजे मडलगे हा परागंदा झाला होता. त्याचे वतन त्याला परत मिळावे म्हणून मोकदम मौजे मडलगे याने छत्रपती संभाजी दुसरे याना विनंती केली असता त्यानी ती मान्य केली व शेटचाचे वतन त्याला परत केले.

सिका

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके[1] ७५ शुक्लनाम संवत्सरे जेष्ट बहुल सप्तमी मंदवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी सिदापा बिन चेनपा हेल्या शेटचा कसबा खानापूर व मौजें मडलगे बु॥ ता॥ मा।र यासि दिल्हे वतनपत्र यसीजे. तुजविसी मुकाम मौजे मा।र याणी स्वामी संनीध करवीरचे मुकामी विनंती केली कीं शेटचा मजकूर पुरातन वतनदार परागंदा होऊन गेला आहे. तो आणलियाने मौजे मजकूरचे पेटेची उस्तवारी होईल म्हणोन. त्यावरोन तूं पुरातन वतनदार तुजे चालवणे स्वामीस आगत्य. यास्तव स्वामी तुजवरी कृपाळू होऊन मौजे मजकुरचे शेटेपणाचे वतन पूर्ववत प्रमाणे करार करून दिल्हे आहे. या वतनास कानु कायदे याची मोईन करून दिल्ही.

---

१ राजशक ७६ पाहिजे.

पालक	वाहतीचे बैस जकायत	इनाम जमीन मौजे मजकुरी
१ घर	माफ बैल सर	पडीची तीन प्रतीची बिघे
१ म्हैस	५	८३ फसकी उकाला पानमान
१ दुकान		तश्रीफ १
३		

येकूण पालक घर येक व म्हैस येक दुकान येक बैल पाच व इनाम जमीन बिघे तीन. फसकी व जकातीस विश्वा व पानमान तश्रीफ या प्रमाणे करार करून दिल्हे आहे. तरी तूं सदरहू मौजे मजकूरचे शेटे-पणाचे वतन व कानु कायदे पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरेने आनभऊन सुखरूप राहणे व इनाम जमीन चतुःसीमा करून आपले स्वाधीन करून घेणे आणि इनाम तूं वंशपरंपरेने आनभऊन राहाणे. जाणिजे. निदेश समक्ष. मोर्तब आसे.

तेरीख २१ सं॥

जमादिलाकर सु॥ खमसैन. मंत्री सरकार

क्रमांक : २२६ **दि. २४-७-१७४६**

कर्नाटकातील राजकारणासंबंधीचे पेशव्यांच्या वकिलाने त्यांना लिहिलेले हे एक महत्त्वाचे पत्र आहे. त्यात तो म्हणतो, की जिजाबाई तोरगल येथे आल्या असून मुरारराव घोरपडे यांनी त्याची भेट घेतली. जिजाबाई व मुरारराव यांचे ऐक्य झाले असून सुबराव घोरपडे यांनी नासरजंगाकडून वस्त्रे पाठविली आहेत ती घेऊन ते करवीरास जाणार आहेत. तिकडून संभाजी दुसरे यांना घेऊन सावनूरवर स्वारी करण्याचा त्यांचा बेत आहे.

याच पत्रात लेखकाने श्रीरंगपट्टण, त्रिचनापल्ली, अर्काट (आरकाड) व तंजावर येथील राजकीय हालचालींचा वृत्तांत दिला आहे.

श्री

पै।। छ. २५ शाबान.

श्रीमंत राजमान्य राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी. विनंती सेवक राजो तमाजी कृतानेक सा।। नमस्कार विनंती.

येथील कुशल श्रावण सूध दसमी रवीवासर मोकाम सावणूर जाणून स्वामीनी आपले स्वकुशल लेखन आज्ञा विरोचित गेले पाहिजे. विशेष राजश्री नारोपंतावराबरी पत्र पाठवीले ते पावले असेल. सांप्रत येथील वर्तमान तर नवाब आबदूल मजीदखान याचे पुत्राचे लग्न छ. २७ रजबी आरभ तो अखेर छ १७ शाबानी त्याचे लोकांत साडे करीताती. यैसीयास तीकडे लग्न पत्रीका देऊन पाठवीले आहेत. सांप्रत राजकी वर्तमान तोरगलास मातुश्री बाईसाहेब आले आहेत. रा।। मुराररावजी घोरपडे यास बलाऊ पाठऊन भेटी घेतली. यानी दोनी हजार रुपये नजर बाईसाहेबास रा।। घोरपडे याना केली. त्यानी संतोषी होऊन पुढ मनसुबा रा।। घोरपडे जैसे सांगतील तैसे बाईसाहेबानी यैकाव यैसी तजवीज केली आहे. रा।। घोरपडेचे भाऊ रा।। सुबराव नासरजंगाकडे आहेत. त्यानी मनसुभा करून करवीर स्वामीस नासरजंगाचे तर्फेने पाच वस्त्रे तोरगलास पाठवीले. ते वस्त्रे घेऊन बाईसाहेब व घोरपडे उभयेता करवीर स्वामीकडे जाऊन मनसुभा करून या प्रांतास करवीर स्वामीस घेऊन येऊन भेटी करून कर्नाटकाचा पैका टका स्वामीस द्यावा सप्तरुसीचे फौज येऊ देऊ नये यैसे मनसुभा केला आहे. या बराबरी देऊन करवीर स्वामीकडे पाठवील आहेत. अंतरंग राजकारण लिहील आहे की सालाबाद पन्नास हजार रुपये देतो ते नगद देतो आणीक दाहा हजार जास्ती देतो. परंतू स्वामीचे आगमन या प्रांती होऊ नये. तहनामा लिहून दिला आहे तो परतून आणून द्यावा यैसा करार येथील्या येवनाजवळी सिवरायानी करून आपले विदीमानी यादोरायास करवीर स्वामीकडे रवाना केले आहेत. थोडेबहुत वर्तमान चालले होते ते रा।। नारोपंती सेवेसी विदीत केले असेल. रा।। नारोपंती म्हणाले होते की झाले

वर्तमान सेवेसी लिहून पाठवणें. यैसीयास लिहिले आसे. श्रीरंग–पटणाकडील राजकारण अद्यापी वारले नाही. पटण मजकूर यैशी लक्ष रुपये देऊ म्हणताती. येवन म्हणतो की येक करोडी वीस लक्ष रुपये घेऊ म्हणतो. अद्यापी फैसल जाले नाहीं. श्रीरंगपटणकर बहुत मस्त जाले. त्रीर्चनापलीची विलायत नित्य प्रतिनित्य साधीत साधीत गेले. येवनाचे चित्ती आहे की मोकदमा फैसल जाल्यावर त्रीर्चनापलीचे विलायेती साधीली आहे त्याचे त्याचे गुनेगार वीस पत्रे (पचे?) वीस लक्षे घ्याव यैसा हेत आहे. चंदावरचे वर्तमान पालेगाराचे उपद्र(व) विलायेतीस अतीशये जाला आहे. कारभारी अणाजी सेटगे होता त्यास मारून टाकीला. दुसरा मानाजीराव जाला आहे. त्याच्याने कारभार आटोपत नाही. या दोनी सवस्थानचे मजकूर या प्रकार आहे. अरकाडचे वर्तमान चेनपटणकराचे उपद्रव अरकाडचे विलायेतीस बहुतसा जाला असे. येथ वर्तमान आहे की स्वामीचे फौज हींदुस्तानाकडे जात आहे. या साली सावणुरचे प्रांतास येत नाहींसा नीश्चये येथील्या वकील मजकुरानी केले आहेत. यैवजास येणप्रमाणें वरचेवर आणे करीत असताती. इत:पर जाले वर्तमान सेवेसी लिहून पाठवितो. सेवेसी येतो. विशेष काय लिहीणे हे विनंती.

क्रमांक : २२७ ऑगस्ट १७४८ (?)

सातान्याहून त्रिंबक सदाशिव पुण्यास लिहितो कीं छत्रपती शाहू राजे यांच्या धाकट्या राणी रोगाने जर्जर झाल्या असून त्या वाचणे ईश्वराधीन आहे.

तीर्थरूप राजश्री बाबा
स्वामीचे सेवेसी———

अपत्यें त्रिंबक सदासिव कृतानेक सा. ना।। वि।। येथील वर्तमान + + + श्रावण वद्य नवमी पावेतों स्वामी + + + + कृपे-करून यथास्थित असे. विशेष + + + + + पुणियास आल्यावर तीन च्यार विनं + + + + + पाठविली. परंतु

येकदाहि सेवका + + + + + स्मरण करून कृपापत्र पाठवावयास आज्ञा न जाहाली. येणे करून वहुत उदास आहे. मज पासून अंतरहि येखादे पडले असेल तर सिक्षा करणार स्वा(मि) समर्थ आहेत. परंतु कृपापत्र पाठवावयास विस्मर सहसा न धरावा. येथील वर्तमान काहीं अधिकोतर नाहीं. धाकटीबाई[1] वहुत रोगानें ग्रासिली आहेत. येणे करून माहाराज फार श्रमी आहेत. राजश्रीहि रोडले आहेत. बाई वाचणे ईश्वराधीन आहे. सेवेसी श्रृत होये हे विज्ञापत्र.

क्रमांक : २२८ **दि. १८–९–१७४८**

सनतापा व कलापा कलंतरे जैन याना वाडी रत्नागिरीचे शेटेपणाचे वतन दिल्याचे संभाजी दुसरे यांचे आज्ञापत्र. यांत वाडी रत्नागिरी येथे संभाजीचा मुक्काम असता सदहुं वाण्यानी त्यांची सेवा केल्याचा निर्देश आहे.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७५ विभवनाम संवत्सरे अस्वीन बहुल सप्तमी रविवासरे क्षत्रीय कुलावंतस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी———

सिका	सिका	
केशव सुत भगवंत पेशवे	कृष्णाजी परशराम त्रिंबक प्रतिनिधि	मुकादमानी वाडी रत्नागिरी यासी

आज्ञा केली येसीजे. सनतापा व कलापा बिन आदापा कलंतरे जैन शेटे वाडी मजकूर डोंगर कसबा म॥ याचे विसी राजश्री आनंदराव शामजी देशपांडे प्रांत मजकूर याणी करवीरचे मुकामी राजश्री नारो माहादेव हुजूरबाजार याकडे पत्र पाठविले. त्यावरून याणी स्वामीसंनीद्ध विनंति केली की वाणी मजकूर हे माहाराजाचे पायासी निष्ठा धरून वर्तत आहेत. याकरिता यासी माहाराजानी वाडी रत्नागिरी डोंगर येथील शेटेपणाचे वतन नूतन करून देविल्याने माहाराजाची शेवा करून

---

१ सगुणाबाई

वतन आनभऊन राहतील म्हणोन विदीत केले. त्यावरून मनास आणिता याणी स्वामीची शेवा वाडी मा। री डोंगरचे मुकामी यात्रेमध्ये केली व हलीही शेवेची उमद धरून हुजुर आले. यास्तव यावरी स्वामी कृपाळु होऊन यास वाडी मा।र डोंगर येथील सेटेपणाचे वतन नूतन करून दिल्हे आसे. या वतनास हक व इनाम व पालक व जकात गावापैकी व यात्रेपैकी याची मोईन करून दिल्ही असे. कलम बी तपसील———

गावापैकी कलमे	यात्रेपैकी कलमे
पालक घर १ दुकान १ — कलम १	हक दर दुकानास रुके .॥.
	केणे दर गोणीस रुके .।.
	कापड नगाम रुके .॥.
वाहतीचे बैलास जकायत माफ बैल सुमार २५	सिंगोटी दर रुपयेस रुके ॰१॥
सदरहू बैल हर जागा जाऊन हर जिनस खाते प्रोक्त करतील त्यास जकात माफ १	गुगुळास दर शो रुके ॰३
	बगाडास दर शो ॰६
मोहतर्फ याचे घरास सालिना रु॥ .॥.	तेल्याचे दुकानास दररोज तेल वजन ॰॰॰९
तेले याचे दुकानास दररोज तेल वजन ॰॰॰९	पाने विडेची दर दुकानास दररोज सुमार २५
इनाम जमीन पडीची भात रोप बिघे क॥ ठाणे व दर गाव रुके	दुकान पालक १
॰४ मौजे पारळे पैकी	पान विडेची दर नगास १००
॰३ डोंगर पैकी	उकाला भुसास मूठ पसा कलम १
॰७	वाणी याच्या दुकानास दर सुपारी सुमार १

मौजे पारळे येथे पालक
१ घर
५ म्हैसीं
६

ये।। कलमे गावापैकी घर व दुकान पालक व पानारी याचे दुकानास दररोज पान सुमार २५ पंचवीस व वाहनीचे बैल पंचवीस. यास जकात माफ व मोहू तर्फ याचे घरास सालिना रुपे चवीस व तेल्याचे दुकानास तेल वजन नवटाक व इनाम जमीन-पडीची भाते रोप बिघे सात व मौजे पारले मधील पालक घर येकै व म्हसी पांच व यात्रापैकी कलमे हक दर दुकानास रुपेयें चवीस व केणे गोणीस रुपे बारा व कापड नगास रुपे चवीस व सिंगोटी दर रुपयास रुपे दीड व गुगुळास रुपे तीन व पाने दर नगास शंभर दररोज पंचवीस व दुकान पालक येक व उकाला पसा मूठ व वाणीयाचे दुकानास दर सुपारी येक येणे प्रो करार करून शेटेपणाचे वतन दिल्ह असे. तरी तुम्ही सदरहू शेटेपणाचे वतन वाडीमा।र डोंगरचे व या वतनास हक इनाम कानु काइदे सदरहू प्रो सातापा व कलापा शेटे वाडी माार यास व याचे पुत्र पौत्रादि वंश परंपरेने चालवीत जाणे. या पत्राची प्रती लेहून घेऊन असल पत्र भोगवटीयास देणे व इनाम जमीन चतु: सीमा करून याचे स्वाधीन करुन देणे.[१] जाणिजे. निदेश समक्ष. सिक्याचे मोर्तब असे.

क्रमांक : २२९ **दि. २-११-१७४८**

कसबा वडगाव प्रांत पन्हाळा येथील शेटयेपणाबद्दल तंटा उद्भवला असता छत्रपती संभाजी दुसरे यानी रायशेट बिन सातशेट शेटया याचे नांवे शेटये-पणाचे वतनपत्र करून दिले. वादी व प्रतिवादी यांचे करीणे अर्जोजी यादव यानी लिहून घेतले, असा पत्रात उल्लेख आहे.

श्री

प्रतिपच्चंद्र लेखव वर्धिष्णुविश्व
वंदिता शंभु छत्रपते मुद्रा राम सुनु विराजते

(शिका वर्तुळाकार)

---

१ सातापा व कलापा या दोघांचे वतन चालवावे म्हणून महाराणी जिजाबाई यानी मुकादम मौजे पोरले याना दि. १२-०-१७४८ रोजी धाडलेले आज्ञापत्र उपलब्ध आहे.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके १७५ विभवनाम संवछरे कार्तिक बहुल अष्टमी सौम्यवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्री राजा शंभु छत्रपती स्वामी याणी रायशेट बिन सातशेट शेटया क।। वडगाव प्रा पनाळा

सिका सिका
परशराम
त्रिबक प्रति
निधी

यासी दिल्हे वतनपत्र यसाजे. तुजेविसी तर्फ म।। चे देशमुख व देशपांडे व को म।। चे मोकादम याणी करवीरचे मुकामी स्वामी संनिध विनंती केली कीं रायशेट शेटया यामध्ये व समशेट बिन तमशेट शेटया को म।। यामध्ये वतन संबंधे वडील थोरपणाचा कजिया लागला होता. त्यास हर दो जणाची मनसुबी पेशजी राजश्री अर्जोजी यादव याणी समडोलोच्या थळास कडील दिल्ही तेथे थलकरी याणी हर दु जणाचे करीने लेहून घेतले आणि या खुरी (?) करावी तो समशेट पलोन गेला. त्या उपरी मागती म।। निंले यांनी दुसरे थल मौजे आलासचे थलास पाठविले. तेथे थलकरी याणी हर दु जणाचे करिने व जमान कतबे लेहून घेतले आणि साक्ष मौझे मनास आणिता समशेटीची साक्ष पुरावेनासी जाहली. गोष्ट त्याकडे लागली पाहून थकूप केले. गलेल कागद लिहून दिल्हा आहे जे आपण करिन्या प्र।। साक्ष मौजे पुरऊन देईन. त्यास साक्ष पुरवली नाही. मनसुबी आपणाकडे लागली असे पंचाइत मते जाहले तेव्हा पलोन गेला. रायशेट अडीच तीन वर्षे थकत राहिला. समशेट व साबशेट हे थलास हजीर न जाहले पलोन गेले. त्या उपरी थ(ल)करी याणी पत्र लेहून दिल्हे. तेथे लिहिले जे समशेट व साबशेट थकून पलोन गेले गैर हजीर जाहले. मनसुबी त्याकडे लागली यसे. पाचाचे मते जाहले यसे पत्र देऊन रायशेट शेटया यांस पाठविले. त्यावरुन हाली हुजुर हर दुजणास आणोन मनसुबी मनास आणिता हुजुरूनहि समशेट पलोन गेला यसे आहे. याकरितां माहाराजानी सेटेपणाचे वतन रायशेट बिन सातशेट शेटया याचे दुमाला करावे म्हणोन विदीत केले. त्यावरून मनास आणिता तू मनसुबीमुळे थली खरा जाहलास व भोगवटाहि शेटेपणाचा तुजा चालत आला याकरिता को म।। चे शेटेपणाचे वतन तुजे दुमाला केले आसे. समशेट बिन तमशेट व साबाशेट शेटे भाऊबंद याणी भाऊवाटा खाऊन असावे. शेटेपण तुवा करावे. शेटेपणाचे कानु काइदे

पुरातन चालत आहेत त्याप्रमाणे करार करून दिल्हे असे.

इनाम यदलशाही जमीन .।.	साटया मार्गे तश्रीफ व तागडी १
तेल घाण्यास अठवडा वजन ८८.।.	साली व धनगर व कोष्टी खाटीक व पेंढारी सालीना रुके तीस १००
बैल आठवडेस + + + + + होलीची पोली १ फसकी उकाला १	दररोज कुटाली मापास खरेदी प्र।। दर गोणीस कैली ८८= होईल तेथे.

येणे प्रो इनाम पाव चावर व तेल आठवडा घाण्यास पावसेर व जकात माफ. + + + + + शिक्याचा मोर्तब असे.

क्रमांक : २३० **दि. ५–१–१७४९**

दरमहा चार रुपये वेतनावर तुमची जकात वसुलदार म्हणून नेमणूक केली आहे. तरी काम निष्ठेने करावे. म्हणून येसाजी घाटगे नामजाद व कारकून किल्ले प्रसिध्दगड याचे कृष्णाजी रामजी धवन यास पत्र.

राजश्री कृष्णाजी रामजी धवन
जकात उमरजा गोसावी यासि

स्नेहांकित यसाजी घटगे नामजाद व कारकून किले प्रसिधगड रामराम. सु।। तिसा आरबैन मया आलफ. जकात मजकूरची निघाव[१] तुम्हास सांगितली आहे. तरी धंदा–व्रंदा–निष्टेने करीत जाणे. तुम्हास याची मोईन दर माहे रुपये ४ चार वेतन केले असे. जाणिजे.

छ २६ मोहरम.

---

१ निघा = देखरेख

क्रमांक : २३१ दि. २०-३-१७४९

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी महादेव भट अष्टेकर यास तीन बिघे जमीन इनाम दिली. राज्य क्रांतीत आपले वतनाचे कागद नष्ट झाले असा उपर्युक्त ब्राम्हणाचा दावा होता.

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७५ शुक्लनाम संवत्सरे चैत्र बहुल सप्तमी सोमवासरे[१] क्षत्रीय कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी वेदमूर्ति राजश्री माहादेव भट बिन नागेश भट उपनाम आष्टेकर गोत्र जामदग्नी सूत्र आश्वलायन वास्तव्य मौजे सोळांकुर तर्फ तारळे यासी दिल्हे इनाम पत्र ऐसीजे. तुम्ही करवीरचे मुकामी स्वामी संनीध विदीत केले की आपणास इनाम जमीन मौजे सावर्डे बिघा ८१ व मौजे पेणारी बिघा ८१ एकूण बिघे दोन बिघे पुरवी पासोन चालत आहे. पत्रे होती ती राजक्रांतिमुळे गेली. इनामाचा भोगवटा चालत आहे. माहाराजानी नवीन पत्रे भोगवटीयासी करून देविली पाहिजेत म्हणून (दिले इनाम वगैरे)

तेरीख ११[२] रबिलाखर सु।। तिसा अर्बैन मया.

क्रमांक : २३२ दि. २८-३-१७४९

करवीरचे छत्रपती संभाजी दुसरे यानी गोव्याच्या व्हाइसरॉयला पत्र पाठवून वाटाघाटीसाठी एकादी वजनदार व्यक्ति आपणाकडे पाठविण्याची सूचना केली होती. त्याला व्हाइसरॉयने उत्तर पाठविले की वाटाघाटी कशाच्या ते अगोदर कळवावे.

---

१ जंत्रीप्रमाणें सप्तमीला बुधवार येतो.

२ मुसलमानी तारखेप्रमाणे इंग्रजी तारीख २० मार्च पडते. त्या दोन्ही तारखा चैत्र बहुल सप्तमीशीं जुळत नाहीत. जंत्रीत चैत्र बहुल सप्तमीला सोमवार न येता बुधवार येतो. म्हणून मुसलमानी तारखेप्रमाणे इंग्रजी तारीख काढली आहे.

संभाजी राजे यांस

मी हळदोणे येथील किल्ल्यात असतां मला आपले पत्र मिळाले. पोर्तुगालचे बलाढ्य राजे माझे स्वामी यानी मला हा किल्ला कावीज करण्याची आज्ञा केली होती. हा किल्ला स्वामींच्या सैन्याने घेतल्याने मी त्याला भेट दिली.

आपल्या पत्रावरून मला कळले की, आपले आगमन मेलुंडी येथे झाले आहे. ह्या बातमीचे मी स्वागत करतो. तथापि मी नेवती येथे असता मला जर ही बातमी कळली असती तर आपणास भेटण्यास व आपणाशी बातचित करण्यास मला आनंद झाला असता. या राज्याशी असलेली आपली मैत्री पुरातन आहे. ती टिकविण्याच्या बाबतीत आपण कसूर करणार नाही याची मला खात्री आहे. माझ्या मैत्रीच्या बाबतीतहि निश्चित असावे. त्याचा प्रत्यय आपणाला नेवती येथे आलाच आहे. कारली येथील नदोत ज्या नौका होत्या तींत भोसल्यांच्या काही नौका होत्या. पण ह्या नौकाना उपद्रव द्यायचा नाही असा हुकूम मी काढला. त्याचप्रमाणे मेलुंडीच्या बंदरातहि भोसल्यांची सहा गलबते आश्रयास येऊन राहिली होती. ती बळजबरीने घेण्याचा मी प्रयत्न केला नाही. त्यावेळी मी आरमाराबरोबर नेवतीला होतो व भोसल्याची गलबते तेव्हा मेलुंडीच्या बंदरात होती. आपण मला कळविले आहे की, एकादी व्यक्ति वाटाघाटीसाठी पाठवावी. या वाटाघाटी तहाच्या असाव्यात असे मी गृहीत धरतो. तसे जर असेल तर आपणास कळवायचे आहे की, पूर्वीच्या तहाचा[1] भंग होण्यासारखे कोणतेच कृत्य माझ्या हातून घडलेले नाही. आपणहि आपल्या मेलुंडी येथील लोकाना ताकीद द्यावी की, गोव्याच्या व्यापाऱ्याना किंवा त्यांच्या नौकाना मेलुंडी बंदरात उपद्रव देऊ नये. कारण, आपल्या नौकाकडून गोव्याच्या नौकाना उपसर्ग होतो ही तक्रार नेहमीचीच आहे. यापुढे जर ही तक्रार माझ्या कानी आली, तर आपल्या नौका विरुध्द मला उपाय योजना करणे

१ हा तह मार्च १७१६ मध्ये झाला.

भाग पडेल. यंदाच दक्षिणेकडून आलेल्या काही नौकांची आपल्या नौकाकडून हानि झाल्याची तक्रार आल्याने मला हा इशारा द्यावा लागत आहे. ही गैरसोय दूर करणे आपल्या हाती आहे.

तुकू शामाजी व मालोजी मोलप यांच्या बोलण्याप्रमाणे जर आपणाला भोसल्यांबाबत बोलणी करायची असतील, तर मला त्याचे स्वागत करावेसे वाटते. मला आठवते की, गेल्या वर्षी आपण तुकू शामाजी व नार सावंत या दोघाना माझ्याकडे पाठवून आंग्र्याविरुद्ध मदत मागितली होती. आपण मला वचन दिले होते की, मी जर आपणाला मदत केली, तर आपण मला भोसल्याविरुध्द सैन्याची मदत करू. या मोहिमेत जो प्रदेश आपण घेऊ त्याची दोघांमध्ये विभागणी करण्याची सूचना आपण केली होती. या शिवाय आपणाला माझ्याशी दुसऱ्या एकाद्या प्रश्नाबाबत जर बोलणी करावयाची असतील तर आपण माझ्याकडे आपला एखादा विश्वासू मनुष्य पाठवून मला त्याची कल्पना करून द्यावी. त्या शिवाय मला कुणाशी बोलणी किंवा पत्र-व्यवहार करायचा ते कळू शकणार नाही. आपण मला शस्त्रवैद्य पाठविण्याबद्दल लिहिले होते. शस्त्रवैद्य पाठविण्याची मी तयारी केली होती. परंतु एकजण आजारी पडल्याने लगेच त्याचे जागी दुसऱ्याची नेमणूक केली. त्याला घेऊन जाण्याबाबत मी आपल्या माणसांशी बोलणी केली. त्यानी त्याच्या प्रवासाची व्यवस्था कां केली नाही ते ती माणसे आपणाला सांगतील.

गोवा २८ मार्च १७४९.

क्रमांक : २३३ दि. २९-३-१७४९

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी सिंधुदुर्गास भेट दिली, त्या वेळी नरसप्पा व होनप्पा शेटये यानी त्यांची चांगली सेवा केली म्हणून त्यानी त्याना मौजे सोळांकूर येथे अर्धा बिघा जमीन इनाम दिली.

श्री

शिका

स्वस्ति श्री राज्याभीषेक शके ७५ शुक्लनाम संवत्सरे चैत्र बहूल सप्तमी सौम्यवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपती स्वामी याणीं नरसपा बीन शिवलिंग व होनपा सेटया मौजे सोळांकूर ता॥ तारळे यांसी दिल्हे ईनामपत्र येसीजे.

शिका असे शिका असे

स्वामीची स्वारी जंजीरे सींधेदुर्गास जाली तें समई मौजे मजकुरी मुकाम जाहला होता. तेव्हां तूंवा स्वामीची सेवा येकनिष्टेने केली त्याजवरुन स्वामी तुजवरी संतोसी होऊन तुज नूतन अर्जी इनाम कुलबाब कूलकानू जमीन मौजे मजकूर पेकी भात रोप कीर्दीची दुपीकी विसा पांडाच्या बिघयाने सेत तरुरी पेकी नजीक थलगांव परगांवचे पश्चीम जागीं बिघे ८.॥. अर्ध बीघा इनाम दिली असे. तरी तूं सदरहू जमीन चतु:सीमा करुन घेऊन आपले स्वाधीन करुन घेणे आणि इनाम जमीन तूं व तुजे (पुत्र पौत्रादि) वंशपरंपरेने अनभऊन सुखरुप राहणे. निदेश समक्ष.

मोर्तब असे रुजु

तेरीख २१
रबीलाखर[1] सु॥ तीसा अर्बेन

क्रमांक : २३४ दि. २७-५-१७४९

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी सिदाप्पा हेल्या याचे मौजे मडलगे या गावचे शेटयेपणाचे वतन पूर्ववत चालू ठेवले.

---

१. २० रबिलाखर पाहिजे.

सिका

स्वस्ति श्री राज्याभीषेक शके ७६ शुक्लनाम संवत्सरे जेष्ठ बहूल सप्तमी मंदवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्री राजा शंभू छत्रपती स्वामी यांणीं सिदापा बिन चेनपा हेल्या शेट्या कसबा खानापूर व मौजे मडलगे बु॥ ता। मार यासी दिल्हे वतनपत्र यसीजे. तूजवीसी मुकादम मौजे मार (परगणा) यांणीं स्वामी संनीध करवीरचे मुकामीं विनंती केली की शेट्या मजकूर पुरातन वतनदार परागंदा होऊन गेला आहे. तो आणलीयाने मौजे मजकुरचे पेटेची उस्तवारी होईल म्हणोन. त्यावरोन तूं पुरातन वतनदार तुजें चालवणें स्वामीस आगत्य यास्तव स्वामी तूजवरी कृपाळू होऊन मौजे मजकूरचें शेटेपणाचें वतन पूर्ववतप्रमाणे करार करुन दिल्हे आहे. या वतनास कानु कायदे याची मोईन करुन दिल्ही.

पाळक	वाहतीचे बैलास जकायत	इनाम जमीन मौजे
१ घर	माफ वेळेसर	मजकुरी पडीची
१ म्हैस	५	तीन प्रतीची बीघे ८३
१ दूकान		फसकी उकाला
३		

जकायतीस थलभरीत व थलमोड दर गोणीस १ पानमान तश्रीफ १

येकूण पाळक घर येक व म्हैस येक दुकान येक बैल पांच व इनाम जमीन बिघे तीन व फसकी व जकातीस विश्वा व पानमान तश्रीफ या प्रमाणें करार करुन दिल्हे आहे. तरी तूं सदरहू मौजे मजकुरचें शेटेपणाचे वतन व कानु कायदे पुत्रपौत्रादी वंशपरंपरेने आनभऊन वतनाची सेवा करून सुखरूप राहणे व इनाम जमीन चतु:सीमा करुन आपले स्वाधीन करुन घेणें आणि इनाम तूं वंशपरंपरेनें आनभऊन राहणें. जाणीजे निदेश समक्ष मोर्तब आसे.

तेरीख २१ संभु———

मंत्री सरकार

जमादिलाकर सु।। खमसैन ———

क्रमांक : २३५ दि. १९–६–१७४९

कृष्णराव भगवंत आमात्य यानीं छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्या आज्ञापत्रावरून भिकंभट फणसरकर या नावाच्या ब्राह्मणास तीन बिघे जमीन इनाम दिली.

आज्ञापत्र समस्त राज्यकार्य धुरंधर विश्वास-निधी राजमान्य राजश्री कृष्णराउ भगवंत अमात्य याणे वेदमूर्ती राजश्री भिकंभट बिन नारायण भट उपनाम फणसरकर गोत्र अत्रिसूत्र आश्वलायेन वास्तव्य क।। देवले सु।। खमसैन मया अलफ. दिल्हे भूमी इनामपत्र यैसेजे. सालवणचे मुक्कामी येऊन आपला योगक्षेम चालणेविसयी विदित केले. त्यास ब्राह्मण वैदिक साक्षर कुटंबवत्सल याचा योगक्षेम चालावा लागतो. येविसी महाराज राजश्री छत्रपती स्वामीचे आज्ञापत्र सादर आहे त्यावरुन तुम्हास हे इनामपत्र करुन दिल्हे असे. तरी महालकरी व देसाई देशपांडे व गावकर याचे विद्यमाने चतुःसीमा करुन (तीन बिघे) जमीन आपले स्वाधीन करुन घेऊन लावणी करुन उपभोग करुन स्नान संध्यादि शटकर्मे करुन राज्यास कल्याण इच्छून सुखरुप राहणे. इनाम तुम्हास व तुमचे पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरेने अनभवीत जाणे. जाणिजे. छ १५ माहे रजब.

क्रमांक : २३६ दि. २९–८–१७४९

बाबूराव शंकर दिनकरराव चिटणिवीस याना तीन बिघे जमीन इनाम दिली आहे. तरी ती चालवावी म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे कृष्णराव पंडीत आमात्य याना पत्र.

श्री तालिक

स्वस्ति श्री राज्याभिषेक शके ७६ शुक्लनाम संवत्सरे[1] भाद्रपद बहुल त्रयोदसी भोमवासरे क्षत्रिय कुलावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपति स्वामी याणी समस्त राजकार्यधुरंधर विश्वासनिधी राजमान्य राजश्री कृष्णराव पंडित आमात्य यासी आज्ञा केली यसीजे. राजश्री बाबुराव शंकर दिनकरराव चिटणिवीस याणी स्वामी सनीध करवीरचे मुकामी विनंती केली जे राजश्री दादाजी पांडुरंग दि॥ चिटणिसी यासी सेवकाकडे मौजे गुडाळ व मौजे पणुत्र दोन गाव चालतात. या गावात इनाम करून द्यावे म्हणोन विनंती केली. यावरून दादाजी पांडुरंग याजवर स्वामी कृपाळू होऊन मौजे गुडाळ ता॥ तारळ या गावी विसापांडाच बिघे प्रो किर्दीची जमीन बिघे ८३ तीन दिल्ही आस. तर तुम्ही सदरहू जमीन यास व याचे पुत्र पौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम चालवणे. प्रतिवर्षी नवीन पत्राचा हुजुर न करणे. या पत्राची प्रति लेहून घेऊन आसल पत्र भोगवटेस म॥रनिलेकडे देणे. जाणिजे. बहुत लिहिणे तरी सूज्ञ आसा. मोर्तब आसे.

बार बार

क्रमांक : २३७ **दि.** ३१–१०–१७४९

छत्रपती संभाजी दुसरे यानी नारायण भट व जिवाभट लडकते यांचे बारा बिघे जमिनीचे इनाम पूर्ववत चालू ठेवले. त्यांची सनदापत्रे जीर्ण झाल्याने नवीन पत्रे करून दिली पाहिजेत, अशी त्यानी विनंती केली होती.

स्वस्ति श्री राजाभिषेक शके ७६ शुक्लनाम संवत्सरे कार्तिक शु॥ प्रतिपदा भोमवासरे क्षत्रीय कुलावतंस श्रीराजा शंभू छत्रपति स्वामी याणी मुकादमानी देहाये गावगन्ना ता॥ तारळे यासी आज्ञा केली ऐसीजे. वेदमूर्ति नारायण भट बिन आणा भट व नरहरी भट बिन

---

१. अधिक भाद्रपद पाहिजे.

जिवा भट उपनाम बडकते गोत्र अत्री सूत्र अश्वलयन वास्तव्य कसबे तारळे याणी करवीरचे मु॥ स्वामी संनीध विनंती केली की आपण आगंतुक कसबे मजकुरी बहूत दिवस आहो. आपणास राजश्री श्रीकांताचार्य[1] पंडितराव यानी सन खमस सया आलफ छ ५ जमादिलावली भूमि इनाम करून दिली आहे. त्याप्रमाणें उपभोग करीत आहो व माहाराजांचीही पत्रे इनामाचीच आहेत तीं जीर्ण जहाली या करिता माहाराजानी नवीन पत्रे भोगवटयासी करून दिली पाहिजेत म्हणून विदित केले व जीर्ण पत्रे निवेदन केली. त्यावरून स्वामीनी पेशजी प्रो यासी इनाम जमीन करार करून दिली असे. गावगन्ने जमीन बिघे ८१२ (इत्यादि)

निदेश समक्ष

तेरीख २९

जिल्काद सु॥ खमसेन मया.

क्रमांक : २३८ इ. स. १७४९–५०

अनाजी साठम याच्या चार म्हशी व एक कालवड भालवडी येथे नेण्यात येणार आहेत. तरी त्यांच्यावर जकात आकारू नये म्हणून नाना साहेब पेशवे यांचे कमाविसदार, चौकीदार, वाजेलोक व जकाती महालानिहाय याना पत्र.

श्री

श्री
राजाशाहू नरप
ती हर्षनिधान
बाळाजी बाजीराव
प्रधान

---

१ श्री कराचार्य पाहिजे.

दस्तक सरकार राजश्री पंतप्रधान ताहा कामाविसदारान व चौकीदारान व बाजे लोकानी व जकाती महालानीहाय सुरु सन खमसेन मया व अलफ. राजश्री अनाजी साठम याच्या म्हसी ४ चार व पाडी एक भालवडी प्रगणे कल्याण येथें नेतील. त्यास कोणेविसी मुजाहिम न होणे. जकातीचा तगादा न कर्णे. जाणिजे छ. २४ (लेखन सीमा)

क्रमांक : २३९ दि. २९–२–१७४८

संस्थानचा थकलेला ऐवज अहिलोजी यादव व आप्पाजी जनार्दन यांच्याकडे द्यावा म्हणून महाराणी जिजाबाई यांचे सोंधे संस्थानचे अधिपती सदाशिव नाईक यांस पत्र.

श्री असल

राजश्री सवाई इमडी सदाशिव नाईक सोंधे यास

श्रीमंत सकल सौभाग्यादि संपन्न मातुश्री जिजाबाई साहेब उपरी येथील क्षेम फाल्गुण शुध द्वादसी इंदुवासरे[1] पर्यंत वर्धिष्णुता जाणोन तुम्ही आपणाकडील निजानंद वैभव लेखनी प्रमोदवीत आसावे. यानंतर संस्थान मजकूर यानियेत द्रव्य प्रति वरशी झाडयानिसी पोहचावा तो सुरळित निका यैवज पोहचत नाही. आजीपर्यंत बाकी म्हणता संवस्थानाकडे बे मोबलग टका राहिला आहे तन्मुळे संवस्थानासी कसालाही पडतो. सुरळीत निका यैवज हुजूर पोहचलियाने संस्थानावरी कसाला पडणार नाही. साहेबास संस्थानची ममताहा लागेल ते बेत नाही तेव्हा चिती प्रकारांतर भासोन कोणाची ममता कोण्हासीही नाहीसे होऊन या न्याये होत जाते हा अर्थ चिती धडतर समजोन आजीपर्यंत राहिला यैवज व साल मजकूरचा द्रव्ये अधिकोतर झाडयानिसी राजश्री रामाजी भास्कर हेजीब व भगवंत गणश यांच्या विदमान निकाल करून हुजुरून राजश्री आहिलोजी यादव व आपाजी जनार्दन

---

१ वारा प्रमाणे तारीख काढली आहे.

पाठविले आहेत याचे पदरी घालून हुजूर रवाना करून देणे. येविसी तुम्ही दि।। लोकावरी लोस्ती मानील तरी सहसा न मानणे. येविसियास विस्तर आर्थ उभयेता म।।रनिलेस व दोघे हेजिवास आज्ञा करणे ते केली आहे. आज्ञेनरूप तुम्हासी सांगतील ते ध्यानासी आणोन संवस्थान मजकूरचे सवरक्षण व साहेबाची कृपा तुम्हावरी जेणेकरून होत असेल ते तुम्ही करणे. . पत्री विशेषा आर्थ तुम्हासी निरोपावे यैसे नाही. यावरी तुम्ही बुधिमंत आसा. निरंतर पत्रार्थी साहेबास संताशावह होत ते करणे. जाणिजे. छ १२[1] रबिलावल. (बहुत काय लिहिणे तरी सुज्ञ असा).[2]

गोल शिका (यातील अक्षरे लागत नाहीत).

सुहूर सन समान आर्वैन मया अलफ.

क्रमांक : २४० इ. स. १७४९ पूर्वीचे

सोंधे संस्थानच्या खंडणीच्या व्यवहारासंबंधीचे संस्थानाधिपती सदाशिव नाईक यांचे छत्रपती संभाजी दुसरे याना पत्र. यांत पोर्तुगिजांनी पंचमहालावर स्वारी करून मुलुखाची नासाडी केली, बंड करून जाळपोळ केली असा उल्लेख आहे.

माहाराज राजश्री शंभू छत्रपति
गोसावी यासी–

श्रीमत्सकल गुणालंकरण अखंडित लक्ष्मी अलंकृत परोपकारपुर +
+ +

स्ने।। सवाई इमडी सदाशिव राजेस्वरू सोधा शरणार्थी. येथील कुशल जाणोन माहाराज—स्वामी याणी स्व साम्राज्याद्यखिल वैभव लेखन करून चिताल्हाद होयतो अर्थ करीत गेले पाहिजे. साप्रंत

---

१ जंत्रीत ११ रबिलावल येतो.

२ () अक्षर वळण निराळे.

राजश्री रामाजी भास्करपंत व रा॥ भगवंत गणेशपंत हे उभयता हेजिबी संस्थानातून यैलिकडे काही यैवज उसूल होऊन अला नाही म्हणोन विनंती करून घेतले. कश्ता अपूर्व वाटले. अश्यास अतां राजेश्री रामाजी गणेश व नारोराम याचे विद्यमाने आजी तागायेत नख्ती व चिठीया व हवाले बजिनस अर्षा करून जो पावला असेल त्याचा हिसेब रास्ता लेहून पाठवणे. तेणेप्रमाणे यैवज + + + खर्च पडेल. यास जो दिगर करून यैवज पावला असोन तफावतीने लेहिलेयास संस्थानास अप्रामाणिकता येऊन खराबीस कारण होईल व पावला यैवजही मजरा पडणार नाही म्हणोन तपसिले लेखन करून पाठविले. पत्र वरून अभिप्राये समजोन आपले हुजरे याणी सांगितलेवरून अत्याश्चर्य प्राप्त जाहाले. का जे पूर्वीपासोन थोरले कैलासवासी माहाराज---स्वामी याणी संस्थानचे सर्वार्थी संरक्षण करावे म्हणोन भाषा + + पत्रे सादर केल्यापासून आजवर येकनिष्ठेने वर्तणूक करावेयास संस्थानातून अंतर न जाहाले. येखादे वख्ती संस्थानावर कसाला पडिला तरी माहाराज स्वामी संस्थानचे सुखदुख निवेदन करऊन काहीतरी सोडमोकळ करून संस्थानचे ऊर्जित करावे म्हणोन सांगून घेतलेवर माहाराज स्वामीनीही हे संस्थान सवार्थी स्वकीये तेव्हा सांगोन घेतलेचे चिती धरून सोडमोकल करून देऊन संस्थानचे संरक्षण करून कीर्ति संपादिलीच. परंत यैसे हिशेब विषई अंतर दिसोन हे प्रकारे पत्र सादर जाहाले म्हणावयाचे किमपि घडोन आले नाही. तेसेच अजच हे प्रसंगी घडोन न आले तरी हेही संस्थानचे स्वहितच का जे अजपावेतो भलता प्रसंग असिला तरी हेजिबचे विद्यमानेच अर्ज करऊन कारण करून घेत होतो. अशास बजिनस पत्र सादर जाहाले तेव्हा संस्थानची नातवानी जी आहे ती खुद चितास अणून चालऊन द्यावे म्हणोनच. न हून दुसरा विचार नाही. तर संस्थानास कांही हेजेब म॥रनिलेनिच माघाही कार्य शेखर करून दिल्ही व पुढेही तेच देणार म्हणावे याचा अर्थ नाही. कोण्ही विचारास माहाराज-----स्वामीनीच पूर्वीही संस्थानची संरक्षणा केली होती. अताही ततोप्याधिक करणार हा निश्चये पूर्ण केलाच आहे. अशास

म।।रनिले हेजिबचे मु ला जे जे संस्थानातून पावला यैवज त फु + + + करून लेहून पाठऊ म्हणावेयाचे नाहीच. ह्याकरिता उभयता म।।निले हेजिब विद्यमाने फजीसाहा साला पोटी पावला यैवज सदरहू लेहिलेप्रो सेणवी म।।रनि विद्यमाने लेहून पाठवाव तरी रा़ो रामाजी मंगेश आपले धंदे करिता आपले धण्या सनिधेस गेले आहेत. यास्तव रा़ो नारोराम यास बोलाऊन घेऊन उभयता हेजीब गुजारतीने साहासाला समधे जो येवज पावला आहे तो रुजू पाहून प्रत्येक जाविता लेहून पाठविला आहे

श्री सौंदा
नगरे शस्य प
+ + +
सदाशिवस्यै
षा सदाते

तेणवरून अवगत होईल व आणिखी काही यैवज पाठऊन द्यावा म्हणोन केले असता गोमांतकचे फिरंगीयाचा शाहा पंचमाहालावर पडोन मुलुक सर्वही लुटला. बंड करून जाळून फना केले. करिता फार कौ बि ड नासाड जाहाला. तंनिमित्ये सद्य: यैवज पाठवावेयास अनुकूल घडोन आले नाही. यैसेच वर्ष त्रिवर्षी कसाला पडत जातो. तणेकरून पैकेचे उत्पन्न राहून संस्थान म्हणावेयाचे एक नावमात्र राहिले अहे. म्हणोन हजूरचा यैवज पावावेयास दा रण नाही. जाहाले करिता पेशजी संस्थानचे जासोद जोडी समागमें पत्र सादर केले. मध्येही काही सोडमोकळे करिता लेहावेयाचे लेहून संस्थानचा बचाव होय व हुजूरचा यैवज पावला म्हणावेयाचे करून संस्थानचे संरक्षणा केली म्हणावेयाचे यश पदरी घ्यावेच म्हणोन लेहिले होते. तेणे वरून तो अवगत जाहालेच असेल. अताही लेहिले जाते जे संस्थान सकलार्थी नातवानीस पडले आहे. तेव्हा गोसावी यानीच साभिमान धरून चालऊन घेतले तरीच ऊर्जित होऊन माहाराज—स्वामीस कीर्ति येईल. न होन दुसरे विचारे संस्थानचा परिणाम किमपि लागणार नाही. हा घट भरोसा धरिला आहे. हे अभि कित्तेक राजेश्री शिवैया मर्जवार्तो व वीरभद्रैया लेखन करिता सर्वही चितारूढ होईल. सर्वज्ञाप्रति विस्तर काय ल्याहावे——

श्री
शंभु लिंग सिका
तै

क्रमांक : २४१ इ. स. १७४९ पूर्वीचे

सोंधे संस्थानची खंडणी नानासाहेब पेशवे यांजकडे देत जाणे म्हणून छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे संस्थानाधिपती सदाशिव नाईक यांस पत्र.

आसल

राजश्री सवाई इबडि सदासिव
नाईक सोंधे गो।। यासी—

।।द अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य प्रति राजश्री उपरी संस्थान मजकूरचा मामला हुजुरून राजश्री बाळाजी पंडित प्रधान याजकडे दिल्हा आहे. त्याप्रमाणे करार असे. तरी तुम्ही पंडित म।।रनुलेकडे रुजु होऊन संस्थान मजकूरचे तोफियाचा यैवज बाकिचा व साल मजकूरचा सुरळीतपणे देत जाणे. उजूर न करणे. संस्थानचा यैवज पंत प्रधान हुजूर पावता करितील. तुम्ही यैवज देत जाणे. जाणिजे

(बहुत काय लिहिणे)[1]

श्री
प्रतिपच्चंद्ररेखे
व वर्धिष्णुर्विश्ववं
दिता शंभु छत्रप
तेर्मुद्रा रामसूनों
विराजते

मर्यादेयं
विराजते

क्रमांक : २४२ इ. स. १७४९ नंतरचे

संस्थानची खंडणी सावनुरी होनास साडे तीन रुपये चवल या मूल्याने घ्यावी अशी सोंधे संस्थानचे अधिपती बसवलिंग नाईक यानी छत्रपती भाजी दुसरे याना विनंती केली असता त्यानी ती मान्य केली. छत्रपतींची स्वारी या संस्थानात झाल्याचा निर्देश या पत्रात आहे.

( ) निराळ्या वळणाची अक्षरें

श्री

तालीक

राजश्री सवाई बसवलिंग नाईक
सोधे गोसावी यास---

अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य राजश्री राजा शंभु छत्रपति. उपरी गतवर्षी स्वामीची स्वारी तुमच्या देशास आहाली ते प्रसंगी घास दाणियाचा यैवज इ।। सन सलास ता सन खमस येकूण साले तीन हा यैवज तहा प्रमाणे हुजूर यावा. त्यास सावनुरी होनास रुपये ३। ÷- सवातीन रुपये चवल प्रमाणे निर्ख करून यैवज यावयाची आज्ञा केली होती. यैसीयास संस्थानावरी कसाला पडिला. देशात उत्पन्न नाही. संस्थान रिक्त जाले आहे. याकरिता पूर्वी पासून होनास साडे तीन रुपये चवल प्रमाणे निर्ख चालवावा हिशेब रुजू करवावा म्हणून तुम्ही बहुता प्रकारे हुजूर लेहून पाठविले. राजश्री भानजी बलाळ तानाजी बलाळ याणी तुमच्या आशयावरून विनंती पत्री लेहिले तो सर्वही अर्थ विदित जाहला. यैशसि पहिले होनास धारण साडेतीन रुपये चवल होती. त्यावरून तो निर्ख चालविला. प्रस्तुत सावनुरी होनास निर्ख कम जाला आहे. या करिता सवातीन रुपये चवलप्रमाणे घास दाणियाचा यैवज व मागील सा सालियाचा हिशेब करावा. पुढे तीन रुपयाप्रमाणे होनाचा निर्ख चालवावा ऐसी आज्ञा केली होती. परंतु तुम्ही आपले निष्टेचा व पुढे साल दरसाल निर्वाहिकतेचा अर्थ सांगोन पाठविला. संस्थानचा सर्व प्रकारे अभिमान धरून चालवावे म्हणून राजश्री गंगाधर पंडित सुमंत याणी विनंती केली त्यावरून सालाबाद चालल्या

श्री
प्रतिपच्चंद्ररेखे
व र्विष्णुर्विश्व
वंदिता शंभु छत्रप
तेर्मुद्रा राम सूनो
विराजते

प्रमाणे चालवावे यैसी आज्ञा भानजी बलाळ हेजिब व तानाजी बलाळ यास केली. ते सालाबाद प्रमाणे सावणुरी होनास रुपये ३।।≈ साडेतीन चवलप्रमाणे हिशेब रुजु करून देतील. तुम्ही येकरूप निष्ठेने वर्तोन तहाप्रमाणे सुरळीत द्रव्य साल दरसाल पावबीत असलियामधे काही कालोचित प्रसंग अगर कालहरण करीत नसलिया सालाबाद

तहाप्रमाणे सावणुरी होनास साडे तीन रुपये चवलाप्रमाणे चालविले जाईल. जाणिजे. (बहुत काय लिहिणे.)[१]

मर्यादेयं
विराजते

क्रमांक : २४३ इ. स. १७४९ नंतरचे

सोंध्याचा वकील (ह ?) सनखान याला जी आज्ञा करावयाची होती ती केली आहे, म्हणून सोंधे संस्थानचे राजे सवाई बसवलिंग याना छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे पत्र.

श्री

गोल सिका राजश्री सवाई बसवलिंग सवस्थान
सोधा गोसावी यासी-----



अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य प्रति राजश्री उपरी आपणाकडून बहुत वासर अविक्रमिल्यानंतर पत्र आले. ते सुसमई माहाराजास प्रविष्ट होऊन चितास परम अनंदावाप्ती होऊन लेखनाभिप्राये निवेदन जाहला. याच रितीने वरचेवरी पत्री साद्यंत कुशलाभिप्रायें सविशंदे लेहून पाठऊन माहाराजास संतोषावाप्ती होय ते करीत जावे. कितेक मजकूर आपणाकडील जुबानी अजम सनखान याणी हुजूर निवेदन केला. त्यास जी आज्ञा होणे ती खान मजकूर यास जाहाली आहे. आपणास सांगतील त्यावरून कळो येईल. रवाना छ. ५ माहे शवाल. बहुत काय लिहिणे. मोर्तब सिक्याचे.

---

१ अक्षर वळण निराळे.

क्रमांक : २४४

इ. स. १७४२ नंतरचे

लष्कराचा उपसर्ग व अनावृष्टि यामुळे मुलुख नापीक जाला असून खंडणी मध्यें सूट मिळावी म्हणून सोंधे संस्थानाधिपती बसवलिंग नाईक यांनी संभाजी छत्रपतींना लिहिले असता त्यानी पुढील पत्र लिहिले. पत्र संपूर्ण आहे.

श्री

राजश्री सवाई बसवलिंग नाईक
सोंधे गोसावी यास---



अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य प्रति राजश्री राजा शंभु छत्रपति उपरी आपले संस्थानावरी इत्यादिक लष्करचा उपसर्ग लागोन देशाची खराबी जाली. पर्ज्यन्य अवरोधामुळे नापीक जाले. कोणे गोष्टीचा उबार राहिला नाही. यैसियासी हे संस्थान म्हणिजे स्वामीचे स्वराज्यांग यैसे चितात आणून संस्थानाला प्रति वार्षिक द्रव्य द्यावयाचा नियत चालत आहे त्यामध्ये सोड मोकळ करून दिल्हीयांनी साल दर साल यैवज पाववावयासी आपणा पासून अंतर पडणार नाही म्हणून तुम्ही आपला अभिप्राय विषई राजश्री भानजी बलाळ हेजीब यासी सांगितला. तो त्यानी हुजुर लेहून पाठविला व यतद्विषई तुम्हाकडील गो रामाजी सिवराम याणी निवेदन केला तो सविस्तर अर्थ विदित जाला. यैसियासी पहिलेच स्वामीनी संस्थानचा विचार चितात आणून प्रतिवर्षी क जि य त करून दिल्हा. यैसे असता क्षणक्षणा सोडीची बोली म्हणजे काय. परंतु राजश्री गंगाधर पंडित सुमंत याचे विनंती वरून इ।। सन सलास शुभकृत संवत्सर

....

....

....

——————— (बहुत काय लिहिणे)[१]

श्री
प्रतिपच्चंद्र रेखे
व वर्धिष्णुविश्ववं
दिता शंभु छत्रप
तेर्मुद्रा रामसूनो
विराजते
सिका

मर्यादेयं
विराजते

मोर्तब

क्रमांक : २४५

इ. स. १७५० (?)

करवीरकरांच्या अधिपत्याखालील एका संस्थानच्या खंडणीबाबत छत्रपती संभाजी दुसरे यांचे तेथील कारभारी शहाक्षरी यास पत्र. करवीरकराना तीस हजार व हिंदुराव घोरपडे याना पंधरा हजार रुपये सालिना देण्याचा करार होता. नानासाहेब पेशवे यानी या संस्थानाकडून पैसे घेऊन करवीरकरास पोहोचते केल्याचा निर्देश या पत्रात आहे.

श्री

राजेश्री शहाक्षरो गो। यांसी

अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य प्रति राजश्री———

उपरी राजश्री नरसिंगराऊ बारगी या समागमे कितेक भावगर्भयुक्त प्रेषित पत्रे प्रविष्ट होऊन ह्या अन्वये व भशारनिलेच्या विनंतीवरून संस्थानचे कसालीयाचा सकल अर्थ विदित जहाला. संस्थानचे संरक्षण व्हावे हेच आवश्यक आहे. प्रति वर्षिला तह व॥ भाषापत्र रुपये पन्नास हजार ५०००० बी॥

३०००० हुजूर सालीना
१५००० राजश्री हिंदुराव घोरपडे यांजकडे
५००० मोताद[२] तुमचे यजमानास
———
५००००

एकूण पन्नास हजार रुपये येणे. त्यापैकी हिंदुरावाबाबद व मोतादीबाबत वीस हजार रुपये वजा होता बाकी रुपये तीस हजार

---

१ अक्षर वळण निराळे; २ ठराविक किंवा परिमित प्रमाण किंवा परिमाण.

३०००० तुमचे यजमानाकडून निर्वाह[1] होऊन यावे. ई।। दुंदुभी संवत्सर ते।। प्रभव संवत्सर अखेर एकूण साले ६ प्रमाणे येणे रुपये १८०००० एक लक्ष ऐंशी हजार. पैकी संस्थानच्या कसाल्यावरी दृष्टी देऊन नरसिंगराव बारगी यांचे विनंतीवरून दुसाला सोड वा।। सनद आलाहिदा रुपये साठ हजार ६००००. बाकीचे झाला येणे रुपये १२०००० एक लक्ष वीस हजार. त्यांस राजश्री गंगाधर पंडित सुमंत यांचे विद्यमाने हुजूर पावले रुपये बी।।

९०००० इ।। दुंदुभी संवत्सर ता।। प्रभव संवत्सर पैकी तिसाला ऐवज गु।। राजश्री रघुनाथ शामराज हेजीब व राजश्री नरसिंगराव बारगी.

३०००० क्षय संवत्सरी राजश्री बाळाजी बाजीराव प्रधान यांकडे पावले. त्याणी हुजूर प्रविष्ट कले.

१२००००

एकूण एक लक्ष वीस हजार रुपये रास हुजूर पावले. हिशेबी मजरी असेत. सदरहू पावलियाचा जाब शुक्ल संवत्सरी नरसिंगराऊ बारगी हुजूर आले असता दिल्हा असे. पुढे संवस्थान निरोपद्रव व्हावयाची कितेका अर्थे आज्ञा म।।रनिलेस केली आहे. तदनुरुप तुम्हाकडून होऊन आलीया संरक्षण होईल. एतद्विषयीचा हृग्दतार्थ म।।रनिले सांगतील तो चितांत आणून समर्पक उत्तर सत्वर पाठवून देणे. जाणिजे. बहुत काय लिहिणे[2]

श्री
प्रतिपश्चंद्र रेखेव
र्वधिष्णु विश्ववंदिता
शंभू छत्रपतीमंद्रा
शाम सुनो विराजते

मर्यादेयं
विराजते

---

१ व्यवस्था.

२ याच आशयाचे राजश्री देवाप्पा यास लिहिलेले पत्र उपलब्ध असून दोन्ही पत्रांतील मजकूर जवळ जवळ एकच आहे.

क्रमांक : २४६ इ. स. १७५० ?

वेगवेगळ्या प्रसंगी काय काय दानधर्म करावा त्याची माहिती करवीरच्या जिजाबाई यानी या पत्रात गिरजोजी यादव याना विचारली आहे.

श्री

राजमान्य राजश्री गिरजोजी यादव यासी श्रीमंत सकल सौभाग्यादि संपन्न मातुश्री जिजाबाईसाहेब याणी आज्ञा केली ऐसिजे. येथे सदक्याची[1] पधत पाहिली कसी हुजूर आहे हे साहेबास विदीत व्हावी. याजकरिता तुम्हास दखल आहे. याजकरिता आज्ञापत्र सादर केले आहे. तर सिंहासनावर बसल्या सदका जाहाला तर कोणाचा कोणी घ्याव्हा, तैसेच निजल्या माहालात सदका जाहाला तर कोण कोणी घ्याव्हा तसेच दरुनी महालात दऊळात सदका जाहाला तो कोण कोणी घ्यावा तैसेच मुदबाखात जाहाला तर पालखीत बसलिया जाहाला तर हत्तीवर बसलियावर व घोडियावर बसलियावर व आठरा कारखानियात जाहाला सदका तर कोणी कोणी घ्यावा व दरुनी माहालाकडील कारखानियात सदका जाहाला तर कोण कोणी घ्याव्हा ते तपसीलवार विनंतीपत्री लेहोन पाठवणे व सिंहासनाधिविरहित बसले असलिया सदका जाहालिया कोणी घ्याव्हा हे सविस्तर विनंतीपत्री लिहोन पाठवणे व देवघरात सदका जाहाला तर कोणी घ्याव्हा हे लिहिणे व तुम्हास साहेबाकडील दरुनी माहालाचा सरहवाला घेता हे पधत सविस्तर वर्तणूक तुम्हास दखल आहे. याकरिता तुम्हास आज्ञापत्र सादर केले आहे तर विनंती पत्री लिहोन पाठविणे व हुदेकरी याही सदका कोणी घ्याव्हा

---

१ दानधर्म

हे लिहणे. आम्हाकडील पधत सालाची व सणाची व वरकड विदित नाही. तुम्हास दखल आहे. तुमच्या लेकास पुसावे तर त्यासहि दखल नाही. याजकरिता कोण कोण दिवसी व सणा-वारास कसी पधत आहे ते तपसीलवार विनंतीपत्री साहेबास लिहोन पाठविणे. य विसीची आज्ञा गोदजी सिदा पा। नूल यासी केली आहे. सविस्तर सांगता कळेल. जाणिजे. छ १७ रबि-लावल दसरियास विडे सिंहासनावर बसलियावर कोणे कारखा-नियावर घ्यावे हे तपसीलवार विनंतीपत्री लिहोन पाठविणे. बहुत काय लिहणे. साहेबाकडील मामलेदार व गु ला ही कोणत्या कार-खानियाचे पाठीमागून घ्यावे हे लिहणे० विडे घ्यावे हे पधत लिहणे. बहुत काय लिहिणे–

मोर्तब

सुद्र

क्रमांक : २४७ इ. स. १७५० ?

भिकशेट या दुकानदारापासून गिरजोजी यादव यानी घेतलेल्या कापड खरेदीची यादी. यात पातळे, शेले, लुगडी, पासोड्या यांचा समावेश आहे.

(सदरहू यादी फाटकी आहे)

मदारखना दि।। स।। कापड या गिरजोजी यादवसो सु।। समान कापड गु।। भिकसेट—

१।।। = छः ३ जिल्काद ख।। जोट[1] १

देणे. बहिरजी बाग चवरेकी पै।।

१७९। =

---

१ शेल्यासारखे वस्त्र.

५२।।।=। छ ४ जिल्काद

२८।।।. कितापटी

८।।। जोट ३

२।।।= प्रा। १

३८ =। प्रा। १

२।।. प्रा। १

८।।=।

४।।। सेले न.

२

२।।। प्रा।

दर १।=

४।।।.

१०८ गजनी[१] १।।

७। प्रा। १

२।।।. ।।.

१०८

२।।।–। लुगडी २

२।।. जोड सिंगणापुरी

२

२८।।।.

१ अर्ध सुती व अर्ध रेशमी वस्त्र

२४८=। किरकोळ

१।≡। लुगडे १

७।। सेले ५ पदर १।।

१। छीट १

४।= कि।। सेले २

५।। साडी १

१ ताफ्ता[1] खण १

५।= खडे ३ दर ।।।=

।≡ ताफ्ता वस्त्र
देवास
गज

२४८=।

५२।।। =।

१५।।।- छ ७ जिल्काद

१।। पासोडी १ यकूण

३।। पातळे ४ दर ।।।=

१०।।।- सेले ५ यकूण

२ प्रा।। १

४। प्रा।। २

२।= प्रा।। १

२८= प्रा।। १

१०।।।-

१५।।।-

1 ताफ्ता = एक प्रकारचे चमकणारे रेशमी वस्त्र.

८।।। छ ८ जिल्काद तिवटे २ देणे
रघुनाथ जाधव व कृष्णाजी
पाटील

यकूण किंमत
४।। प्र।। १
४। प्रा। १

८।।।.

१। छ १० जिल्काद सेला देणे
राणोजी खराडा सणग १
यक यकून

।= छ १४ जिल्काद ख।। कापड
ब।। यकूण देणे ४
आकासदिव्या कारणे

क्रमांक : २४८ दि. २३-३-१७५०

गोव्याच्या व्हाइसरॉयने पोर्तुगालच्या राजाचा चिटणीस मार्कु आंतॉनियु द आझावेद कौतिन्य याला लिहिलेल्या या पत्रांत छत्रपती शाहू यांचा आजार, सकवारबाई यानी साताऱ्चा किल्ला ताब्यात घेण्यासाठी केलेली धडपड, शाहूचा मृत्यु, नानासाहेब पेशवा व ताराबाई यानी रामराजास गादीवर आणण्यासाठी केलेले संगनमत व नानासाहेब पेशवे यांच्या तदनंतरच्या हालचाली यांची माहिती दिली आहे. या पत्रांतील सुरुवातीचा आंग्र्यांसंबंधीचा परिच्छेद गाळण्यात आला आहे.

महाशय,...

....

संभाजी राजे यानी मला पत्र पाठवून आपणाकडे एकाला मनुष्य पाठविण्याची सूचना केली होती. त्याना माझ्याशी एका प्रश्नावर वाटाघाटी करावयाच्या होत्या. परंतु मी त्यांच्याकडे मनुष्य पाठविण्याचे टाळले. ज्यावेळी इकडच्या राजाना दुसऱ्यांशी वाटाघाटी करायच्या असतात, तेव्हा ते आपणाकडे मनुष्य पाठविण्याची सूचना करतात. मी संभाजी राजे याना कळविले कीं, त्यांचे आणि आमचे संबंध चांगले असल्याने त्यांच्याशी वाटाघाटी करण्यासाठी मनुष्य पाठविण्याची आवश्यकता मला भासत नाहीं. मात्र त्यांना माझ्याशी वाटाघाटी करावयाच्या असल्यास त्यानी आपला मनुष्य पाठवावा. मी त्याचे बोलणे ऐकून घेईन.

शाहू राजे आजारी असल्याची बातमी मी आपणाला १५ अक्टोबरच्या पत्रातून कळविली होती. संभाजी राजे यांच्याप्रमाणे त्यांचे चुलतबंधु शाहू राजे यानाहि पुत्रसंतान नाही. त्यांतच संभाजी राजे हे निष्क्रिय असल्याकारणे शाहू राजे यांच्या मागे ते मराठ्यांचे राजे होण्याची आशा नव्हती.

नाना[1] हा ब्राह्मण असल्याने त्यांच्या चालीरीतीप्रमाणे राजा होऊ शकत नाही. परंतु त्याच्या हाती सैन्य आणि सत्ता असल्याने त्याने आपणाला अनुकूल राहू शकणारा राजा निवडण्यासाठी शाहू राजे यांची चुलती व संभाव्य राजाची आजी ताराबाई हिच्याशी संधान साधले. त्याने तिची मर्जी संपादन करण्याचा प्रयत्न सुरू केला. त्याने भावी राजाशी संपर्क साधून त्याला गादीवर येण्यासाठी सर्व प्रकारची मदत देण्याचे वचन दिले आणि या योजनेच्या मार्गात कोणत्याहि प्रकारचा अडथळा येऊ नये म्हणून त्याने साताऱ्यांत अधिकाधीक घोडदळ आणण्याचा सपाटा सुरू केला.

१. नानासाहेब पेशवे

ही संख्या अखेर ३० हजार झाली. शाहूच्या दरबारात जे मंत्री नानाच्या योजनेच्या विरुद्ध होते, त्याना दहशत घालण्यास हे सैन्य पुरेसे होते.

शाहूची पट्टराणी सकवारबाई ही जसी धाडसी तसीच कारस्थानीहि होती. नानाचा हाडवैरी यमाजी शिवदेव हा तिचा मदतनीस. या दोघानी नानाची योजना हाणून पाडण्यासाठी नाना प्रकारचे उपाय केले. जादूटोण्याचा देखील त्यानी अवलंब केला. परंतु नानाची त्यांच्या हालचालीवर कडक नजर होती.

एक दिवस सकवारबाईने आपल्या नवऱ्याची अलोट संपत्ती हस्तगत करण्याच्या हेतूने सातारचा किल्ला ताब्यात घेण्याचा डाव रचला. तिने हूल उठविली की आपल्या नवऱ्याच्या प्रकृतीस आराम पडावा म्हणून आपण किल्ल्यांतील मंदिरात यज्ञ करणार आहोत. ती पांचशे निवडक सैनिक घेऊन किल्ल्याकडे निघाली. परंतु किल्लेदारास तिच्या हालचालींचा संशय आल्याने त्याने तिच्याबरोबरच्या पांचशे सैनिकाना किल्ल्यात घेण्यास नकार दिला. ते पाहून राणी चिडली. तिने किल्ल्यास वेढा घालणेचे ठरविले. किल्लेदाराची गाळण उडाली. त्याने आणीबाणीची इशारत देऊन नानास सैन्य धाडण्याची सूचना केली. नाना सैन्य घेऊन किल्लेदाराच्या मदतीस आला.

शाहू त्यावेळी रुग्णावस्थेत बिछान्यावर पडून होता. उपर्युक्त घटनेमुळे राजधानीत मोठीच खळबळ माजलीं. ती वार्ता जेव्हा शाहूच्या कानी गेली, तेव्हा त्याने सकवारबाईस आपणासमक्ष बोलवून घेऊन तिला जाब विचारला. त्यावेळी त्याचे सर्व मंत्री तेथे हजर होते. शाहू सकवारबाईस इतका रागे भरला की, त्या भरात तो दोनदा बिछान्यावरून उठण्याचा प्रयत्न करीत असता खालीं जमिनीवर कोलमडून पडला.

या घटनेमुळे शाहूने आपला वारसदार लवकर निवडण्याचा निर्णय घेतला. त्याने वारसदाराचा तपास करण्याचा हुकूम सोडला.

तत्पूर्वी त्याने बाजीरावास[1] बोलावणे पाठविले. कारण त्यानेच शाहूला त्याच्या संभाव्य वारसदाराबाबतची पहिली बातमी दिली होती. परंतु बाजीरावास सकवारबाईची भीति वाटल्याने तो शाहूच्या भेटीस येण्यास तयार होईना. इकडे शाहूला आपल्या जगण्याची शाश्वति वाटत नसल्याने वारसदार नेमण्याची घाई झाली होती. त्याने आपला मंत्री घनःशाम यास बाजीरावाकडे पाठवून त्यास आश्वासन दिले की, तूं जर माझ्या भेटीस आलास तर नानाचा तुझ्यावर मुळीच रोष होणार नाही.

अखेर बाजीराव शाहूच्या भेटीस आला. तो म्हणाला की संभाजीने आपणास कोल्हापूरचे राज्य अविरोध प्राप्त व्हावे म्हणून शिवाजीचे दोन मुलगे ठार केले, तसेच यालाहि (रामराजास) तो मारील या भीतीने त्याला ताराबाईने माझ्या हवाली केले. मी त्यास त्याची चुलती[2] पांडव[3] देशाची निंबाळकर हिच्याकडे नेऊन ठेविला.

शाहू राजा दि. २८ डिसेंबर १७४९ या दिवशी निधन पावला.

शाहूच्या निधनाचे पूर्वी सकवारबाईने सती जाण्यास नकार दिला होता. तिने युक्त्या प्रयुक्त्या लढवून सती जाण्याचे टाळण्याचा प्रयत्न केला होता. कारण ती अतिशय महत्वाकांक्षी असून आपल्या जीवावर तिचे प्रेम होते. परंतु अखेरच्या क्षणी सगळ्यानीच तिचा त्याग केल्याने तिची जगण्याची धडपड फुकट गेली. अखेर ती तिच्या सर्वात मोठ्या शत्रूस (नानासाहेबास) देखील शरण गेली.

सकवारबाई शाहूबरोबर सती जावी व तिच्या देहाची राख व्हावी ही नानाची इच्छा होती. सकवारबाईचे आढेवेढे बाजूस काढून त्याने तिला सती जाण्यास प्रवृत्त केले. तो म्हणाला की, ती जर सती गेली नाही तर तिची जगांत अप्रतिष्ठा होईल.

---

१ भगवंतराव अमात्य

२ चुलती नसून बहीण, दर्याबाई निंबाळकर, शिवाजीची मुलगी

३ पांडवदेश म्हणजेच ' पाणगाव ' असावे

अशा रीतीने जीव बचावण्याची शेवटची धडपड करून देखील सगळ्यांनी त्याग केलेल्या सकवारबाईस शाहूच्या चितेत उडी घ्यावी लागली. शाहूबरोबर सती जाण्याचा निर्धार आणखी दोन तरुणींनी बऱ्याच दिवसापूर्वी केला होता. त्या आणि शाहूची आणखी एक आवडती रखेलीहि सती गेली.

शाहूच्या मृत्यूनंतर रामराजाची आजी ताराबाई हिने नानाच्या सल्ल्याने द्वाही फिरविली की, आपला नातू (रामराजा) राजा झाला आहे. तरी सगळ्यानी त्याच्याशी एकनिष्ठ असावे. नानाने यत्किंचितहि विलंब न लावता महादबा (पुरंदरे) ह्याला घोडदळाची एक तुकडी देऊन रामराजास आणण्यासाठी पांडवदेश प्रांती रवाना केले.

रामराजाचे साताऱ्यास आगमन झाल्यावर त्याचा राज्याभिषेक घडवून आणण्याचे ठरले. परंतु शिवरात्र झाल्यावर हा समारंभ करण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

इकडे शाहू अत्यवस्थ असल्याचे कळताच कोल्हापूरचा संभाजी तांतडीने साताऱ्यास निघाला होता. कारण शाहूची गादी आपणास मिळाल्यावांचून राहाणार नाही अशी त्याला आशा वाटत होती. परंतु तो साताऱ्यास निघाल्याची वार्ता नानास कळताच त्याने सैन्य पाठवून त्याचा रस्ता रोखून धरला. त्याने त्याला निरोप धाडला की, शाहू राजे निधन पावले आहेत, तरी तुम्ही माघारा परतावे. संभाजीची घोर निराशा झाली. नानाचे सैन्य मोठे असल्याने तो त्याच्याशी दोन हात करू शकत नव्हता. त्यामुळे त्याला कोल्हापुरास माघारा परतावे लागले.

नानाने आपणास राज्यकारभार मनासारखा करता यावा म्हणून आपल्या प्रतिस्पर्ध्यांचा बंदोबस्त करण्याचे काम हाती घेतले. त्याने काही मंत्र्यास अर्धचंद्र दिला. त्याने दादोबा प्रतिनिधीस कैदेत टाकले, व यमाजी शिवदेव ह्याच्या हातापायाना बेडचा ठोकून त्याच्या बायकामुलासह त्याला कारावासात बंदोबस्तात ठेवले.

अशा रीतीने नवीन राजा गादीवर आणून व राज्यकारभारावर घट्ट पकड बसवून नाना इतर उद्योगास लागला. पोर्तुगिजाकडेहि त्याचे दुर्लक्ष झाले नाही. त्याने गोव्यास जासूद पाठवून मला कळविले की, दक्षिणेकडे आरमार पाठविण्याचा आपला विचार आहे. तरी पोर्तुगीज आरमाराने ह्या आरमाराची कुरापत काढू नये व त्याचा अपमान होण्यासारखे कृत्य घडू देऊ नये. अशा रीतीने आमच्या हालचालींची बातमी काढून आम्ही आपल्या उत्तरेकडील ठाण्यावर हल्ला केला तर आम्हास शह देता यावा ह्या इराद्याने त्याने भोसल्यांच्या हाताखाली ५०० घोडदळ व ४००० पायदळ वाडीस जय्यत ठेवले. गोव्यातून उत्तरेकडे आमचे सैन्य निघाल्यास वाडीस ठेवलेले सैन्य गोव्यात घुसविण्याचा त्याचा बेत होता.

सातान्यात जी मोठी क्रांति झाली तिच्या परिणामाचा अंदाज करता येतो. नवीन राजा जर नानाच्या आहारी गेला, तर नाना पूर्वीपेक्षा अधिक मोठा हुकूमशहा बनण्याची भीति आहे, कारण तो राजास सांगू शकेल की, मी तुम्हास ाज्यावर आणले तेव्हां मी सांगेन तसे तुम्ही वागले पाहिजे. नानाचे प्रतिस्पर्धि बलहींन आहेत. त्याला विरोध करण्यास समर्थ असा एकही संघटित पक्ष नाही. तसेच हिंदूंच्या नैसर्गिक डळमळीत स्वभावानुसार व काही अदृश्य हितसंबंधानुसार आहे ते ठीक आहे ह्या प्रवृतीस अनुसरून नानाचा कारभार सुरळीत चालेल.

सांप्रतची परिस्थिती ही अशी आहे. परंतु मी जागरूक आहे. मी ठाण्याच्या रक्षणासाठी ती बळकट करीत आहे. माझ्या हाताशी जे फार थोडे सैन्य आहे त्याच्यासह मी राज्याचे रक्षण करू शकेन. मायदेशी जाणाऱ्या नौकाना व अन्नाची बेगमी आणणाऱ्या जहाजाना आरमार संरक्षण देईल.

देव आपले रक्षण करो.

गोवा २५ जानेवारी १७५०

पुरवणी

क्रमांक : २४९ दि. १५(अंदाजे)–१२–१७३९

बाजीरावाने गोव्यावर स्वारी करण्याचे ठरविले, तेव्हां गोव्याच्या व्हाइसरॉयने करवीरचे छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्याकडे बाजीरावाविरूद्ध मदत मागितली होती. संभाजी दुसरे यांनी व्हाइसरॉयच्या सेक्रेटरीस उत्तर धाडले की, करवीर व गोवा यांच्यामधील मैत्रीचे संबंध लक्षात घेऊन हिंदुराव घोरपडे याना कुमक देऊन पाठविण्यांत येत आहे. *

बाजीरावानी गोव्यामध्यें चिंतेचे वातावरण निर्माण केलें आहे. त्यानी गोव्यामध्यें सैन्य पाठविण्याचा निर्धार केला असून आम्हाला आपला हा हेतु विदीत केला आहे.

रंगो नारायण यांच्याकडून आम्हाला कळले की, आमची आणि गोव्याच्या व्हाइसरॉयची दोस्ती असून तींत फरक व्हायचा नाही असे व्हाइसरॉयचे म्हणणे आहे. गोवा बाजीरावाच्या हल्ल्यापासून अलिप्त राहावा ही व्हाइसरॉयची इच्छा आहे.

हे जर आम्हाला अगोदर कळले असते, तर या बाबतीत आवश्यक ती खबरदारी घेतली असती. आतां ह्या प्रकरणावर प्रकाश पडला. ज्याअर्थी गोव्याचे राज्य फार पुरातन आहे व आमच्याशी तह करण्याची ज्या अर्थी व्हाइसरॉयची इच्छा आहे, त्या अर्थी त्या राज्यास मदत करणे श्रेयस्कर आहे हे लक्षांत घेऊन आम्ही हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार याना कुमक देऊन गोव्याकडे पाठवित आहोत. ते गोव्याकडे येथून लवकरच

---

* ह्या छत्रपती संभाजी दुसरे यांच्या मराठी पत्राच्या पोर्तुगीज भाषांतराचा तर्जुमा आहे.

निघतील. रंगो नारायण व रामचंद्र बाबाजी यांच्याकडून या प्रश्नाचा तपशील कळेलच. या प्रश्नाबाबत दिरंगाई होणार नाही याबद्दल निश्चित असावे.

क्रमांक : २५० दि. १३–१–१७४०

गोव्याचा व्हाइसरॉय पेद्रु मास्कारेन्यास कौंट द सांदोमील ह्याने आपल्या सल्लागारासमोर मांडिलेल्या या ठरावांत गोवा भेट घेण्यासाठी बाजीराव व भोसले यांच्यामध्ये झालेली बोलणी व करवीरचे छत्रपती संभाजी दुसरे यांनी बाजीरावाचा विरोध पत्करून फोंड्याचा प्रदेश सोंधेच्या राजास देण्यासाठी सुरू केलेली खटपट यांचा उहापोह केला आहे. संभाजी राजे यांच्या माणसांपासून सावध राहाण्याचा इशाराहि व्हाईसरॉयने या ठरावात दिला आहे. या प्रदीर्घ ठरावातील बाजीराव व संभाजी राजे यांच्या संबंधीचा मजकूर तेवढा या कागदात घेण्यात आला आहे.

दि. १३ जानेवारी १७४० या दिवशी व्हाइसरॉय पेद्रु मास्कारेन्यास कौंट द सांदोमिल यांच्या आज्ञेवरून राज्याच्या सल्लागारांची सभा भरली असता व्हाइसरॉयनी पुढील ठरावाचे वाचन करण्याची आज्ञा फर्मावली:

....

यंदाच्या उन्हाळ्यात बाजीराव सैन्य घेऊन हिंदुस्थानाला निघणार होता व त्यानुसार मराठ्यांचे सैन्य इकडे येणार नाही अशी बातमी होती. त्याचप्रमाणे संभाजी राजे हे सोंधेच्या राजाचा पक्ष घेऊन आमच्या राज्याला लागून असलेला व बाजीरावाने घेतलेला फोंड्याचा मुलुख घेणार असल्याचेहि वृत्त होते. ....

ही सर्व परिस्थिती लक्षात घेऊन ह्या प्रदेशाला उपसर्ग पोहोचू नये..........सतत कैक वर्षापासून व्यापारास खंड पडल्याने .... गोवा बेट घेणे कठीण नाही असे बोलल्याचे कानावर आले. असे कळते की चिमाजी अप्पा याच्यासमोर ही योजना मांडण्यात आली. त्याने त्याना आश्वासन दिले की, आम्हाला लष्कराची कुमक मिळाली तर ठराविक अटीवर ही योजना पार पाडू. अर्थात ह्या अटी भोसल्याना फायदेशीर असल्या तरच, हे सांगण्याची काही आवश्यकता नाही. असे कळते की, चिमणाजीने ह्या मोहिमेसाठी सरदारांची नेमणूकहि केली होती. परंतु बाजीरावाचे हिंदुस्थानचे प्रयाण तहकूब झाल्याने ती योजना मागे पडली.

पण बाजीराव आतां हिंदुस्थानला जात आहे.

ह्या सर्व बातम्या सांतु शेणवी ह्याने पाठविल्या. त्याची मी ह्या कामासाठी खास नेमणूक केली होती. तो प्रथम सातार्‍याला व तेथून पुण्याला गेला. बाजीरावाचे हिंदुस्थानला जाण्याचे निश्चित झाल्याचे त्यानेच कळविले होते. पण नंतर ते प्रयाण तहकूब झाल्याची बातमी आली.

मुंबईहून आलेल्या पत्रात बातमी आहे की, व्यंकटरावला गोव्यात पाठविण्याचे निश्चित झाले आहे. तिकडून आलेल्या माणसाकडून कळते की, हरिपंत ह्याला सातशे घोडेस्वार देऊन .... तो लवकरच फोंड्याला येऊन दाखल होणार आहे. त्यावरून बाजीरावाचे सैन्य या उन्हाळ्यात इकडे येणार नसल्याच्या ज्या बातम्या आल्या होत्या त्या खर्‍या मानता येत नाहींत..... मला भीति वाटते की, चिमणाजीने पसंत केलेली भोसल्यांची योजना बाजीराव मान्य करील. कारण त्याचे हिंदुस्थानचे प्रयाण तहकूब झाले आहे. आणि मी जरी शाहू राजे यांचे मुख्य प्रधान नारोराम मंत्री यांच्यामार्फत भोसल्याशी तह घडवून आणण्याचा प्रयत्न करींत असलो .... फार थोडी शक्यता .... बाजीरावाचे सैन्य .... फोंड्याला जी शिबंदी आहे तिला कुमक

आली तर हे सैन्य त्याला जवळ असणाऱ्या हद्दीवरून गोवा बेटात प्रवेश करू शकेल. ह्या हद्दीवरील आमची ठाणी फारच कमकुवत आहेत. काही ठाण्यांत तर दोन अथवा तीन पोर्तुगीज सैनिक आहेत. देशी शिपायी हद्दीचे रक्षण करण्यास निरुपयोगी आहेत हे मागच्या अनुभवावरून सिद्ध झालेच आहे. रासई येथे ह्या देशी सैन्याने शत्रूचा प्रतिकार करण्यास असमर्थ ठरल्याने शरणागती पत्करण्याची जी तयारी दर्शविली, त्यावरून शत्रूने ह्या सैन्यांची कुवत ओळखली. तत्पूर्वी गोव्याची हद्द संरक्षणाचे दृष्टीने दुबळी असल्याची शत्रूला कल्पना नव्हती.

हद्दीचे रक्षण आपण समर्थपणे करू शकत नाही ह्या जाणिवेनेच भिक्षुणी, बायकामुले व मौल्यवान वस्तू मुरगावला हलविण्याचा ठराव मला ह्या सल्लागारांसमोर मांडावा लागला होता. शत्रूला हे सर्व माहित झाल्याने तो गोवा बेटावर हल्ला करण्यास प्रवृत्त होईल. ह्या बेटाची संरक्षक फळी बळकट नाही म्हणून पोर्तुगीज सैन्याला ह्या फळीवर ठेवल्याखेरीज ....

फोंड्याचा किल्ला संभाजी राजे यांच्या हस्तक्षेपामुळे सोंध्याच्या राजास मिळेल ही अपेक्षा करण्याचे कारण की, संभाजी राजे व शाहू राजे या दोघांमध्ये झालेल्या एका जुन्या करारानुसार[1] हा टापू संभाजी राजे यांच्या अधिपत्याखाली मोडतो. संभाजी राजे ह्यांनी .... परंतु बाजीरावाचे सामर्थ्य मोठे असल्याने .... त्यांनी पत्रे पाठवून ... . आश्वासन दिल्याप्रमाणे ह्या पैशाच्या बळावर .... आपले सैन्य .... आपल्या विभागणीमधील हे जिल्हे .. .. ह्या मदतीच्या बळावर बाजीरावापासून बचाव करण्याची त्याची अपेक्षा आहे; त्याला बाबुली शेणवी, व्यंकटी, उपा कामत यांना

---

1 वारणेचा तह

पत्रांसह पाठविण्याचा इशारा मिळाला. ह्याच लोकांनी साष्टीच्या तहात हस्तक्षेप केला होता. आणि ह्याच लोकांकडून शत्रूला सामान मिळाले होते. संभाजी राजे यांच्या ह्या उद्योगामुळे त्यांचे काही सरदार सोंधेच्या राजास मदत करण्याच्या मिषाने आपल्या माणसा-सह तुम्हाला येऊन मिळाले आहेत. त्यानी गोव्यांतील नद्यामधील उताराच्या वाटा कोणत्या त्याची माहिती गोळा केली आहे यांत शंका नाही. तुमच्या हद्दींचे नकाशेहि त्यांच्यापाशी आहेत. अशा परिस्थितीत मला तुम्हास इशारा द्यावासा वाटतो की, आमचे मित्र म्हणून येणाऱ्या ह्या लोकांऐवजी उघड शत्रू परवडला. ह्याचा अनुभव आम्हाला आमच्या माणसांच्या निष्काळजीपणामुळे आलेला आहे.

ह्या सर्व परिस्थितीचा विचार करून मला तुम्हाला इषारा द्यायचा आहे की, गोवा बेटाच्या हद्दीचे रक्षण करण्याचा केव्हा नाही तो प्रसंग आज आला आहे. आणि म्हणून मी सां लौरेंसु. पासून सांतियागुपर्यंतच्या हद्दीवरील ठाणी वाढविली आहेत. कारण ह्या जिल्ह्याच्या हद्दी उघडया आहेत. त्यामुळे ह्या जिल्ह्याला पूर्वी धोका पोहोचला आहे ....

....

ती योजना अशी की, खुष्कीच्या मार्गे आमच्या सैन्यावर हल्ले चढवून समुद्रमार्गे ह्या बेटाच्या किनाऱ्यावरहि सैन्य उतरायचे. परंतु मुरगावच्या किनाऱ्यावर ठेवलेल्या तोफांनी व तिथल्या नौकांनी ही योजना हाणून पाडली. त्याचा सूड आंग्रेने आम्हाला तांदूळ घेऊन येणाऱ्या ' व्हितोरिया ' ह्या फ्रिगेटवर उगविला. हा तांदूळ जर गेला असता तर आमच्यावर मोठीच आपत्ती ओढवली असती. त्या संकटातून आमचे देवानेच रक्षण केले. ह्या फ्रिगेटने शत्रूच्या सात पालांशी व सात गलबतांशी सतत दीड दिवस लढाई दिली.[१]

---

१ ही आरमारी लढाई संभाजी आंग्रे व पोर्तुगीज यांच्यामध्ये झाली

....

....

चालू वर्षाच्या मे महिन्यापर्यंत अथवा सप्टेंबर महिन्यापर्यंत आमच्या अस्तित्वाबाबतच्या संशयाचे निरसन होणार आहे. कारण एकतर भोसले, बाजीराव व शाहू राजे यांच्याशी आमच्या ज्या तहाच्या वाटाघाटी चालू आहेत, त्यातून काहीतरी निष्पन्न होईल अथवा बाजीरावाचा विरोध पत्करून संभाजी राजे यांनी सोंधेच्या राजाला आपल्या साम्राज्यातील जे जिल्हे देण्यासाठी जी खटपट सुरू केली आहे त्याची परिणती तहात किंवा युद्धात तरी होईल. आणि असे जर घडले तर आमच्या एका बलाढ्य आणि महत्वाकांक्षी शेजाऱ्यापासून आमची मुक्तता होईल व आमची काळजी तात्पुरती तरी मिटेल. ....

सूची

(आकडे पृष्ठांचे आहेत)

इ

उ

ए

औ

क

प

ल

व

श

शुद्धिपत्र

पृष्ठ	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
2	16	Pirajl	Piraji
8	21	-11-1725	19-11-1725
13	19	toi	to
14	8	reqest	request
18	13	whetever	whatever
22	24	68-1735	6-8-1732
32	11	Villages	Village
38	26	througout	throughout
६	६	गडगरी	गडकरी
१४	२४	पूव	पूर्वी
४६	२३	जालिल्याने	चालिल्याने
४९	१६	शाभकृत	शोभकृत
५२	१५	ठवली	ठेविली
६०	१९	संताष	संतोष
७२	११	नापीफ	नापीक
७८	६	नाहो	नाही
७९	२३	गल्यास	गेल्यास
८४	१३	सेखोज	सेखोजी
८८	१५	अर्थ	अर्ज
९६	११	जामजन्नी	जामदग्नी
९७	३	समस्स	समस्त
१०८	८	अनामत	अमानत
११७	५	पद्मनामी	पद्मनाभी
१२३	२३	यर्थार्थ	यथार्थ
१२४	२२	याचा याचा	याचा
१३१	५	शहू	शाहू
१४५	१७	नागौडडकी	नाडगौंडकी
१५०	१४	म्हणेन	म्हणोन
१५२	५	स्वास्त	स्वस्ति

पृष्ठ	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
१५२	५	परिघामी	परिधावी
१५४	२५	इमान	इनाम
१६०	१४	सनापतीकडे	सेनापतीकडे
१६३	५	२७-५-१७३५	२७-५-१७३४
१८०	९	रामजी	रामचंद्र
२०८	११	खीतीचे	खोतीचे
२२१	८	हे	ही
२२१	८	आपले आपले	आपले
२२१	२२	चौगली	चौगलकी
२२३	१	दयाल	हयाल
२२८	५	तहतील	तहातील
२४५	३	स्वामा	स्वामी
२४६	६	रळोजी	रवळोजी
२७७	६	सिदरवाडचे	सिरदवाडचे
२७९	९	अ्लीया	आलीया
२९४	७	२७-५-१७४२	२७-५-१७४८
२९४	१४	ब	व
३१०	१	लडकते	बडकते
३१२	९	संताशावह	संतोशावह
३३०	१२	क्रांति	क्रांती

शिवाजी विद्यापीठाचे आद्य कुलगुरू
व थोर इतिहास संशोधक
डॉ. आप्पासाहेब पवार यांची ग्रंथ-संपदा

(शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन)

१) ताराबाईकालीन कागदपत्रे - खंड पहिला

२) ताराबाईकालीन कागदपत्रे - खंड दुसरा

३) Tarabai Papers - A Collection of Persion Letters

४) ताराबाईकालीन कागदपत्रे - खंड तिसरा

५) Rajarshi Shahu Chhatrapati Papers, Vol. I : 1884-1894 A. D.

६) जिजाबाईकालीन कागदपत्रे

७) Studies in Maratha History, Vol. I

८) Maratha History Seminar Papers